

Årsrapport 2015

Fylkesmannen i Nord Trøndelag

Innhold

I - Fylkesmannens beretning	Side 3
II - Introduksjon til embetets hovedtall	Side 6
III - Årets aktiviteter og resultater	Side 10
IV - Styring og kontroll i embetet	Side 19
V - Vurdering av framtidsutsikter	Side 20

I - Fylkesmannens beretning

Del 1: Fylkesmannens beretning

1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

Fylkesmannen er godt fornøyd med embetets arbeid i 2015. Fylkesmannen vil spesielt trekke frem embetets omstillingsevne. Ansatte har greid og holde fokus på kjerneoppgaver i en periode med ekstern diskusjon omkring lokalisering og oppgaver, og vist god evne til og bidra konstruktivt inn mot kommuner og samarbeidspartnere for å håndtere bl.a. flyktnings situasjonen, utbruddet av LM RSA og omfattende avlingskader.

Embetet har tatt viktige initiativ for utviklingsarbeid og tiltak for å styrke fylket og konkrete regioner. Her nevnes spesielt satsingen på fjell-landbruket og innovasjons- og forskningsstrategien Landbruk 21 Trøndelag. Dette gir et godt utgangspunkt for 2016.

Embetet har drevet et målrettet arbeid de siste 3 årene for å bli mer konkurransedyktig på lønn. 2015 var siste året i denne 3 årsplanen og det er totalt frigjort 2,5 millioner som er resirkulert som lønnsmidler i tillegg til det som avsettes til lokale forhandlinger. Dette kombinert med de generelle effektiviseringskravene som stortinget stiller til statlig sektor gjør imidlertid at trykket på omstilling og effektivisering øker.

Embetet har innen alle fagområdene løst embetsoppdraga med god måloppnåelse. Alle volumkrav for tiltak, som for eksempel tilsyn og saksbehandlingstider for enkeltsaker er oppfylte med unntak av bygg og justis. Det er en imidlertid en vesentlig forbedring innenfor klagesaksbehandlingen i løpet av arbeidsåret. Her er gjennomsnittlig saksbehandlingstid redusert fra 25 uker ved inngangen av året til 16 uker på slutten av året. Samtidig er antall saker i restanse halvert fra ca. 40 til et nivå i underkant av 20 saker. Avdelingen har aktivt gjennomført flere tiltak for å oppnå dette, det gjelder både prioritering, rutiner og økt bemanning. Vi skal komme ned på 12 uker i 2016. Vi øker i antall saker både på barnevern og helseområdet. Det er utfordrende og krever prioritering for å holde saksbehandlingstiden. Det er noen få enkeltsaker hvor saksbehandlingstiden er lang fordi det er komplekse saker hvor vi må innhente mye dokumentasjon. På barnevernssiden har vi over 50% flere avsluttede saker i 2015 med 56 % innenfor 3 mnd. Både kommunalavdelingen og SHB ble tilført ekstra midler i løpet av året for å bidra til å håndtere saksbeholdningskravene.

1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

Selv om status for kommunereformen skal gjøres opp i 2016, mener fylkesmannen at kommunene i Nord – Trøndelag er godt i rute i forhold til å fatte velbegrunnede vedtak i juni 2016. Nord – Trøndelag har også en av de åtte kommunene i Norge som har valgt «løp en», og i desember ble det fattet vedtak i kommunestyret i Leksvik om at man fra 01.01.18 vil slå seg sammen med Rissa til den nye kommunen Indre Fosen.

Fylkesmannen har merket seg at de 13 kommunene som utgjør region Namdal har utviklet et svært godt samarbeid gjennom 2015. Regionen har samlet seg bak viktige prioriteringer av infrastrukturtiltak, samt gjort et grundig felles utredningsarbeid i forhold til kommunereformen. Dette utredningsarbeidet har vært til stor nytte når kommunene har gjennomført prosesser med videre konkretisering av ulike alternativer for eventuelle sammenslutninger.

Fylkesmannen har prioritert å delta aktivt på en rekke møter i regionråd og andre interkommunale arenaer dette året. Dette har vært spesielt viktig i en periode med mange pågående reformprosesser.

Fylkesmannen har hatt et godt prosjektsamarbeid med KS, Distriktssenteret og Fylkeskommunen om oppfølging av kommunereformen. Vi gjennomførte bl.a. sammen en samling for alle de nye formannskapene i november 2015. Statsråd Jan Tore Sanner var hovedinnleder på samlingen.

Fylkesmannen har gjennom 2015 gjennomført 12 kommunebesøk, hvor det er lagt vekt på å oppnå god dialog med formannskapene og den administrative ledelse. Kommunereformen og planstatus har vært faste programposter.

I 2015 var Nord-Trøndelag rammet av ekstremværet Ole i februar og Roar i oktober, men de fikk ikke så omfattende konsekvenser for fylket. Både kommuner og andre aktører ser ut til å være bedre forberedt på å håndtere denne type hendelser, og det bidrar til at konsekvensene blir mindre.

1.3 Kort omtale av sentrale forhold i embetet og fylket som har hatt betydning for oppnådde resultater

Reformene

I april la KMD frem mandatet for gjennomgangen som gjøres på fremtidig fylkesmannstruktur. Utredningen, som skal resultere i en rapport fra NIVI Analyse juni 2016, skal bl.a. gi svaret på hva som er hensiktsmessig organisering av oppgaveløsningen i Fylkesmannsembetene. Samtidig med departementets jobbing med struktur ble det her i Trøndelag i november lagt frem en utredning og en politisk intensjonsavtale om å slå sammen Trøndelagsfylkene med virkning fra 01.01.2018. Som en del av denne intensjonsavtalen peker man på Steinkjer som fremtidig hovedsetet for fylkesmannen i Trøndelag.

Vi har gitt et løfte til våre ansatte i prosessene omkring framtidig fylkesmannstruktur og trøndelagsutredningen om at ledelsen ikke skal sitte på informasjon som angår ansatte uten at ansatte er informert. Det betyr at vi har vært proaktive i forhold til å benytte intranett, samarbeidsforum og allmøter for å videreformidle informasjon. Ledelsen mener dette har vært et viktig bidrag i forhold til at organisasjonen har holdt god fokus på kjerneoppgavene i 2015. En viktig del av arbeidet i 2015 har vært og forberede arbeidet med hørings svar. Reformene har vært et fast tema på alle ledermøter, i tillegg har det vært dagsmøter i både ledergruppen og utvidet ledergruppe.

Flyktnings situasjonen

Fylkesmannen fikk i november 2015 i kraft av vår samordningsrollen et ansvar for å koordinere avklaringer mellom kommunene og sektormyndighetene.

Vi satte ned en egen intern ressursgruppe under ledelse av assisterende fylkesmann og med representanter fra berørte avdelinger. I tillegg dedikerte vi en helstilling for en periode til å bistå i dette arbeidet. Fylkesmannen fikk i oppdrag fra DSB å koordinere alle avklaringer mellom kommunene og sektormyndighetene når det gjelder hvilket ansvar vertskommunene for asyl- og flyktningmottak har. I den anledning har Fylkesmannen avholdt ukentlige videomøter med kommunene i fylket, der også andre eksterne aktører har vært invitert. Fylkesmannen har også avholdt møter med NAV, IMDi, UDi, Helse N-T, KS, NTFK med tema flyktninger, bosetting og integrering.

I tillegg har Fylkesmannen gjennomført egne møter med kommuner med behov for særskilt oppfølging, spesielt knyttet til opprettelse av asylmottak.

Fylkesmannen gjennomført to møter i Fylkesberedskapsrådet om flyktnings situasjonen i fylket.

Vergemålsgruppen har arbeidet tett i samarbeid med kommunikasjonsavdelingen for å rekruttere verger og representanter for enslige mindreårige asylsøkere, med svært gode resultater.

Fylkesmannen har videre hatt fokus på flyktninger og asylsøkeres helse, samt rett til opplæring og utdanning, ved å avholde og delta som innledere på flere ulike seminar og konferanser.

LMRSA og avlingsskader

I februar 2015 ble det påvist LMRSA i 13 besetninger i Nord – Trøndelag. Det er så langt utbetalt 8,2 mill kr i erstatninger samlet. For fylkesmannen har dette medført at vi har nedprioritert kontrollarbeid innen husdyrkonsesjon. Embetet har lagt vekt på aktiv kommunikasjon med Mattilsynet og Landbruksdirektoratet for å klargjøre tolking av regelverket og sikre rask og korrekt behandling. Videre er det lagt vekt på god kommunikasjon til næringa slakterier og andre berørte. Embetet har høstet ros av berørte brukere for sin håndtering av sakene, noe som også har kommet fram i pressen. Dette til tross for at det er stor uro svinenæringa over denne situasjonen.

Fylket hadde en spesiell vær situasjon i vår med mye regn og kulde, som gjorde at svært mye av fylkets kornareal ble sådd enten svært seint, i slutten av juni, eller under ugunstige forhold. Dette medførte at embetet har måttet ivareta et vesentlig informasjonsbehov til berørte brukere, rådgivning og kommuner for å håndtere situasjonen opp mot aktuelle ordninger. Dette i form av møter, informasjonsarbeid og klargjøring regelverk. Embetet fikk inn ca. 300 søknader om erstatning for klimabetinget avlingsskade og er nå godt i rute med å behandle disse. For få sakene unna er flere saksbehandlere trekt inn i dette arbeidet.

Reindrift

Å ta over ansvaret for reindrift har vært en berikelse for embetet vårt på alle andre områder enn det økonomiske. På forespørsel fra KMD meldte vi 17.02.15 et nøkternt finansieringsbehov for 2015 på ca. kr 4 millioner inkl. 535 000 i administrative kostnader. Når tildelingsbrevet kom medio september var belastningsfullmakten på ca 3.2 millioner. Å få klarlagt rammebetingelsene for driften så sent som i september er uholdbart for å drive både virksomhetsplanlegging og styring. Resultatet for 2015 var at vi ble nødt til å sanere overskudd på ordinær drift i

~~Finansregnskap, budsjett og økonomisk regnskap for 2015. For å komme i balanse på bevilgningsfullmakten på størrelsesorden 400 000,-~~

Inge Ryan (sign.)

II - Introduksjon til embetets hovedtall

Del 2: INTRODUKSJON TIL EMBETETS HOVEDTALL

2.1 Samfunnsoppdraget.

Fylkesmannen er Kongens og Regjeringens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp i Nord-Trøndelag. Samtidig har vi også en rolle i forhold til å rapportere tilbake til Storting og Regjering hvordan statlig politikk virker i fylket. Fylkesmannen skal med dette som utgangspunkt virke til det beste for fylket og ta de initiativ som er påkrevd.

Fylkesmannen er en regional statlig samordnende myndighet – med hovedoppgaver innen tilsyn, fagutvikling, veiledning og kontroll.

Visjon

Fylkesmannen skal bidra til et godt, levedyktig og bærekraftig Nord-Trøndelag.

Verdigrunnlag

Vår myndighetsutøvelse forutsetter lokal, regional og nasjonal tillit. Vår samhandling med innbyggere, kommuner og sentrale myndigheter skal derfor være preget av:

*Kvalitet

*Dristighet

*Nytenkning

*Respekt

*Åpenhet

2.2 Presentasjon av embetet

Vi har valgt å organisere virksomheten vår i 7 avdelinger, hvorav Reindriftsavdelingen er lokalisert på Saemien Sijte i Snåsa.

Fylkesmannen hadde pr. 31.12.15 148 ansatte (95 kvinner og 53 menn) fordelt på 120 årsverk.

Embetet ledes av Fylkesmann Inge Ryan og assisterende fylkesmann Gerd Janne Kristoffersen. Fylkesmannen sitt åremål gikk ut 01.10.15. Stillingen ble utlyst og Inge Ryan ble gjenoppnevnt som fylkesmann i Nord-Trøndelag inntil 01.01.2019.

Embetet er organisert i syv fagavdelinger, i tillegg til embetsledelsen. Avdelingsledelsen består av:

Kommunaldirektør Hans Brattås

Admsjef Roar Veiseth

Utdanningsdirektør Randi Segtnan

Landbruksdirektør Kirsten I. Værdal

Reindriftsdirektør Kjell Kippe

Miljøverndirektør Bjørnar Wiseth

Fylkeslege Marit Kverkild *

Velferdsdirektør Erik Stene*

*Sosial, helse og barnevernsavdelingen har delt ledelse.

2.3 Overordnede mål og strategier for 2015

Embetet har i 2015 hatt som mål å tilføre kommunene økt kunnskap på flere ulike fagområder, samtidig som vi skal få økt innsikt og kunnskap om situasjonen i kommunene. Vi har derfor utviklet og forsterket «samarbeidskanalene» våre. Våre fagavdelinger er aktive tilretteleggere og bidragsytere i ulike møteplasser og faglige nettverk. Disse arenaene er med på å bidra til tettere samhandling mellom partene, og de er med på å danne felles forståelse. KS og kommunene er viktige bidragsytere i dette arbeidet, men også andre organisasjoner og virksomheter bidrar.

Vi har også, sammen med flere aktører, utviklet eller lagt til rette for ulike utdanningstilbud. Ett konkret eksempel på dette er gjennomføringen av et studium for ansatte i NAV og de kommunale helse- og omsorgstjenestene. 50 mennesker deltok på studiet der Høgskolen i Sør-Trøndelag, nå en del av NTNU, var faglig ansvarlig. Flere eksempler er omtalt i andre deler av årsmeldingen.

De siste årene har vi også forsøkt å utvikle og forbedre eksisterende verktøy som kan lette kommunene i deres egenanalyser og planlegging. I 2015 har vi derfor lansert en ny og forbedret kartinnsynsløsning (GINT), vi har fortsatt arbeidet med å utvikle ressursportalen (APO), og vi har vært aktiv bidragsyter og i arbeidet med å samle relevant statistikk i Nord-Trøndelag i en egen portal, (SANT).

2.5 Samarbeid med andre embeter og virksomheter:

Fylkesmennene i Nord og Sør-Trøndelag inngikk i 2013 en samarbeidsavtale på embetsnivå, som

også er fulgt opp med avtaler på avdelingsnivå mellom embetene. Som en del av denne samarbeidsavtalen skal det gjennomføres årlige felles ledermøter. Fellesmøte i 2015 ble avholdt i oktober på Frosta der tema for de to dagene var arbeidet med kommunereform og Fylkesmannsreform.

Fylkesmannen har hvert år en nyttårskonferanse der viktige samfunnstema for nord – trønderske kommuner settes på agendaen. I 2015 brukte vi en dag av denne todagers samlingen med bl.a. ordførere og rådmenn på kommunereformen. I tillegg til Statsråd Sanner sin gjennomgang av status hadde vi også representant fra det regjeringsoppnevnte ekspertutvalget samt en representant fra det danske KS som presenterte de danske erfaringene med sin kommune- og regionreform. Det var stor aktivitet i hele fylket knyttet til reformen i 2015.

Embetet har vektlagt å ta en mer aktiv rolle i forhold til samordning av de øvrige statsetatene. Det er bl.a. gjennomført en samling hvor reformer i offentlig sektor var hovedtema og med sterkest vektlegging av kommunereformen. Videre er det gjennomført flere samlinger i forhold til flyktningkrisen hvor aktuelle statlige etater deltok.

Fylkesmannen har gjennom mange år hatt et godt samarbeid med Politiet i fylket. Ikke minst på miljø- og førerkortområdet, og i beredskapssammenheng. På førerkortområdet avsluttet vi i 2015 et 3-årig prosjekt der vi mener vi har identifisert risikoområder som vi mener har nasjonal betydning. På Miljøområdet har det vært viktig å kunne løfte de alvorligste miljøsakene i fylket til politiet, for å kunne statuere eksempler. Vi har vurdert denne reaksjonsformen for å være et effektivt virkemiddel i vårt arbeid med å ta vare på naturverdiene i Nord-Trøndelag. Dialogen med politiet og samarbeidet om bruken av virkemidler har hatt positive ringvirkninger langt ut over de aktuelle enkeltsakene.

På landbruksområdet har vi vært dyktige på samhandling i regionalt partnerskap og møter stor interesse for å satse på landbruket. En stor del av arbeidet skjer også i samarbeid med Sør-Trøndelag. Tenkeloft Trøndersk landbruk er en unik arena initiert av landbruksavdelingene i de to fylker som er brukt aktivt for å utvikle konkrete satsinger. Avdelingen deltar også aktivt i nettverket skognæringa i Trøndelag. Fylket står fram blant de beste i landet både innenfor tradisjonelt landbruk og landbruksbasert næringsutvikling. Dette målt i antall næringsutøvere og vilje til å investere. Hogsten i fylket har økt med ca 25% opp de senere år, det samme gjelder skogsvegbygging. Fylkesmannen mener vår innsats gir et vesentlig bidrag.

Fylkesmannen har i 2015 deltatt aktivt på ulike arenaer som vedrører samhandlingsreformen i fylket. Vi har deltatt i Politisk- og administrasjonsutvalg, kommunegruppemøter, helseledersamlinger og samhandlingskonferanse. Det er på disse arenaene vi ivaretar vår områdeovervåking, følger utvikling av samarbeidsavtaler, samtidig som vi kan delta aktivt i diskusjonene på de fagområder vi kan bidra med vår kompetanse, på noen tema også være bindeledd og bro mellom de ulike aktørene på samhandlingsområdet.

På reindriftsområdet har vi inngått avtaler med Fylkesmennene i Nordland og Sør-Trøndelag om bruk av reindriftsfaglig kompetanse. Samarbeidet har fungert bra i praksis i 2015. I tillegg har vi avtale med Fylkesmannen i Nordland om bruk av inntil 30 prosent av jurist, med spesiell kompetanse i forhold til reindriftsjuss. Ressursen blir ikke utnyttet fullt ut.

Fylkesmannen har etter hvert utviklet et godt samarbeid med Kemsamerlaget i Nord-Trøndelag, spesielt i forbindelse til å skape felles møteplasser.

Også på oppvekst og utdanningsområdet har embetet et utstrakt samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Vi utfyller hverandre og har godt samarbeid både på saksbehandler- og ledernivå.

I 2015 ble fem-fylkessamarbeid en del av Regelverk i praksis-arbeidet. Alle 5 fylker var representert i Den praktiske skole- og skoleeierhverdagen.

0-24 samarbeidet (koordinert innsats mot barn og unge) har avdelingen startet opp i 2015. Vi har hatt planleggingsmøte sammen med SHB internt og også med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Temaet var også på agendaen under felles VP-dag i fire-fylkessamling på Gardermoen i desember 2015. Samarbeidet skal føre til bedre samarbeid slik at flere utsatte barn og unge fullfører videregående opplæring. Et satsingsområde blir felles tilsyn i Nord-Trøndelag med tilsynsdeltakere fra OU og SHB.

Kommunalavdelingen har i likhet med de andre avdelingene også en samarbeidsavtale med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag som følges aktivt opp. Videre har vi et regionsamarbeid med Fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal, Oppland og Hedmark. I løpet av 2015 har det vært samlinger innenfor vergemål og kommunereformen. Både ved samarbeidet med Sør-Trøndelag og ved regionsamarbeidet, deler vi erfaringer med hverandre og får fordypet oss i faglige spørsmål.

*Administrativ kostnadsdekning: Vi har korrigert lønn på andre fagkap i forhold til at vi mener det er feil å ta med lønnsutgiftene knyttet til drift av Fellestjenesten i Statens Hus da vi får ref. mye av deisse fra de andre leietakerne i S-Hus. Korrigert for S-Hus blir lønsmassen ca 14.300.000. Fordelingsprosenten mellom adm. K-dekning og lønn blir da 18,11% (ikke 13,18%)

I våre beregninger av adm. k-dekning har vi kun tatt utgangspunkt i lønn og ikke lagt til arbeidsgiveravgift.

Kap 525/Økonomi

	Samlet bevilgning	Budsjettavvik (kr)	Budsjettavvik (%)	Driftsutgifter	Lønnsandel av driftsutgifter	Husleie	Husleie(% av driftsutgifter)
FMNT	75385000	-945276	1,25	74439724	78,18	10170994	13,66

Regnskapstall sortert på poster

	052501	052521	Post 01 (untatt 052501)	Post 20-29 (untatt 052521)	Post 30-39	Post 40-49	Post 60-69	Post 70-79	Post 80-89
FMNT	75386014	5566817	13277888	42862629	1229507	120887	51520391	26393382	1464997

Administrativ kostnadsdekning

	Totalt	% av lønn (andre kap enn 525.01)
FMNT	-2590895	18,11

Sykefravær

	Totalt(%)	Kvinner(%)	Menn(%)	Egenmeldt(%)	Legemeldt(%)
FMNT	5,36	9,27	2,59	0,54	4,22

Ansatte

	Antall årsverk totalt	Antall kvinner	Antall menn	Antall årsverk midlertidige ansatte
FMNT	120	95	53	8

Aldersfordeling

	Gjennomsnitt	Under 20	20-29	30-39	40-49	50-59	Over 60
FMNT	48,2	0	12	27	39	39	31

Lønn per 31.12

	Lønnsutgifter per årsverk(alle kapitler)	Gjennomsnitt per årsverk Kvinner	Gjennomsnitt per Årsverk Menn
FMNT	484958	485288	546840

Stillingskoder

	Stillingskode	Stillingsbetegnelse	Gjennomsnittslønn per	Gjennomsnittslønn per	Gjennomsnittslønn per
--	---------------	---------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

Årsrapport 2015 Fylkesmannen i Nord Trøndelag - Innhold:

			stillingkode	stillingkode Kvinner	stillingkode .Menn
FMNT	1072	Arkivleder	519500	519500	0
FMNT	1059	Underdirektor	0	0	0
FMNT	1211	Seksjonssjef	560400	0	560400
FMNT	1060	Avdelingsdirektor	0	0	0
FMNT	1061	Assisterende direktør	640400	640400	640400
FMNT	1062	Direktør	765780	757600	773960
FMNT	1538	Fagdirektør	0	0	0
FMNT	1063	Førstesekretær	0	0	0
FMNT	1065	Konsulent	3862111	391723	380700
FMNT	1408	Førstekonsulent	439738	420076	459400
FMNT	1363	Seniorkonsulent	423503	423503	0
FMNT	1068	Fullmektig	0	0	0
FMNT	1069	Førstefullmektig	0	0	0
FMNT	1070	Sekretær	0	0	0
FMNT	1409	Sekretær	0	0	0
FMNT	1433	Seniorsekretær	0	0	0
FMNT	1071	Kontorleder	0	0	0
FMNT	1411	Avdelingsingeniør	0	0	0
FMNT	1084	Avdelingsingeniør	0	0	0
FMNT	1275	Ingeniør	0	0	0
FMNT	1085	Avdelingsingeniør	0	0	0
FMNT	1083	Ingeniør	459400	459400	0
FMNT	1087	Overingeniør	509800	509800	0
FMNT	1181	Senioringeniør	555250	0	555250
FMNT	1088	Sjefingeniør	0	0	0
FMNT	1434	Rådgiver	481195	486203	476187
FMNT	1364	Seniorrådgiver	552190	560697	543682
FMNT	1113	Prosjektleder	0	0	0
FMNT	1117	Fagarbeider	0	0	0
FMNT	1203	Fagarbeider m/fagbrev	0	0	0
FMNT	1362	Lærling	0	0	0
FMNT	0129	Assisterende fylkesmann	1018300	1018300	0
FMNT	0431	Fagkonsulent	0	0	0
FMNT	0382	Fylkesagronom	546866	533431	560300
FMNT	0434	Fylkesskogmester	520000	509800	530200
FMNT	0822	Fylkessykepleier	0	0	0
FMNT	1261	Fylkesjordsjef	0	0	0
FMNT	0435	Fylkesskogsjef	0	0	0
FMNT	0774	Ass. fylkeslege	825700	0	825700
FMNT	0779	Fylkeslege	952400	952400	0
FMNT	1057	Informasjonssjef	0	0	0
FMNT	1184	Kokk	0	0	0
FMNT	1127	Husholdsleder	0	0	0
FMNT	1129	Renholdsbetjent	335600	335600	0
FMNT	1130	Renholder	350533	350533	0
FMNT	1132	Renholdsleder	0	0	0

Turnover

	Turnover(%)
FMNT	10,49

Andel administrasjon av totalt antall årsverk

	Økonomi(%)	Lønn(%)	Innkjøp(%)	IKT(%)	Personal(%)	Arkiv(%)	Resepsjon(%)	Sentralbord(%)
FMNT	2	0,875	0,13	1,6	1,17	5	0,83	0,83

Medarbeiderundersøkelsen(hvert annet år), score på følgende spørsmål

	I vårt embete stimuleres det til læring og samarbeid på tvers av avdelingene	I vårt embete utvikler vi oss faglig ved gjensidig kontakt med andre embeter
FMNT	3,5	3,6

III - Årets aktiviteter og resultater

Del 3: Årets aktiviteter og Resultater/Sentrale Politiske Føringer

3.1: Overordnet vurdering og analyse av embetets samlede måloppnåelse og eventuelle avvik fagområdene sett under ett

Embetet har god erfaring i og håndtere uforutsette hendelser som påvirker planlagt arbeid og måloppnåelse. Selv om vi har et system med virksomhetsplanlegging som også skal ta høyde for å identifisere risikoområder for svikt og tiltak for å håndtere dette er omstillingsevne fremdeles nødvendig. Vi har tidligere redegjort for områder som trøndelagsutredning, Fylkesmannsreform, flyktningssituasjon og annet som påvirker embetets ressursbruk og som ikke var fanget opp i sin bredde ved starten av året. På enkeltavdelinger oppstår også hendelser både innenfor tilsyns- og klageområde og innenfor erstatningsområde som påvirker ressursbruk og måloppnåelse.

Embetet mener vi imidlertid har god paratkompetanse og greier både og håndtere uforutsette hendelser og holde tilstrekkelig fokus på kjerneoppgavene som gjør at vi melde om god måloppnåelse på alle områder. Det betyr ikke at vi ikke har måttet foreta prioriteringer gjennom året.

Vi mener vi har kommet et godt stykke videre på den interne samhandlingen der tverrfaglige embetsoppdrag blir gitt. Dette gjelder både i samhandlingen mellom landbruk og miljø der vi blant annet ble tildelt en pilotrolle på klimaskog og barn og ungefeltet. Vi mener vi oppfyller samfunnsoppdraget fra KD og KMD om å sikre helhetlig ivaretagelse av barnets oppvekst og utvikling slik at det enkelte individ skal få de beste forutsetninger for å kunne mestre sine liv og delta i det norske samfunnet.

Når det gjelder intern koordinering av arbeidet for barn og unge, er det fortsatt rom for forbedringer. Nytt felles tilsyn SHB/OU planlegges igangsatt våren 2016. Dette gjelder enslige mindreårige i omsorgssentre.

3.2: Kort vurdering av hvert sektorområde

Miljø

Viktige mål som er oppnådd i 2015 er bl.a.:

Innenfor vern er elleve nye reservat opprettet, tre eksisterende er utvidet og det er utarbeidet tre forvaltningsplaner. En nasjonalpark er utvidet, og det er anbefalt marint vern av Børgin og Skarnsundet.

Fylkesmannen har bidratt til at regionen har en godkjent vannforvaltningsplan som er et viktig virkemiddel for å oppnå rent vann i Nord-Trøndelag. Vi har bidratt til gyrobekjempelse i andre fylker og åpnet for fiske igjen i Steinkjervassdraget samtidig som rotenonbehandling av Klokkartjønnen i Snåsa er gjennomført for å bekjempe kanadarøye.

Fylkesmannen leder et omfattende arbeid med registrering/fjerning av uønskede fremmede skadelige arter i fylket samarbeid med kommuner, Statens vegvesen/Jernbaneverket og ble i 2015 en av 3 fylker som ble nasjonal pilot innen arbeidet med klimaskog. Et område som har fått økt fokus fra Fylkesmannen i 2015 er arbeidet for mindre lakselus og rømming der vi har deltatt i referansegruppe for en masterplan for akvakulturnæringa, som omhandler sonering og brakklegging av områder. Vi har tett dialog med Mattilsynet og næringa om utfordringen med lus og rømming.

Det er stor interesse for rekreasjonsskjøring med snøscooter i Nord – Trøndelag, og Fylkesmannen har hatt utstrakt dialog og veiledning av kommunene i det nye regelverket. Fylkesmannen legger ut både forslag til og vedtatte rekreasjonsløyper for snøskuter i kart som er offentlig tilgjengelig.

Fylkesmannen har videreutviklet kartløsningen Gint (geografi i Nord-Trøndelag) slik at systemet dekker flere samfunnsområder og er blitt mer tilgjengelig. Gint er nå spesielt tilrettelagt for innsyn i det offentlige kartgrunnlaget DOK, og er dermed forbedret som verktøy både for kommunene, fylkeskommunen og Fylkesmannsembetet.

Fylkesmannen har hatt fokus på marin forsøpling i 2015, og deltok i den nasjonale strandryddedagen 8. mai, og ryddet da en strand i Steinkjer. Det er videre stilt krav om avfallsplaner for havner til kommuner og havneiere. Fylkesmannen har gjennomført kontroller av forurensende virksomhet, både utrykning etter akutte utslipp og mer rutinemessige kontroller. Avvik som går igjen er ulovlig avfallsbehandling, manglende internkontroll og risikovurdering. I de alvorligste sakene er det reagert med pålegg om retting og anmeldelser.

Fylkesmannen har i 2015 hatt forvaltningskontroll gjennomført av Landbruksdirektoratet, det ble ikke funnet avvik. Vi har i 2015 hatt merarbeid som følge av utbruddet av LA-MRSA med sanering av 13 svinebesetninger, og videre som følge av krevende våronn og vekstforhold som har medført at 350 har søkt om erstatning for klimabetinget avlingsskade. Fylkesmannen har løst utfordringene på en god måte, og har høstet ros av brukerne for sin håndtering av LA-MRSA, håndteringen av erstatning om klimabetinget avlingsskade er også godt i rute.

Fylkesmannen legger stor vekt på arbeidet med å forbedre kommunenes arbeid med forvaltning og kontroll av økonomiske virkemidler på landbruksområdet, og vi ser at dette gir resultater i form av færre avvik og bedre kvalitet på kommunenes arbeid.

Fylkesmannen ser at økt vekt på dialogen, tidlighet og tydelige signaler i arbeidet med å ivareta jordvern bidrar til gode resultater og løsninger. Det er store vegutbygginger på gang i fylket og avdelingen er allerede godt involvert i prosessene omkring dette.

På utviklingsområdet har Fylkesmannen hatt en aktiv rolle for å få etablert en rekke viktige satsinger for å styrke fylkets landbruk og bygder. Som eksempler på dette nevnes spesielt Landbruk 21 Trøndelag, forskning og kompetanseutvikling for Trøndersk landbruk, Fjellandbruksatsingen, Prosjekt om dyrevelferd og økt avvirkning og skogaktivitet.

Reindrift

Også i 2015 har reindriftsavdelingen særlig prioritert to oppgaver; integrering av reindriftsforvaltningen i embetet og dialog/samhandling med reindriftnæringen. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har lyktes godt med integreringen av reindriftsforvaltningen i embetet. Det er utviklet et bra samarbeid opp mot andre avdelinger, noe som er en styrke spesielt på plansiden. Selv om avdelingen er lokalisert utenfor Steinkjer, er både den enkelte medarbeider og avdelingen som helhet godt synlige i fagmiljøene.

Den andre viktige forutsetningen er å opprettholde og styrke tilliten til fylkesmannen som regional reindriftsmyndighet blant reindriftsutøverne.

Vi opplever at den løpende dialogen og samhandlingen med reindriftnæringen er god, selv om det fortsatt er et forbedringspotensial ift at vi bør være mer synlige på de praktiske arenaer (gjerder, befaringer mv). Med for små økonomiske ressurser til disposisjon er mulighetene for prioritering av deltakelse på slike praktiske arenaer begrenset.

Vi lykkes imidlertid bra med å skape arenaer der vi inviterer reindriftsutøverne til informasjon og diskusjon. Vi har flere årlige møter med alle siidaandelene, bl.a en todagers reindriftskonferanse. I 2015 har vi også arrangert et godt besøkt merkeseminar med deltakelse fra hele det sørsamiske området.

Den store utfordringen i forhold til å kunne videreutvikle Fylkesmannen som en regional reindriftsmyndighet er mangelfulle ressurser. Avdelingen er p.t. tilfredsstillende bemannet, men når lønnsutgifter og andre faste utgifter opptar mesteparten av tildelt budsjett, sier det seg selv at det ikke blir rom for utviklende aktiviteter.

Det er i løpet av året avholdt to møter i dialogforum for samisk og reindriftsfaglig medvirkning i regional reindriftsforvaltning, med deltakelse fra Sametinget og NRL/Reinsamelaget.

Reintallet i Nord-Trøndelag godt tilpasset tilgjengelige beiteressurser. Dette gjelder for alle reinbeitedistriktene. Samla reintall pr 31. mars 2015 var på 14031 (ukorrigerede tall). Dette er en liten nedgang fra året før. Høyeste godkjente reintall samlet for reinbeitedistriktene er 15900. Både reintall og slaktevekter er stabile over tid. Variasjoner mellom år kan i stor grad tilskrives variasjoner i klimatiske forhold. Slakteuttaket var på 5291 dyr, inkludert 205 dyr til privat slakt, mot 3924 dyr i 2013/14. Dette er en økning på 35 %. 66 % av slakteuttaket er på kalv. De to siste årene har vært gode produksjonsår og det ser også ut til å være en økende vilje til å ta ut flere slaktedy. Usikkerhet i forhold til tapssituasjonen i næringen har i lang tid virket hemmende i forhold til slakteviljen.

Rovviltsituasjonen påvirker i stor grad produktiviteten i næringen. Siidaandelene i Nord-Trøndelag hadde et totalt tap på 5567 rein i driftsåret 2014/15 i følge Melding om reindrift. 5216 av disse ble omsøkt som tapt av rovdyr og 2585 ble erstattet som rovdrydrept (ca 50 % av omsøkt). Det er erstattet 348 færre rein (11 % nedgang) enn forrige driftsår, og omsøkt 14 % færre.

Ved siste årsskifte har 3 av 6 reinbeitedistrikter i Nord-Trøndelag utarbeidet nye distriktsplaner iht til reindriftsloven av 2007. To distrikter har startet, men ikke ferdigstilt arbeidet. Ett distrikt har ikke utarbeidet distriktsplan. Arealbrukskartene for fem av seks reinbeitedistrikter ble ferdig oppdaterte og gjort tilgjengelige i

2013/14. Det oppleves imidlertid som om det i liten grad er avklart hvilke roller og ansvar de ulike aktørene (Reinbeitedistriktet, Fylkesmannen, Landbruksdirektoratet, Skog og Landskap) skal ha ift nødvendig løpende oppdatering.

Reindriften i fylket er nå inne i et generasjonsskifte. Både i 2015 og i årene framover vil mange unge bli rekruttert inn i reindriften. Fylkesmannen er litt bekymret pga av at økonomiske ordninger i liten grad tar høyde for de utfordringer unge reindriftsutøvere møter.

Det oppfattes som sterkt frustrerende at det fortsatt ikke er enighet om ny reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige. Fylkesmennene i Nord-Trøndelag og Nordland har i fellesskap knyttet kontakt opp mot Sametinget i Sverige, for å få på plass et tilfredsstillende vedlikehold av grensegjerdene. Etter vår vurdering er dette en konstruktiv kontakt.

Barnevern

Fylkesmannen har gjennom vår innsats forsøkt å bidra til at kommunene løser utfordringene med ideologi, ressursbruk, ledelse og utøvingen av barnevernsfaget bedre. Dette er ikke nok alene. Det er mange som må bidra til at vi får jobbet bedre med barn, unge og deres familier. Vi har derfor lagt vekt på tett dialog med kommunene, hvor vi har faste dialogmøter med kommunens ledelse og barnevern sammen. Dette gir en langt bedre mulighet for å skape felles forståelse av både utfordringer og løsninger samt forsterke eierskapet til tjenestene. Dette gir også en større mulighet til overføring av god praksis mellom tjenestene og økt fokus på forbedring.

Fylkesmannen ser en klar bedring av mange resultater på barnevernsområdet i fylket. Vi ser at fristbrudden på undersøkelser er redusert fra 38.5% i 2013 til 26.7% i 2015. Selv om vi skulle ønske at nedgangen fra 2013-14 skulle ha fortsatt like sterkt i 2015, forventer vi at det skjer ytterligere forbedring i 2016. Forbedring ser vi også i forhold til barn med hjelpetiltak som har tiltaksplan. Det området vi ser en vedvarende stor utfordring på er oppfølging av barn i fosterhjem. Av 367 barn i fosterhjem som kommunene har tilsynsansvar for, er det hele 156 barn som ikke får tilsyn etter lovkravet. Fylkesmannen vil legge sterk vekt på dette i oppfølgingen av kommunene og deres ansvar for dette.

Det har i 2015 vært utfordringer knyttet til samhandlingen mellom Bufetat og kommunene. Dette har blitt fulgt opp tett, både gjennom tilsynssak og egne møter. Det er nå etablert en felles arena som fylkesmannen har ansvar for i 2016. Vi ser allerede at dette skaper bedre muligheter for å jobbe sammen om disse utfordringene. Fylkesmannen vurderer at dette reduserer muligheten for at det skjer avvik i samhandlingen mellom de to etatene og derved gir økt rettsikkerhet for de barna det gjelder.

Fylkesmannen har vært en aktiv pådriver for å få i gang enn felles Barnevernsvakt i Nord-Trøndelag. Med hjelp fra KS lokalt og Barne- og familiedepartementet har det vært mulig å prøve ut en ordning i 2015. Denne er under evaluering, men vil bli videreført og utvidet med en ny tjeneste. Målet er selvsagt at alle skal ha lik tilgang på denne tjenesten og at alle tjenester i fylket skal delta. Dette vil bidra til en økt profesjonalisering av tilbudet, samtidig som det også avlastar den lokale barnevernstjenesten. En av de største utfordringene fremover vil være å få med resten av fylket i dette arbeidet. De kommunene som nå ikke deltar påtar seg et stort ansvar ved å stå utenfor. Fylkesmannen vil følge nøye hvordan dette utvikler seg videre.

Fylkesmannen registrerer at det, for barnefamilier som spesielt har behov for hjelp fra mange, blir uoversiktlig og krevende og ofte personavhengig. Ansvaret kan lett skyves til andre instanser og hjelpere. I 2015 prioriterte vi derfor tverrfaglig tilsyn på tjenester til familier med barn/unge, som omhandlet både helse, nav og barnevern i kommunene. Vi ser at dette i større grad aktualiserer og ansvarliggjør den enkelte kommunens bevissthet rundt ansvaret for helhetlige og samordnede tjenester. Internt vil vi også i 2016 både organisere og praktisere en mere samordnet innsats, bla felles tilsynsteam med oppvekst og utdanning i forhold til enslige mindreårige flyktninger.

Helse

En viktig innsats i 2015 har vært å øke kompetansen i saksbehandling og forvaltning i kommunene. Vi har i samarbeid med KS (med høgskolen i Sør-Trøndelag som faglig ansvarlig) gjennomført et studium med hele 50 studenter fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene og NAV. Vi er nå i ferd med å følge opp med etablering av kompetansenettverk i de ulike tjenesteområdene i fylket. Dette er et viktig bidrag med tanke på å sikre rettsikkerheten for de som trenger denne type hjelp og tjenester. Høsten 2015 har vi satt i gang kull nummer to hvor de kommunale barnevernstjenestene også er med. Dette er vi svært fornøyd med da dette også bidrar til å inkludere barn og unge i større grad med de andre kommunale helse- og velferdstjenestene. Vi anser dette som viktig bidrag i arbeidet med å øke rettsikkerheten til de ulike brukerne av tjenester og bidra til økt samarbeid og samhandling mellom tjenesteutøvere.

Når det gjelder samhandlingsreformen er Fylkesmannen sitt inntrykk er at både kommunene og sykehusene i Nord-Trøndelag er interesserte og engasjerte i forhold til å få samarbeidet til å fungere og dermed sikre gode og sammenhengende behandlingsforløp for innbyggerne i Nord-Trøndelag. Begge parter uttrykker at de synes samarbeidet fungerer godt men at det fortsatt er utfordringer i forhold til reformens krav. Mange kommuner opplever blant annet at de får overført oppgaver og krav uten at finansieringen står i forhold til dette.

På bakgrunn av en analyse vi har foretatt, kan det se ut som at det i Nord-Trøndelag er noen prosesser som forsterkes med reformen. Dette gjelder økning i andel korttidsplasser, økning i andel plasser i institusjon og at sykepleieandelen har økt. Analysen indikerer også at det har vært en økt årsverksressursinnsats pr bruker, som kan forklares med at flere brukere har behov for intensiv behandling. Denne utvikling antas at samhandlingsreformen har bidratt til. Fylkesmannen er bekymret over at legeressursen i sykehjemmene i Nord-Trøndelag ikke har økt som resten av landet har gjort.

Samhandling mellom kommunene og sykehusene har for øvrig vært tema for landsomfattende tilsyn i 2015. I Nord-Trøndelag førte Fylkesmannen tilsyn med samhandlingen mellom to kommuner og ett sykehus i forbindelse med at somatisk syke pasienter ble utskrevet til egen bolig og hadde behov for helse- og omsorgstjenester fra kommunen. Tilsynet viste at de aller fleste pasienter får nødvendig oppfølging på sykehuset og ute i kommunene. Praksis viser imidlertid at hjemmetjenesten, som umiddelbart overtar ansvaret for pasienten etter utskrivning, ikke alltid får tilsendt nødvendig og relevant informasjon om pasienten på en trygg og sikker måte.

Fylkesmannen opplever at tilsette kommuner og sykehus har tatt Fylkesmannens funn på alvor ved å endre/forbedre samhandlingen gjennom utarbeidelse av nye rutiner/prosedyrer. Som eksempel kan nevnes at datasystem søkes tilpasset slik at dokumentasjon vedrørende pasienten kan sendes elektronisk og direkte til hjemmetjenesten. Fylkesmannen vil i 2016 følge opp tilsynsfunnene gjennom dialog med kommunene og helseforetaket.

Å planlegge for fremtiden er viktig på mange fagområder i kommunene. Gjennom arbeidet med og oppfølgingen av Omsorgsplan 2020 ser vi at kommunene i Nord-Trøndelag jobber mye og aktivt med å innstille seg på fremtidens utfordringer, både på kompetanseområdet og ikke minst nytenking og innovasjon. Vi ser at fler av kommunene i sterkere grad bør analyserer sin egen kommunes fremtidsutfordringer sett i lys av den enkelte kommunes ressurser og behov. Det er også nødvendig at kommunene etablerer egne innovasjonsstrategier for å ha et helhetlig og sterkt trykk på de utfordringene de mener kommer. Arbeidet hvor kommunene ser på muligheten for å jobbe regionalt for å løse enkelte oppgaver bør intensiveres. For å understøtte dette har Fylkesmannen bidratt aktivt gjennom å være aktive i bruk av tilskuddsmidler, kompetansetiltak. Arbeidet med ressursportalen (APO), anser vi som et viktig bidrag for at kommunene får et grunnlag for å bedrive egenanalyse og kunnskapsbasert planlegging.

Oppvekst og utdanning

Nord-Trøndelag har i løpet av høsten 2015 fått en bredere forståelse for gjennomføring og bruk av resultatene på de nasjonale prøvene. Det blir interessant å se om dette vil føre til økt fokus på kvalitet i opplæringen.

Prioritert område i 2015 har vært tilsyn og veiledning til skoleeiere og kommunen som barnehagemyndighet.

På barnehageområdet og opplæringsområdet ble tilsyn gjennomført som en «turne». Dette ble både effektivt og bidro samtidig til at tilsynene ble gjennomført mest mulig likt i disse kommunene. Avdelingen brukte samlet mindre tid og ressurser på tilsynene samtidig med at kommunene fikk god veiledning og oppfølging.

OU har også i 2015 fått mange forespørsler om veiledning på både kommune- og skolenivå, noe som har vært godt mottatt. Dette ser vi bidrar til bedre regelforståelse og regeletterlevelse – noe som kommer elevene i NT til gode.

I 2014 ble det igangsatt et omfattende program for skoleeier og barnehagemyndighet i fylket i regi av Oppvekstprogrammet. Dette ble fullført i 2015. Vi ser at kommunene er godt i gang med å ta tak i egne utfordringer. Trøndelag Forskning og Utvikling skriver i sin evaluering av Den gode skoleeier og barnehagemyndighet: «Konklusjon fokus D: Generelt sett kan en si at det har skjedd endring i arbeidsformer, ambisjonsnivå og planer for skole og barnehage i kommunene.»

I 2015 har *den røde tråden* vært å arbeide både kort og langsiktig for å få flere gjennom det 13-årige utdanningsløpet. Tiltak som er prioritert:

- Deltakelse i barnehagemyndighet og skoleeierprogrammet
- Skoleledersatsing – «Den gode skoleleder» med 1 samling i 2015 og 2 samlinger i 2016
- Veiledning og gjennomføring av tilsyn på alle felt. Nytt var tilsyn med ivaretagelse av samiske barn sine

rettigheter i grunnskole

- Regelverk i praksis - Den praktiske skole- og skoleeierhverdagen
- Fokus på å følge opp resultatene på nasjonale prøver
- Kvalitet i barnehagen

Vi har samtidig med dette prioriterte arbeidet gjennomført resterende oppdrag. Dette har resultert i opparbeidelse av pluss-tid og ikke avvirket ferie.

Avdelingen ga i 2015 gitt ut 3 elektroniske nyhetsbrev som distribueres til alle kommuner, skoler og barnehager i fylket. Nyhetsbrevet har hatt 4 hovedoppslag: En fellessak for skole/barnehage, en skolesak, en barnehagesak og en om voksenopplæring. I tillegg har vi tatt med lenker til aktuelle tema. Nyhetsbrevet har blitt godt mottatt og videreføres i 2016.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Arbeidet innenfor samfunnssikkerhet og beredskap ble i 2015 sterkt preget av flyktningkrisen. Det ble gjennomført et omfattende arbeid i forhold til koordinering, rapportering, kartlegginger, samt intern- og eksternt møtevirksomhet. Avdelingen ble utfordret kapasitetsmessig i den mest hektiske perioden, men maktet å gjennomføre disse oppgavene uten nevneverdige avvik.

Innenfor ansvarsområdet har det vært videreført gode samarbeidsrelasjoner med regionale aktører og med kommunene.

Fylkesmannen har samlet Fylkesberedskapsrådet til det årlige møte. Tema her var langvarig strømbrudd og utfall av teletjenester, politireformen og sivilt-militært samarbeid

Det ble gjennomført ni beredskapstilsyn i 2015, en felles beredskapssamling for kommunene i Trøndelag i samarbeid med FMST, 3 samlinger i forum for samfunnssikkerhet og beredskap i Trøndelag. Videre er det gjennomført en veiledningssamling om helhetlig ROS for kommunene i fylket.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hadde i 2015 ansvaret for å arrangere samling for de som jobber med samfunnssikkerhet og beredskap hos FMNT, FMST og FMMR. Samlingen ble arrangert på Island, og ble lagt opp som en studietur, i tillegg til å ha en intern samling med erfaringsutveksling om sentrale områder innenfor vårt felt.

Fylkesmannen er aktiv deltaker i LRS øvingsforum i Nord-Trøndelag. Årets store øvelse ble holdt i Verdal. Scenario var en industriulykke hos Tine Meierier.

Fylkesmannen er involvert i planlegging av Rakel/nødnett øvelsen som skal holdes i november 2016.

Fylkesmannen deltar i GSK-prosjekt som har som mål å avklare roller og samarbeidsrelasjoner og samarbeidskanaler ved en atomhendelse, både innen Norge og Sverige, og mellom landene. Det ble også arrangert en øvelse innenfor dette prosjektet i 2015.

Fylkesmannen har i 2015 fått nytt gradert sambandsutstyr på plass og har tatt i bruk dette, samt oppfylt kravene/avvikene etter inspeksjon fra FSA.

Samordning og kommuneøkonomi

Planlegging og gjennomføring av kommunebesøk har vært en viktig oppgave i fylkesmannens løpende dialog og samarbeid med kommunene. Kommunalavdelingen har ledet en arbeidsgruppe som har utarbeidet kommunebilder og planlagt besøkene. Det er gjennomført ett kommunebesøk pr. mnd. hvor fylkesmannens ledergruppe har møtt formannskapene og administrativ ledelse i kommunene. Kommunereformen og status for det kommunale planarbeid har vært gjennomgående tema i kommunebesøkene. Det er fylkesmannens oppfatning at disse kommunebesøkene har vært svært viktige for å vedlikeholde og utvikle gode samarbeidsrelasjoner med kommunene.

Kommunereformen er den enkeltoppgaven som har hatt sterkest prioritet i 2015. Arbeidet er gjennomført gjennom et svært godt prosjektfellesskap med KS, Fylkeskommunen og Distriktssenteret.

Det ble i november, etter at nye kommunestyre var konstituert, gjennomført en samling for alle formannskapene i fylkets kommuner.

Fylkesmannen har deltatt på en rekke møter i regionale- og kommunale fora, samt flere folkemøter.

En av fylkets kommuner; Leksvik søkte sammen med Rissa om sammenslutning i forhold til det såkalte løp 1 innenfor fristen. Kommunene har vedtatt at Indre Fosen skal være navnet på den nye kommunen.

Framdriften i reformen i fylkets kommuner for øvrig er i tråd med den nasjonale tidsplanen. Samtidig er det slik at kommunene står foran en svært hektisk siste fase av arbeidet fram mot juni 2016.

Leksvik kommune har vært den eneste kommunen i fylket som har registrert i ROBEK de siste årene. Ved utgangen av 2015 vil trolig Leksvik være på veg ut av ROBEK og den økonomiske status for fylkets kommuner er krevende, men samtidig under rimelig god kontroll.

Bygg og Justis

Ved inngangen av 2015 var antall restanser innenfor klagesaker på ca. 40 saker. Antall restanser er betydelig redusert gjennom arbeidsåret og er i underkant av 20 saker ved utgangen av året. Det er imidlertid samtidig slik at saksbehandlingstiden fortsatt er for lang. Det er spesielt enkelte svært kompliserte saker som har bidratt til å trekke opp saksbehandlingstiden. Når disse sakene er avsluttet mener vi at både antall restanser og gjennomsnittlig saksbehandlingstid vil bli innenfor akseptable rammer.

Vergemål

Når det gjelder vergemål, har de store utfordringene med saksbehandlingssystemet ARVE også fortsatt i 2015 og medført en krevende arbeidssituasjon på vergemålsområdet. Den økte flyktningetilstrømmingen høsten 2015, har bidratt ytterligere til en krevende arbeidssituasjon på området.

Det framgår av tildelingsbrevet for 2015 at Justis- og beredskapsdepartementet har utformet et virksomhetsspesifikt mål som for 2015 vil gjelde for Statens sivilrettsforvaltning og Fylkesmennene: økt rettsikkerhet og rettslikhet for vergetrengende. I den sammenheng skal Fylkesmennene rapportere på saksbehandlingstid i prioriterte saker og tryggheten i kapitalforvaltningen, jf. også embetsoppdraget for 2015.

Til tross for utfordringene med saksbehandlingssystemet ARVE og den økte flyktningestrømmen høsten 2015, er vi av den oppfatning at vi har tilfredsstillende saksbehandlingstid og trygghet i kapitalforvaltningen.

En viktig prioritering i 2015 har vært arbeidet med å påse at midlene som var til forvaltning i overformynderiene er korrekt overført til Fylkesmannen. Det gjenstår 25 vergemål hvor vi skal sende ut brev til finansinstitusjoner om rådighetsbegrensninger og 2 vergemål hvor vi skal ta midler til forvaltning hvor vergen per i dag disponerer over midlene. I tillegg er det 8 kontoer hvor overformynderiene ikke har overført pengene til kapitalkonto, men har gitt Fylkesmannen disposisjonsrett.

En annen viktig prioritering i 2015 var å få på plass faste verger som dekker hele fylket. I 2015 økte vi antall faste verger fra 25 ved inngangen av året til 45 ved utgangen. Vi har ingen faste verger i Røyrvik, Namsskogan, Fosnes og Verran. Behovet i disse kommunene er minimalt, og har blitt dekket av alminnelige verger. I Verran har behovet for verger blitt dekket av faste verger bosatt i Steinkjer. Vi er av den oppfatning at vi har et tilfredsstillende antall faste verger.

Den økte flyktningetilstrømmingen høsten 2015 gjorde at det ble et ekstraordinært behov for representanter for enslige mindreårige asylsøkere. Vi tok i bruk Facebook og hjemmesida vår i rekrutteringsarbeidet, med vellykket resultat. Per 31. desember 2015 var det 152 personer som hadde meldt interesse for å bli representant.

Administrasjon/støttetjenester

Fylkesmannen har også ansvaret for fellestjenestene til Statens Hus. På dette området er det i 2015 jobbet med kantinen både gjennom ny anbudsrunde og utskifting av møbler for å øke attraktiviteten. Vi har fått bygd 28 nye parkeringsplasser til besøkende og ansatte med håndhevingsavtale med Steinkjer kommune. Det er i tillegg installert sikkert trådløst gjestenett på alle møterom i Statens Hus.

På IKT område er det jobbet videre med å bedre infosikkerheten gjennom oppgradering av brannvegger, hindre uautorisert adgang til internt nett og fjerne lokale adminrettigheter. Både SCCM og DLP er på plass og i bruk. Det er i tillegg jobbet med å få trådløst nett også internt. Vi har tatt i bruk Questback som avdelingene opplever som et nyttig verktøy både i tilsynssammenheng og i annen dialog med eksterne. Streamingutstyr er på plass og tilgjengeliggjort for alle leietakerne på Statens hus.

Vi innførte i 2014 EK som et elektronisk internkontrollsystem fordi vi fikk forsikringer fra KMD om at det ikke ville komme noe felles for embedene på dette. Innføringen av Risk Manager forutsetter i realiteten at embedene må forholde seg til det systemet noe som gjør at vi har stoppet opp arbeidet med elektronisk internkontrollsystem og

sagt opp avtalen med EK. Arbeidet vil komme i gang igjen når kompetansen er på plass i forhold til Risk Manager.

Statsarkivet godkjente i 2015 avleveringen av ca. 180 meter landbruksarkiv. Vi har p.t. 790 hyllemeter fjernarkivert som må avleveres til en estimert kostand på ca. 4 millioner. Vi har hatt en voldsom økning i innsynskrav i OEP fra 1180 i 2014 til 2070 i 2015. Dette er ressurskrevende og håndtere, ikke bare for arkivet, men også for berørte fagavdelinger som SHB.

Ekspedisjonen har utviklet et system som gjør at man nå kan tilby fagavdelingene kurs og konferansestøtte. Dette letter fagavdelingene for merkantilt arbeid.

3.3: Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk for embetet totalt sett og på resultatområder.

Fylkesmannen har i 2015 samlet disponert kr. 75.385.000 på eget driftskapittel, kap. 0525 post 01. I tillegg kommer alle tildelinger og fullmakter fra andre fagdepartement og direktorat som vi har disponert jfr. Bevilgningsrapporteringen.

Fylkesmannen har i 2015 et mindreforbruk på kap. 0525 post 01 på kr. 945.277,- som søkes overført til 2016 jfr. Note B. Mindreforbruket skyldes i hovedsak vakanser samt tidsforskyving i forbindelse med rekruttering og vikarer.

Investeringene i 2014 var større enn «vanlig», så 2015 er et normalår mht. vedlikeholdsinvesteringer.

Embetets driftskapittel pådro seg en merutgift i 2015 pga. overskredet driftsramme for Reindriftsavdelingen på kap. 1142 post 01. Reindrift og Vergemål er ikke rammeoverført til Fylkesmannens driftskapittel, og har sine respektive driftsrammer på belastningsfullmakt fra hhv. Landbruksdirektoratet Alta og Justis- og beredskapsdepartementet.

Utbetaling av tilskudd har økt i 2015. Embetet styrer ikke disse midlene, men foretar utbetalinger iht. oppgavene vi mottar fra overordnede departement og direktorat på de ulike områdene.

På resultatområdenivå er det på de fleste områder mindre endringer fra 2014 til 2015. Vi har behov for å kommentere følgende:

På resultatområdenivå har vi brukt 800 000 mer på barnevern over ordinær drift i 2015 enn i 2014. Dette skyldes både ønsket økt satsting og nødvendig økning som en følge av tunge tilsynssaker.

På HOD område har vi en økning i ressursbruken på tilsyn og klagesaksbehandling på ca. kr. 530.000,-. Økt ressursbruk på «Andre oppgaver HOD» er knyttet til større finansiering av prosjektet for utvikling av verktøy for analyse og planlegging av helse og omsorgstjenester i kommunene.

Vi har også en økning i ressursbruken på Vergemål på ca 900 000. En helt nødvendig økning for å håndtere oppgavene blant annet knyttet til det økende antallet enslig mindreårige flyktninger og behov for verger. Vi har en nedgangen i ressursbruken på beredskapsområde i 2015 med ca 300 000 sammenlignet med 2014 som i hovedsak er knyttet til sykemeldinger/permisjoner.

Vi har en nedgang i ressursbruken knyttet til adm/felles oppg. på ca 1.3 millioner. Noe av dette skyldes effektivisering. Vi bruker 600 000 mer på bygg og justis i 15 enn 14 for å komme ajour med saksbehandlingen på klagesaker. Vi har også en økning i ressursbruken på "andre oppgaver under KMD" på ca 550 000 som er knyttet til kommunereformen.

Et omfattende embetsoppdrag på miljøområdet setter krav til å ha tilgjengelig kompetanse og økonomiske ressurser. Vi har i 2015, som tidligere, vært avhengig av tildelte fagmidler fra Miljødirektoratet, samt vært nødt til å ha noen personer tilsatt i engasjementer.

Tilsyn er et sentralt virkemiddel for å oppnå forbedret miljøtilstand i Nord-Trøndelag. Et mangeårig samarbeid med andre offentlige etater på tilsynsområdet har etter vår vurdering bidratt til å utvikle et effektivt og slagkraftig tilsyn, med lik kravstilling ovenfor bransjer der Fylkesmannen er tilsynsmyndighet. Samarbeidet har bidratt til effektiv ressursutnyttelse på tilsynsområdet.

På landbruksområdet er kvaliteten på arbeidet med forvaltning og kontroll er styrket. Vi har på dette området også i 2015 fulgt opp tunge kontroll saker av enkeltforetak. Gjennom arbeidet med forvaltningskontroll har fylkesmannen avdekt betydelige svakheter og avvik hos kommunene. Det er i tillegg lagt vekt på rådgivning og kompetanseheving for å styrke kommunenes arbeid. Alle disse tiltakene begynner etter hvert å gi gode resultater i

Bemanningen er på landbruksområdet redusert over tid, i hovedsak på det merkantile området. Dagens situasjon vurderes som tilfredsstillende og avdelingen har mange dyktige fagfolk. Det vurderes som viktig at vi greier å beholde og utvikle dagens kompetansenivå og kapasitet.

I forhold til tidligere år er avdelingen nå bedre samkjørt og det er større fleksibilitet og bedre flyt mellom de ulike fagområdene vi jobber med. Det er også en god samhandling med andre avdelinger, spesielt miljøvernavdelingen.

Avdelingen har løst utfordringene med LA-MRSA og betydelig antall søknader om erstatning for klimabetinget avlingsskade på en god måte. Det har vært nødvendig å redusere ressursbruken innen husdyrkonsesjon og kontroll noe som følge av LA-MRSA.

Innenfor sosial, helse og barnevernsområdet opplever vi en stadig økende mengde av enkeltsaker. Vi har merket oss overordnet myndigheters forventning til økt fokus på rettsikkerhetsoppgaver, og dette er således en helt sentral del av vårt arbeid. I 2015 har vi på helseområdet økt antall avsluttede saker med 22 % fra 2014, en økning på 57% på barnevernsområdet og 18% på Nav viser både den økende mengden men også en klar innsats for å prioritere å lever gode resultater på rettsikkerhets-oppgavene. Økt fokus på forbedring av saksbehandlingsprosessen gir effekt, men sammen med økende saksinnngang gir dette økt saksbehandlingstid og behov for å nedprioritere andre områder.

På oppvekst- og utdanningsområdet har fylkesmannen unngått vakanser i 2015. En av stillingene ble besatt våren 2015, og arbeidstaker tiltrådte 1. august samtidig med at stillingen ble ledig. Avdelingen fikk med dette tilført ny kompetanse innen videregående opplæring. Avdelingen har tilsatt trainee med master i jus. Traineeperioden varer ut oktober 2016. Per dags dato har avdelingen – når alle er til stede – den kompetansen vi trenger.

Kommunalavdelingen har bidratt med betydelig ressursinnsats i forhold til embetets satsning på ressursportalen APO (analyse pleie- og omsorg) og SANT (statistikk i Nord-Trøndelag). Sett i lys av dette er det god måloppnåelse i avdelingens oppfølging av reformene og den løpende ordinære virksomhet.

3.4: Tidstyver

I arbeidet med å identifisere interne og eksterne tidstyver ble det i 2014 kjørt prosesser i alle avdelinger. Dette resulterte i en tiltaksliste som det i 2015 er jobbet videre med å kvittere ut. Av aktuelle tiltak som er gjennomført kan nevnes innføring av Positiv Tid som gjør at vi faser ut det separate Tidbanksystemet samt oppgradering av linjekapasitet for å sikre høyere hastighet. I fylkesmannens lokaler, i møterom og fellesarealer har vi nå også et godt utbygd trådløst nettverk.

Det er i tillegg jobbet med kompetanseheving i bl.a. Ephorte gjennom avdelingsvise opplegg som i tillegg til å ha effekt på tidsbruk også har effekt på å minimere feil.

Fylkesmannen har gitt skjønnsmidler i forhold til bl.a. innføring av EDU. Hittil har 1 kommune i Nord-Trøndelag gått over til EDU som samhandlingsverktøy. Andre kommuner har tatt i bruk Altinn som kanal noe som er komplisert for embetet å håndtere fordi systemet Ephorte mangler komponent til å håndtere meldinger fra Altinn. I løpet av høsten 2016 vil det innføres ny versjon av Ephorte som klarer å håndtere Altinn meldingene.

Ett av embetets fem grunnverdier er åpenhet. For oss er derfor et naturlig mål at flest mulig skal kunne få innsyn i det Fylkesmannen arbeider med. Det kan være saker som er av stor betydning for fylkets innbyggere, men det kan også være saker som handler om å gi fagfolk økt- og ny kunnskap. Tidlig i 2015 monterte og tok vi i bruk en web-tv løsning. Vi får gode tilbakemeldinger fra både eksterne og interne brukere for vår aktive bruk av web-tv som kanal i vår formidling.

Et annet tiltak vi har brukt for å øke kunnskapen til Fylkesmannen og våre roller, er å holde møter med redaktører og redaksjoner i fylket. Ett eksempel er at vi arrangerte kurs i bruk av OEP. Vi inviterte journalister fra ulike redaksjoner til oss, der vårt arkivpersonale kurset journalistene. Målet var å gi journalistene bedre kunnskap om hva det er lurt å søke etter, men samtidig få ned antall innsynsbejæringer som vi erfarer ikke resulterer i redaksjonelle artikler.

I løpet av vinteren 2015 fikk Nord-Trøndelag, som resten av embetene, oppgaver i forbindelse med flyktning- og asylsituasjonen. Tilstømmingen av enslige mindreårige asylsøkere førte til et stort behov for å rekruttere representanter og verger for denne gruppen. Vårt hovedtiltak var å produsere en kort video på rundt 30 sekunder. Denne videoen publiserte vi på vår facebook side. Videoen har så spredd seg til ulike nettaviser i vårt fylke. Resultatet førte til at vi kom i dialog med over 150 potensielle representanter og verger i 2015, hvorpå mange

er/blir tildelt oppdrag.

Vårt intranett er en viktig kanal i dialogen med egne ansatte. I medarbeiderundersøkelsen 2014 stilte vi noen tillegsspørsmål knyttet til vårt intranett. Blant annet basert på tilbakemeldingen fra denne undersøkelsen har vi justert og forenklet vårt intranett.

Når det gjelder digitalisering har embetet tatt i bruk de skjema som har blitt tilgjengeliggjort på fylkesmannen.no. Vi har også innhentet nødvendige tillatelser til å ta i bruk digital samhandling med innbyggerne når ephorte 5 og nødvendig programvare er på plass.

Resultatområde	Kapittel 1510	Fagdep.
Arbeids- og sosialdepartementet	kr 656 701,02	kr 1 519 344,27
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	kr 3 172 158,03	kr 463 985,07
Helse- og omsorgsdepartementet	kr 8 647 601,90	kr 3 261 804,31
Justis- og beredskapsdepartementet	kr 2 067 538,23	kr 4 848 851,51
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	kr 30 517 951,24	kr 586 343,29
Kunnskapsdepartementet	kr 7 470 267,41	kr 1 322 984,14
Landbruks- og matdepartementet	kr 12 937 417,64	kr 0,00
Klima- og miljødepartementet	kr 9 085 505,40	kr 3 089 158,94
Andre	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 74 555 140,00	kr 15 092 471,00

IV - Styring og kontroll i embetet

Del 4 Styring og kontroll i embetet

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold ved embetetets planlegging, gjennomføring og oppfølging

Vi mener våre rutiner for styring og kontroll er godt tilpasset den risiko og vesentlighet vi potensielt kan utsettes for.

Tildelingsbrev og embetsoppdraget gir en samlet oversikt over forutsetninger, rammer og oppgaver. Med det som utgangspunkt blir det utarbeidet avdelingsvise virksomhetsplaner. Det legges godt til rette for ansattes medvirkning i utarbeidelsen av virksomhetsplanene og man skal gjennom denne prosessen identifisere områder med risiko for svikt og aktuelle tiltak for å minimere sannsynlighet for at svikt inntreffer. Avdelingsledelsen har ansvar for at mål nås, og det rapporteres gjennom året til ledermøte.

Nytt av året var at vi holdt tilbake deler av bevilgningen for å kunne ha midler å sette inn for å styrke områder hvor midtveisevalueringen viste potensiale for svikt. Gjennom runden i juni ble både kommunal- og sosial-, helse og barnevernavdelingen midlertidig styrket.

De merknader vi har fått fra Riksrevisjonen i forbindelse med deres kontrollvirksomhet er fulgt opp. Vi hadde i 2015 tilsyn fra Datatilsynet. Vi fikk ingen merknader eller avvik på hverken internkontroll eller informasjonssikkerhet. De avvik vi fikk gikk på noe manglende skriftlighet omkring rutiner. Dette ble lukket innen fristen.

Det ble gjennomført kontroll av «Internkontroll av vergeregnskap» ved alle Fylkesmannsembeter for perioden 1. januar 2014 – 31. desember 2014. Ved hvert embete ble det kontrollert 25 vergeregnskap.

Tilbakemeldingen er oppsummert slik i rapporten fra Ernst & Young: «Kvaliteten er tilfredsstillende på alle de kontrollerte områdene hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det er ikke avdekket sentrale forhold som ikke er tilfredsstillende håndtert. Det kan fortsatt være forbedringspotensiale på noen områder. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag synes å ha en god forståelse av hva internkontrollen for vergeregnskapene innebærer.» Ernst & Young har kommet med innspill på områder med forbedringspotensialer i framtidige års gjennomgang.

Ledelsen vurderer at styringssystemene fungerer godt, og at det er god styring og kontroll i virksomheten. Vi har da hensyntatt:

- Embetet sin evne til å nå de mål og resultat som er satt i tildelingsbrev og embetsoppdrag
- Embetet sin evne til effektiv ressursbruk innenfor tildelte midler
- Økonomistyring i embetet
- Kontroll med at risiko er innenfor akseptabelt nivå

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS Arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende.

Vi har en personalpolitikk i tråd med statens føringer og vi har et godt samarbeid med ansattes organisasjoner. Det er oppnevnt verneombud i tråd med arbeidsmiljølovens regler, og saker drøftes med tillitsvalgte i tråd med Hovedavtalen. Vi har samlet både hovedtillitsvalgte og verneombud i noe vi kaller Samarbeidsforum der vi diskuterer saker av felles interesse. Prosessene knyttet til sammenslåing av trøndelagsfylkene og fremtidig fylkesmannsstruktur har gjort at vi har hatt hyppigere møter med både tillitsvalgte og verneombud i 2015 enn tidligere for informasjon og drøftinger. I tillegg er det gjennomført 5 allmøter med alle ansatte på samme tema.

2015 var siste året i et 3-årig løp for å løfte lønnsnivået i embetet. Vi gjennomførte derfor en 2.3.4 runde i mars 2015 der vi fikk en enighetsprotokoll innenfor en økonomisk ramme på ca. 600 000 kroner. Det er gjennom de 3 årene tilført midler til lønnsjustering utover de sentrale forhandlinger med en helårseffekt tilsvarende ca. 2,5 million kroner, noe som har gjort embetet mer konkurransedyktig på lønn noe som er viktig både for å motvirke uønsket turnover og lette rekruttering.

Vi har ikke hatt meldinger om avvik i forhold til det psykososiale arbeidsmiljøet eller særlige forhold knyttet til HMS/arbeidsmiljø. Fysisk tilrettelegging gjøres fortløpende.

Embetet har i 2015 hatt et sykefravær på 5,36 %. Sykefraværstatistikken går hvert kvartal gjennom på ledermøte og i samarbeidsforum for gjennom det bl.a. å avdekke om det er jobberelaterte årsaker til sykefraværet. Dette er en viktig kommunikasjonskanal i tillegg til samtalene med den enkelte. Vi har lite jobberelatert fravær.

V - Vurdering av framtidsutsikter

Del 5: Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Overordnet omtale av forhold i og utenfor embetet som kan påvirke embetets evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Fylkesmannen er avhengig av å samvirke tett i partnerskap med andre for å nå våre mål. Dette gjelder først og fremst kommunene men også andre regionale aktører som for eksempel fylkeskommunen, KS, politiet og NAV.

Det betyr at prosesser internt hos våre samarbeidspartnere også påvirker våre muligheter til å fylle vår samfunnsrolle. Vi ser at omstillingsfokus i kommunene påvirker kommunenes mulighet til å følge opp alle satstinger og tiltak fra sentrale myndigheter. Mindre kommuner har større utfordringer.

Vi mener at vi er på vårt beste når vi greier å koble kunnskap om svikt fra tilsyn, klagesaksbehandling og kontroll med målrettede kompetansehevende tiltak innenfor de samme områdene. Det at disse rollene ligger samlet til en aktør er ressurseffektivt.

Både Trøndelagsutredningen og gjennomgangen av Fylkesmannens organisering og funksjon kan selvfølgelig få konsekvenser for vår evne til å løse samfunnsoppdraget. Dette både i forhold til nødvendig kunnskap om og samhandling med innbyggere og kommuner og mulighet til å koble vår kompetanse om svikt og mangler med kompetansehevende tiltak. Samtidig kan det også gjøre oss mindre sårbare og gi økte muligheter til spesialisering.

Et annet viktig område for oss å holde fokus på internt er å sikre at vi er en attraktiv arbeidsgiver. Dette både i forhold til å beholde viktig kompetanse og få rekruttert nøkkelkompetanse. Pr i dag vurderer vi kompetansen som god og vi opplever lite rekrutteringsutfordringer. Det er imidlertid et område vi har fokus på gjennom at vi har frigjort 2,5 millioner til ekstraordinære lønnstiltak, deltatt på karrieredager, Trøndertreff i Oslo o.a. Fylkesmannens deltagelse på disse arenaene er viktig også i et større perspektiv for å bidra til å dra viktig kompetanse til fylket.

5.2 Nærmere omtale av mulige konsekvenser for embetets evne til og nå fastsatte mål og resultater på sikt

På miljøområde påvirker skiftende politiske signaler fra sentralt hold Fylkesmannens evne til å løse samfunnsoppdraget. Et eksempel på dette er vår mulighet til å ivareta verdier i hundremetersbeltet langs sjø sammenholdt med signaler om økt kommunalt selvstyre i strandsonen.

Fylkesmannens oppdrag på klimaområdet, har vært utydelig. Fylkesmannens rolle ut over det som omhandler klimahensyn i saker etter plan- og bygningsloven, har vært uklar. Spesielt gjelder dette oppdraget å bidra til reduksjon av klimagassutslipp. Fylkesmannens rolle på klimaområdet har vært drøftet med Miljødirektoratet ved flere anledninger.

Også når det gjelder oppdraget knyttet til avfallsplaner for havner, har det vært spesielle forhold som har påvirket vår evne til å løse oppdraget. De nasjonale kravene på dette området er basert på EU-regelverk. Kravene er lite tilpasset norske forhold. I tillegg har Fylkesmannen manglet virkemidler for å bidra til at aktørene (større havneiere og kommuner) har oppfylt plikten i regelverket.

Det langsiktige perspektivet er viktig i mange av Miljøvernavdelingens saker og fagområder. Det er tidvis vanskelig å argumentere med utgangspunkt i dette, vi opplever at det er mer kortsiktige perspektiver som legges til grunn i drøftinger i det offentlige rom. Det kan av og til by på problemer å legge et perspektiv på flere hundre år til grunn.

Fylkesmannen besitter i dag tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til hovedsakelig å løse fagoppgavene på miljøområdet. Som nevnt tidligere, har imidlertid fagmidler tildelt fra Miljødirektoratet vært nødvendig for å kunne løse våre oppgaver fullt ut. Rekrutteringsmessig har det vist seg noe vanskeligere den siste tiden å rekruttere ingeniørfaglig/teknisk kompetanse enn personer utdannet innenfor naturfag/biologi.

Avdelingen ser behovet for å styrke den juridiske kompetansen. I dag løser vi dette med å benytte embetets jurister til problemstillinger etter forvaltningslov, offentlighetslov og plan- og bygningslov. I tillegg har vi lang tradisjon med å benytte Miljødirektoratets jurister i spørsmål relatert til særlovene på miljøområdet (forurensningsloven, naturmangfoldloven, vassdragsloven osv.). En løsning her kan være å tilsette en jurist, f.eks. i samarbeid med annen fagavdeling. Til tross for dette, vil avdelingen likevel ha behov for å bruke direktoratets jurister til problemstillinger som gjelder særlovene.

På landbruksområde har vi sett hvordan endringer i markedssituasjonen for grønt og for kylling påvirker utviklinga i næringa. Interessen for å etablere ny næringsvirksomhet har sammenheng med arbeidsmarkedet. Samfunnsutvikling og markedsforhold vil også virke inn på investeringer og utvikling i landbruksnæringa og i kommunene, noe som klart har betydning for avdelingens mulighet til å lykkes.

Fylkesmannen mener den viktigste utfordringen innenfor reindriftsområdet vil være å følge opp og utvikle dialogen og samhandlingen med reindriftsutøverne. Tillit mellom næringen og forvaltningen er en forutsetning for å lykkes med mange av de oppdragene fylkesmannen får på reindriftsområdet. Fylkesmannen har som mål å være mer synlig på reindriftens praktiske arenaer. Arbeidet med å ivareta robustheten i den sørsamiske reindriften er viktig. Vi vil derfor prioritere arbeidet med å sikre reinbeitearealer og redusere tap.

Manglende ressurser stilt til rådighet fra sentralt hold vil uten tvil føre til at Fylkesmannen i årene som kommer må senke målsettingene innen flere av de oppdragene som tildeles oss på reindriftsområdet.

På oppvekst og utdanning er en hovedutfordring å videreutvikle den kompetansen vi har og må ha innen avdelingen – herunder forvaltningskompetanse, veiledning og utviklingsarbeid. Kommunene er i en omstillingsfase og har for tiden store utfordringer med å følge opp alle satsninger og tiltak fra sentrale myndigheter. Tilsynstrykket må derfor vurderes fra år til år. Det nye felles nasjonale tilsynet viser at kombinasjonen med mer veiledning og tilsyn er en riktig utvikling, men utfordrer oss samtidig på kapasitet. Gjennom å kombinere god veiledning med tilsyn oppnår vi færre lovbrudd og følgelig bedre regeletterlevelse. Dermed får barn og unge ivaretatt sine rettigheter på en god måte.

Det er av stor betydning for Fylkesmannen at saksbehandlingssystemene innenfor vergemålsområdet blir vesentlig bedre og stabile i kommende år. Dette er en forutsetning for å kunne løse oppgavene på en god måte.

For øvrig vil det ved inngangen til 2016 være en bedre situasjon for ytterligere forbedring av restansestatus og saksbehandlingstid innenfor klagesaksbehandlingen på bygg og justisområdet.

Sosial- helse og barnevernsområdet har stor oppmerksomhet i vårt fylke. Både fra brukerne, pårørende, tjenesteytere, media og samfunnet for øvrig. Dette bidrar til å sette fokus på utvikling og forbedring av disse fagområdene. I sum bidrar dette til å øke rettsikkerheten for våre innbyggere.

Det er en kontinuerlig utfordring å balansere ressursbruken for å dekke de krav og forventninger som stilles til oss. Sterk økning i rettsikkerhetsoppgaver skaper utfordringer i forhold til å klare å være tilstrekkelig aktiv med utviklingsoppgaver, råd og veiledningsbistand. Vi har en god og bred kompetanse i avdelingen, men er sårbare både på kapasitet og på fagområder hvor vi er få. For å kunne ha en naturlig autoritet er det viktig at vi oppleves som praksisaktuelle og ikke bare blir medarbeidere som har autoritet utelukkende gjennom rollen som fylkesmann. Vi skulle derfor gjerne ha hatt mulighet til å være mere tilstede der tjenestene utøves. For å få dette til er vi avhengige av og i større grad kunne prioritere oppgavene selv og ha mindre omfang på oppgaver gitt fra ulike direktorat og departement.

Hvordan kan utfordringer løses bedre i fremtiden?

Utvikling av bedre IKT-baserte ordninger har forbedret forvaltningsarbeidet vesentlig. Innsynsløsninger, GIS, nye tilskuddssystemer og elektronisk arkiv m.v. har gitt stor effektivisering. Det er fortsatt mer å hente på å videreutvikle dette. Kommunikasjonen bør i enda større grad skje papirløst. Utviklingen må gå i retning av at avdelingene må besitte fagkompetanse og juridisk kompetanse, og med mindre ressursbruk på det merkantile området.

Tilgangen på gode tekniske systemer som gjør oss i stand til å løse våre oppgaver på en effektiv måte er viktig for hele fylkesmannens virksomhet.

Tilrettelegging for å kunne vært i tett dialog med omverdenen er viktig framover. Gode kommunikasjonssystemer er viktige for å fortsatt kunne drive effektiv utadrettet virksomhet. Av andre samfunnsendringer som vår organisasjon må tilpasse seg, er endringer i måten det kommuniseres på. Informasjonsmengden og antallet kanaler har vært økende i mange år. Denne utviklingen må hensyntas i vår planlegging av framtidig virksomhet.

Fortsatt tilgang på riktig kompetanse er viktig for å kunne løse framtidens utfordringer. Kontakt og samarbeid med utdanningsinstitusjonene er sentralt for å oppnå dette.

Del VI. Årsregnskap

Ledelseskommentar årsregnskapet 2015

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er underlagt Kommunal og Moderniseringsdepartementet. Fylkesmannen er et ordinært forvaltningsorgan som fører regnskap i henhold til kontantprinsippet, slik det fremgår av prinsippnoten til årsregnskapet.

Fylkesmannen er Kongens og regjeringens representant i fylket og skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp i Nord-Trøndelag. Samtidig har vi også en rolle i forhold til å rapportere tilbake til Storting og regjering om hvordan statlig politikk virker i fylket. Fylkesmannen skal med dette som utgangspunkt virke til det beste for fylket og ta de initiativ som er påkrevd.

Fylkesmannen er en regional statlig samordnende myndighet – med hovedoppgaver innen tilsyn, fagutvikling, veiledning og kontroll.

Bekreftelse

Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten, rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra virksomhets- og økonomiinstruks for Fylkesmannen fastsatt av KMD. Jeg mener regnskapet gir et dekkende bilde av Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sine totale disponible bevilgninger og belastningsfullmakter, regnskapsførte utgifter og inntekter, eiendeler og gjeld.

Vurdering av vesentlige forhold

Fylkesmannen har i 2015 samlet disponert kr. 75.385.000 på eget driftskapittel, kap. 0525 post 01. I tillegg kommer alle tildelinger og fullmakter fra andre fagdepartement og direktorat som vi har disponert jfr. Bevilgningsrapporteringen.

Fylkesmannen har i 2015 et mindreforbruk på kap. 0525 post 01 på kr. 945.277,- som søkes overført til 2016 jfr. Note B. Mindreforbruket skyldes i hovedsak vakanser samt tidsforskyving i forbindelse med rekruttering og vikarer.

Fylkesmannen omfattes fra 2015 av nettoordningen for merverdiavgift i statens som innebærer at mva. fra 2015 ikke belastes virksomhetens kapittel, men belastes felleskapittel 1633 i statsregnskapet. Driftsrammen til embetet ble redusert med kr. 1.487.000 i mva. Dette viser seg å være kr. 543.663,- høyere enn virkelig reduksjon og reduserer embetets handlefrihet. Belastningsfullmakter er også justert for mva. Dette gjør at ikke alle postene i regnskapet blir direkte sammenlignbare med tidligere regnskapsår.

Artskontorrapporteringen og tilhørende noter viser summen av alle de ordningene som fylkesmannen utbetaler på i tillegg til eget driftskapittel. Økte utgifter på enkelte av postene skyldes ikke nødvendigvis økt aktivitetsnivå på drift av embetet, men utbetalinger fra fullmaktsmidler. Det som framgår under «utbetalinger til lønn» gjelder ikke bare Fylkesmannens ansatte. Inkludert i beløpene ligger bl.a. utbetalinger av honorar til sensorer, kontrollkomisjonene og nemndsmedlemmer. Fylkesmannen har i 2015 hatt en midlertidig økning av bemanningen på vergemål pga. oppgavevolumet.

«Kjøp av fremmede tjenester» har gått noe ned fra 2014. Kjøp av slike tjenester til ordinær drift av embetet utgjør i underkant av 11%. Resten er kjøp på vegne av andre departementer og direktorater.

Investeringene i 2014 var større enn «vanlig», så 2015 er et normalår mht. vedlikeholdsinvesteringer.

Embetets driftskapittel pådro seg en merutgift i 2015 på kr. 413.576,- pga. overskredet driftsramme for Reindriftsavdelingen på kap. 1142 post 01. Reindrif og Vergemål er ikke rammeoverført til Fylkesmannens driftskapittel, og har sine respektive driftsrammer på belastningsfullmakt fra hhv. Landbruksdirektoratet Alta og Justis- og beredskapsdepartementet.

Utbetaling av tilskudd har økt i 2015. Embetet styrer ikke disse midlene, men foretar utbetalinger iht. oppgavene vi mottar fra overordnede departement og direktorat på de ulike områdene.

Mellomværende med statskassen utgjorde pr. 31.12.2015 kr. 2.543.852 og er en reduksjon på kr. 1.206.405. Oppstillingen av artskontorrapporteringen viser hvilke eiendeler og gjeld mellomværende består av.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for Fylkesmannen i Nord - Trøndelag. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per idag. men revisjonsberetningen antas å foreligge i løpet av 2. kvartal 2016. Rapporten er unntatt offentlighet fram til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen.

Steinkjer 24. februar 2016

Inge Ryan (Sign.)

Prinsippnote til årsregnskapet for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Årsregnskap for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten («bestemmelsene»), fastsatt 12. desember 2003 med endringer, senest 15. november 2015. Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 og Virksomhets- og økonomiinstruks for Fylkesmannen fastsatt av KMD av 27.06.2014 og brev av 02.10.2014 fra KMD

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser grupper av kontoer som inngår i mellomværende med statskassen. Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

Regnskapet følger kalenderåret

- a) Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- b) Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- c) Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene korresponderer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen "*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*" er lik i begge oppstillingene. Alle statlige virksomheter er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Ordinære forvaltningsorgan (bruttobudsjetterte virksomheter) tilføres ikke likviditet gjennom året. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som Fylkesmannen har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet som Fylkesmannen har fullmakt til å disponere. Oppstillingen viser alle finansielle eiendeler og forpliktelser Fylkesmannen står oppført med i statens kapitalregnskap. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver kombinasjon av kapittel/post. Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kombinasjon av kapittel/post (belastningsfullmakter) vises også i kolonnen for samlet tildeling. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Artskontorrapporteringen

Artskontorrapporteringen viser regnskapstall Fylkesmannen har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Fylkesmannen har en trekkrettighet for disponible tildelinger på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene skal ikke inntektsføres og vises derfor ikke som inntekt til oppstillingen.

Note 7 til artskontorrapporteringen viser forskjeller mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering, 31.12.2015

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2015	Merutgift (-) og mindreutgift
0525	Fylkesmannsembetene - driftsutgifter	01	Driftsutgifter	A, B	75.385.000	75.386.014	-1.014
0525	Fylkesmannsembetene - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter	A, B	325.000	5.566.817	-5.241.817
0225	Tiltak i grunnopplæringen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		200.000	198.185	
0225	Tiltak i grunnopplæringa - særskilde driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		1.000.000	997.892	
0225	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen	63	Diverse		1.928.000	1.301.655	
0225	Tilskudd til oppl. av barn og unge i statl. asyl	64	Diverse		3.184.000	3.184.720	
0225	Tilskudd til leirskoleopplæring	66	Diverse		930.000	896.496	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen	21	Spesielle driftsutgifter		10.143.350	10.134.914	
0226	Kvalitetsutvikling i grunnskolen - videreutda	22	Diverse		9.306.910	9.275.393	
0231	Barnehager - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		6.018.000	5.328.332	
0310	Tilskudd til tros- og livssynsamfunn	70	Tilskudd		Apen fullmakt	783.432	
0469	Vergemålsordningen - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		5.662.641	5.629.585	
0469	Vergemålsordningen - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Apen fullmakt	1.212.767	
0470	Fri retts hjelp - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		Apen fullmakt	2.153.488	
0571	Rammetilskudd til kommuner - spes. driftsut	21	Spesielle driftsutgifter		900.000	900.299	
0621	Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inklude	21	Spesielle driftsutgifter		1.936.680	1.936.680	
0621	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	63	Diverse		4.002.854	4.078.854	
0718	Rusmiddelforebygging - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		393.958	393.958	
0719	Annet folkehelsearbeid - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		25.000	25.000	
0721	Statens helsetilsyn - Driftsutgifter	01	Driftsutgifter		740.000	740.000	
0734	Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustilta	01	Driftsutgifter		Apen fullmakt	1.332.631	
0761	Omsorgstjeneste - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		645.500	645.500	
0761	Omsorgstjeneste - Kompetanse og innovasjo	68	Diverse		8.831.634	8.831.634	
0762	Primærhelsetjeneste - forebyggende helsetjen	60	Diverse		850.000	850.000	
0762	Forebygging av uønsket svangerskap og abor	73	Tilskudd		500.000	500.000	
0765	Psykisk helse og rusarbeid - spesielle driftsut	21	Spesielle driftsutgifter		449.500	449.500	
0765	Psykisk helse og rusarbeid - kommunale tjen	60	Diverse		3.700.000	3.700.000	
0765	Psykisk helse og rusarbeid - kompetansetiltak	61	Diverse		2.223.400	2.223.400	
0765	Psykisk helse og rusarbeid - rusarbeid	62	Diverse		8.365.632	8.365.632	
0769	Utredningsvirksomhet mv - spesielle driftsutg	21	Spesielle driftsutgifter		1.000.000	1.000.000	
0781	Forsøk og utvikling mv - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		Apen fullmakt	5.010	
0783	Personell - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		855.000	855.000	
0854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet - spes. drift	21	Spesielle driftsutgifter		1.123.867	1.113.367	
0854	Kommunalt barnevern	60	Diverse		18.088.000	18.088.000	
1142	Landbruksdirektoratet - driftsutgifter	01	Driftsutgifter		3.224.000	3.224.000	
1142	Landbruksdirektoratet - større utstyrsanskaff	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold		145.000	120.887	
1144	Miljørettet prosjektarbeid m.m.	77	Tilskudd		160.000	88.837	
1400	Miljøverndepartementet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		440.000	444.690	
1410	Spesielle driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		594.400	594.360	
1420	Miljødirektoratet - spes. driftsutgifter	21	Spesielle driftsutgifter		6.087.250	6.094.143	
1420	Statlige vannmiljøtiltak	22	Diverse		520.000	520.000	
1420	Klima, naturmangfold og forurensing- oppdr	23	Diverse		935.826	935.826	
1420	Tiltak i verneområder	31	Diverse		1.090.000	1.069.507	
1420	Statlige erverv, nytt skogvern	35	Diverse		160.000	160.000	
1420	Tilskudd til vannmiljøtiltak	70	Tilskudd		648.000	652.090	
1420	Erstatning for betedyr tatt av rovdyr	72	Tilskudd		20.300.000	18.127.530	
1420	Forebyggende og konfliktdpendende tiltak i r	73	Tilskudd		6.400.000	5.290.243	
1420	Verdensarvområder, kulturlandskap og verdi	81	Diverse		25.000	25.000	
1420	Tilskudd til prioriterte arter og utvalgte natur	82	Diverse		1.412.000	1.439.997	
1425	Tilskudd til fiskeformål	70	Tilskudd		400.000	401.250	
1425	Tilskott til viltformål	71	Tilskudd		550.000	550.000	
1633	Nettoordning for mva i staten	01	Driftsutgifter			2.751.340	
Sum utgiftsført					211.805.402	220.573.852	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling	Regnskap 2015	Merinntekt og mindreinntekt (-)
3525	Inntekter ved oppdrag	01	Driftsinntekter		5.422.155	5.422.155
3525	Ymse inntekter	02	Ymse		946.291	946.291
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29	Ymse		211.743	
5700	Arbeidsgiveravgift	72	Arbeidsgiveravgift		10.035.919	
Sum inntektsført					0	16.616.107
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet						203.957.745
Kapitalkontoer						
60073601	Norges Bank KK /innbetalinger				18.235.685	
60073602	Norges Bank KK/utbetalinger				-223.399.836	
715217	Endring i mellomværende med statskassen				1.206.405	
Sum rapportert						0
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)						
Konto	Tekst			2015	2014	Endring
6260	Aksjer			0	0	0
715217	Mellomværende med statskassen			-2.543.852	-3.750.257	1.206.405

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Virksomhet: A8 - Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Note A Forklaring av samlet tildeling utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
052501	2.922.000	72.463.000	75.385.000
052521	325.000		325.000

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre i hht avgitte belastnings-fullmakter (-)	Merutgift(-)/ mindreutgift etter avgitte belastnings-fullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger(-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
052501		-1.014		-1.014	946.291			945.277	3.617.600	945.277
052521	"kan overføres"	-5.241.817		-5.241.817	5.422.155			180.338	[5% av årets tildeling i note A]	180.338

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjettfullmakter**Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter**

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i 2015 fått fullmakt på kap 0525 post 01 med inntil 2% av bevilgningen på posten mot tilsvarende merinntekt på kap 3525 post 02 jfr. Bevilgningsreglementet § 11 fjerde ledd n r. 1 og FIN rundskriv R-110/2013 pkt. 2.4 merinntekt i form av lønnsrefusjoner fra andre statlige virksomheter jf. NAV refusjoner, er fra 2015 en del av utgiftskapitlet. Disse gir grunnlag for overskridelser uten særskilt samtykke, og uten å være bundet av avgrensinger som er gitt.

Fylkesmannen har også fått fullmakt til å overskride driftsbevilgninger på kap 0525 post 21. Fullmakten gjelder tilgangen til å overskride driftsbevilgninger på kap 0525 post 21 mot tilsvarende merinntekter på kap. 3525 post 01 jfr. Romertallsvedtak II i Prop. 15 (2014 - 2015).

Mulig overførbart beløp

Fylkesmannens ubrukte bevilgning på kapittel/post 052501 beløper seg på kr. 945.277 kroner. Beløpet er mindre enn maks overført beløp og kan derfor være overførbart til neste budsjettår.

Avregnskap/oversikt framgår det at mulig overførbart beløp på kapittel/post 052521 til neste budsjettår er kr. 180.338. Etter siste frist for omposteringer oppdaget vi to bokføringsfeil som vi må justere for i regnskapsåret 2016. I sum utligner de to feilene nesten hverandre slik at mulig overførbart beløp i liten grad påvirkes.

Departementet tar stilling til størrelse på overføringene ut fra en helhetsvurdering innen for kapittel 0025 post 01 og 21.

Oppstilling av artskontorrapporteringen, 31.12.2015

	Note	2015	2014
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinnbetalinger	1	6.350.196	5.562.548
Andre innbetalinger	1	0	0
<i>Sum innbetalinger fra drift</i>		6.350.196	5.562.548
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	81.889.139	77.056.434
Andre utbetalinger til drift	3	26.125.382	28.571.105
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		108.014.521	105.627.539
Netto rapporterte driftsutgifter		101.664.325	100.064.991
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	110
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	110
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	1.051.832	3.067.488
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		1.051.832	3.067.488
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		1.051.832	3.067.378
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m,m,	6	30.300	0
<i>Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		30.300	0
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	108.737.909	100.382.074
<i>Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		108.737.909	100.382.074
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		181.443	172.020
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		10.035.919	9.465.086
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		-2.751.340	0
<i>Sum rapporterte utgifter på felleskapitler</i>		7.466.022	9.637.106
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		203.957.745	193.877.337
Oversikt over mellomværende med statskassen **			
Eiendeler og gjeld		2015	2014
Fordringer		770.339	219.707
Kasse		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk		-3.265.523	-3.452.693
Skyldige offentlige avgifter		0	0
Annen gjeld		-48.668	-517.271
Sum mellomværende med statskassen	8	-2.543.852	-3.750.257

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapitler spesifiseres på egne linjer ved behov.

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Byggesaksgebyr	0	0
Tilsynsavgift elsikkerhet	0	0
Gebyrer / avgift omsetning produksjon sprengstoff første omsetningsledd	0	0
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Inntekter fra oppdragsvirksomhet, avgiftspliktig	1.850	-1.850
Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri	6.348.346	5.564.398
Sum salgs- og leieinnbetalinger	6.350.196	5.562.548
<i>Andre innbetalinger</i>		
Sum andre innbetalinger	0	0
Sum innbetalinger fra drift	6.350.196	5.562.548

Innbetalinger fra tilskudd og overføringer

FMNT har gjennomgående brukt feil inntektskonto (konto 3131) for slike innbetalinger og har vi dermed ikke synliggjort hvor vi mottar tilskudd fra (kontoserien 34*). Vi vil endre praksis i 2016.

Tilskudd fra andre utgjør kr. 4.827.451,- og går til fradrag på Salgsinntekt tjenester, avgiftsfri.

Innbetalingene fordeler seg slik:

- Tilskudd fra statlige virksomheter:	4.424.863
- Tilskudd fra komm. og fylkeskomm. etater:	125.000
- Andre tilskudd og overføringer:	459.597
Sum:	4.827.451

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2015	31.12.2014
Lønn	70.894.964	66.700.388
Arbeidsgiveravgift	10.035.919	9.465.086
Pensjonsutgifter*	0	0
Sykepenger og andre refusjoner(-)	-2.900.421	-2.820.262
Andre ytelser	3.858.677	3.711.222
Sum utbetalinger til lønn	81.889.139	77.056.434
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	120	116

Antall årserk er iht. SAP-rapport "yhr_aarsverk" som tar med hele 2015 inkl. ansatte i permisjon, og med fradrag for alt fravær over en dag.

Andre ytelser gjelder utbetaling av honorar til bl.a. sensorer, kontrollkomisjonene, styrer og råd og nemder.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2015	31.12.2014
Husleie **	1.092.869	1.288.726
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	8.660	534.283
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	3.544.278	3.585.905
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	81.467	54.560
Mindre utstysanskaffelser	115.357	199.302
Leie av maskiner, inventar og lignende	983.035	1.664.165
Kjøp av fremmede tjenester ***	7.208.252	7.844.135
Reiser og diett	4.567.663	4.219.074
Øvrige driftsutgifter	8.523.802	9.180.955
Sum andre utbetalinger til drift	26.125.382	28.571.105

** Husleie:

Ren husleie på konto 6310 utgjør kr. 6.878.461,-.

*** Kjøp av fremmede tjenester:

Kr. 772.255,- gjelder utbetalinger fra vårt ordinære driftskapittel. Verger honorar og utg, kr. 626.717, advokater kr. 2.021.792,-. Resterende er kjøp av ulike fremmede tjenester på vegne av LD, KD, SHD og MD.

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	110
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	110

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	0	0
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	0	0

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2015	31.12.2014
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	43.428	279.411
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	1.008.404	2.788.076
Sum utbetalt til investeringer	1.051.832	3.067.488

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2015	31.12.2014
Tilfeldige og andre inntekter.	30.300	0
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	30.300	0

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2015	31.12.2014
Tilskudd til kommuner	73.481.761	63.780.612
Tilskudd til fylkeskommuner	3.325.942	2.938.000
Tilskudd til private	24.314.924	27.258.253
Tilskudd til organisasjoner	4.192.623	3.368.478
Tilskudd til statsforvaltningen	3.422.659	3.036.732
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	108.737.909	100.382.074

De ulike tilskuddsordningene er mange og vil variere fra år til år. Vi synliggjør bare endringene på overordnet nivå:

Økning i tilskudd til kommuner (mill. kr.):

Barne og likestillingsdepartementet	kr. 2,9
Sosial og helsedepartementet	kr. 5,9
Kunnskapsdepartementet	kr. 0,6
Klima og miljødepartementet	kr. 0,3

Nedgang i tilskudd til private (mill. kr.):

Sosial og helsedepartementet	kr. -0,7
Kunnskapsdepartementet	kr. -0,3
Klima og miljødepartementet	kr. -1,9

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2015	31.12.2015	Forskjell
	Spesifisering av <u>bokført</u> avregning med statskassen	Spesifisering av <u>rapportert</u> mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0		
<i>Sum</i>	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	27.000	0	27.000
Andre fordringer	770.339	770.339	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
<i>Sum</i>	797.339	770.339	27.000
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
<i>Sum</i>	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	0	0	0
Skyldig skattetrekk	-3.265.523	-3.265.523	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	-48.668	-48.668	0
<i>Sum</i>	-3.314.191	-3.314.191	0
Sum	-2.516.852	-2.543.852	27.000

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

	Ervervesdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balansført egenkapital i selskapet	Balansført verdi i regnskap*
<i>Aksjer</i>							
Selskap 1							
Selskap 2							
Balansført verdi 31.12.2015							0

* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balansført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.

Innhold

Kongehuset	Side 2
Arbeids- og sosialdepartementet	Side 2
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet	Side 4
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 12
Justis- og beredskapsdepartementet	Side 23
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Side 29
Kulturdepartementet	Side 38
Kunnskapsdepartementet	Side 39
Landbruks- og matdepartementet	Side 64
Klima- og miljødepartementet	Side 85
Samferdselsdepartementet	Side 93
Statens Helsetilsyn	Side 94
Utenriksdepartementet	Side 99
Andre	Side 100

Fylkesmannsembetene utfører fagoppgaver for flere departementer og direktorater/tilsyn. Hvert departement er faglig overordnet embetene på det aktuelle fagområdet. I årsrapporten del III er det gitt en kort omtale og vurdering knyttet til hvert departementsområde. Nedenfor følger embetets mer utførlig resultatrapportering knyttet til embetsopdraget for de ulike departementene.

Kongehuset

Resultatområde 00 Kongehuset

se nedenfor

00.1 Kongelige besøk

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag bisto Slottet i forbindelse med at DD. KK. HH Kronprinsen og Kronprinsessen besøkte og åpnet Verdal kommune og Stiklestad nasjonale kultursenter. Kronprinsen var Olsokprofil og åpnet også spelet i 2015. '

Fylkesmannen bisto også Slottet og Stjørdal kommune i forbindelse med åpningen av Kimen kulturhus 21. august 2015. Her sto H.K.H Kronprinsen for den offisielle åpningen av kulturhuset

00.2 Saksforberedelse av tildeling av ordener og medaljer

I 2015 kom det inn til sammen 10 søknader om Kongens fortjenstmedalje. Tre av dem ble innvilga, seks fikk avslag og én inneholdt ikke tilstrekkelige opplysninger for videre saksbehandling. To søknader som kom inn i 2014 ble ferdigbehandla i 2015. En av dem ble innvilga, og den andre ble stoppa etter avtale med ordfører i den aktuelle kommunen.

Det kom ingen søknader om andre ordener/medaljer – kun Kongens fortjenstmedalje.

Arbeids- og sosialdepartementet

Resultatområde 73 Sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen

Fylkesmannen har behandlet 72 klagesaker i 2015, dvs. en økning på 12 fra året før. Klagene kommer i hovedsak fra de største NAV-kontorene i fylket.

Som opplyst i forrige årsmelding, startet vi i 2014 et forvaltningsstudium i helse- og sosialrett, forvaltning- og rettsanvendelse. Denne er videreført i 2015 med nye studenter, og de fleste kommunene er representert. Da vi startet dette studiet, var vår målsetting å heve kompetansen innen de nevnte fagfelt, både når det gjelder forvaltningsretten og de aktuelle særlovene. Vår vurdering er at studiet har gitt en vesentlig økning av de ansattes kompetanse og kunnskaper innen de nevnte fagfelt, noe som bidrar til bedre tjenester og økt rettssikkerhet for brukerne. Vi er nå i gang med å etablere et fylkesvis nettverk for å ivareta og videreutvikle den kompetansen som er tilegnet gjennom studiet.

~~Vi har i 2015 fulgt opp dialogmøter med NAV-kontorene, men har snisset innsatsen mot de kontor som etter vår~~

Vi har i 2015 lagt opp dialogmøter med NAV-kontorene, men har spisset innsatsen mot de kontor som etter vår vurdering har hatt størst behov for oppfølging. Vi erfarer at dialogmøter bidrar til forbedre de ulike tjenestene, samt bevisstgjør de ansatte på det arbeidet de gjør. I 2015 har vi i bistått og samlet innsatsen til et av tjenesteområdene ved å ha en samlet innsats ved at prosjektet er forankret hos NAV fylke, hvor vi bidrar med fagkompetanse og midler. Dette registrerer vi fungerer godt og er mye enklere for den aktuelle tjenesten å forholde seg til. Utover dette har vi mange og ulike møtearenaer med kommunene, gjennomfører kommunebesøk og deltar på samlinger med rådmenn og ordførere. Fylkesmannen erfarer at dette bidrar i større grad til å forankre eierskap til tjenestene, forbedringsarbeidet og innsats so må iverksettes.

73.2 Sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen – formidlingstiltak og kompetanseutvikling

Vi har i 2015 videreført det nære samarbeidet med NAV fylke med månedlige planmøter på rådgivernivå og dialogmøter mellom ledelsen. Vi har felles kompetanseplaner, hvor fagområdene KVP, rus, psykisk helsearbeid, boligsosialt arbeid og økonomisk rådgivning inngår. Vi gjennomfører en stor del av kompetanseheving og opplæring sammen og deltar på hverandres arrangement, noe som bidrar til at vårt arbeid ut mot NAV-kontorene blir helhetlig og sammenhengende. Vi mener også det gir et godt signal ut mot kontorene at vi opptrer i fellesskap. Vi har gjennomført 2 fagsamlinger for veiledere og ledere i mottak og har hatt 2 dagsamlinger med repetisjon av Lov om sosiale tjenester i NAV. Det vises også til pkt 73.1 og studiet i forvaltningsrett og særlovene på helse og velferdsområdet. Vi mener at disse tiltakene i sum har bidratt til betydelig kompetanseøkning og økt rettsikkerhet for brukerne.

Vi har i 2015 deltatt i styringsgruppa for piloten «Forsøk med NAV-veileder i videregående skole» og har sammen med NAV fylke og fylkeskommunen deltatt aktivt for å etablere dette. Vi har tro på at et «mini-NAV» i videregående skole vil gjøre det lettere å ta kontakt med NAV for de elever som sliter og trenger råd og veiledning for å komme videre. Tidlig hjelp og støtte og lett tilgjengelighet til de ulike tjenester vil etter vår vurdering føre til at flere blir istand til å gjennomføre videregående skole.

Fagsamlingen «FOLK FØRST» var vår største satsing innen fagfeltet i 2015. Dette er en samling som henvender seg til *«alle som arbeider med mennesker som trenger bistand fordi de strever med ulike utfordringer i livet»*. Det dreier seg da om ansatte i NAV, barnevern, psykisk helse, barnefattigdom, spesialisthelsetjeneste osv. Med bakgrunn i samhandlingsformen og stadig mer fokus på å jobbe helhetlig med mennesker som har sammensatte behov, har vi valgt denne tverrfaglige/tverretatlige tilnærmingen for kompetanseheving. Samlingen gikk over 2 dager og var en blanding av plenumsforedrag og verksteder – og med et mangfold av tema. Det skapes en felles arena for fagfolk som jobber med ulike sider og utfordringer med mennesker, noe som gir større innsikt og forståelse for hverandres fagfelt. Verkstedene representerer stor faglig bredde, slik at alle deltakerne finner aktuelle tema for sine fagfelt. Til sammen 160 fagpersoner fra fylket deltok på fagsamlingen. På grunn av de gode evalueringer vi fikk, skal vi gjennomføre tilsvarende samling også i 2016. I den påfølgende questbacken vi gjennomførte viste at over 90% ga dette høyeste mulige score.

73.3 Kvalifiseringsprogrammet

Ved siste rapportering for 2015 (november) er det 78 deltakere i kvalifiseringsprogrammet. Dette er noe under forventet nivå for Nord-Trøndelag. Det er fortsatt Fylkesmannens vurdering at årsaken til dette i hovedsak er knyttet til ledelse og lederforankring, organisering og partnerskap. Lederforankring og tydelig prioritering av KVP er en forutsetning for at det settes av tilstrekkelig med ressurser, både personellmessig og økonomisk. Vår oppfatning er at dette ikke skjer i tilstrekkelig grad og at KVP gjerne taper i konkurransen med andre områder i NAV. Det er også vår vurdering at NAV-kontorene velger andre virkemidler der KVP kan være aktuelt. Vi har derfor valgt å rette vår innsats mot ledernivå også dette året- deltatt i rådmannsutvalg, KS, Nav-utvalg og NAV-ledermøter. Uavhengig av antallet deltakere er Fylkesmannen opptatt av god kvalitet i de programmene som gjennomføres. Kompetanseheving knyttet til KVP er gjennomført gjennom videreutdanningen i forvaltningsrett, helse- og sosialrett og der KVP er grundig gjennomgått under sosialretten. Det samme gjelder fagsamlingen FOLK FØRST. Fylkesmannen ser imidlertid at dette samlet sett ikke gir tilstrekkelig effekt og vil derfor i 2016 intensivere arbeidet opp mot rådgiver og mellomledernivået i NAV kontorene, særlig med tanke på kvalitetsutviklingen av programinnholdet.

Vi har i Nord-Trøndelag et godt etablert fylkesnettverk for økonomisk rådgivning. Dette nettverket innehar høy kompetanse og er svært aktiv ute i fylket. Dette gir etter Fylkesmannens vurdering bedre kvalitet på tjenestene og mindre sårbarhet. Dette er viktig for et område som vi ser utfordrer flere og flere grupper av befolkningen.

Det er et tett samarbeid mellom nettverket, NAV fylke og Fylkesmannen om opplæring og kompetanseheving. I dette året har vi sammen gjennomført 2 dagskonferanser med økonomisk rådgivning.

73.5 Boligsosialt arbeid

I 2015 fikk 4 kommuner i Nord-Trøndelag tildelt tilskudd fra Arbeids- og velferdsdirektoratet; Leksvik (siste året), Namsos og Inderøy, mens Steinkjer fikk videreført tidligere tildelte midler til fra 2014 til 2015.

Det boligsosiale strategiarbeidet har vært et fylkesoverspennende samarbeidsområde mellom Fylkesmennene i Sør-Trøndelag, Møre- og Romsdal og Nord-Trøndelag med Husbanken i Midt-Norge som koordinator at den nasjonale boligsosiale strategien «Bolig for velferd» (2014-2020). Strategien som eies av 5 departement skal iverksettes i 6 direktorater i strategiperioden. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag deltar på denne satsningen med sosial-, helse- og barnevernavdelingen Velferdsdirektør og rådgiver. Som en del av dette er det i samarbeid med Husbanken etablert læringsnettverk i 2015 i Region Midt. Fra Nord-Trøndelag deltar kommunene Stjørdal, Verdal og Namsos. Fylkesmannen anser dette som et viktig bidrag til å fremme fokuset på bolig som fundament i velferdsarbeidet. Dette er viktig for mange innbyggere, særlig i en tid der vi også skal bosette mange flyktninger. Det er Fylkesmannens sin vurdering at dette samarbeidet og arenaetableringen bidrar til å hjelpe kommunene med å bedre løse de utfordringer som ligger innenfor dette området. Utfordringen videre vil bli å involvere alle kommuner og klare å nå ut til alle.

73.6 Barn og unge

I 2015 fikk kommunene Grong, Stjørdal, Verran og NAV Midtre Namdal tildel tilskuddsmidler i forbindelse med barnefattigdomssatsning på til sammen ca. 1.6 millioner kroner. Fylkesmannen har mottatt brev fra BLD hvor vi gjøres oppmerksom på at også de lyser ut midler til barnefattigdomstiltak, og at disse midlene skal forsøkes samordnes etter hvert direktoratene imellom.

Ressursrapportering

Intet spesielt og rapportere. Ressursbruk er forholdsvis lik 2014

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
73.3 Kvalifiseringsprogrammet	kr 0,00	kr 590 277,43
73.9 Andre oppgaver – Sosialtjeneste (rest 73)	kr 600 090,24	kr 634 767,10
74 Tilsyn etter lov om sos. tj. i NAV	kr 56 610,78	kr 294 299,74
Andre oppgaver under ASD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 656 701,00	kr 1 519 344,00

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

Se nedenfor.

42.1 Ekteskapsloven

1. Vi innvilget 260 søknader om separasjon og 198 søknader om skilsmisse i 2015. Vi ga ingen avslag.
2. Vi mottok og behandlet ingen søknader om inngåelse av ekteskap før fulte 18 år i 2015.

2. Vi mottok og behandlet ingen søknader om inngåelse av ekteskap for fylke 18 år i 2015.
3. Vi mottok ingen og behandlet ingen saker i strid med bigamibestemmelsen i 2015.
4. Vi mottok 4 søknader om skiftefritak i 2015. Av disse ble 3 innvilget og 1 avslått.
5. Vi veiledet de forstandere i trossamfunn som henvendte seg til oss med spørsmål om ekteskapsloven.
6. Vi reiste ingen sak om ekteskaps gyldighet i 2015.
7. Vi mottok ingen og behandlet ingen klager på nekting av vigsel i 2015.
8. Vi mottok ingen og behandlet ingen klager på folkeregisterets vedtak om prøvingsattest i 2015.

42.2 Anerkjennelsesloven

Vi mottok og godkjente 18 søknader om godkjennelse av utenlandske skilsmisser i 2015.

42.3 Barneloven

Det har gjennom året vært gitt råd og veiledning til foreldre og offentlige tjenester som har tatt telefonisk kontakt. Henvendelsene gjelder behov for informasjon om foreldreansvar, samvær, reiseutgifter, konfliktløsning og hvordan foreldretvister kan løses. Noen henvises til å ta kontakt med familievernkontor, NAV-kontor eller advokat. Fylkesmannen legger vekt på å fokusere på barnets situasjon i sakene der det er tydelige konflikter mellom foreldre. Fylkesmannen opplever at det er et betydelig konfliktnivå i mange av disse sakene.

42.4 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen inviterte i 2015 til et møte mellom Familievernkontor og lederne i barneverntjenestene der tema var samhandling mellom disse i saker som berører barn og som befinner seg i skjæringspunktet mellom barneloven og barnevernloven. Utgangspunktet var veilederen «Forholdet mellom barnevernloven og barneloven». Det er planlagt ytterligere et møte i 2016 der tema vil være samhandling i forbindelse med oppfølging av foreldre som har mistet omsorgen for sitt barn, og bruk av familieråd i saker med konflikt mellom foreldre. Fylkesmannen mener dette er viktig å prioritere, da en ser at det ofte er konflikter mellom foreldre om fast bosted, foreldreansvar og samvær, som over tid kan gå utover barnets omsorgssituasjon, eller der barnevernet samtidig arbeider med å avklare barnets omsorgssituasjon.

Resultatområde 43 Føre tilsyn med kommunenes plikt til å sørge for et krisesentertilbu

Krisesenteret i Nord-Trøndelag har høsten 2015 skiftet styre hvor KS er aktivt inne i arbeidet med å få avklart organiseringen og plasseringen av krisesenteret i fylket. Det ser ut til at det vil bli tatt en beslutning i løpet av 2016 om det skal etableres et nytt senter. Fortsatt drives krisesenteret på sine lokaler på Verdal, fortrinnsvis drevet av frivillige med unntak av 2 faste stillinger.

Krisesenteret beskriver samarbeidet med kommunene som godt, men erfarer at det er forskjell på kommunene om hvordan ansvaret til kommune er bevisstgjort i tjenestene. Forskjellene er uavhengig av størrelse på kommunene, men mer knyttet til kontinuitet i personell i de enkelte tjenestene.

Krisesenteret er en del av «Vold i nære relasjoner-tiltakene» i fylket, deriblant Overgrepsmottaket ved Sykehuset Levanger. Alle landets overgrepsmottak blir overført fra kommunene til Spesialisthelsetjenesten 01.01.16. For Nord-Trøndelag sin del, vil ikke dette få store konsekvenser for brukerne, i og med at senteret allerede er plassert ved et av fylkets sykehus, og bemannet med en fast stab som ble etablert i 2007/2008. Overgrepsmottaket blir brukt av gjennomsnittlig 25 brukere i året. Fylkesmannen er aktiv samarbeidspartner med hensyn til ovennevnte tiltak, og vi har initiert en 50 % prosjektstilling til utredning av et kommunalt fylkesmottak for Vold i nære relasjoner i tilknytning til Overgrepsmottaket, slik at det kan hentes ut synergieffekter av både fagmiljø, personell og tjenester for øvrig knyttet til problematikken. Vi mener dette vil bidra til en ytterligere utvikling og styrking av tjenestetilbudet på dette området.

Fylkesmannen vil i 2016 føre tilsyn med krisesenteret i Nord-Trøndelag

Resultatområde 44 Føre tilsyn med familievernkontor

Fylkesmannen har ikke ført tilsyn med familievernkontor i 2015

Resultatområde 45 Barn og unge

45.1 Veiledning og samordning

Fylkesmannen tok i 2012 initiativ til en høyskolebasert videreutdanning med 15 stp i barnevernledelse. Høgskolen i Nord-Trøndelag gjennomførte undervisningen sammen med Senter for ledelse. Studiet startet i mars og ble avsluttet i desember 2013. Kommunene og HINT ble innvilget støtte fra KS og Bufdir, og videreføringen/påbygningen med ytterligere 15 stp startet januar 2015. Alle barneverntjenester var representert i tillegg til leder for barnevernvakten i Nord-Trøndelag. Avsluttende presentasjonssamling var i november 2015. Fylkesmannen har lagt stor vekt på at ledelse må profesjonaliseres. Denne satsingen har i så måte gitt betydelige bidrag i så måte, noe fylkesmannen forventer skal gi resultater i form av bedre og mere effektive tjenester.

Det har i 2015 vært gjennomført fire dagsamlinger for fylkets barnevernledere. Både Fylkesmannen og barnevernlederne bringer inn tema til møtene. Tema har blant annet vært ledelse, fokus og prioriteringer i barnevernet, holdninger, verdigrunnlag, lovendringer/tolkninger, rapportering og tilsynserfaringer. Det har også vært invitert inn ulike samarbeidspartnere, bl. a Familievernkontorene, Bufetat. Barnevernlederne gir tilbakemelding om at dette er nyttige samlinger. Fylkesmannen sin vurdering er at dette også understøtter den satsing som har og skjer hva gjelder ledelse på barnevernsområdet. Dette gir også etter vår vurdering en god mulighet for å dele god praksis.

Fylkesmannen har gjennomført dialogmøter med barnevernledelsen i alle tjenester i fylket, og vil fortsette med dette også i 2016. I disse møter har både Fylkesmannen og barneverntjenestene anledning til å bringe inn tema. Tilbakemeldingene fra kommunene er at dette er nyttige møter. I og med at også øvrig administrativ ledelse deltar, bidrar det til økt eierskap til barneverntjenestene. Nytt for 2016 er at Fylkesmannen ber om at ledelse fra NAV deltar i siste del av møtet, hvor formålet med dette er å sammen med barnevernledelse og kommunenes administrative ledelse til stede sette fokus på samhandlingen mellom barnevern og NAV for både utsatte familier, og barn som er under tiltak av barnevernet.

I det daglige har Fylkesmannen fortsatt henvendelser fra kommuner, samarbeidspartnere og enkeltpersoner med spørsmål av juridisk og faglig karakter når det gjelder barnevern. Mye besvares over telefon og via e-post. Imidlertid mener vi å se at antall henvendelser fra kommunene er redusert, og vurderer at dette har en sammenheng med tydelig veiledning til kommunene og en uttalt forventning om at deres internkontroll sikrer at juridiske og faglige spørsmål først forsøkes avklart internt før eventuell henvendelse til fylkesmannen. Videre vurderes vi også at samlingene med barneverntjenestene 4 ganger pr år, samt dialogmøtene som gjennomføres i kommunene bidrar til at daglige henvendelser reduseres noe.

Over lang tid har det vært jobbet for å få en profesjonalisering knyttet til beredskapsarbeidet hva gjelder barn. Etter et tett samarbeid mellom KS og Fylkesmannen, ble det i 1 kvartal 2015 igangsatt en slik vaktordning for søndre del av fylket. Dette skjedde med prosjektmidler fra BLD. Det er underveis gjort mange viktige erfaringer, med en tilhørende evaluering danner dette grunnlaget for en videreføring av vekten i Nord-Trøndelag. Etter fylkesmannen sin vurdering blir det viktig at vi nå fremover klarer å involvere de øvrige tjenestene i fylket for å skape et totalt tilbud for hele fylket. Dette gir også en bedre driftsmulighet med tanke på deling av kostnader. Fylkesmannen vil følge dette arbeidet videre.

45.2 Fritak for taushetsplikt

13 av sakene ble behandlet innen 1-45 dager. To av sakene hadde en saksbehandlingstid på 3 og 5 måneder, som skyldes innhenting av nye opplysninger og at søknad ble sendt til Fylkesmannen i god tid før søknaden måtte behandles ferdig av Fylkesmannen.

Vi har behandlet 15 saker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 28 dager.

45.4 Biologisk opphav

Vi ga opplysninger om biologisk opphav i 6 saker i 2015

45.5 Opplæringstilbud i å samtale med barn om vold og seksuelle overgrep i undersøkelser

Oppdrag 45.5 a) Opplæring i samtale med barn:

Opplæringen ble gjennomført i samarbeid med RVTS Midt. Det er avholdt 2 kurs i fylket: Namsos med 86 påmeldte og i Verdal med 55 påmeldte. Til sammen 66 av de påmelde var fra barnehagesektoren og 50 deltakere fra kommunalt barnevern. Øvrige deltakere var fra andre sektorer.

RVTS hadde ansvar for det faglige innholdet. Tilbakemeldingene etter kursene har vært delte. Deltakere fra barnehage har gitt gode tilbakemeldinger på kursets innhold, mens deltakere fra barneverntjenestene har gitt tilbakemeldinger om at kurset ikke opplevdes å være spesielt nyttig. De opplevde at kursinnholdet var for grunnleggende, og kjent materiale. Det ble fra RVTS gitt tilbud om 2 oppfølgingsdager i Nord-Trøndelag der formålet var veiledning ytterligere veiledning i forhold til prinsippene samtalemetoden. Invitasjonen ble sendt til alle som deltok på opplæringsdagene, og det var ønskelig med en veiledningsgruppe på 8-10 personer. Første dag ble avlyst grunnet få påmeldte. Den andre oppfølgingsdagen ble gjennomført med 4 deltakere, 2 fra en barnehage og 2 fra en barneverntjeneste. Fylkesmannen ser at dette tydeliggjør viktigheten av å differensiere slike innsats/tiltak for å sikre at det oppleves som relevant og de aktuelle deltakerne. Samtidig har det også en effekt å bringe de ulike aktørene sammen. For fremtidige tiltak hadde det kanskje vært en bedre løsning å ha en felles del og differensiere den resterende delen av kurset.

Oppdrag 45.5 b) EuroAdad-opplæringen.

Opplæringen ble gjennomført i samarbeid med Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. Nord-Trøndelag fikk tildelt 8 plasser på opplæringen. Tilbud om deltakelse gikk ut til alle barneverntjenester, med oppfordring om at de som ønsket delta burde melde seg på med 2 deltakere. En tjeneste måtte trekke sin påmelding kort tid før kursstart og vi valgte da å gi bort plassene til Møre og Romsdal der mange tjenester hadde meldt interesse for deltakelse. Alle 6 deltakere fra Nord-Trøndelag ble sertifiserte.

Fylkesmannen og kommunene i Nord-Trøndelag hadde en forventning om at dette opplæringstilbudet var en satsning som skulle favne bredt, jfr signalene i mål og disponeringsbrevet. 8 tildelte plasser i fylket kan ikke anses som en bred satsning. Samtidig vurderer vi at selve verktøyet også er relativt begrenset, da det skal benyttes til kartlegging og behandlingsplanlegging av ungdom med ulik grad av rus-, adferds- og/eller sammensatte vansker i alderen 12-20 år. For små tjenester vil nok ikke dette komme til anvendelse særlig ofte. Dette innebærer at flere tjenester ikke kan prioritere opplæring i dette kartleggingsverktøyet

45.7 Tilskudd til kommunalt barnevern

Fylkesmannen videreførte stillingsmidler fra satsningene i 2011-2014, og midlene ble videreført også for 2015. Det ble videre gitt midler til 2 nye stillinger i 2015, gitt med 1/2 – årseffekt for 2016 og forespeilet videreført med helårseffekt i 2016. Videre ble også tilsvarende gitt for midlertidige stillinger i kun 2015.

Fylkesmannen valgte etter en vurdering følgende fordeling av midlene:

Midtre Namdal samkommune - 1,0 midlertidig stilling - 0,5 stilling tildelt i 2015 med videreføring i 2016

Værnesregionen barneverntjeneste - 0,5 stilling tildelt i 2015 med videreføring i 2016

Steinkjer kommune - 1,0 midlertidig stilling - 0,5 stilling + 0,5 stilling knyttet til barnevernvakt tildelt i 2015 med videreføring i 2016

Tildelingen ble gitt på bakgrunn av svake resultat på rapporteringsområdene over tid. Fylkesmannen har i 2015

~~fulst alle disse tjenestene tatt gjennom dialoger og annen kontakt, og er kjent med at alle tjenestene har~~

tungt alle disse tjenestene tett gjennom dialogmøter og annen kontakt, og er kjent med at alle tjenestene har arbeidet med omorganisering, utvikling og styrking av team innad i tjenestene.

Fem kommuner i Nord-Trøndelag har i 2015 etablert en interkommunal barnevernvakt. Det arbeides for at flere kommuner skal knytte seg til vaktordningen. Fylkesmannen har vurdert at dette er viktig for ivaretagelsen av barns rettsikkerhet og beskyttelse. Det er derfor valgt å legge en ½ stilling til barnevernvakten og med dette også underlette for at flere kommuner knytter seg til vaktordningen i løpet av 2016.

Resultatområde 46 Universell utforming

Fylkesmannen har fortsatt samarbeidet med Nord-Trøndelag fylkeskommune om utvikling av universell utforming i fylket. Det har vært jobbet med utvikling av temaet i flere kommuner. Det er arrangert to konferanser og aktiv deltagelse i KMD og KS sine nettverk. Fylkesmannen mener vi kan se at det er en økende bevissthet i kommunene, noe som også gjenspeiler seg i de kommunale planene. Fylkesmannen ser imidlertid at dette må følges opp tett videre også, hvor samarbeid med både husbanken og Nav hjelpemiddelsentral vil styrke dette arbeidet.

Resultatområde 47 Integrering av innvandrere

Se nedenfor

47.1 Statsborgerseremonier

I Nord-Trøndelag er det som vanlig arrangert 1 statsborgerseremoni i 2015. Med bakgrunn i EDB Business Partner Norges AS sin liste over nye statsborgere pr. 18.03.2015, ble det sendt ut 188 forhåndsvarsel om at de nye statsborgerne i løpet av september ville få invitasjon til statsborgerseremoni. Videre ble det opplyst at seremonien ville bli holdt i november.

Etter at vi hadde mottatt ny liste fra EDB Business Partner den 18.08.2015 med 63 nye statsborgere, ble det sendt ut 251 invitasjoner. Vi fikk 7 invitasjoner i retur på grunn av ukjent ny adresse. 62 personer ga tilbakemelding om at de ønsket å delta i seremonien den 21.11.2015.

Seks av de påmeldte møtte ikke, og vi fikk en etteranmeldt, slik at det til slutt var 57 personer som avla troskapsløftet.

Statsborgerseremonien fant sted i Statens Hus, Steinkjer. Det var i alt 125 personer til stede, deriblant fylkesordføreren, 5 ordførere og 3 varaordførere og 2 hovedutvalgsledere som representanter fra de aktuelle kommunene. Fra IMDI Midt-Norge møtte Camilla Juul.

Fylkesmann Inge Ryan ønsket velkommen og ledet seremonien. Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Solveig Horne holdt hovedtalen. Kulturelle innslag var ved Frida Natland, Caos Myrslo og Jonas Christiansen.

I år inviterte vi NRK Fjernsynet spesielt og de laget en reportasje om seremonien. Det ble sendt på Midtnytt den 23.11.2015. Bilder ble også lagt ut på vår hjemmeside og facebook. Det ble sendt bilder til de enkelte kommunene slik at de fikk legge ut på sine hjemmesider.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMNT	1	23
Sum	1	

47.2 Bosetting av flyktninger

I 2015 var 6,6 prosent av befolkningen i Nord-Trøndelag innvandrere og storparten av disse i alderen 30-54 år. De fleste kommer fra Polen, Sverige og Litauen.

Kommunene i Nord-Trøndelag ble anmodet av IMDi om å bosette 420 flyktninger i 2015. I løpet av året ble

104,8 prosent av anmodningene innfridd gjennom bosetting i 18 kommuner i Nord-Trøndelag. Fem kommuner bosatte også enslige mindreårige i 2015.

Fylkesmannen opplever at det er vilje og positiv interesse for å innfri bosettingsanmodninger fra IMDi, samt å tilrettelegge for bosetting. Utfordringer for kommunene ligger fortrinnsvis i mangel på erfaring, boligmasse og interne ressurser for å gjennomføre bosetting. Spesielt utfordrende er det for kommunene å bosette enslige mindreårige flyktninger.

Fylkesmannen registrer også at det er en viss fragmentering i kommunenes tilnærming til bosetting og innhold i og kvalitet på integrerings- og inkluderingsarbeid.

Fylkesmannen har i løpet av 2015 hatt et godt samarbeid med IMDi og god og jevnlig dialog med kommunene i fylket om bosetting av flyktninger og relaterte muligheter og utfordringer.

I løpet av 2015 har Fylkesmannen avholdt flere møter med regionale statsetater, kommuner og frivillige aktører om tema flyktninger og asylsøkere. Bosetting har blitt satt på dagsorden under flere av disse møtene, og Fylkesmannen har etterstrebet å tilrettelegge for god kontakt mellom aktører som NAV, IMDi, Husbanken med flere og kommunene i fylket.

I samarbeid med KS har Fylkesmannen gjennomført en undersøkelse om utfordringer kommunene opplever tilknyttet bosetting. Funn fra denne undersøkelsen viser at mange kommuner opplever integrering som utfordrende, og peker spesifikt på kvalifisering til arbeid og tilgang på praksis- og arbeidsplasser, samt grunnskoleopplæring er spesielt krevende.

Fylkesmannen har orientert kommunene om at det i løpet av 2016 vil rettes ytterligere fokus på bosetting og integrering.

47.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Vurdering av måloppnåelse

Fylkesmannen vurderer at måloppnåelsen på området er god. Oppdraget er utført på en tilfredsstillende måte og vi har ingen avvik å melde.

Tilsyn

Fylkesmannen har i 2015 gjennomført tilsyn med lov om introduksjonsordning med kommunene Steinkjer og Verdal. Disse tilsynene var på § 4 annet ledd, om deltakerne får et introduksjonsprogram som er helårlig og på fulltid.

I endelig rapport ble det ikke avdekket lovbrudd på det tidspunktet tilsynene ble gjennomført i disse kommunene.

Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har mottatt fire klager på lov om introduksjonsordning i 2015. Ingen av klagen ble gitt medhold.

Informasjon og veiledning

Informasjon og veiledning er gitt ved etterspørsel og ved behov f.eks. ved endringer av lovverk. Det er bl.a. informert om endringene i *Rundskriv Q 20/2015* på hjemmesiden og gjennom avdelingens Nyhetsbrev og ved besøk i Verran kommune 12.8.2015 hvor vi presenterte rettigheter og plikter overfor kommunene vedrørende gjeldende regelverk for barn, unge og voksne minoritetsspråklige.

47.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkerere

Vurdering av måloppnåelse

Fylkesmannen har organisert etterutdanningstilbud for lærere og ledere i norskopplæringen i tråd med oppdrag fra Vox, og i samsvar med behov i fylket.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har jevnlig møter med ledernetverket for voksenopplæringssettene i fylket. Ikke alle kommuner har egen voksenopplæring, men kommuneleder i disse kommunene, med ansvar for voksenopplæringsfeltet, settes som kopimottaker når innkalling, referat fra møter og relevant informasjon sendes ut. Slik kan de i alle fall holde seg oppdatert om det som skjer. Nettverket ledes for tiden av rektor ved Levanger voksenopplæring. Nettverket har 3-4 møter gjennom året, men utover dette har leder av nettverket vært en god sparringpartner i drøftinger av tiltak. Han har blant annet plass i programkomiteen for den årlige

Samhandlingskonferansen og representerer rektorene i Nord-Trøndelag i referansegruppa for utviklingen av nytt studiepoenggivende studietilbud for VO.

Nettverket tas med på drøftinger omkring hvilke tema som skal velges for etterutdanningskurs og fagdager. Dette samordnes med tilsvarende nettverk i Sør-Trøndelag sine ønsker og behov. Vi ser at dette i stor grad er sammenfallende. Nettverket er med på å gi Fylkesmannen en bedre kjennskap til sektor, og gir oss dessuten muligheten til å nå ut med informasjon om gjeldende regelverk og om ulike satsinger for målgruppen.

Også i 2015 sendte vi 10 ressurspersoner på opplæringskonferanse. Skolen oppfordres til å bruke ressurspersonene i skoleringsvirksomhet – og vi har også valgt å benytte kompetansen deres på kurs i fylket (høstens etterutdanningskurs). Vi valgte å utbetale noe i tilskudd til skoler som hadde ressurspersoner. Dette for å kompensere for utlegg i forbindelse med reise samt for bruk av tid.

Over noen år har vi sett at på voksenopplæringsfeltet organiserer kommunene seg veldig ulikt. Felles for de fleste kommuner er at det ofte er rektor som møter på samlinger og fagdager. Skoleeier møter sjelden. Vi ser at dette kan ha noe å si for forståelsen av regelverket som gjelder målgruppen voksne. Med økende innvandring, ser vi at dette kan være en målgruppe vi må rette innsatsen vår mot framover.

På integreringsområdet er det mange aktører som sammen skal bidra til at man lykkes med kvalifiseringen av voksne innvandrere. Samhandling og samarbeid kan være avgjørende for å nå mål innenfor området. Vi har etablert et tverrfaglig nettverk i fylket. Nettverket består av Nord-Trøndelag fylkeskommune, NAV Nord-Trøndelag, IMDi, en kommunal flyktningsjeneste, en kommunal voksenopplæring (leder i rektornettverket) og Fylkesmannen. Dette nettverket er programkomite for den årlige *Samhandlingskonferansen* som hvert år samler rundt 100 deltakere. Disse representerer et tverrfaglig Nord-Trøndelag og et av målene med konferansen er dialog og nettverksbygging. I tillegg deles erfaringer og praksiseksempel, og det bygges et felles kunnskapsgrunnlag med vekt på tilstanden i sektor og eksisterende rammer, men også muligheter. Evalueringen av konferansen viser at denne har en viktig funksjon for sektor. Partene vil derfor videreføre tiltaket. Gjennom bred representasjon i programkomiteen mener vi å ha god kjennskap til hvor skoen trykker – og velger tema for dagen ut fra det. Tema for Samhandlingskonferansen 2015 var videregående opplæring for voksne innvandrere. Siste halvdel av 2015 var preget av flyktnings situasjonen med spesielt fokus på de enslige mindreårige. Vi ønsker å ha et spesielt fokus på denne sårbare gruppen også i 2016.

Vi har et godt samarbeid med Vox, og vi har over år hatt god nytte av kurskatalogen som de utarbeider. I tillegg til årets todagers samling, har vi hatt fagdag for lærere som underviser i grunnskole for voksne. Begge deler i samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Etter å ha arbeidet med etterutdanningstiltakene for denne målgruppen over noen år, begynner vi allikevel å se at vi kan nærme oss et slags "metningspunkt". Det er grunn til å stille spørsmål ved innretningen av slike enkeltstående kurs. Vi ser at fagdager og samlinger gjerne må settes inn i en sammenheng, og at det hadde vært positivt å kunne tilby studiepoenggivende videreutdanning som et alternativ eller et supplement. I samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har vi bedt høgskoler og universitet om å gi tilbud på en studiepoenggivende utdanning (15 stp) for lærere som underviser voksne innvandrere i norsk. Hensikten er å bygge opp kompetanse på dette området over tid. Høgskolen i Nord-Trøndelag (nå Nord Universitet) er valgt ut som leverandør av tilbudet, med oppstart høsten 2016. I første omgang blir det norsk som andrespråk i konteksten voksnes læring. Vi håper å kunne gå videre med en modul 2 (15 stp) med temaet tverrkulturell kompetanse og voksnes læring.

47.5 Tilsyn med kommunenes gjennomføring av introduksjonsloven

Vurdering av måloppnåelse/oppsummering:

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 47.5 som utført i samsvar med det oppdraget som er gitt. Lovgrunnlaget og kunnskap om tema for tilsynet er etterspurt.

Om tilsyn etter introduksjonsloven

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har gjennomført Nasjonalt tilsyn etter introduksjonsloven 2013-2015 med tilsynsystema "Om deltakerne får et introduksjonsprogram som er helårlig og på fulltid». Tilsynsystema er bestemt av IMDI. Det er utført tilsyn med to kommuner i 2015. Kommunens etterlevelse av lovgrunnlaget ble vurdert ut fra de observasjoner og funn vi gjorde. Det er ferdigstilt endelige rapporter for begge tilsynene hvor det konkluderes med at det ikke er lovbrudd på det tidspunktet tilsyn ble gjennomført.

IMDI inviterte FMNT til å orientere om metoden vi valgte for å gjennomføre tilsynene på en tilsynssamling 28.-29.1.2015, med bakgrunn i at det oppleves effektivt og ressurs sparende for både kommunene og fylkesmannen.

Ettersom vi ikke har tildelt ressurser i embetet for gjennomføring av tilsynet etter Introduksjonsloven og at tilsynet ikke er tellende i avdelingens krav til gjennomførte tilsyn, erfarte vi at metoden for tilsynet, som er beskrevet under, gav oss kunnskap og innsikt i kommunens arbeid med introduksjonsprogrammets mål og innhold på en god og effektiv måte. Vi kunne legge dette til grunn for å konkludere om programmet var helårlig og på fulltid eller ikke og om lovgrunnlaget ble oppfylt.

Vi har gjennom 2013-2015 hatt tilsyn i seks kommuner. Kommunene gir tilbakemelding om at tilsynet har ført til en skjerpet praksis i forhold til deres internkontroll (jf. § 24) for å sikre at virksomheter og tjenester er i samsvar med krav fastsatt i loven. Kommunene har gitt tilbakemeldinger på at metoden ved bl.a. å **ikke** sende inn etterspurt dokumentasjon, var arbeidsbesparende for dem også. Besøket fra fylkesmannen i tilknytning til tilsynet førte til bedre dialog og presiseringer av temaet underveis, og det førte til bedre arbeidsrutiner hos kommunen.

Gjennomføring av tilsynet

Fylkesmannen inviterte ved oppstart av tilsynet i 2013 alle kommunene i fylket til et formøte. Her møtte 13 av 23 kommuner. Vi gikk gjennom introduksjonslovens bestemmelser generelt og tilsynsystemet (§ 4 andre ledd) spesielt. Ettersom dette var et nasjonalt tilsyn, valgte vi å invitere bredt for å sette fokus på temaet overfor alle kommunene i Nord-Trøndelag. Vi har i 2015 gjennomført tilsyn i to kommuner; Steinkjer og Verdal. I endelig rapport ble det ikke pålegg i noen av kommunene. Vi bad om en redegjørelse fra kommunene med utgangspunkt i et spørreskjema vi laget ut fra kontrollspørsmålene i tilsynet. Der skulle kommunen beskrive og vise til hvordan de kunne dokumentere det vi etterspurte. Vi valgte å dra ut på besøk til kommunen en dag hvor aktuell og etterspurt dokumentasjon var tilgjengelig for oss, i stedet for å få tilsendt den skriftlige dokumentasjonen.

Etter et åpningsmøte bisto noen av kommunens representanter oss i gjennomgangen av redegjørelsen, med gjeldende dokumentasjon tilgjengelig. Gjennom forelagt dokumentasjon som saksmapper, årsrapporter, planer m.v., tilgang til opplysningene i NIR og samtaler med ansatte i kommunene, kunne vi konkludere kommunens etterlevelse av lovgrunnlaget ut fra de observasjoner og funn vi gjorde. Det er ferdigstilt endelige rapporter for begge tilsynene.

Resultatområde 48 Fremme likestilling og motvirke diskriminering

Fylkesmannen har tildelt tilskudd til arbeid med likestillingsfremmende rekrutteringsarbeid til rekrutteringsgruppen i Nord-Trøndelag ved HiNT, til arbeid i barnehager og barnehagelærerutdanning.

Det har også blitt tildelt tilskudd til et likestillingsseminar i regi av KUN -senter for kunnskap og likestilling.

Fylkesmannen deltar som medlem i Rådet for likestilling av funksjonshemmede, i regi av Nord-Trøndelag Fylkeskommune. I forlengelse av dette ble konferansen "Frisk nok til livet" arrangert av Fylkesmannen i samarbeid med flere aktører i 2015. Målgruppen for konferansen var kommunalt ansatte, spesialisthelsetjenesten, NAV, kommunale råd for funksjonshemmede, elderråd, innvandrerråd, brukerorganisasjonene i Nord-Trøndelag og andre interesserte. Målet med konferansen var å løfte fram ulike sider ved annerledeshet i møte med blant annet arbeidslivet.

Nord-Trøndelag er med i Kompetanse for mangfold i 2015. Målet med satsingen er at ansatte i barnehager og skoler skal være i stand til å støtte barn, elever og voksne med minoritetsbakgrunn på en måte som fører til at disse i størst mulig grad fullfører og består utdanningsløpet. Fylkesmannen har i 2015 arrangert konferansen "kompetanse for mangfold".

Fylkesmannen har også gitt høringssvar på NOU 2015:2 - Å høre til. FMNT har her vektlagt viktigheten av at den enkelte skole og enhet må arbeide systematisk og kontinuerlig for at hver enkelt elev skal ha et trygt skolemiljø, som fremmer læring og som er uten krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering.

Enkelte kommuner i fylket har en stor andel arbeidsinnvandrere som en del av arbeidsstokken. For fremtiden ser Fylkesmannen at det blir viktig å rette fokus på inkludering og integrering av utenlandsk arbeidskraft i større grad enn i dag. Dette er også et eget mål i RUP 2016.

Ressursrapporteringen viser at vi i 2015 har brukt 1 670 075 på barnevern på 052501 mot 874 011 i 2014. Dette skyldes økt satsing på barnevern generelt og mye oppfølging av tunge tilssynsaker i 2015.

Resultatområde 47.3 og 47.5:

Utgifter til dette resultatområdet er hovedsakelig lønnskostnader knyttet til dette oppdraget samt ugifter i forbindelse med tilsynsvirksomhet og møter med Udir og IMDI.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
41 Tilsyn og klagebehandling etter barnevernloven	kr 643 474,28	kr 0,00
42 Familierett	kr 529 802,35	kr 0,00
43.1 Tilsyn med kommunale krisesentertiltak	kr 0,00	kr 0,00
43.9 Andre krisetiltak	kr 0,00	kr 0,00
44 Tilsyn med familievernkontor	kr 0,00	kr 0,00
45 Barnevern	kr 1 679 075,78	kr 463 985,07
47 Integrering av innvandrere	kr 312 696,47	kr 0,00
47.5 Tilsyn med introduksjonsloven	kr 7 109,15	kr 0,00
Andre oppgaver under BLD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 3 172 158,00	kr 463 985,00

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 76 Samhandling, kvalitet og helseberdskap

Se nedenfor

76.1 Samarbeid mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten

Fylkesmannen har i 2015 deltatt aktivt på ulike arenaer som vedrører samhandlingsreformen i fylket. Det er på disse arenaene vi ivaretar vår områdeovervåking, hvor vi følger utvikling av samarbeidsavtaler, samtidig som vi kan delta aktivt i diskusjonene på de fagområder vi kan bidra med vår kompetanse. I tillegg har vi vært samarbeidspartner i ulike konferanser innenfor flere temaområder.

Inntrykket Fylkesmannen sitter med etter å ha fulgt reformen i 2015, er at både kommunene og sykehusene i Nord-Trøndelag er interesserte og engasjerte i forhold til å få samarbeidet til å fungere og dermed sikre gode og sammenhengende behandlingsforløp for innbyggerne i Nord-Trøndelag. Begge parter uttrykker at de synes samarbeidet fungerer godt men at det fortsatt er utfordringer i forhold til reformens krav. Mange kommuner opplever at de får overført oppgaver og krav uten at finansieringen står i forhold til dette.

Etter gjennomført tilsyn med samhandlingen mellom nivåene finner man utfordringer i forhold til utveksling av nødvendig informasjon.

På bakgrunn av en statistikkanalyse kan man antyde at det i Nord-Trøndelag er noen prosesser som forsterkes med reformen. Dette gjelder økning i andel korttidsplasser, økning i andel plasser i institusjon og at sykepleieandelen har økt. Analysen indikerer også at det har vært en økt årsverksressursinnsats pr bruker, som kan forklares i flere brukere med behov for intensiv behandling. En utvikling som antas at samhandlingsreformen har bidratt til. Det er derfor en bekymring at legeressursen i sykehjemmene i Nord-Trøndelag ikke har økt som resten av landet har gjort.

Forebyggende arbeid er et av hovedprinsippene i reformen men man ser dimensjonering av tjenestetilbud og behandling får et større fokus. Folkehelse har likevel kommet høyere på dagorden i mange kommuner men flere har utfordringer i å se dette som et sektorovergripende ansvar. Dette på bakgrunn av gjennomført tilsyn med folkehelse i flere kommuner.

76.2 Kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Se område 76.5

76.3 Felles digitalt nødnett

Direktoratet for nødkommunikasjon har hatt møter med Fylkesmannen. Fylkesmannen har ikke fått informasjon eller mottatt avvik som Fylkesmannen har måtte tatt tak i og videreformidlet til andre instanser.

76.4 Helseberedskap og smittevern

- Det var utbrudd av MRSA i 13 svinebesetninger i Nord – Trøndelag ved inngangen av 2015. Fylkeslegen hadde tett dialog med lokalt mattilsyn og kommuneleger i de berørte kommunene. Fylkesmannen har inntrykk av at bøndene har tatt lærdom av MRSA utbruddet gjennom forebyggende tiltak. Det er økt egenkontroll av røktare, slik at smitte ikke kommer inn via folk. Det ser også ut til at grisebøndene har skjerpet rutineene med hensyn til hvordan handelsmønsteret er. De handler dyr fra færre besetninger for inntak i egen besetning. Fylkeslegen arrangerte et evalueringsmøte i november hvor landbruksavdelingen, mattilsynet og kommunelegene deltok. Fylkesmannen mener det var viktig med en gjennomgang av hendelsesforløpet, herunder utveksling av erfaringer fra utbruddet. Deltakerne synes å være godt rustet til å håndtere lignende tilfeller i fremtiden.
- I mai 2015 ble det påvist meslinger hos to personer i Snåsa. Det kom fram at det var 20 uvaksinerte barn i kommunen, og det ble satt i verk tiltak for å forhindre et større utbrudd. Fylkesmannen foretok en kartlegging av vaksinasjonsstatus i fylkets 23 kommuner, og inviterte til et dialogmøte med alle ledende helsesøstre. Det kom frem to forhold som utpekte seg ved gjennomgang av dekningsstatistikken: **1) datatekniske utfordringer i kommunikasjonen mellom fagprogrammet HsPro og Sysvak 2) mangelfull etterregistrering av vaksiner for barn fra andre land.** Helsesøstrene har etter denne gjennomgangen satt i verk tiltak i form av jevnlig kontakt med leverandør av fagprogrammet, samt oppnevning av «superbrukere». De har også tatt i bruk WHO's oversikt over vaksineprogram for ulike land + fiktive datoer jf. Folkehelseinstituttet. De har også gått igjennom egne rutiner for etterregistrering, og forbedret disse. Konklusjonen for øvrig er at det er svært få som reserverer seg, og at vaksinasjonsdekningen i Nord – Trøndelag er høyere enn det som fremkommer statistisk sett. Trønderavisa hadde i samarbeid med Fylkesmannen fokus på tematikken i mai/juni. Helsesøstrene oppgir at det er nyttig med dialog med Fylkesmannen, og at de ønsker flere møtepunkt for å drøfte saker på overordnet nivå. Fylkesmannen ser at det er viktig å ha kontakt med praksisfeltet for å få innblikk i hvilke utfordringer tjenesten står overfor vedrørende smittevern.
- Fylkesmannen arrangerte smittevernkonferanse 8. desember med 73 påmeldte. Tema var MRSA, tuberkulose, helseassosierte infeksjoner og antibiotikabruk i sykehjem, prevalensundersøkelser, anbefalinger for smitteverntiltak for bærerskap og infeksjon med ESBL – holdige bakterier og vaksinasjon knyttet til asylsøkere og flyktninger. Evalueringen viser at deltakerne er godt fornøyde med arrangementet, men at enkelte foredrag faller utenfor deres fagområde. Det vil derfor være aktuelt å arrangere en større konferanse med parallelle foredrag, noe vi er i dialog med Sør – Trøndelag om. Det må også være mer rom for diskusjon. Med bakgrunn i fjorårets flyktningestrøm er det flere som uttrykker at de synes det er viktig at vi fortsetter å ha fokus på smittevern, herunder tuberkulose og vaksinasjon. Kommunene oppgir at de har oversikt og kontroll på flyktningssituasjonen, og at de foretar risikovurderinger fortløpende. Helseforetaket mener også at de har kapasitet både på røntgen, lunge – og infeksjonsmedisinsk avdeling. Fylkesmannen vil fortsatt være et viktig bindeledd mellom kommuner og helseforetak i 2016.
- Fylkeslegen var representert på beredskapsøvelse i november 2015. Øvelsen ble lagt til Overhalla kommune, med miltbrannutbrudd som scenario. Fylkeslegen hadde rolle i spillstaben, og fikk innblikk i kommunens håndtering av aktuell hendelse. Kommunen fikk satt kriseledelse, tatt i bruk smittevernplanen og prøvd ut varslingsrutineene.

76.5 Personell og kompetanse

Kommunene melder om at de opplever å ha langt flere yngre tjenestemottakere som stiller nye krav til pleie- og omsorgstjenesten, i tillegg til at enkelte eldre er mere ressurssterke og etter hvert har bedre helse. Kravet til både sammensatt og spisset kompetanse gir utfordringer som kommunene jobber med å finne gode løsninger på. Særlig ser vi at bevisstheten omkring hverdagsrehabilitering er økende hos alle kommuner.

Gjennom samhandlingstilsynet ser vi at kommunene i Nord-Trøndelag og Helse Nord-Trøndelag har lagt ned betydelig innsats for å kunne gi gode helsetjenester på det rette nivået. Det kreves imidlertid fortsatt systematisk god samhandling mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten for å sikre nødvendig kompetanse og bemanning.

Det er i 2015 lagt vekt på at Helse- og omsorgssektoren gjennom kompetanseløftet skal sikre tilstrekkelig personell med grunnutdanning, men også spesialistutdanning. Videre er det i Nord-Trøndelag enkelte kommuner som har satset på lederutdanning for Helse- og omsorgssektoren.

Fremover er det nødvendig at kommunene i enda sterkere grad analyserer sin egen kommunes utfordringer sett i lys av den enkelte kommunes ressurser og behov. Det er også nødvendig at kommunene etablerer egne innovasjonsstrategier for å ha et helhetlig og sterkt trykk på de utfordringene de mener kommer. Arbeidet hvor kommunene ser på muligheten for å jobbe regionalt for å løse enkelte oppgaver bør intensiveres.

76.6 Rettssikkerhetsarbeid

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har mottatt 110 kopier av vedtak etter pasient- og brukerrettighetsloven 4A i 2015. Dette innebærer en økning fra 2014 på 26 vedtak. Den største økningen har vi fått fra tannklinikene med 18 flere vedtak.

Fylkesmannen har i 2015 hatt tett dialog med ansvarlige helsepersonell for tannbehandling i narkose. Det har vært prioritert å gi råd og veiledning knyttet til forståelsen av regelverket i oppfølgingen av vedtakene. Fylkesmannen anser at tannklinikene har kontroll på saksbehandling etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A. Vi er derimot bekymret for at det foreligger store mørketall innenfor kommunal virksomhet. I 2015 hadde 13 av 23 kommuner fattet vedtak og det er fortsatt kommuner som ikke har fattet vedtak siden 2009. Fylkesmannen på sin side i 2015 hatt økende saksmengde og har prioritert denne fremfor utadrettet virksomhet ut mot kommunene. Vi ser at vi har et forbedringspotensiale i 2016 og vil derfor prioritere opplæring av ansvarlig helsepersonell i bruk av tvang etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A. Vi ser at det er stor «turn-over» i kommunal virksomhet og vi bør derfor bestrebe å gi opplæring årlig.

Det er ikke mottatt klagesaker pasient- og brukerrettighetsloven 4A.

Resultatområde 77 Andre oppdrag

Se nedenfor

77.1 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	0	0
Sum	0	

77.2 Særfradrag

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNT	0	0
Sum	0	

77.3 Førerkortsaker

I 2015 kom det inn 1587 saker til behandling. Det ble behandlet totalt 1473 saker. Restansen ved årsskiftet var på 181. Antall inndragninger av førerkort er noe lavere enn i 2014, men ligger stabilt og fortsatt høyt. Det har vært en liten økning i antall inngående saker, fra 1533 i 2014 til 1587 i 2015. Antallet behandlede saker har imidlertid redusert med 156 saker. I løpet av året har en medarbeider på førerkortområdet har sluttet og vi har hatt opplæring av en ny. Dette kan beskrive noe av reduksjonen på antall behandlede saker.

De sakene som behandles er ofte krevende og ikke godt nok opplyst. Dette medfører mye innhenting av opplysninger som gjenspeiles i et høyt antall utgående brev.

Det er fortsatt stor pågang på telefon både fra samarbeidspartnere (politi, Statens vegvesen og helsepersonell), og fra nordtrøndere som har en førerkort sak hos Fylkesmannen. Antall telefoner har vært tilsvarende omfanget i 2014.

Fylkesmannen har jobbet aktivt utadrettet i førerkortssammenheng også i 2015. Vi har hatt opplæring for turnusleger både på våren og høsten og vi har holdt foredrag for spesialisthelsetjenesten og andre etater hos våre samarbeidspartnere.

Statens vegvesen, politi og Fylkesmannen er de tre myndighetene som forvalter førerkortområdet. I 2012 ble det startet et prosjekt mellom etatene. Prosjektet ble etablert fordi politiet og Statens Vegvesen ønsket mer kunnskap om førernes helse i forhold til trafikksikkerhet. Prosjektet ble ferdigstilt i desember 2015, og sendt til både Politidirektoratet, Vegdirektoratet og Helsedirektoratet. Av de 196 sakene som ble behandlet i prosjektperioden 2012-2015, var helsekravene for å inneha førerett ikke oppfylt i 99 av sakene. Personene sin helsesvikt var ikke tidligere avdekket og meldt av helsepersonell. I prosjektrapporten drøftes risikoområder prosjektet har synliggjort. Vi mener at dette har nasjonal betydning.

Når det gjelder endring av førerkortforskriftens vedlegg 1 om helsekrav er dette utsatt. Det vil derfor fortsatt jobbes som tidligere år innen førerkortfeltet til de nye endringene trer i kraft.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittelig saksbehandlingstid
FMNT	1587	36
Sum	1587	

77.4 Pasientjournaler

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMNT	1
Sum	1

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

Se nedenfor

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Rådgivende FH team

Samarbeidsavtale mellom KS,- Nord-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmannen.

Et tilbud til kommunene om hjelp i forhold til å bygge opp sitt FH arbeide, og da spesielt med fokus på oversiktsarbeidet

Besøkt 11 kommuner i 2015 med hele teamet, vært i innledende møte med 3 kommuner.

7 kommuner har ferdig oversiktsdokument, 10 kommuner er underveis i arbeidet

5 kommuner ikke kommet i gang

Teamet har bestått av ;

Nord-Trøndelag fylkeskommune,-3 personer fra folkehelseavdelingen,

en dataanalytiker og to rådgivere. KS en rådgiver,-HUNT Nord-Trøndelag forsker Institutt for samfunnsmedisin,- Fylkesmannen i Nord-Trøndelag,- rådgiver folkehelse

Treningskontakt Treningskontaktordningen har siden 2009 vært et tilbud i fylket. HNT Sykehuset Levanger/ psykiatrisk klinikk,- Levanger, Verdal og Steinkjer kommuner har samarbeidet om å skolere treningskontakter etter kursmodell fra Helse Førde. Det har blitt etablert en kursmodell som kalles «Innherredsmodellen». 4 kurs med i overkant av 120 deltakere har vært avholdt, de tre siste kursene med egne undervisningskrefter. I tillegg til deltagere fra egne kommuner, har 6 andre kommuner også deltatt og vi kan vise til en positiv utvikling av prosjektet. Det har vært fokus på å implementere det i hele fylket og i 2015 gjennomførte 27 deltagere treningskontaktopplæring. Kurset var organisert som et prosjekt finansiert med midler fra Fylkesmannen, Nord-Trøndelag fylkeskommune v/ folkehelsekomiteen, og egenandeler fra kommunene.

I prosjektet er treningskontaktordningen rettet mot mennesker med rus- og / eller psykiske problemer. Tilbakemeldingene fra involvert helsepersonell og brukere er positive og det er et behov for utdannede treningskontakter.

Folkehelsealliansen. Fylkesmannen var med sammen med flere regionale aktører med og opprettet folkehelsealliansen i Nord-Trøndelag

Deltagende i ulike satsningsområder innenfor folkehelse:

Eldre,-Omsorgskonferansen.

Samarbeid med embedets landbruksavdeling «Gylne måltidsøyeblikk» Kampanje på sykehjem og institusjoner.3 deltagere fra fylket.

«Kultur og helse» 3 gode folkehelseprosjekter i kommunene Malvik, Steinkjer og Rørvik med samarbeidspartnere Fylkesmennene i Nord- og Sør-Trøndelag, -Fylkeskommunene i Nord- og Sør-Trøndelag, NTNU Senter for helsefremming og Høgskolen i Sør-Trøndelag.

Miljørettet helsevern ; Det ble arrangert en fag dag med fokus på støy i samarbeid med Stjørdal kommune, Statens Vegvesen og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. EN bra konferanse for å bygge opp kunnskap om støy i forhold til planarbeid i kommunene. Ca 80 deltagere

Planer/ samfunnsvalen. Deltager i embedets samfunnsplan oval. Skriver høringer på planstrategier og planer. Uttalelse til Regional folkehelseplan for Nord-Trøndelag 2015-2020 og en samfunnsplan i 2015

Forebygging av uønsket svangerskap og abort. Det var to søknader og studentsamskipnaden ved Høgskolen i Nord-Trøndelag (SINOT/) og Verdal kommune fikk midler. SINOT har bygd ut tilbudet sitt med at det er implementert bedre i høgskolens satsing og ikke bare basert på tilskuddsmidlene. Verdal kommune har et prosjekt med opplæring av ansatte som jobber med psykisk utviklingshemmede.

Bruker medvirkning. Fylkesmannen deltar i Rådet for likestilling av funksjonshemmede. Dette i samarbeid med Fylkeskommunen, brukerorganisasjonen og andre regionale aktører. Fokuset er samarbeid med de kommunale rådene, opplæring for brukerne, uttalelser til høringer o.a.

Et annet samarbeid som er over 30 år, er «Bruker Etat møtes». Her samarbeide FFO; NAV, Fylkeskommunen, Helseforetaket og Fylkesmannen om en årlig fagdag .Dette samarbeidet er veldig godt for felles forståelse og i

2015 var det 30 årsmarkering .

83.2 Barn og unge: forebygging, oppfølging og behandling

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har hatt et sterkt fokus på en bredere satsing på arbeidet med barn og unge. Alle offentlige instanser i Nord-Trøndelag jobber er på en eller annen måte i kontakt med barn, unge og deres familier. Vi opplever et stort behov for å bidra med tiltak som øker oppmerksomheten og spisser kompetansetiltakene i forhold til barn og unge. I 2015 har oppvekst og utdanning og sosial- helse og barnevernsavdelingene gått sammen om å gjennomføre en fylkesdekkende samling, hvor det vil være nærmere 350 deltakere fra elle sektorer, frivillige, brukerorganisasjoner som alle jobber med og er opptatt av barn og unge. Flere av kompetansesentrene bidrar faglig, i tillegg til både sentrale og lokale foredragsholdere.

Gjennom tilskuddsforvaltningen er det også satt et særlig fokus på utsatte barn og unge, og gjennom Brukerplan og Ungdata er det registrert en høy forekomst av cannabisbruk. Fylkesmannen initierte derfor gjennom tilskudd på rus og psykiske helse å starte opplæring i hasjavenningsprogrammet som Kristiansand kommune har hatt suksess med de 10 siste årene. Inderøy kommune i Nord-Trøndelag er prosjektkommune, og opplæringstilbudet gis til alle kommunene i fylket, og hvor KS utgjør referansegruppa i prosjektet.

Det er for øvrig etablert nettverk vedrørende for jordmødre og helsesøstre, faste møter med Fylkeskommunen ifm med forebygging av frafall i videregående skole, nettverk om vold i nære relasjoner hvor alle SLT-koordinatorene deltar, deltakelse i læringsnettverk initiert av Husbanken med fokus på barnefamilier, samt bruk av Kompetansesentrene i forskjellige sammenhenger i nettverkene.

Nord-Trøndelag har i 2015 for første gang hatt en barnevernsvakt i funksjon for deler av fylket. Dette er et viktig bidrag for å sikre at vi også ivaretar de mere akutte situasjoner som oppstår, men også kan bidra til at ting løses raskt og på et lavest mulig nivå.

Resultatområde 84 Kommunale helse- og omsorgstjenester

Se nedenfor

84.1 Allmenhelsetjenesten

Antall fastlegestillinger: 131

Antall vakante: 5 (Nærøy 2, Meråker, Grong, Vikna)

Antall fastleger som har ledige plasser på lista: 51

FL pr 10000 innbyggere: $136350 / 131 = 10,4$

Kvinneandel: 59 (45%)

Fastlegeordninga ser ut til å fungere stabilt, men enkelte kommuner sliter med vakanser og stor turnover av fastleger.

Legevakten i fylket er i hovedsak organisert i interkommunale samarbeidsordninger, hvor størrelsen kan variere etter lokasjon og tid på døgnet. Det er kun Steinkjer kommune som har døgnlegevakt.

Felles legevaktsnummer ble innført i 2015, og intet tyder på at dette ikke har fungert etter hensikten.

Enkelte mindre kommuner har begynt å innordne seg i forhold til ny kommunal akuttmedisinforskrift som trådte i kraft i 2015.

Vi har vært spesielt oppmerksom på utfordringer knyttet til legevaktens organisering og innretning mot fremtidige forskriftsendringer, herunder økte krav til kompetanse og bemanning. Dette er et sårbart område i helsetjenesten i fylket.

Deler av fylket preges av små kommuner og store avstander, og utfordringene med forsvarlig legevaktsdrift kommer til å bli store.

84.2 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Nord-Trøndelag har et fengsel i fylket, og Verdal kommune er ansvarlig for helsetjenesten til de innsatte. Kommunelegen og helseledelsen i kommunen tok kontakt med Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, fordi fengslet oppgaver og de innsattes sammensatte problematikk hadde økt de siste årene uten at helsetjenesten i kommunen var budsjettmessig styrket.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag bisto Verdal kommune i kontakten opp mot Helsedirektoratet, og kommunehelsetjenesten fikk en økning på ca. kr. 250.000 i sitt budsjett i 2015. Vi anbefalte også kommunen å søke om midler til psykologstilling, noe de også fikk innvilget. Samlet sett vurderer Fylkesmannen at fengselshelsetjenesten ble betraktelig styrket i 2015.

84.3 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

- Fylkesmannen har tett kontakt med migrasjonshelsenettverket i Nord – Trøndelag, og får fortløpende informasjon om hvilke utfordringer kommunene står overfor på området. Nettverket består av helsesøstre/sykepleiere, og er en arena for kompetanseheving, erfaringsutveksling og kvalitetssikring innenfor tema migrasjonshelse. Deltakerne oppgir at det er verdifullt å kunne drøfte aktuelle problemstillinger med «likesinnede», samt bidra som premissleverandører for at flyktninger, asylsøkere og innvandrere skal få likeverdige helsetjenester. Fylkesmannen holdes orientert om møtefrekvens og hva som rører seg på fagfeltet, og inviteres inn en gang i året. Nettverket har noen møter med nettverk i Sør – Trøndelag. Med bakgrunn i flyktningstrømmen er det veldig fint at helsepersonell kan samarbeide på tvers av kommune – og fylkesgrensene, og systematisere tjenestene i større grad. Det eksisterer også nettverk for leger som jobber med flyktninger. På sikt burde det kanskje være et mål å samle helsepersonellet i et større, tverrfaglig helsenettverk.
- Fylkesmannen har i samarbeid med KS, helseforetaket og NAKMI arrangert fagdagen «Små grep – stor forskjell» med følgende temaer: migrasjon og helse, kommunikasjon via tolk, erfaringer med bruk av tolk, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, sykehus - en arena for retraumatisering, introduksjonsprogrammet, «en sprek bosettingskommune», samhandling og kunnskapsformidling via Frisklivssentralen. Evalueringen viser at deltakerne var meget fornøyd med innholdet, - spesielt retraumatisering og bruk av tolk. Ansatte på rehabiliteringsavdelingen forteller at de i ettertid har utarbeidet en sjekkliste for å kvalitetssikre at minoritetsspråklige pasienter får tilstrekkelig informasjon på eget språk før og under innleggelse. Dette viser at bevisstgjøring og kunnskapsformidling kan føre til en positiv endring i praksis.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har sammen med de to andre fylkesmannsembetene i regionen, deltatt i det regionale nettverket i regi av IMDI Midt om tvangsekteskap, kjønnslemlesting og vold i nære relasjoner siden 2010. Nettverket består også av deltakere fra RVTS, Bufetat, UDI og Politiet, og dette har ført til en økt kunnskapsutvikling i regionen og hvor det 2.hver år arrangeres en større konferanse om aktuelle tematikk.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i tillegg etablert et Fylkesnettverk som møtes i begynnelsen 1-2 ganger i året for samordning av tilbud og tjenester mellom Politi, Konfliktrådet, NAV fylke, Helseforetaket, Krisesenteret m.fl. I tillegg er alle SLT-koordinatorene samlet i et nettverk hvor vold i nære relasjoner er hovedtematikk, og hvor det er blitt samordnet kunnskap rundt etablering av Handlingsplaner i kommunene i samarbeid med RVTS Midt bl.a.

Disse tiltakene samlet sitt har gitt oss en større kunnskap, innsikt og evne til større samordning av tilbudet til den nord-trønderske befolkningen.

84.4 Forebyggende helsetjenester

Friskliv

I Nord-Trøndelag har satsingen på friskliv hatt en positiv utvikling siden fylkesmannen tok over i 2011. Vi har en ressursgruppe som består av 6 kommunale representanter, KS ; Fylkeskommunen ,Helseforetaket ved læring og mestringssentret og brukerrepresentasjon fra FFO. Det er frisklivsentraler i Værnesregionen (Stjørdal,Meråker,Selbu,Tydal) Levanger og Verdal kommune.

Her arbeides det godt og nye målgrupper jfr.veilederen kommer stadig til. Verdal frisklivssentral er utviklingssentra i regionen og dette har stor betydning for utviklingsarbeidet for øvrig i fylket og regionen.

Det er ellers ulikt hvordan arbeidet er organisert og forankret i de mindre kommunene og de kaller det frisklivstilbud. Der det fungerer godt er det en tydelig organisering og kompetanse tilstede hos de ansvarlige. Fosnes , Nærøy og Overhalla er små kommuner får til gode og allsidige tilbud med små ressurser, men med god organisering og samhandling av kommunens ulike tilbud.

Andre steder ser vi at det ikke er like godt forankret og aktiviteten er tuftet på tilskuddsmidler fra fylkesmann og stat og faller bort når midlene er brukt. Det er en god vei å gå i forhold til å få kommunene i gang med læring og mestringstilbud .

Dette er et prioritert satsning for fylkesmannen og ressursgruppen.

84.5 Tannhelse

Fylkesmannen har hatt møter og kontakt med fylkeskommunen siste halvåret i 2015. Møtene har fokusert spesielt på tannhelse hos asylsøkere og flyktninger.

Fylkesmannen har behandlet tilsynssaker der tannhelse og ernæring hos personer som får pleie - og omsorgstjenester har vært tema.

84.6 Habilitering og rehabilitering, individuell plan og koordinator

Samhandlingsreformen innebærer at kommunene skal få en sterkere ansvars- og oppgavemessig rolle også når det gjelder rehabilitering. I samhandlingsreformens forarbeid framkommer det at det ofte svikter i overføring av informasjon og videreføring av tiltak og planer mellom forvaltningsnivåene. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennomførte høsten 2015 et rehabiliteringstilsyn der to kommuner, helseforetaket og en privat rehabiliteringsinstitusjon ble plukket ut som tilsynsobjekter. Tilsynet ble innrettet mot nyervervet hjerneskade med behov for rehabilitering. Det gjøres veldig mye bra arbeid på området, men det ble likevel avdekket svikt i rehabiliteringsforløpet både hos helseforetaket og en kommune. Koordinerende enhet, koordinator og individuell plan var i deler av tjenesten lite kjent og benyttet. I kommunene satses det på hverdagsrehabilitering, noe som oppleves positivt og samlende på tvers av fag.

Fylkesmannen er klageinstans for pasienter som får avslag på rehabilitering i spesialisthelsetjenesten. I 2015 fikk fylkesmannen inn 22 saker til behandling. Av disse ble 20 stadfestet og 2 opphevet. Det som går igjen er at det er behov for rehabilitering, men ikke i spesialisthelsetjenesten. Disse blir bedt om å ta kontakt med kommunen for tilrettelegging av rehabiliteringsforløp. Det Fylkesmannen finner bekymringsfullt er at kommunenes oppbygging av et slikt tilbud varierer, noe som også tilsynet viste. Det er spesielt døgnrehabiliteringen som i mange kommuner ikke er bra nok. Dette prioriteres fremover, og Fylkesmannen vil følge utviklingen tett.

84.7 Omsorg 2020

Fylkesmannen hadde i 2015 stor aktivitet og innsats innenfor omsorgsplan 2015. Vi har deltatt i ulike fora og gjennomført flere kurs og konferanser. I tillegg har vi bidratt med tilskuddsmidler og bistått husbanken i forhold til investeringstilskudd til sykehjem og omsorgsboliger.

Etter oppstart av omsorgsplan 2015 har det vært høy aktivitet i kommunene innenfor satsningsområdene i planen. Vi ser en økning i andel årsverk i pleie og omsorgstjenesten. 80 % av årsverkene er fagutdannet og den største økningen er høyskoleutdannet. Dette har nok en sammenheng med at det er endringer i brukergruppen etter

innføring av samhandlingsreformen og da spesielt flere yngre brukere med sammensatte behov.

Antall sykehjemsplasser er uendret de siste år og dette kan nok være på grunn av at fylket hadde en stor satsning under opptrappingsplan for eldreomsorgen. Man ser at kommunene satser på en økt differensiering i bruken av sykehjemstilbudet. Plasser avsatt til tidsbegrenset opphold og rehabiliteringsplasser har økt som har en sammenheng med arbeidet med samhandlingsreformen.

Flere kommuner har eller er i gang med å sertifisere sine sykehjem som «Livsgledesykehjem» For å nå målene med ordningen har Fylkesmannen og stiftelsen Livsglede for sykehjem opprettet dialog. Inntrykket vi sitter med er at kommunene er aktive og engasjerte i forhold til satsningen og flere kommuner har søkt om sertifisering.

Mange kommuner har økt sitt tilbud innenfor demensomsorgen og det er fokus på denne brukergruppen i kommunene. Det er likevel fortsatt store utfordringer på området. Blant annet er det kommuner som signaliserer at et fortsatt et betydelig antall sykehjemsbeboere og hjemmeboende personer med tegn på kognitiv svikt som ikke er utredet for demens.

Det er aktive kompetansenettverk på demensomsorgens ABC i fylket. Nettverkene består av representanter fra psykiatriske team i helseforetaket samt utviklingssentrene for omsorgstjenesten. Fylkesmannen bidrar med midler over kompetanseløftet og delfinansierer denne kompetansehevingen for kommunene. Fylkesmannen deltar aktivt i utviklingssentrene sin virksomhet i fylket. Alle kommuner i Nord-Trøndelag deltar i ABC opplæringen.

For å møte morgendagens omsorg og de utfordringer vi står overfor i forhold til endring av brukergrupper, demografi med mere vil det være viktig å utforme nye løsninger i tjenesten. Årets helse og omsorgskonferanse hadde tema «gammel tradisjon møter ny kunnskap» Dette ble valgt ut på bakgrunn av å få kunnskap om hvordan vi skal implementere nye måter å arbeide på i en tradisjonell tjeneste. Konferansen ble en suksess med rundt 200 deltakere fra flere tjenesteområder og tjenestenivå.

Sentralt i nye løsninger for fremtidens omsorg står velferdsteknologi. Her har Fylkesmannen bidratt med midler for å gjennomføre et nettverk i fylket og deltatt i ulike arena hvor tema har blitt løftet frem. Nettverket bidrar til at aktive aktører innenfor velferdsteknologi skal ha en arena å dele og innhente kunnskap, støtte og inspirasjon til pågående velferdsteknologiutprøving og implementering.

I Omsorgsplan 2015 fremgår det det er ønskelig at man planlegger og forbereder den raske veksten av omsorgsbehov som forventes frem i tid.

Fylkesmennene i Nord og Sør-Trøndelag samarbeider om et prosjekt « analyse og planlegging av helse og omsorgstjenesten i kommune. Målsettingen for arbeidet er å gi kommunene lettfattelig og tilgjengelig styringsinformasjon gjennom verktøy og veiledere. Det er etablert en nettportal der kommunene kan finne styringsinformasjon og veiledningsmateriell.

For å få tilstrekkelig kunnskapsbasert planlegging av helse og omsorgstjenestene kreves kompetanse. Det etablert et analysemiljø med bred sammensetning fra ulike samfunnsaktører som skal gi bistand til kommunene.

Prosjektet har fått gode tilbakemeldinger både fra lokale samarbeidsaktører og brukere av portalen Flere kommuner ønsker bistand i analyse og planlegging som fylkesmannen har gjennom prosjektet bistått med. Flere samarbeidsaktører har meldt interesse for en delaktighet i prosjektet og antallet relevante samarbeidsaktører vokser. Det siste året har også andre fylkesmenn i landet etterspurt opplæring og er interessert i hvordan vi jobber i prosjektet.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ønsker å være et ressursfylke for plan og analyse av helse og omsorgstjenesten. Med Fylkesmannens kjennskap til kommunene vil en kunne bygge opp et rådgivingsmiljø i samarbeid med andre statlige og fylkes aktører innenfor feltet. Oppbygging av en slik ressursenhet vil være en viktig del av en kompetanseoverføring og samtidig være et virkemiddel for å sette helse og omsorg på dagsorden i kommunal planlegging.

84.8 Psykisk helse og rus

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har hatt følgende aktiviteter på området i 2015:

Tilskuddsforvaltning:

I 2015 fikk Fylkesmannsembetene ansvar for et nytt tilskudd, hvor tidligere tilskudd om Samhandlingsmodeller

ble slått sammen med 4 tilskudd Helsedirektoratet tidligere hadde forvaltet. Tilskuddet skulle retts inn mot tilbud til voksne, barn og unge med langvarige og sammensatte tjeneste- og hjelpebehov, og hvor samhandling mellom ulike tjenestenivå, mellom kommuner og mellom tjenesteområder var et uttalt mål.

Dette tilskuddet, sammen med Kommunalt rustilskudd som har vært tilgjengelig for kommunene siden 2014, har ført til iverksettelse av mange interessante prosjekter i Nord-Trøndelag som FM vil følge tett i årene som kommer.

I 2015 har vi også forvaltet stimuleringstilskudd til kommunene til tverrfaglig videreutdanning innen rus- og psykisk helse, voksne og barn/unge.

Høsten 2015 ble det besluttet at Helsedirektoratet i 2016 overfører tilskuddsforvaltningen og rekrutteringen av kommunepsykologer til Fylkesmennene.

IS-24/8-kartlegging:

I følge Sintef sin IS-24/8-kartlegging hvor rus og psykisk helsetjenesten for både voksne og barn/unge er kartlagt i hele landet, har samtlige 23 kommuner i Nord-Trøndelag rapportert.

Årsverk barn og unge i 2015 er **104 årsverk** fordelt på alle utdanningsnivåene, mens det er registrert **320 årsverk** i den kommunale rus- og psykisk helsetjenesten for voksne.

Antall kommunepsykologer i Nord-Trøndelag er **9 årsverk, fordelt på 11 kommuner.**

Brukerplan og Ungdata:

Kompetansesenter rus Midt-Norge, avdeling Levanger har gjort et godt og grundig kartleggingsarbeid sammen med kommunene når det gjelder Brukerplan og Ungdata. Fylkesmannen har samarbeidet både med hensyn til planlegging, og kunngjøring av resultatene i form av møter og dagskonferanser sammen med kommunene og andre samarbeidsaktører.

Begge disse kartleggingsverktøyene, sammen med IS 24/8, er kommunene blitt gjort oppmerksom på vil bli lagt til grunn for tilskuddsmidler med hensyn til prosjektsøknader i forbindelse med Opptrappingsplan 2016-2020.

De fleste kommunene i Nord-Trøndelag har deltatt på Brukerplankartleggingen, med unntak av et par kommuner som har så lite folketall at det ikke er anbefalt offentliggjøring av tall.

Samlet vurdering pr 2015: Nord-Trøndelag ligger over landsgjennomsnittet med hensyn til brukere innenfor kategorien rød + blodrød med 5 % poeng i aldersgruppen 16-23 år; Norge 54 %, N-T: 59%.

Cannabis sammen med alkohol, er de rusmidlene som er mest utbredt i denne gruppen.

Hasjavvenningsprogram:

Fylkesmannen initierte i 2015 et fylkesprosjekt sammen med KS og Rådmannsutvalget i Nord-Trøndelag.

Inderøy kommune tok på seg prosjektkommuneansvar og over tilskuddsmidlene på kap. 765, post 60 ble det startet opp Hasjavvenningsprogram for hele fylket. Høsten 2015 ble det også innledet samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag med tanke på etter/videreutdanning av programmet etter endt prosjekt ved utgangen av 2017.

Kompetanse, kunnskapsdeling og samarbeid:

Fylkesmannen etablerte i 2015 konferansekonseptet «Folk først!», og der både sosial-, helse og barnevernavdelingen, sammen med Oppvekst- og utdanningsavdelingen ønsker å samle flest mulig av de tjenesteutøverne på alle nivå som jobber med barn, unge, voksne og familier.

Konseptet benytter seg av gode nasjonale plenumsforedragsholdere, samt innledere på en rekke verksteder/parallellsesjoner hvor dagsaktuell kunnskap formidles.

Både de regionale og nasjonale Kompetansesentrene deltar med egne verksteder, sammen med aktuelle lokale innledere som har gjort seg faglig bemerket.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk score på skalaen 9 og 10 etter bruk av questback i etterkant av konferansen, og Folk først blir også arrangert i 2016, den 15. og 16.mars.

I tillegg til samarbeid med kommunene og Kompetansesentrene, samarbeider vi med NAV Fylke, bruker- og pårørendeorganisasjoner, spesialisthelsetjenesten, kriminalomsorgen, konfliktrådet, politiet m.fl.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

Se nedenfor

85.1 Abort- og steriliseringsnemndene

- Fylkesmannen har oppnevnt representanter til primær abortnemnd for perioden 2015 til 2019.
- Fylkesmannen var representert på nasjonal konferanse for sykehusenes abortnemnder. Viktig arena for å drøfte etiske problemstillinger. Gjennom plenumsdiskusjoner og arbeid med kasuistikker fikk legene delt sine erfaringer fra praksisfeltet, samtidig som nye representanter fikk innsikt i hvilke dilemmaer leger kan stå overfor i hverdagen.
- Fylkesmannen skal oppnevne ny steriliseringsnemnd i 2016. Det kom inn en sak ved årsskiftet som ikke er behandlet enda.

85.2 Lov om transplantasjon

Antall saker

Embeter	Antall
FMNT	0
Sum	0

85.3 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMNT	0	0
Sum	0	

85.4 Behandling av klager etter psykisk helsevern

Vi har behandlet 28 klagesaker som gjelder behandling etter uten eget samtykke i medhold av psykisk helsevernloven § 4-4. Det er gitt medhold i en klagesak. Tre av sakene er tvangsbehandling med ernæring.

Alle klagesakene er behandlet innen 48 timer. Fylkesmannen har tilsett og snakket med alle pasientene under klagesaksbehandlingen.

85.5 Øvrige oppgaver knyttet til det psykiske helsevern

Fylkesmannen har ikke avgitt noen innstillinger til Helsedirektoratet angående søknader om ansvar for bruk av tvang innen det psykiske helsevernet.

Helse Nord-Trøndelag har nedlagt sengeavdelingen ved DPS Kolvereid i 2015. DPS Kolvereid var godkjent for tvang innen det psykiske helsevernet. Forut for nedleggelsen hadde Fylkesmannen foretatt et tilsyn som viste mangel på spesialistkompetanse.

85.6 Kontrollkommisjonsoppgaver

Det er en god kommunikasjon og kontroll av begge kommisjonene. Det har vært et internt møte i fylket for medlemmer av begge kommisjonene der aktuelle tema ble tatt opp. Medlemmer fra Kommisjonene deltar også på den nasjonale samlingen

85.7 Hjemsendelse, hjemhenting og gjennomføring av tvungen psykisk helsevern for pasienter som ikke har bosted i riket

Vi har ikke hatt noen saker i Nord-Trøndelag i 2015

Ressursrapportering

Endringer på ressursbruk direkte på fagdepartementene:

Økningene i ressursbruken på tilsyn og klagesaksbehandling skyldes økt satsing på pasient og brukerrettighetsloven, spesialisthelsetjenesteloven og helse og omsorgsloven ca. kr. 530.000,-.

Ressursbruk på Spesialisthelsetjenesten avhenger av møteaktiviteten i Kontrollkommisjonene. Flere møter i 2015.

Andre oppgaver HOD: Større finansiering av prosjektet for utvikling av verktøy for analyse og planlegging av helse og omsorgstjenester i kommunene.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
82 Tilsyn og klagesaksbeh. etter helsetj. loven	kr 3 204 171,85	kr 528 863,20
83 Folkehelsearbeid	kr 520 656,09	kr 127 754,12
83.1 Folkehelsearbeid generelt	kr 4 147,22	kr 125 107,90
83.2 Tilsyn etter folkehelseloven	kr 795,35	kr 0,00
84 Kommunale helse- og omsorgstjenester	kr 1 444 212,48	kr 406 255,26
85 Spesialhelsetjenesten	kr 340,00	kr 1 191 877,41
76 og 77 Kvalitet og samhandling og Andre oppdrag	kr 3 477 241,36	kr 0,00
Andre oppgaver under HOD	kr -3 962,45	kr 881 946,42
Sum:	kr 8 647 601,00	kr 3 261 804,00

Justis- og beredskapsdepartementet

Resultatområde 51 Siviladministrasjon og borgerrettigheter

Se nedenfor

51.2 Vergemålsloven og utlendingsloven kap. 11 A

VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE FOR 2015:

Det framgår av tildelingsbrevet for 2015 at Justis- og beredskapsdepartementet har utformet et virksomhetsspesifikt mål som for 2015 vil gjelde for Statens sivilrettsforvaltning og Fylkesmennene: økt rettsikkerhet og rettslikhet for vergetrengende. I den sammenheng skal Fylkesmennene rapportere på saksbehandlingstid i prioriterte saker og tryggheten i kapitalforvaltningen, jf. også embetsoppdraget for 2015.

Til tross for utfordringene med saksbehandlingssystemet ARVE og den økte flyktningestrømmen høsten 2015, er vi av den oppfatning at vi har tilfredsstillende saksbehandlingstid og trygghet i kapitalforvaltningen.

RAPPORTERINGSKRAVENE FOR 2015 MED VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE:

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har følgende gjennomsnittlige saksbehandlingstid i antall dager i 2014 og 2015:

For oppretting av vergemål 19 i 2015 mot 17 i 2014, for enslige mindreårige 2 mot 5.

Behandle søknad om Fylkesmannens samtykke 23 i 2015 mot 17 i 2014

Behandle søknad om godtgjøring og utgiftsdekning 18 i 2015 mot 9 i 2014

Når det gjelder saksbehandlingstid blir mange dokumenter liggende på «Mitt kontor» en tid før de tas inn på saksbehandlers skrivebord. Det betyr at den reelle saksbehandlingstiden kan være noe høyere enn det som framgår av tallene. Når det gjelder «Opprett vergemål EMA» og «Opprett midlertidig verge/setteverge for mindreårig uten formue», blir imidlertid dokumentene som hovedregel innregistrert fortløpende.

Saksbehandlingstiden er etter vår vurdering tilfredsstillende på de områdene vi rapporterer, men det er en del vi

har måttet nedprioritere på andre områder. Dette gjelder bl.a.:

Kontroll av innkomne sluttregnskap. Dette gjelder både når vergetrengende dør, bytte av verge og når vergemålet avsluttes av annen årsak.

1. Desisjon av overformynderiregnskapene for første halvår 2013.
2. Oppfølging av kontrollene for andre halvår 2013. Det betyr at det ble avdekket forhold under kontroll av vergeregnskapene for andre halvår 2013 som vi ikke har hatt kapasitet til å følge opp. Oppfølging av kontrollene for 2014 er imidlertid etter vår vurdering tilfredsstillende, se punktet som nedenfor om kontroll av vergeregnskapene for 2014.
3. Systematisk gjennomgang av vergetrengende som har under 2G til forvaltning, jf. vergemålsloven § 101 nr. 4.
4. Systematisk gjennomgang av eldre vergemål med tanke på å skreddersy mandatene.

MINST 15% AV ALLE VERGEREGNSKAP SKAL KONTROLLERES, OG DERSOM DET AVDEKKES AVVIK SKAL VERGEN FØLGES OPP. FYLKESMANNEN SKAL RAPPORTERE PÅ ANTALL VERGER UNDER OPPFØLGING TIL STATENS SIVILRETTSFORVALTNING

Ernst & Young gjennomførte kontroll av «Internkontroll av vergeregnskap» ved Fylkesmannen i Nord-Trøndelag den 28. og 29. september 2015. De kontrollerte 25 vergeregnskap.

Tilbakemeldingen er oppsummert slik i rapporten fra Ernst & Young: Kvaliteten er tilfredsstillende på alle de kontrollerte områdene hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Det er ikke avdekket sentrale forhold som ikke er tilfredsstillende håndtert. Det kan fortsatt være forbedringspotensiale på noen områder. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag synes å ha en god forståelse av hva internkontrollen for vergeregnskapene innebærer. Ernst & Young har kommet med innspill på områder med forbedringspotensiale i framtidige års gjennomgang.

Av de 121 regnskapene vi kontrollerte, var det 12 som ikke ble godkjent. Flere av vergene i disse sakene har i ettertid innlevert etterspurt dokumentasjon, og vergene er derfor ikke lenger under oppfølging. Pr. i dag, fredag 19. februar 2016, er det 3 verger som fortsatt er under oppfølging av de opprinnelige 12. I tillegg var det ett av vergeregnskap som ble godkjent med merknad hvor vergen er under oppfølging.

Av alle som hadde regnskapsplikt, er det 6 verger som pr. i dag ikke har levert regnskap. Disse vergene er også under oppfølging.

Konklusjonen er at det til sammen er 10 verger som er under oppfølging: 3 som ikke har fått godkjent vergeregnskapet for 2014, 1 som fikk godkjent regnskapet med merknad og 6 som ikke har levert vergeregnskap i det hele tatt.

OVERGANGSBESTEMMELSENE I VERGEMÅLSLOVEN § 101 NR. 2, 3 og 4. FYLKESMANNEN BØR, SÅ LANGT DET ER MULIG, STARTE ARBEIDET MED Å GJENNOMGÅ DE ELDRE SAKENE MED HENSYN TIL INDIVIDTILPASNING AV VERGEMÅLET, MANDATUTFORMING OG REGNSKAPSPLIKT FOR VERGENE

Vi har ikke systematisk gjennomgått de eldre sakene med hensyn til individtilpasning av vergemålet, mandatutforming og regnskapsplikt for vergene.

Når det gjelder individtilpasning av vergemålene, er vi imidlertid i gang med å kartlegge behovet for å ta inn i mandatene at vergen skal ivareta rettssikkerheten ved bruk av tvang og makt etter helse- og omsorgstjenesteloven kap. 9. Dette arbeidet gjør vi i samarbeid med kolleger ved helse-, sosial- og barnevernavdelingen hos oss.

Vi har fritatt ektefeller og samboere for regnskapsplikt i de tilfellene vergene har henvendt seg til oss. Ellers har vi fritatt verger for regnskapsplikt i svært få saker.

Utover dette, har vi vurdert individtilpasning av vergemålene, mandatutforming og regnskapsplikt, når vi av en eller annen grunn har hatt enkeltsaker til behandling.

Vi har tre vergetrengende som er umyndiggjort etter umyndiggjøringsloven av 1898. Vi har så vidt påbegynt arbeidet med å ta stilling til om de helt eller delvis skal fratas rettslig handleevne, eventuelt om de skal settes under vergemål uten fratakelse av rettslig handleevne.

I 2015 prioriterte vi ikke å ha en systematisk gjennomgang av vergetrengende som har under 2G til forvaltning

med tanke på avvikling av forvaltningen, jf. vergemålsloven § 101 nr. 4. En systematisk gjennomgang er påbegynt. Vi har imidlertid frigitt midler under 2G i enkeltsaker.

FYLKESMANNEN HAR ANSVARET FOR Å KVITTERE UT FOR AT ALLE MIDLER SOM VAR TIL FORVALTNING I KOMMUNENE, ER OVERFØRT TIL NY ORDNING

En viktig prioritering i 2015 har vært arbeidet med å påse at midlene som var til forvaltning i overformynderiene er korrekt overført til Fylkesmannen. Det gjenstår 25 vergemål hvor vi skal sende ut brev til finansinstitusjoner om rådighetsbegrensninger og 2 vergemål hvor vi skal ta midler til forvaltning hvor vergen per i dag disponerer over midlene. I tillegg er det 8 kontoer hvor overformynderiene ikke har overført pengene til kapitalkonto, men har gitt Fylkesmannen disposisjonsrett.

Vi desiserte ett overformynderiregnskap vedlagt hjelpevergeregnskap for første halvår 2013 i 2014. Vi har ikke desisert noen overformynderiregnskap vedlagt hjelpevergeregnskap i 2015.

TILSTAND OG SÆRLIGE RISIKOMOMENTER I DEN LOKALE VERGEMÅLSFORVALTNINGEN

Vi mener at tilstanden på vergemålsområdet hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag er beskrevet ved vurdering av øvrige punkt i denne årsrapporten.

Det er et særlig risikomoment at medarbeidere hos Fylkesmannen slutter og at vi ikke har tilstrekkelig med ressurser til å løse de oppgavene som er pålagt. Utfordringene med saksbehandlingssystemet ARVE/VERA utgjør også et risikomoment.

Det er videre et særlig risikomoment er at kompetente verger slutter. Vi hadde 25 faste verger ved inngangen av 2015. Ved utgangen av 2015 var antallet 45. Vi har ingen faste verger i Røyrvik, Namsskogan, Fosnes og Verran. Behovet i disse kommunene er minimalt, og har blitt dekket av alminnelige verger. I Verran har behovet for verger blitt dekket av faste verger bosatt i Steinkjer. Vi er av den oppfatning at vi pr. i dag har et tilfredsstillende antall faste verger, men dette kan selvsagt endre seg.

Den økte flyktningetilstrømmingen høsten 2015 gjorde at det ble et ekstraordinært behov for representanter for enslige mindreårige asylsøkere. Vi tok i bruk Facebook og hjemmesida vår i rekrutteringsarbeidet, med vellykket resultat. Pr 31. desember 2015 var det 152 personer som hadde meldt interesse for å bli representant.

Når det gjelder å få kompetente verger, avholdt vi 2 kurs for de faste vergene på Statens Hus i Steinkjer høsten 2015. Videre holdt vi to kurs for representanter og verger for enslige mindreårige asylsøkere og flyktninger i Meråker i august 2015 og to kurs på Steinkjer i oktober 2015. Representantene og vergene får dessuten veiledning og opplæring når de blir oppnevnt.

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMNT	0	0
Sum	0	0

51.3 Forliksrådene

Vi oppnevnte medlemmer og varamedlemmer til ett felles forliksråd i 2015. Vi påså at forliksrådsmedlemmene signerte forsikringen, og at denne ble innsendt til oss. Vi mottok ingen henvendelser om oppneving av settemedlemmer.

Vi mottok ingen nye klager på forliksråd i 2015, men ferdigbehandlet en tidligere klage. Enda en tidligere klage er under behandling.

51.5 Tomtefesteloven

Målsettingen med Fylkesmannens oppdrag er god sikkerhet for individer og grupper.

Vi mottok ingen og behandlet ingen sak vedrørende tomtefesteloven i 2015.

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

Se pkt. 52.1 og 52.2.

52.1 Fri rettshjelp

I 2015 kom det inn 332 søknader om fritt rettsråd. Vi behandlet 326 søknader, av disse ble 18 avslått og 308 innvilget. Vi mottok og behandlet 2 søknader om fri sakførsel, begge ble avslått.

Vi mottok ingen og behandlet ingen søknader om dekning av motpartens saksomkostninger, heller ingen søknad om å utvide fri sakførsel til å gjelde bistand til å gjøre myndighetene kjent med generelle forhold som måtte ligge til grunn for saken mv.

I våre vedtak orienterer vi om adgangen til å kreve refusjon. Vi fremmet ingen krav om refusjon i 2015.

Vi kontrollerer at de vilkårene for fri rettshjelp er oppfylte før vi foretar utbetalinger.

Vi viser ellers til de rapportene vi har sendt til Staten sivilrettsforvaltning.

52.3 Navneloven

Målsettingen med Fylkesmannens oppdrag er god rettssikkerhet for individer og grupper.

Vi mottok ingen ny klage på skattekontorets vedtak i navnesak i 2015, men ferdigbehandlet 2 fra 2014. Av disse ble ett vedtak stadfestet og ett omgjort.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnssikkerhet

Tillegg om årsverk:

Fylkesmannen er i epost fra DSB bedt om å rapportere på årsverk dedikert til samfunnssikkerhet og beredskap. Antall årsverk hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag på samfunnssikkerhet og beredskap er i utgangspunktet ca 3 årsverk. Totalt sett lå vi, av ulike årsaker, i snitt på ca 2,5 årsverk i 2015.

53.1 Oversikt over risiko og sårbarhet

Fylkesmannen samarbeider tett med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag om samfunnssikkerhet og beredskap, og ferdigstilte i 2014 for tredje gang en felles fylkes-ROS; ROS Trøndelag.

Det foreligger en oppfølgingsplan til ROS-Trøndelag som skal være oversendt DSB fra FMST

53.2 Samfunnssikkerhet i planlegging etter plan – og bygningsloven

Frosta, Nærøy og Lierne er veiledet ved oppstart av/tidlig i arbeidet med kommuneplanens arealdel gjennom regionalt planforum.

Høylandet kommune ble veiledet i gjennomføring av ROS iht. § 4-3

Generell veiledning innenfor området på telefon til flere kommuner, bl.a. Leksvik.

Vi har ikke fremmet noen innsigelser med bakgrunn i samfunnssikkerhetsspørsmål.

53.3 Tilsyn

Fylkesmannen har rapportert inn våre beredskapstilsyn i 2015 inn i DSB sin innmeldingsløsning.

Fylkesmannen har bedt kommunene om å komme med en plan for lukking av avvik, og denne planen følges opp med at vi etterspør for eksempel helhetlig ROS hvis det var avvik på denne. Vi har ikke gjennomført noe oppfølgingsstiltak, men dette kan være aktuelt å gjøre i 2016 hvis vi ser et avvik ikke lukkes. Vi har nå kommet

Resultatområde 54 Beredskapsplanlegging

I 2015 var Nord-Trøndelag rammet av ekstremværet Ole i februar og Roar i oktober, men de fikk ikke så omfattende konsekvenser for fylket. Både kommuner og andre aktører ser ut til å være bedre forberedt på å håndtere denne type hendelser, og det bidrar til at konsekvensene blir mindre.

Fylkesmannen samlet Fylkesberedskapsrådet i mars til årets ordinære møte. Tema var presentasjon av nye deltakere i Fylkesberedskapsrådet, Langvarig strømbrudd og utfall av teletjenester, Politireformen og sivil-militært samarbeid

Det ble gjennomført ni beredskapstilsyn i 2015. Årsaken til at det var såpass mange var at det var noen som var utsatt fra 2014 av ulike grunner.

Det ble gjennomført en felles beredskapssamling for kommunene i Trøndelag i samarbeid med FMST i november.

FMNT og FMST samarbeidet om og holdt 3 samlinger i Forum for samfunnssikkerhet og beredskap i Trøndelag, hvor av en ble holdt i Steinkjer og to i Trondheim.

Vi gjennomførte en veiledningssamling om helhetlig ROS for kommunene i fylket, i samarbeid med DSB.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hadde i 2015 ansvaret for å arrangere samling for de som jobber med samfunnssikkerhet og beredskap hos FMNT, FMST og FMMR. Samlingen ble arrangert på Island, og ble lagt opp som en studietur, i tillegg til å ha en intern samling med erfaringsutveksling om sentrale områder innenfor vårt felt.

Embetsledelsen og fylkesberedskapssjef deltok på det årlige Totalforsvarsmøtet som i år ble holdt i Trondheim.

Fylkesmannen er aktiv deltaker i LRS øvingsforum i Nord-Trøndelag. Årets store øvelse ble holdt i Verdal. Scenario var en industriulykke hos Tine Meierier. Kriseledelsen i Verdal ble øvd av FMNT som en del av denne øvelsen. Vi gjennomførte også øvelser for kommunal kriseledelse i 3 andre kommuner.

Fylkesmannen er involvert i planlegging av Rakel/nødnett øvelsen som skal holdes i november 2016, og det ble i 2015 avholdt en planleggingssamling for denne i Ånn i Sverige.

Fylkesmannen deltar i GSK prosjekt som har som mål å avklare roller og samarbeidsrelasjoner og samarbeidskanaler ved en atomhendelse, både innen Norge og Sverige, og mellom landene. Det ble også arrangert en øvelse innenfor dette prosjektet i 2015.

Fylkesmannen har i 2015 fått nytt gradert sambandsutstyr på plass og har tatt i bruk dette, samt oppfylt kravene/avvikene etter inspeksjon fra FSA.

54.1 Fylkesmannens egen beredskapsplanlegging

Beredskapsplanverket ble oppdatert i 2015 og presentert for Fylkesmannens kriseledelse på en utvidet Ledersamling 9. februar 2015.

Embetet har installert nytt gradert samband, og gjennomført intern opplæring slik at vi nå er 3 personer som kan betjene dette.

Vi har en person som har tilstrekkelig kompetanse i bruk av SBS, men bør styrke dette i løpet av 2016

Embetet har brukbar personellmessig robusthet i bruk av CIM til å ivareta eget ansvar og oppgaver ved uønskede hendelser, men vi bør i 2016 sørge for å styrke dette slik at vi kan si at vi har tilstrekkelig personellmessig robusthet, ved å lære opp og trene flere personer i bruk av CIM

Embeter har tilstrekkelig kompetanse til å veilede kommunene i bruk av CIM, men pga sykemeldinger og permisjoner har vi ikke fått ivarettatt dette så godt som vi ønsket i 2015.

Egen kriseorganisasjon ble øvd av DSB i den beredskapsgjennomgangen de gjennomførte med vårt embete 23.-24.mars 2015. DSB laget en rapport etter beredskapsgjennomgangen som er gått gjennom med Fylkesmennene kriseledelse og beredskapsorganisasjonen ellers.

54.2 Regional beredskapsplanlegging

Øvelse Trøndelag 22.11.2012. Fylkesberedskapsrådene i begge fylker samt Fylkesmennenes beredskapsorganisasjon ble øvd. Scenario med uvær, skred, strøm- og teleutfall.

Øvelse Selvinnlysende 2.-4.september 2013. Øvelse i regi av Mattilsynet for Trøndelag, Møre- og Romsdal i samarbeid med bl.a. Statens strålevern. ABU, som i N-T har samme medlemmer som FBR, ble øvd. Scenario var en atomhendelse ved et atomkraftverk i Finland, som fikk konsekvenser for vår region.

Fylkesmannen deltar i LRS øvingsforum i N-T, og deltar derfor årlig i årets store samvriksøvelse i fylket. I 2015 var denne lagt til Verdal, og scenario var en industriulykke på Tine meierier i Verdal. Vår rolle i disse øvelsene er først og fremst som arrangør og evaluator ift å øve den kommunale kriseledelsen.

54.3 Kommunal beredskapsplikt og kommunenes samfunnssikkerhetsarbeid

Vi har i 2015 i samarbeid med DSB arrangert et veiledningsseminar om helhetlig ROS som ble tilbudt til alle kommunene i fylket, og der oppslutningen var god. Vi har også hatt helhetlig ROS som tema på en todages beredskapssamling for kommunene i Trøndelag. Her ble det også belyst en del andre temaer knyttet til kommunal beredskapsplikt. Vi har også veiledet en del kommuner på telefon innenfor området kommunal beredskapsplikt.

Vi har gjennomført øvelser for den kommunale kriseledelsen i Verdal, Høylandet, Nærøy og Namsskogan. Øvelse i Grong ble utsatt til 2016 etter ønske fra kommunen. Levanger skulle være med på LRS-øvelsen i Verdal, men dette gikk dessverre ikke i orden.

Alle kommuner har fått tilbud om opplæring i CIM fra Fylkesmannen, men det er dessverre noen som ikke har tatt i bruk CIM på et nivå som gjør at vi vurderer de som operative nok til å kunne bruke CIM ved en krisehendelse. Dette gjelder Leka, Meråker, Leksvik og Frosta. Det er også noen flere kommuner vi er i tvil om at er operative på CIM.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

Se nedenfor

55.1 Håndtering av uønskede hendelser

Uønskede hendelser der Fylkesmannen har vært involvert i har blitt rapportert til DSB gjennom ordinær ukesrapportering eller gjennom egne situasjonsrapporter.

Det har i 2015 ikke vært større hendelser av regional karakter som det etter Fylkesmannens vurdering har vært naturlig å lage en egen større evaluering for. Vi har selvfølgelig oppsummert og drøftet vår håndtering av mindre hendelser der vi har vært involvert, internt innenfor samfunnssikkerhets- og beredskapsenheten.

Ressursrapportering

Vi har også en økning i ressursbruken på Vergemål på ca 900 000. En helt nødvendig økning for å håndtere oppgavene blant annet knyttet til det økende antallet enslig mindreårige flyktninger og behov for verger.

Vi har en nedgangen i ressursbruken på beredskapsområde i 2015 med ca 300 000 sammenlignet med 2014 som i hovedsak er knyttet til sykemeldinger/permisjoner.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
51.2 Vergemålsloven	kr 664,20	kr 4 769 361,48
51.9 Annen siviladministrasjon (rest 51)	kr 0,00	kr 0,00
52.1 Fri rettshjelp	kr 424 292,89	kr 79 490,03
53 Forebyggende samfunnssikkerhet	kr 887 736,06	kr 0,00
54 Beredskapsforberedelser	kr 624 618,63	kr 0,00
55 Regional og kommunal krisehåndtering	kr 97 065,45	kr 0,00
Andre oppgaver under JD	kr 33 161,00	kr 0,00
Sum:	kr 2 067 538,00	kr 4 848 851,00

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Resultatområde 60 Ledelse, virksomhetsstyring og administrasjon

Se nedenfor

60.1 Helhetlig ledelse

Ukentlige ledermøte er et viktig verktøy i forhold til å sikre helhet og samordning i embetet. Vi hadde i 2014 en gjennomgang av de interne samarbeidsforumene, som vi kaller ovaler. Gjennomgangen førte blant annet til at vi opprettet en egen samfunnsoval. Denne ovalen har som målsetting å være et verktøy for samhandling omkring kommuneplanenes samfunnsdel, kommunereform, folkehelse, GIS, klima og andre viktige samfunnsområder på tvers av avdelingene. Dette har vært et godt grep.

Endringene i styringssystemet med større vekt på tverrdepartementale embetsoppdrag tilsier at vi har en behov for en ny gjennomgang i 2016 for å sikre at vi internt er rigget riktig i forhold til de forventningene som ligger til fylkesmannen. Selv om vi mener at det jobbes stadig bedre mellom feks landbruk og miljø og SHB og Oppvekst og utdanning er det viktig og sikre at alle avdelinger som har bidrag inn i tverrdepartementale oppdrag får anledning til og bidra.

Vi har også i 2015 hatt lengre samlinger både for ledergruppen og utvidet ledergruppe. Dette er et viktige fora for å løfte blikket fra daglig drift. Av aktuelle tema som er berørt er bl.a. Kommunereformen, Trøndelagsutredningen, Fylkesmannsutredningen, Medarbeidersamtalen som strategisk verktøy med utarbeidelse av ny mal for medarbeidersamtalen og ledergruppens rolle i beredskapsarbeidet.

I styringssystemet vårt ligger bl.a. en halvårsevaluering av status VP. Den hadde vi i juni med en gjennomgang av kritiske områder på alle avdelinger. Dette medførte en omdisponering av ressurser for å minimere risikoen for manglende måloppnåelse. Dette er en viktig gjennomgang også for å sikre transparense mellom avdelingene.

Vi skulle i 2015 ordinært starte arbeidet med revidering av strategisk plan men de pågående prosesser med fylkesmannsreform og Trøndelagsutredning gjør at vi har satt dette arbeidet på vent inntil fremtidig embetsstruktur er klarlagt i 2016. Vi har imidlertid startet forberedelsen til dette arbeidet gjennom SWOT analyser i alle avdelinger der det bl.a. er forsøkt analysert dette også i lys av endringer i struktur. Dette har opplevdes som nyttig arbeid også som grunnlag for fylkesmannens høringsuttalelser til disse prosessene.

Embetet er IA-virksomhet og har inngått samarbeidsavtale med NAV Arbeidslivssenter i Nord-Trøndelag. Denne avtalen ble fornyet pr. 1. januar 2015. Delmålene på nasjonalt nivå har vært følgende: Reduksjon av sykefraværet med 20 %, noe som betyr at sykefraværet på nasjonalt nivå ikke skal overstige 5,6 %. Videre skal sysselsettingen av personer med nedsatt funksjonsevne økes og yrkesaktiviteten etter fylte 50 år forlenges med 6 månedere.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har på bakgrunn av nasjonale mål utarbeidet lokale delmål for embetet. 4. mai 2015 ble partene hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag enige om å undertegne ny samarbeidsavtale med varighet fra 1. mars 2015- 31. desember 2018.

I denne avtalen fremgår det at målet for totalt sykefravær i embetet er satt til å ikke overstige 4,2 %. I tillegg har embetet som mål å:

- Ivareta ansatte med helseproblemer ved forebygging, tilrettelegging og oppfølging

- Tilby personer som er på tiltak gjennom NAV, så langt som mulig, mulighet for hospitering/opplæring/arbeidstrening for en gitt periode. 4 personer på tiltak hvert år.

- Unngå tidlig avgang fra arbeidslivet ved å legge forholdene til rette for eldre arbeidstakere, og se det som ønskelig og beholde den kompetansen som de innehar. Det vil legges vekt på fleksibilitet for å sikre en verdig avgang fra arbeidslivet. Gjennomsnittlig avgangsalder på 66 år.

Tiltakene er delt opp i tre hovedområder; forebygging og tilrettelegging, fokus på nærværsfaktorer, samt oppfølging av sykefravær.

Fylkesmannen er representert i IA-råd Trøndelag der partene i arbeidslivet for begge Trøndelagsfylkene inngår.

Sykefraværet for 2015 var 5,39 %, dette er under det nasjonale målet for sykefravær på 5,6 %, men over lokalt mål på 4,2 %. Sykefraværet i 2015 har gått opp fra 2014 da det var på 5,29 %, men denne økningen er imidlertid svært liten.

Fokus på helse og arbeidsmiljø er gjennomgående og tiltak gjennomføres i tråd med de lokale målene for IA-arbeidet. Vi har samarbeid med Innherred HMS, som er vår bedriftshelsetjeneste, og gjennomførte sammen med dem både førstehjelpskurs etter ønske fra tillitsvalgte og ergonomisk gjennomgang til alle ansatte som ønsket det. Vi har et godt samarbeid med både IHMS og NAV arbeidslivssenter knyttet til enkeltsaker ved behov.

Fylkesmannen er medlem av Inntrø Innherred og tok i 2015 inn 2 nye traineer. Det er viktig for oss og på denne måten bidra til å gjøre Nord - Trøndelag attraktivt for folk med høyere utdanning.

60.2 Likestilling

Embetet har en klar overvekt av kvinnelige ansatte, det vil si at ca. 2/3 av alle ansatte er kvinner. Dette utgjør ikke en stor endring sammenlignet med 2014 og foregående år. På embetsledelses/direktørnivå har kvinner i gjennomsnitt litt høyere lønn enn menn, mens i de andre kategoriene (seksjonssjef/ass. direktør, saksbehandler 1 og saksbehandler 2-nivå) har kvinner i gjennomsnitt litt lavere lønn enn menn. Dette er gjennomgående også for kontorstillinger og fagarbeiderstillinger. Forskjellene er imidlertid veldig små, spesielt innenfor kategoriene saksbehandler 1 og saksbehandler 2.

Embetet har gjennom en periode prioritert å heve lønnsnivået som et ledd i å bevare konkurranseutsatt arbeidskraft og bli mer attraktiv for nye ansatte. Gjennom denne prosessen er det også lagt vekt på at likestilling og likeverd skal være en førende verdi. Dette ivaretas også gjennom lokal lønnspolitikk, tilpasningsavtale til hovedavtalen og seniorpolitisk svtale.

Ved alle utlysninger av ledige stillinger tydeliggjøres det at embetet har et personalpolitisk mål om å oppnå en balansert alders- og kjønns sammensetning, og å rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Ved utgangen av 2015 har fylkesmannen 4 personer i faste stillinger med annen etnisk bakgrunn enn norsk.

Tabell 1, Tilstandsrapport - kjønn

År	Kjønnsbalanse		Månadslønn - Total sum lønn pr. heltidsekvivalent		Deltid - antall av hvert kjønn		Midlertidig ansettelse - antall av hvert kjønn		Foreldrepermisjon - antall av tattall uttak av permisjon		Legemeldt sykefravær - Menn		Legemeldt sykefravær - Kvinner	
	M	K	M(KR)	K(KR)	M	K	M	K	M	K	Sykedager	Avtalte Arbeidsdager	Sykedager	Avtalte Arbeidsdager
2015	55	96	45333	40045	0	11	8	11	264	582	111	10986	1096	19821
2014	50	97	44679	39618	0	0	10	11	95	303	361	11113	882	18771

Tabell 2, Tilstandsrapport - nivå delt

Kjønnsbalanse	Månadslønn - Månedsfortjeneste pr.
---------------	------------------------------------

	År	M%	K%	Total	M(KR/%)	K(KR/%)
Totalt i virksomheten	2015	50	90	100	100	88
	2014	47	93	100	100	89
Toppleidelse, kategori 1	2015	6	4	100	100	106
Embetsledelse/direktør	2014	6	4	100	100	105
Mellomledelse, kategori 1	2015	4	4	100	100	97,7
Seksjonssjef, ass dir	2014	4	4	100	100	97,7
Kategori 3	2015	22	28	100	100	99,1
Saksbehandler 1	2014	19	23	100	100	100
Kategori 4	2015	15	33	100	100	98,8
Saksbehandler 2	2014	16	37	100	100	99,4
Kategori 5	2015	2	16	100	100	97
Kontorstillinger	2014	2	17	100	100	98,2
Kategori 6	2015	1	6	100	100	86
Fagarbeiderstillinger	2014	1	6	100	100	86
Kategori 7	2015	0	0	100	100	0
Unge arbeidstakere, inkl. lærlinger	2014	0	0	100	100	0

Tabell 3, Ansatte

År	Ledere med personalansvar i %			Ledere - lønn i forhold til kjønn		Medarbeidere uten personalansvar			Medarbeidere - lønn i forhold til kjønn	
	M%	K%	Antall Totalt	M%	K/M%	M%	K%	Antall Totalt	M%	K/M%
2015	53,4	46,6	15	100	98	31	69	140	100	90
2014	57	43	15	100	97	28	72	140	100	91

60.3 Informasjonssikkerhet og IKT

I 2015 har FMNT etablert bedre verktøy for å avdekke dataangrep og uønsket nettverkstrafikk. Dette er hovedsakelig gjort ved at vi har etablert kontroll på hvilket utstyr som får koble til embedets nettverk. Datautstyret er underlagt konfigurasjonskontroll gjennom fjerning av lokale rettigheter og sentral styring på konfigurasjonsendringer.

Vi har etablert redundans på sentral sikkerhetsbarriere som skal redusere fare for nedetid og produksjonsstans. Innføring av logganalyseverktøy gjør oss bedre i stand til å kunne oppdage angrep og uønsket datatrafikk. Vi ser en økende trussel i form av flere og mer «sofistikerte» angrep som gjør disse tiltakene nødvendige. Vi opplevde i slutten av 2015 å bli rammet av «virus» for første gang. Dette gikk ikke ut over produksjonen og vi har ingen indikasjoner på tap eller korrumpert av data.

Vi har etablert løsninger for opptak og sending av sanntids-video til Internet («Streamimng», både fra fastmontert utstyr i konferanserom og fra portabelt utstyr. Dette har blitt mye brukt og gjør at vi kan nå ut til flere enn vi har fysisk plass til i våre lokaler.

I fylkesmannens lokaler, i møterom og fellesarealer har vi nå godt utbygd trådløst nettverk.

På våren 2015 ble vi kontrollert av Datatilsynet med hjemmel i personopplysningsloven med hovedfokus på om hvordan vi håndhever lovens og forskriftenes krav til internkontroll og informasjonssikkerhet. Vi fikk gode tilbakemeldinger vårt systemtekniske og IKT-messige arbeid, noe som motiverer for fortsatt fokus på arbeider framover.

60.4 Embetsspesifikke oppdrag på IKT-området

Vi har ingen oppdrag på dette området

Resultatområde 61 Samordning og modernisering

Se nedenfor

61.1 Kommunerettet samordning

Fylkesmannens samordningsvirksomhet i forhold til kommunene er administrativt tillagt kommunalavdelingen. Hovedfokus for embetets kommunerettede samordning, utenom den løpende dialogen med kommunene, er å legge til rette for møteplasser mellom kommunene og regional statsforvaltning. Fylkesmannen arrangerer derfor hvert år en nyttårskonferanse over to dager, der kommuneledelsen, fylkeskommunens administrative og politiske ledelse og ledelsen i de regionale statsetater møtes om aktuelle problemstillinger. Utarbeidelse av det faglige programmet for konferansen skjer i samarbeid med KS.

Fylkesmannen har et nært samarbeid med KS i fylket, bl.a. felles presentasjoner av kommuneproposisjonen og statsbudsjettet, felles ansvar for arrangement av flere typer kurs, konferanser, møter m.v. Fylkesmannen deltar regelmessig i KS-konferanser og drøftingsmøter med bl.a. rådmannsutvalget. Fylkesmannen har en fast post på KS sine rådmannssamlinger.

I plansammenheng samarbeider fylkesmannen tett med fylkeskommunen og de andre sektoretatene, bl.a. gjennom felles planforum, men også i enkeltsaker. Det vises til ytterligere beskrivelse under rapportering til MD og LMD.

Det er også etablert samarbeid med Fylkeskommunen vedrørende tilrettelegging for bruk av offentlig statistikk.

For intern samordning i embete er det etablert flere "ovaler" der alle avdelinger er representert, slik som tilsyn, arealplan, samfunnsplan og arbeid med kommunebilder som grunnlag for dialogmøter med enkeltkommuner.

I forbindelse med kommunereformen er det etablert et felles forum med KS for tilrettelegging av prosessbistand til kommunene. I tillegg deltar Nord-Trøndelag fylkeskommune og Distriktsenteret i dette felleskapet.

61.2 Modernisering i kommunene

Svært mye av utviklingsarbeidet og ressursene til dette har i 2015 vært kanalisert til arbeidet med kommunereformen. Både utredninger og prosesser knyttet til kommunereformen er svært relevant i utviklingsarbeidet og kan uavhengig av hvor mange sammenslutninger som gjennomføres ha verdi på lengre sikt.

I tråd med målene i kommunereformen har Fylkesmannen sitt fokus på det interkommunale samarbeidet blitt noe redusert. Samtidig er det slik at Fylkesmannen i 2015 har registrert et svært godt samlende utviklingsarbeid, spesielt i forhold til infrastruktur, interkommunalt i region Namdal.

Innovasjon i kommunesektoren har vært satt på dagsorden på samlinger i fylket, og i samarbeid med KS og Nord-Trøndelag Fylkeskommune har det også vært gjennomført et kompetansekoplerprosjekt, der målsettingen har vært å identifisere innovasjon/utviklingsprosjekter i kommunene og kople kommunen sammen med relevante forskningsmiljø. En videre oppfølging av dette arbeidet er under utvikling; et innovasjonsprogram tilrettelagt for ledergrupper i kommunene og prosjekt-/utviklingsansvarlige i de enkelte kommuner for oppfølging og samordning av prosjekt- og utviklingsarbeid. FM har også tett dialog med regionalt forskningsfond.

Fylkesmannen har tett dialog med kompetansemiljøene i Nord-Trøndelag, slik som Trøndelag Forskning og utvikling, Høyskolen i Nord-Trøndelag, nå Nord Universitet og NTNU. Det er viktig å trekke deres kompetanse inn i utviklingsarbeid i fylket. Disse miljøene deltar ofte på areaner med kommunene.

Det er imidlertid slik at kommunene dette året har jobbet svært mye med utredningsarbeid knyttet til kommunereformarbeidet, og dermed noe mindre med modernisering og fornying spesifikt.

Det er for øvrig et godt samarbeid mellom regionale aktører innenfor folkehelse, og her er det lagt til rette for bruk av HUNT data i folkehelsearbeidet ute i kommunene.

Rammen for tilbakeholdt skjønn i 2015 var 21.5 mill kroner. Skjønnsmidlene har vært fordelt både til utviklingsprosjekter, krise og omstilling.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Fylkesmannen har lagt grunnlaget for samordning av statlige tilsyn i samarbeid med fylkesmennene i Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal der man har arbeidet med felles kompetanseheving og rutiner.

Fra 2011 har embetet etablert et tilsynsforum som har ansvaret for de samordningsoppgaver fylkesmannen har etter kommunelovens kap. 10A. Dette gjelder også samordning med andre statlige tilsynsetater.

Det er opprettet en tilsynskalender på Fylkesmannens hjemmeside.

Fylkesmannen har innledet et samarbeid med den interkommunale kommunerevisjonen som i Nord-Trøndelag dekker alle kommunene bortsett fra to. Siktemålet med dette samarbeidet er bl.a. å legge til rette for bedre risikovurderinger som grunnlag for utvelgelse av tilsynsobjekter.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

Se nedenfor

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Det foretas ikke obligatorisk gjennomgang av alle kommunebudsjetter, bare budsjettene til ROBEK-kommunene. Det blir likevel nedlagt betydelig arbeid med å holde en god oversikt over økonomisk status og utvikling i alle kommuner. Dette er nødvendig for å kunne fylle oppgaver innenfor råd og veiledning, og nødvendig for å følge status og utvikling i kommunenes økonomi. I dette arbeidet brukes både budsjetter, økonomiplaner, regnskap, kostraanalyser, statistikk og annet tilgjengelig materiale. Det kommer jevnlig spørsmål om økonomibestemmelsene i kommuneloven om lån, garantier, budsjett osv. Svar på disse spørsmålene er et bidrag til at kommuner holder seg innenfor loven, noe som i neste omgang betyr færre kontroller fra Fylkesmannens side.

Alle budsjetter og økonomiplaner er gjennomgått på det nivå som kreves for å vurdere innmelding i ROBEK. Leksvik kommune ble meldt inn i ROBEK i 2012. Ved utgangen av 2015 er det kun Leksvik kommune som er ROBEK-kommune i Nord-Trøndelag. Foreløpig regnskap 2015 for Leksvik viser at alt underskudd nå er dekket inn, og kommunen blir derfor høyst trolig utmeldt våren 2016.

I 2015 ble 8 låneopptak behandlet, alle godkjent.

I 2015 ble 15 garant saker behandlet, alle godkjent.

Hovedtall for økonomisk status og utvikling i nordtrønderkommunene blir klarlagt som et ledd i oppfølgingen av kommunene. Det føres løpende oversikter over sentrale nøkkeltall som netto driftsresultat, underskuddsdekning og akkumulerte regnskapsresultat gjennom regnskaper, budsjetter og økonomiplaner. Dette er en del av kommunebildene som er utarbeidet .

Økonomiplaner og årsberetninger er grovlest i 2015. Det har vært en grundigere gjennomgang på overordnede vurderinger og mer detaljert gjennomlesning i den grad det har vært nødvendig i forhold til veiledning og bistand. Slik veiledning har vært gitt overfor kommuner og overfor andre avdelinger hos fylkesmannen. Det er ikke gitt skriftlig tilbakemeldinger på budsjetter og økonomiplaner i 2015.

62.2 Økonomiforvaltning - veiledning

Nord-Trøndelag har for tiden en kommune i ROBEK. Kommunen (Leksvik) har avlagt et foreløpig regnskap for 2015 der alt merforbruk er innekket. Fylkesmannen har foreløpig ikke gjennomgått budsjetter og økonomiplan for 2016-2019 for å se om det er kommuner som skal meldes inn i ROBEK i 2016. Vi har ikke mottatt opplysninger som skulle tilsi innmeldinger i ROBEK, men kontrollen av budsjett- og økonomiplaner vil gi et endelig svar på dette.

Veiledningsarbeidet er viktig for å forsterke muligheten for at det fortsatt skal være et lavt antall ROBEK-kommuner i fylket. Budsjetter og økonomiplaner varsler at økonomien blir krevende i årene fremover for mange kommuner. Foreløpige regnskaper for 2015 viser relativt gode tall. Vi har grunn til å tro at gode tall skyldes at kommunene styrte mot en skattesvikt i 2015, samtidig som at høsten 2015 viste at skattetallene ble langt bedre enn forventet. For noen enkeltkommuner fortsetter utviklingen fra 2013 med nedbygging av av frie fond. Totalbildet er at det har skjedd en konsolidering av økonomien i 2015. Veiledningsvirksomheten er viktig for å være i forkant av de utfordringene som kommer dersom det skulle bli en skattesvikt i 2016.

I løpet av året er det holdt informasjonsmøter med kommunene samlet og møter med kommunene etter behov. Spørsmål om inntektssystem, skjønnstilskudd, utbetalinger m.v. er besvart skriftlig eller muntlig. Kommunene har fått bistand i å utarbeide analyser og prognoser på inntektsutvikling og andre viktige økonomiske spørsmål. Herunder også spørsmål knyttet til kommunereformen.

Kommunene får løpende informasjon om skatteutjevning, endringer i rammevilkår m.v. Det er gitt opplæring og veiledning i bruk av prognosemodeller. Alle økonomisjefer i fylket er satt opp på en distribusjonsliste for mail, og vi videreformidler viktige meldinger og styringssignaler umiddelbart. Dette er også delvis gjennomført på fylkesmannens hjemmeside. Sammen med KS Nord-Trøndelag har fylkesmannen opprettet et kommuneøkonominettverk for alle kommunene i fylket. Målgruppen er i hovedsak økonomisjefer/regnskapssjefer og det er holdt to samlinger i 2015.

Kommunene fikk, tradisjonen tro, orientering om kommuneproposisjon og statsbudjettet. Disse samlingene er godt besøkt av ordførere, rådmenn og økonomisjefer.

Innenfor kostraområdet er det gitt generelle råd og veiledning. Kostrarapporteringsprosessen er overvåket og kommunene er gjort spesielt oppmerksom på nødvendigheten med å overholde tidsfrister. Det er brukt ressurser på organisering av data og metodikk til finansiell statistikk og tjenestetatistikk. Det er brukt mye ressurser på videreutvikling av analyseverktøy. I verktøyet kombineres økonomitall med annen statistisk informasjon som fylkesmannen sitter med. Verktøy beregnet for bruk ute hos kommunene legges ut på fylkesmannens hjemmeside. Verktøyet ble i 2015 også brukt av flere andre fylkesmenn, ved at de lenket til vår side eller laget egen versjon av verktøyet. Fylkesmannen har i samarbeid med fylkesmannen i Sør-Trøndelag fått prosjektmidler fra Helsedepartementet og Helsedirektorat til å videreutvikle analysemodeller for bruk av statistikk innenfor pleie- og omsorg. Dette er en videreføring av utviklingsarbeid på styringsdata som embetet har utført over mange år. Dette arbeidet er så langt finansiert ut 2016. Det arbeides parallelt med å operasjonalisere et samarbeid med fylkeskommunen om å etablere tilsvarende ressursportal for den samlede oppgaveportefølje til fylkesmann og fylkeskommune. Dette arbeidet har kommet vesentlig lenger enn ved fjorårets rapportering, og det tas sikte på å lansere en videreutviklet ressursportal våren 2016.

Spørsmål fra kommuner, pressen, enkeltpersoner mv om økonomibestemmelsen i kommuneloven, eiendomsskatteloven og selvkostberegning er besvart. Det har vært møter med kommuner og revisjonen om forståelsen av enkelte saker og generell informasjon. Fylkesmannen har etablert et system for løpende dialog med kommunerevisjonen.

Vi har fordelt skjønnsmidler til kommunene. Av fylkesrammen for 2015 ble det holdt tilbake 21.5 mill kroner som er fordelt i 2015. Av fylkesrammen for 2016 er det også avsatt 21.5 mill. kroner som skal fordeles i 2016. Tilbakeholdte skjønnsmidler fordeles til kriseformål, høy egenandel ressurskrevende tjenester og omstillingsprosjekter. Tilleggsinformasjon fra kommuner er innhentet og det er holdt møter med enkeltkommuner for å avklare forhold i søknadene. Det er foretatt tildeling av skjønnsmidler ut fra sentrale kriterier og egne lokale retningslinjer utarbeidet sammen med KS. I 2015 er satsingen på interkommunale prosjekter tonet ned, og skjønnsmidlene går i større grad til innovative tiltak og kommunereform.

Det har også i 2015 vært behov for bistand til saksbehandling og informasjonsmøter i saker som gjelder andre departement. Dette gjelder spesielt klagebehandling økonomisk likeverdig behandling barnehager, noe som har vist seg arbeidskrevende også i år.

Resultatområde 63 Kommunalrett, forvaltningsrett, kommuneinndeling og valg

Se nedenfor.

63.1 Kommunalrett

Vi har ikke mottatt noen klager etter kommunelovenas § 60d fjerde ledd i 2015.

De kommunalrettslige temaene vi veileder om er regelverket vedrørende Robek, budsjettering og regnskap, habilitetsreglene og reglene i forbindelse med kommunestyrevalget.

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMNT	2	2	0	0	0	0	0	0
Sum	2	2	0	0	0	0		

63.3 Kommuneinndeling

Oppfølging av Stortingets vedtak av 18.juni 2014 om gjennomføring av kommunereformen har stått svært sentralt i embetet i 2015. Den den løpende oppfølgingen av kommunereformarbeidet ivaretas av kommunaldirektøren som prosjektleder og hans medarbeidere. Arbeidet har vært tett forankret hos ledergruppen, og kommunereform har vært fast punkt i ukentlige ledermøter.

I samarbeid med KS ble det i 2014 utarbeidet en prosessplan for kommunereformarbeidet i fylket. Prosessplanen har i stor grad blitt fulgt i 2015, både når det gjelder aktiviteter og hvordan arbeidet med kommunereformen på fylkesplan skulle organiseres. En regional prosjektgruppe, bestående av representanter fra Fylkesmannen, KS, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Distriktsenteret, har hatt jevnlige møter i 2015. Videre har det i 2015 vært to møter i Fylkesmannens referansegruppe for kommunereformen. Fylkesmannen har i samarbeid med KS arrangert fire dagsamlinger for prosjektledere og prosjektmedarbeidere i 2015. Disse har gitt nyttig påfyll av kompetanse og erfaringsoverføring mellom kommunene i deres arbeid med kommunereformen.

Gjennom 2015 er det også prioritert en del fellestiltak knyttet til arbeidet med kommunereformen. Alle slike fellestiltak har vært bredt forankret, og er i stor grad svar på hva kommunene selv har ønsket og etterspurt. Felles innbyggerundersøkelse om kommunereformen ble gjennomført i mars-april 2015. Vi vil også spesielt trekke fram satsingen ved at det ble utviklet et opplegg for involvering av ungdom. Ungt entreprenørskap ble engasjert og bisto kommunene i gjennomføringen. I løpet av 2015 har over 2500 ungdommer i ungdomsskoler og videregående skoler deltatt på samlinger om kommunereformen. Videre ble i november 2015 avholdt en konferanse om kommunereformen for formannskapsmedlemmer. Samlingen hadde svært godt oppmøte med nesten 200 deltakere.

Fylkesmannen har vært aktiv overfor kommunene og har vært representert i en rekke møter med kommunene, for eksempel kommunestyremøter, felles formannskapsmøter og møter i regionråd. Kommunereformen har også vært tema på flere konferanser for kommunene i fylket. Vi har også holdt presentasjoner om kommunereformen til andre aktører, for eksempel for arbeidstakerorganisasjoner, deltatt på ungdomskonferanser og i folkemøter.

21. desember 2015 vedtok kommunestyrene i Leksvik og Rissa å sende søknad om sammenslåing. De øvrige kommunene i fylket har fulgt løp 2 i reformprosessen med sikte på vedtak om eventuell kommunesammenslåing innen 1. juli 2016.

Kommunene kom godt i gang med utredningsarbeidet i 2015, og har samarbeidet om felles utredninger/kunnskapsgrunnlag. Disse ble i stor grad sluttført ved utgangen av 2015. Alle kommunene har hatt minst ett utredningsalternativ om sammenslåing, i tillegg til alternativet om å bestå som egen kommune

I løpet av 2015 ble antallet retningsvalg for sammenslåing snevret inn. Et sammenslåingsalternativ med kommunene i hele Namdalen, ble etter hvert lagt bort. Ved utgangen av 2015 avtegner det seg et bilde der sammenslåingsalternativene i stor grad samsvarer med en regionvis inndelingen for interkommunalt samarbeid, dvs. regionene Ytre Namdal, Midtre Namdal, Indre Namdal, Inn-Trøndelag, Innherred (sør), og Værnes. Samtidig er det åpent for noe ulike varianter innenfor disse hovedkonstellasjonene.

I hovedsak har de nordtrønderske kommunene kommet godt i gang med innbyggerinvolvering i løpet av 2015. Mange kommuner har gjennomført folkemøter og benyttet ulike metoder og kanaler for å informere om kommunereformen.

Fylkesmannen vurderer at kommune i fylket i store trekk har gjort et godt arbeid i 2015, og som danner et godt grunnlag for eventuelle forhandlinger om sammenslåing i 2016.

Fylkesmannen har tildelt skjønnsmidler til kommunenes arbeid med reformen i 2015, der konkrete utviklingstiltak felles i fylket og utredning av enkelte problemstillinger som berører flere kommuner, ble prioritert.

63.4 Valg

Vi mottok en god del henvendelser fra kommuner og enkeltpersoner både før og etter kommunestyrevalget. De fleste spørsmålene kom etter valget, og gjaldt særlig bestemmelsene om kjønnsbalanse på listene og opprykk for det underrepresenterte kjønn ved valgoppgjøret.

63.5 Forvaltningslovens og offentleglovas anvendelse i kommunesektoren

Målsettingen med Fylkesmannens oppgaver er å bidra til at forvaltningsloven og offentleglova blir korrekt brukt i kommunene.

Vi mottok 6 og behandlet 7 klager på avslag av begjæring om innsyn etter offentleglova. Av disse ble 6 opphevet og 1 stadfestet.

Vi mottok 1 klage på avslag om begjæring om innsyn etter forvaltningsloven. Denne ble ikke ferdigbehandlet i 2015

Resultatområde 66 Planlegging, bolig- og bygningsrett

Se nedenfor

66.1 Byggesaker

Vi viser til vår rapportering på rapporter.fylkesmannen.no.

Vi behandlet 84 klagesaker i 2015, i 34 av disse fikk klagerne helt eller delvis medhold.

I 48 av de 84 sakene var saksbehandlingstiden høyere enn 12 uker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid på disse var 25 uker, en gjennomsnittlig overskridelse på 13 uker. Det ble ikke avtalt lengre frist i noen sak. Vi som klageinstans forlenget ingen frist pga "særlige tilfeller", og det var ingen sak hvor fristen ble forlenget på grunn av behov for barmarksundersøkelse.

Vi har ved utgangen av 2015 redusert restansene til under det halve sammenlignet med utgangen av 2014. Saksbehandlingstiden har gått nedover og var i siste tertial i 2015 i gjennomsnitt 112 dager. Vi regner med at vi i løpet av 2016 greier å nå fristen på 12 uker.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Vi mottok ingen og behandlet ingen søknad om ekspropriasjon etter oreigningsloven i 2015.

Vi mottok ingen og behandlet ingen søknad om samtykke til ekspropriasjon etter pbl. kap. 16.

Vi mottok ingen og behandlet ingen klager på kommunens vedtak om ekspropriasjon etter pbl. kap. 16.

Vi mottok og behandlet heller ingen søknad om forhåndstiltredelse i 2015.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven og lov om kommunal forkjøpsrett til leiegårder

Vi har verken mottatt eller behandlet klager etter eierseksjonsloven i 2015.

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMNT	0	0	0	Vi har verken mottatt eller behandlet klager etter eierseksjonsloven i 2015.
Sum	0	0		

66.5 Planlegging, byutvikling og geodata

Nasjonal politikk formidles primært gjennom veiledning via telefon, møter, forhåndsuttalelser og høringsuttalelser. I de tilfellene kommunene fremmer forslag til planer i strid med nasjonal politikk bruker vi hjemmelen til å fremme innsigelser. Fylkesmannen har i 2015 hatt én plankoordinator i kommunalavdelingen som har koordinert alle uttalelser i plansaker fra embetet.

I 2015 ble det fremmet innsigelse mot 6 av 130 reguleringsplaner, samt 1 oversiktsplan.

Fylkesmannen selv gjennomfører mekling i arealsaker der det er fremmet innsigelser som kommunen ikke vil ta til følge. I 2015 ble det holdt to meklingsmøter hvorav begge har resultert i en løsning uten at saken måtte sendes til departementet for avgjørelse.

Fylkesmannen samordner behandling av plansakene internt gjennom en egen plangruppe. I tillegg driver embetet sammen med fylkeskommunen et plannettverk i fylket. Her deltar også vegkontoret, statens kartverk, fiskeridirektoratet, NVE m. fl.. Regionalt planforum har fungert i Nord-Trøndelag gjennom hele 2015, og erfaringene er gode.

Sammen med fylkeskommunen arrangerte vi høsten 2015 den årlige samlingen for planleggerne i kommunene.

Vi ser store utfordringer knyttet til plankompetansen i mange kommuner i Nord-Trøndelag, og jobbet på denne bakgrunn aktivt med å komme tidlig inn i planprosessene for å kunne bidra før planen kommer på høring.

Vi viser ellers til embetsrapporteringen under Landbruks- og matdepartementets og Klima- og miljødepartementets områder.

66.5 Planlegging, byutvikling og geodata - Faste oppgaver

Nasjonal politikk formidles primært gjennom veiledning via telefon, møter, forhåndsuttalelser og høringsuttalelser. I de tilfellene kommunene fremmer forslag til planer i strid med nasjonal politikk bruker vi hjemmelen til å fremme innsigelser. Fylkesmannen har i 2015 hatt én plankoordinator i kommunalavdelingen som har koordinert alle uttalelser i plansaker fra embetet.

I 2015 ble det fremmet innsigelse mot 6 av 130 reguleringsplaner, samt 1 oversiktsplan.

Fylkesmannen selv gjennomfører mekling i arealsaker der det er fremmet innsigelser som kommunen ikke vil ta til følge. I 2015 ble det holdt to meklingsmøter hvorav begge har resultert i en løsning uten at saken måtte sendes til departementet for avgjørelse.

Fylkesmannen samordner behandling av plansakene internt gjennom en egen plangruppe. I tillegg driver embetet sammen med fylkeskommunen et plannettverk i fylket. Her deltar også vegkontoret, statens kartverk, fiskeridirektoratet, NVE m. fl.. Regionalt planforum har fungert i Nord-Trøndelag gjennom hele 2015, og

erfaringene er gode.

Sammen med fylkeskommunen arrangerte vi høsten 2015 den årlige samlingen for planleggerne i kommunene.

Vi ser store utfordringer knyttet til plankompetansen i mange kommuner i Nord-Trøndelag, og jobbet på denne bakgrunn aktivt med å komme tidlig inn i planprosessene for å kunne bidra før planen kommer på høring.

Vi viser ellers til embetsrapporteringen under Landbruks- og matdepartementets og Klima- og miljødepartementets områder.

Resultatområde 68 Samepolitiske hensyn

Fylkesmannen har gjennom arbeidet med kommunereformen god kontakt med Sametinget. Sametinget deltar aktivt i referansegruppen. For Fylkesmannen er det spesielt prioritert å påse at forvaltningskommunene Røyrvik og Snåsa følger opp de samepolitiske interessene i forbindelse med de sammenslutningsalternativene som de deltar i utredninger og prosesser rundt.

Resultatområde 69 Partistøtte

Vi har ajourført partiopplysninger som er kommet inn. 3 klager er mottatt, ett parti fikk medhold, mens de andre to fikk avslag. Partilovnemndas vedtak følges opp av Fylkesmannen i Sogn og Fjordane.

Ressursrapportering

Vi har en nedgang i ressursbruken knyttet til adm/felles oppg. på ca 1.3 millioner. Noe av dette skyldes effektivisering. Vi bruker 600 000 mer på bygg og justis i 15 enn 14 for å komme ajour med saksbehandlingen på klagesaker. Vi har også en økning i ressursbruken på "andre oppgaver under KMD" på ca 550 000 som er knyttet til kommunereformen

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Ressursbruk knyttet til adm/felles oppg./drift	kr 23 390 440,29	kr 6 435,24
Embetsspesifikke landsdekkende oppgaver (f.eks. FRI og trippelnett)	kr 0,00	kr 0,00
62 Kommuneøkonomi	kr 845 092,73	kr 0,00
66 Planlegging, bolig- og bygningsrett	kr 4 256 835,72	kr 0,00
Konsultasjoner mellom statlige myndigheter og Sameting	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KMD	kr 2 025 582,50	kr 579 908,05
Sum:	kr 30 517 951,00	kr 586 343,00

Kulturdepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Fylkesmannen har pr desember 2015 14 trossamfunn som får statsstøtte. Det ble utbetalt tilskudd til 1610 medlemmer i 2015. Det har ikke vært noe tilsyn, kun telefonisk kontakt og besøk på kontoret.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Vi mottok ingen og behandlet ingen søknad om privat gravplass i 2015.

Vi mottok 18 søknader om askespredning i 2015. Av disse ble 17 innvilget og 1 avslått.

Vi mottok ingen og behandlet ingen klager på enkeltvedtak truffet av kommunen etter gravferdsloven.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Vi mottok og behandlet 2 søknader om dispensasjon fra lov om helligdager og helligdagsfred i 2015. Begge ble innvilget.

Vi mottok ingen og behandlet ingen søknad om få fastsatt forskrift om at et område skal regnes som typisk turiststed.

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Forvaltningsoppgaver - barnehagen og grunnsopplæringen

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31 som utført i tråd med de føringer som er gitt.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har nådd målene på tilsynsområdet for 2015. Det er økt regeletterlevelse i fylket. Forbedring av praksis er krevende, men fokus på arbeid med læreplan og vurdering gir resultater over tid.

Veiledning før, under og etter tilsyn har blitt godt mottatt rundt om i fylket. Det er gitt uttrykk for at måten Felles nasjonalt tilsyn (FNT) er lagt opp på, gir skole og skoleeier støtte i eget utviklingsarbeid.

Ved utvelgelse av tilsynsobjekt gjennomføres risiko- og sårbarhetsanalyser. Statistikk, medieoppslag, henvendelser, spørreskjema og langsiktig planlegging inngår. I 2015 gjennomførte vi i tillegg til FNT også tilsyn med familiebarnehager, svømmeopplæring, kommunens ivaretagelse av samiske barns rettigheter (barnehage og opplæring) og fylkeskommunens ansvar for å godkjenne, veilede og følge opp lærebedrifter.

Tilsynstrykket oppleves fortsatt som stort - ikke minst fra kommunene som kan få flere tilsyn fra oss samme år.

Oppvekst- og utdanningsvdelingen hadde i 2015 en jurist som trainee. Hun har vært en viktig ressurs i tilsyn- og veiledningsarbeidet.

I 2015 var det en positiv utvikling med hensyn til antall klagesaker på standpunkt karakter. Vi mener dette har sammenheng med veiledning som er gitt.

BASIL- og GSI-data, Skoleporten, resultater på nasjonale prøver og elevundersøkelsen er nyttige verktøy i Fylkesmannens arbeid. Spesielt viktig er det i tilsynsarbeid, både i risiko- og sårbarhetsanalyser og ved forberedelser til tilsyn.

Fylkesmannen ga i 2015 ut 3 nyhetsbrev. Nyhetsbrevene blir svært godt mottatt, og vi vektlegger at de skal omfatte hele sektoren og være til hjelp i en travel hverdag. Vi har bidratt gjennom informasjon til pressen i deres arbeid med saker innen lovverket vi forvalter. Vi har skrevet kronikker i lokale medier og stilt opp på forespørsler.

I 2015 har det vært stor pågang etter informasjon og veiledning på regelverket innen lokalt arbeid med læreplaner, undervisningsvurdering og det spesialpedagogiske feltet. Andel elever som mottar spesialundervisning var i 2015 9,1 %, en nedgang fra 9,7 i 2014.

På eksamensfeltet ble den gode samhandlingen med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag videreført i 2015. Felles årshjul, fagdager, informasjonsarbeid og fellessensurmøte inngår blant annet i dette arbeidet.

Etter at resultatene på nasjonale prøver og skriftlig eksamen 2015 ble kjent, har Fylkesmannen gjennomført flere tiltak for å sikre god gjennomføring av prøvene i 2016. Tiltakene er blant andre tilsyn med gjennomføring av nasjonale prøver og samling for skoleeiere og rektorer.

31.1 Tilsyn

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har nådd målene på tilsynsområdet satt gjennom aktivitetskravene til embetet for 2015. Disse var på 50 poeng fordelt med 14 på barnehage og 36 på opplæring, mens vi endte på totalt 51 poeng. Vi har gjennomført 4 tilsyn etter barnehageloven, 7 felles nasjonale tilsyn samt 2 egen-initierte tilsyn. Ett av disse var på svømmeopplæring og det andre tilsyn med fylkeskommunens ansvar for å godkjenne, veilede og følge opp bedrifter. I tillegg ble det gjennomført 1 felles tilsyn på barnehage/ opplæring med temaet «Samiske barns rettigheter». For detaljer om tilsynene viser vi til egen rapport om tilsyn (regneark).

God og tett veiledning både i forkant og i etterkant av tilsynene har medført bedre oppfølging og tidligere retting av lovbrudd. Noen klarer å rette mellom foreløpig og endelig rapport og de aller fleste før det blir fattet pålegg om retting. Det ble gitt pålegg i to av tilsynene. Ett ble lukket i desember. Den andre kommunen har vi hatt tett og krevende oppfølging med etter tilsynet i 2014, men også dette pålegget er lukket og tilsynet avsluttet (i januar 2016).

Fellesdelen i FNT dekker etter vår mening kjernevirksomheten i skolen. Skolene synes at temaet treffer, og gir tilbakemelding på at tilsynet har vært nyttig for å forbedre praksis og sette fokus på arbeidet med læreplan og vurdering. Flere rektorer sier også at tilsynet gir ryggdekning for å utvikle skolen videre. Samtidig har vi en liten bekymring knyttet til en mulig, og ikke tiltenkt effekt av fellesdelen på FNT. Tilsynet kan være med på å skape en **instrumentell forståelse**, både av arbeidet med læreplaner og arbeidet med vurdering. Skolene higer etter å dokumentere sin praksis, og kan falle for fristelsen til å lage rutiner og retningslinjer som sikrer at arbeidet blir gjort, men praksisen blir kanskje ikke den beste for elevers læring.

Alle tilsynene gjennomført i tråd med metodehåndboka og nasjonale retningslinjer. Tilsynsrapporter blir løpende lagt ut på hjemmesiden til Fylkesmannen.

Ressurser og kompetanse

Tilsyn har også i 2015 tatt mye av kontorets ressurser (ca. 35 %), og er en av våre hovedoppgaver.

Til tross for omfattende tilsynsvirksomhet over år, ser vi at mange kommuner og skoler fortsatt ikke har nødvendig kompetanse på lov- og regelverket for sektoren. Også i 2015 har vi derfor i tillegg til å gjennomføre tilsyn på nasjonalt utvalgte og egeninitierte områder, prioritert å bruke mye tid/ressurser på **veiledning** av barnehagemyndighet, skoleeiere, styreere og rektorer.

Det er imidlertid ikke alltid enkelt å skille mellom veiledning knyttet til tilsyn og annen veiledning. Her kan nevnes omfattende veiledning på temaet vurdering i skolen – noe som nok er en konsekvens og oppfølging av tilsynene på fellesdelen. Etterspørselen etter veiledning er dessuten økende og vi har valgt å prioritere dette for å øke regelverksforståelsen i sektor. Vi ser samme trend på barnehageområdet der veiledningen er knyttet til lov- og regelverk, forskrift om likeverdig behandling samt fortsatt behov for å presisere forskjellen mellom kommunen som barnehagemyndighet og kommunen som barnehageeier. Dette har derfor også vært tema på flere barnehagesamlinger i 2015.

Kompetanse med tanke på å føre tilsyn avhenger bl.a. av regelverksforståelse, metodekunnskap, kapasitet og personlig egnethet – og til en viss grad av en stabil stab. Når det gjelder kompetanse, mener vi å ha tilstrekkelig kompetanse innen tilsynsområdet, men en medarbeider sluttet 1. august 2015 og ny medarbeider har behov for både skolering og veiledning for å kunne fungere selvstendig i et tilsynsteam. Intern skolering vil ta noe tid og har utfordret kapasiteten på tilsyn høsten 2015 slik at blant annet assisterende direktør har gått inn som tilsynsleder, noe vi ellers prøver å unngå. (Assisterende direktør har også hovedansvar på avdelinga for tilsyn.) Koordineringsmøter med Udir samt gode tilsynsinstruksjer og maler er av avgjørende betydning for kvalitet på og gjennomføring av tilsynene. Samarbeidet med Udir har etter vår mening fungert godt i 2015.

Avdelingen har for tiden en jurist som trainee. Hun har gått inn i tilsynsarbeidet og vært en viktig ressurs sammen med vår faste jurist som ikke er fast på tilsyn, men som deltar ved behov (i hovedsak på sluttmøter).

Vi har dessuten stort utbytte av godt samarbeid med andre embeter både når det gjelder tilsyn og andre områder. Samarbeidet har nok likevel vært tettest med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.

Vurderinger som lå til grunn for valg av tema, tilsynsobjekt og dimensjonering av egeninitierte og hendelsesbaserte tilsyn

Tilsynsteamet hadde jevnlig interne møter fra desember 2014 og utover i januar 2015 der vi samordnet kunnskap om kommunene som bidrag til ROS-analyse og gjennomgikk datagrunnlag for ROS-analyser.

For barnehage er det mange spørreskjemaet vi sender ut til kommunene samt vår egen gjennomgang av rapporteringene fra BASIL de viktigste grunnlagene for å velge tilsynsobjekt. I tillegg kommer henvendelser og informasjon fra ulike kilder og i møter med kommunene og barnehagene.

Ved gjennomgang av tidligere og foreløpig BASIL-rapportering (for 2014) fra kommunene ble vi usikre på hvordan regelverket om familiebarnehager blir forstått/tolket og praktisert. Vi valgte derfor ut kommuner med flere familiebarnehager som tilsynsobjekt for å sjekke ut tilstanden. Tilsynet bekreftet at dette regelverket både ble forskjellig praktisert og forstått. Gjennom tett veiledning både i for- og etterkant av tilsynet mener vi at dette nå i hovedsak er på plass.

På opplæringsområdet ble det utarbeidet omfattende statistikk/oversikt over resultater på eksamen, nasjonale prøver (andel på laveste nivå), grunnskolepoeng samt fra spørsmål om Vurdering for læring (VfL) i Elevundersøkelsen. Skoler som hadde særlig dårlige tall på VfL ble satt opp på lista for FNT etter fellesdelen. Skoler som samtidig hadde lav score på NP, eksamen eller grunnskolepoeng ble prioritert på lista. Samtidig har vi satt opp en tentativ fordeling av kommunene slik at alle skal få FNT i perioden 2014-2017. Kommunene er informert om denne, og den virker dermed også styrende på valg av *kommune*. Dårlige resultater fra NP, eksamen og lave grunnskolepoeng ble også brukt som grunnlag for å velge skoler som skulle ha tilsyn med skolebasert vurdering. For utvalg av kommuner på forvaltningstilsyn brukte vi både tilsendte klagesaker, oppslag i media samt henvendelser som grunnlag. Ved ellers like forhold, ble store kommuner/skoler prioritert foran små for at tilsynet kunne nå/omfatte flest mulig elever.

Når det gjelder egen-initierte tilsyn, var vi på samling hos Udir høsten 2014 der tilsyn med fylkeskommunens ansvar for å godkjenne, veilede og følge opp lærebedrifter var tema. Vi ønsket å sjekket ut om tilstanden i vårt fylke var like ille som Riksrevisjonens rapport viste. Tilsynet ble gjennomført med tett dialog og flere møter med Fylkeskommunen både i for- og etterkant av selve tilsynet – noe som nok bidro til at det ikke ble avdekket lovbrudd ved tilsynet. Prosessen og samarbeidet med Fylkeskommunen gjennom dette tilsynet var nyttig og lærerik også for oss.

Etter flere medieoppslag samt henvendelser fra foresatte, valgte vi også å gjennomføre egen-initiert tilsyn med svømmeopplæringen i en kommune.

Nord-Trøndelag har et særskilt ansvar for å ivareta samisk språk og kultur. Også her var vi svært usikre på om tilbudet som gis i barnehager og skoler faktisk var i henhold til regelverket. Vi gjennomførte derfor felles tilsyn med barnehage og opplæring i en kommune om de samiske barna fikk tilbudet de hadde rett på. Dette var også et nyttig tilsyn for oss for å få informasjon og innsikt i hvordan dette faktisk gjøres og organiseres i kommunene. Valg av kommune skjedde her ut fra antall samiske barn i barnehage og skole.

Når det gjelder dimensjonering av tilsynsmengden, er det flere faktorer som spiller inn. Kapasitet og kompetanse har vært en viktig faktor, men Fylkesmannen gjør også en vurdering av hvilke virkemidler som er mest effektive i forhold til å oppnå god regeletterlevelse; tilsyn eller dialog og veiledning. Dersom vi fortsatt skal drive med like mye veiledning på regelverk, både i forkant og i etterkant av tilsyn, opplever vi at tilsynskravene er noe i overkant – også med tanke på hvor ofte kommunene får tilsyn. Noen kommuner får flere tilsyn samme år bare fra vår avdeling.

Vi har i 2015 gjennomført både barnehagetilsyn og noen tilsyn på opplæringsområdet som en «tilsynsturné». Vi har da satt ned et tilsynsteam som drar ut sammen der vi fordeler ansvaret som tilsynsleder. Så gjennomfører vi tilsyn med flere kommuner/skoler i geografisk nærhet etter hverandre. Dette er en *effektiv* måte å gjennomføre tilsyn på i et langstrakt fylke og kan også gi en ekstra effekt ved at en kan sammenligne kommuner – forutsatt at tilsyn er gjennomført på samme område/tema. Vi ønsker å videreføre denne organiseringen også i 2016.

Oppfølging/tiltak 2016

Fylkesmannen ser at det fortsatt er behov for både tilsyn og kompetanseheving i regelverket – både på barnehagesektoren og opplæringssektoren i fylket.

På tross av kontinuerlig jobbing med å klargjøre for kommunene forskjellen på rollene som barnehageeier og barnehagemyndighet, er dette fortsatt uklart for noen kommuner.

Vi opplever at kommunene i all hovedsak er positive når vi kommer på tilsyn – og enda mer positive i etterkant. Fylkesmannen får tilbakemeldinger på at det er fordi de «må» sette seg inn i regelverket, og at de får målrettet opplæring. Skoleeier og rektor opplever dessuten tilsyn som støtte til eget utviklingsarbeid. Særlig positiv respons har vi fått på tilbudet om mer veiledning *i forkant* av tilsyn. Kombinasjonen av god veiledning og tilsyn medfører etter vår mening bedre regelverksetterlevelse, og vi vil derfor benytte denne arbeidsmåten også i 2016. Tilsyn blir på denne måten også en del av kommunens eget kvalitetsutviklingsarbeid.

31.2 Klagesaksbehandling

Måloppnåelse

Klagebehandlingen er gjennomført fortløpende. Alle klager er behandlet innen 3 måneder.

Vi anser at oppdraget på dette resultatområdet er utført i samsvar med oppdraget.

Under behandlingen av sakene har vi samarbeidet med andre avdelinger hos FM. Vi har dessuten hatt et bredt samarbeid med saksbehandlere i andre embeter. Fylkesmannen anser videre at vi har tilfredsstillende kompetanse i avdelingen mht. klagebehandlingen. Det er et tett samarbeid mellom jurister og pedagoger ved avdelingen. De ansatte har spesiell kunnskap på ulike områder, og vi er derfor sårbare dersom fravær oppstår.

Saksbehandling og veiledning

I 2015 ble det behandlet 99 klagesaker mot 100 i 2014. I 2015 var det 5 saker på barnehageområdet.

I 2014 ble 51 klagesaker på standpunkt karakter sendt tilbake for ny behandling. I 2015 er dette tallet redusert til 17. Den positive utviklingen mener vi har klar sammenheng med Fylkesmannen sin veiledning over år med klagebehandling.

I de sakene som er sendt tilbake, mangler det en begrunnelse og vurdering ut fra kompetansemålene for faget og skolens målekriterier. Fylkesmannen vil derfor holde trykk på sin veiledning.

Det er fortsatt få saker/klager på det psykososiale skolemiljøet (5 i 2015), og antallet har vært stabilt lavt over år. Det har ikke vært klager på skolens fysiske skolemiljø.

Når det gjelder klager ifm. offentlig tilskudd til ikke-kommunale barnehager er tema i størsteparten av klagen etterjustering og grunnlaget for tilbakebetaling som følge av etterjusteringen. Det blandes mellom hva som er mer-/mindreforbruk og feil som kommunen har gjort. I tillegg var det en sak der det var spørsmål om hva som kunne holdes utenfor i budsjettering og etterjustering (kostnader til midlertidige lokaler). En sak knyttet til beregning og etterjustering helt fra 2011 har pågått over flere år og er fortsatt ikke avsluttet. Denne har vært særlig krevende - både med hensyn til tid og kompetanse. Udir er inne i saken og vi mener denne kan avsluttes i 2016.

NB! For detaljer vises til tabelldata, men det er i tillegg behandlet ytterligere 4 klager som ikke inngår i noen av kategoriene. Den ene dreier seg om nedleggelse av skolebibliotek der klager fikk medhold. Den andre var klage på halvårsvurdering der vi bare viste til at det ikke er klagemulighet på denne. De to siste klagen var knyttet til realkompetansevudreing etter § 4A-3. Begge ble sendt tilbake til fylkeskommunen for ny behandling.

Klage i grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialundervisning, § 5-1	16	8	6	2	0	
Standpunkt i fag	38	0	17	21	0	
Psykososialt skolemiljø, § 9a-3	5	3	2	0	0	
Fremskutt skolestart, § 2-1 tredje ledd	1	0	1	0	0	
Skoleplassering, § 8-1	2	0	2	0	0	
Skyss, § 7-1	18	0	17	1	0	
Sum	80	11	45	24		

Klage i videregående opplæring (opplæringsloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Rett til ett/to ekstra år i vgo, § 3-1 femte ledd	2	0	2	0	0	
Sum	2	0	2	0		

Klage i private grunnskoler (privatskoleloven med forskrifter)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialundervisning, § 3-6	1	1	0	0	0	
Sum	1	1	0	0		

Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder (opplæringsloven)

Type Klage	Sum	Medhold/Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Kommentar
Spesialpedagogisk hjelp, § 5-7	5	1	3	1	0	
Sum	5	1	3	1		

Type Klage	Medhold/delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist	Sum
Barnehageloven § 10	0	0	0	0	0
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0	0	0	0	0
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0	0	0	0	0
Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd	4	1	0	0	5
Forskrift om midlertidig og varig dispensasjon og unntak frå utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder § 4	0	0	0	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning § 3	0	0	0	0	0
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0	0	0	0	0

31.3 Statistikk og kvalitetsvurdering

Vurdering av måloppnåelse

Fylkesmannen mener at måloppnåelsen er god ut fra embetsoppdrag og resultatkrav. Embetet har tilstrekkelig med ressurser og kompetanse på området.

Barnehage

Fylkesmannen har kontrollert BASIL via sannsynlighetsvurdering og ekstra sjekk av utvalgte tema, f.eks. forholdet barn-pedagogiske ledere og dispensasjoner. Det er gitt veiledning og fulgt opp enkeltkommuner. Fylkesmannen har oppdaget en god del feil og uklare rapporteringer, noe kommunene måtte gi en utfyllende forklaring på.

Fylkesmannen deltok på samling for styrere i en kommune i forbindelse med årsrapportering tidlig i 2015. Dette ble oppfattet som såpass nyttig at det ble gitt tilbud om og gjennomført veiledning for de største kommunene november og desember 2015 som forberedelse til årsrapportering.

Kunnskap om kommuner og barnehager som følge av arbeidet med kontroll av årsmelding per 15.12. blir mye benyttet gjennom hele året; i tilsynsarbeid, planlegging av innhold i samlinger med kommunen som barnehagemyndighet, eiersamlinger og kommunenettverksmøter. På samling med kommunen som barnehagemyndighet i januar 2015 ble det besluttet å arbeide videre med hvordan BASIL kan bli et godt hjelpemiddel for både kommunene og fylkesmannen. BASIL har allerede blitt et nyttig verktøy i fylkesmannens ordinære arbeid.

Antall minoritetsspråklige barn er sjekket ved at Fylkesmannen laget en liste over minoritetsspråklige barn i kommuner og barnehager for innsending til Kunnskapsdepartementet. Denne listen ble sendt på e-post til kommunene for kvalitetssjekk. Det ble da funnet flere feil i antall innrapporterte minoritetsspråklige barn. Feilene er rettet opp. Tallene er benyttet i videre dialog med kommunene vedrørende kompetansetiltak for personalet.

Fylkesmannen har fulgt opp innlevering av årsregnskap. 17. august 2015 åpnet rapporteringen av resultatregnskap for ikke-kommunale barnehager for regnskapsåret 2014. Vi er usikre på om kommunene kommer for sent i gang med dette arbeidet. Fylkesmannen må ha en annen strategi på dette i 2016. Kommunen måtte godkjenne skjemaene innen 9. oktober. Per 9. oktober hadde kun 4 av 13 kommuner med private barnehager godkjent

regnskapsskjemaene til de private barnehagene. Fylkesmannen måtte purre kommunene, og fristen ble litt utsatt. Dette vil bli tema på samling for kommunen som barnehagemyndighet i 2016.

FM deltok på Udir sin BASIL-samling i 2015. Evaluering, tilbakemelding og opplæring var tema. Fylkesmannen opplever hurtige svar fra Udir ved BASIL-spørsmål.

UBAS og bruk av ståstedsanalysen for barnehager var tema på samling med kommunen som barnehagemyndighet september 2015. Det ble gitt opplæring i bruk av UBAS (opprettning av nye brukere, tildeling av ulike roller, søkefunksjon osv.). Alle brukere som skal ha tilgang i UBAS ble opprettet av fylkesmannen. Fylkesmannen har opplevd stor pågang i forbindelse med bruker støtte til kommuner og barnehager.

Opplæring

Fylkesmannen deltok på GSI-samlingen som ble arrangert av Utdanningsdirektoratet og SSB. Sammen med andre fylker i vår region har vi rapportert om årets erfaringer og evaluering av GSI-skjemaene.

I 2015 vurderte vi at behovet for en gjennomgang av GSI-skjemaet sammen med kommuner ikke var nødvendig ettersom det var små endringer i skjemaet. Den største endringen var spørsmålene knyttet til kompetanse for lærere.

Etter at kommunene hadde foretatt registreringen, valgte Fylkesmannen ut noen områder som ble kontrollert og revidert. Området knyttet til kompetanse for lærere krevde en grundig gjennomgang ettersom det inneholdt en del feilregistreringer. Vi kontrollerte dessuten gruppestørrelse og sendte forespørsel til noen kommuner med spørsmål vedrørende gruppestørrelse vs. gamle klassedelings tall. Vi har fått tilbakemelding om både feilregistrering i GSI og vurdering av pedagogisk forsvarlighet av gruppestørrelse. Gode rapporteringsfunksjoner i GSI er sentrale i dette arbeidet.

Fylkesmannen har kontrollert årets innrapporterte data i GSI. Vi synes at kvaliteten på GSI-tallene er bra, og de er nyttige i tilsynsarbeidet og i vår generelle tilstandsvurdering av grunnskolesektoren.

Som redskap i sektorovervåkingen har Fylkesmannen brukt rapportvelgeren i GSI, hentet ut og sammenstilt GSI-data på sentrale områder. Dette gjelder særlig for områdene spesialundervisning, gruppestørrelse og undervisningstimer. Dette har vært nyttig for å få en god oversikt over kommunene/skolene på bestemte områder.

Vi har brukt mange indikatorer fra GSI i tilsynsarbeidet, både i risiko- og vurderingsanalyser og ved forberedelsene av tilsynene. GSI-indikatorene er sammen med Skoleporten og KOSTRA-tallene sentrale i vårt analysearbeid.

Alle skoleeierne har deltatt i rapporteringen. Dataene har gjennomgått en grundig revideringsprosess på fylkesnivå og ble levert Utdanningsdirektoratet innen fristen. Fylkesmannen har tilstrekkelig kompetanse til å løse oppdraget. Det samme gjelder ressursbruk.

Resultater fra Elevundersøkelsen er også brukt i arbeidet med felles nasjonalt tilsyn. Vi har særlig lagt vekt på områdene vurdering for læring og mobbing. I dette formålet har vi brukt data både fra Skoleporten og Rapporteringsportalen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag deltok på samlingen som ble arrangert av Utdanningsdirektoratet om Skoleporten og Statistikkportalen i juni og september i 2015.

Fylkesmannen har ved flere anledninger presentert bruk av ulike verktøy i Skoleporten og andre rapporteringssystemer som Udir drifter (Skoleporten, Tilstandsrapport, Ståstedsanalyse, Rapporteringsportal for elevundersøkelsen etc.). Alle rapporteringsportaler og muligheter til å ta ut rapporter og analysere tilgjengelige data ble presentert. Behovet for god analysekompetanse i kommunene er mye større etter vi har fått bedre datagrunnlag om skolen.

Vi hadde planlagt en samling i 2015 i forbindelse med lansering av Statistikkportalen, men lansering av Skoleportalen ble først i desember i 2015. Vi har informert om lanseringen på hjemmesiden. I 2016 planlegger vi en samling som blir dedikert til analysearbeid.

Skoleporten var en viktig kilde i forarbeidene til tilsynene i 2015. Vi har brukt data i Skoleporten både i forhold til risiko- og sårbarhetsanalyser (utvelgelse av tilsynsobjekter og tema), og i forhold til forberedelsene av selve tilsynet.

Det gjennomføres risiko- og sårbarhetsanalyser før valg av tilsynsobjekt; jf. område 31.1. I dette arbeidet legges følgende til grunn:

- GSI
- Eksamensresultater, nasjonale prøver, elevundersøkelsene (Skoleporten)
- KOSTRA
- Observasjoner gjort gjennom samtaler, besøk, avisoppslag m.m.
- Tidligere tilsyn med kommunen
- Innhentet info fra andre resultatområder som 31.2 og 32.2
- Mediovervåking

Etter at risiko- og sårbarhetsanalyse er utarbeidet, presenteres relevante data fra Skoleporten og andre kilder for tilsynsgruppen. Tilsynsgruppen tar det endelige valget av tilsynsobjekt og tema, ut fra en samlet vurdering av de kunnskapene vi har om den enkelte skoleeier/skole.

Brukerstøtte til skoleeiere i Skoleporten, GSI, Elevundersøkelsen, ståstedsanalyse og tilstandsrapporten var på omtrent samme nivå som i forrige år.

Fylkesmannens arbeid med Skoleporten har vært knyttet til opprettelse av nye passord og til veiledning i bruk av ulike rapporteringsfunksjoner. Vi har også hatt brukerstøtte og veiledningsfunksjon på UBAS både til skoleeiere og til barnehagemyndigheter.

Fylkesmannen har brukerstøttefunksjon for kommunene, fylkeskommunen og privatskolene. Samtlige skoleeiere og barnehagemyndigheter har blitt opprettet som brukere, og det er gitt løpende veiledning.

Grunnlagsdata og analyseresultater blir også presentert til kommunene under åpningsmøte ved tilsyn. Også i forbindelse med veiledning for felles nasjonalt tilsyn, veileder vi om praktisk bruk av Skoleporten og andre verktøy utviklet av Utdanningsdirektoratet, blant annet Rapportportalen og RefLex.

Informasjon hentet fra Skoleporten har vært viktig grunnlag for utarbeidelse av kommunebilder. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag utarbeider kommunebilder for alle kommunene i fylket. Disse brukes ved kommunebesøk. I kommunebildet for den enkelte kommune omtales bl.a. resultater fra utvalgte kvalitetsområder der mye av faktaopplysningene er hentet fra Skoleporten. Disse opplysningene benyttes også i planleggingen og gjennomføringen av fylkesmannens møter med den enkelte kommune. I 2015 hadde vi fokus på spesialundervisning, resultater på nasjonale prøver samt elevundersøkelsen.

I tillegg til arbeidet med tilsyn og kommunebilder brukes data fra Skoleporten i forbindelse med tildeling av etterutdanningsmidler og i prosjektet Bedre læringsmiljø.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ser på Skoleporten som et viktig verktøy i sektorovervåkingsarbeidet. Vi merker at medias interesse for Skoleporten øker. Spesielt merker vi dette i forbindelse med publiseringen av nasjonale prøver. Analyse av resultatene i vårt fylke ble lagt ut som en nyhetssak på vår hjemmeside. Dette fikk mye oppmerksomhet i media både på lokalt og nasjonalt nivå.

Vi utarbeider også analyser om situasjonen i Nord-Trøndelag i forbindelse med publiseringen av resultater fra Elevundersøkelsen og GSI. Disse analysene publiseres på vår hjemmeside.

31.4 Informasjon, veiledning og kunnskapsinnhenting

Vurdering av måloppnåelse

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag anser at vi har god måloppnåelse og har innfridd resultatkravene knyttet til området informasjon, veiledning og kunnskapsinnhenting. Vi har gjennomført oppdraget på en tilfredsstillende måte og har ingen avvik å melde.

Fylkesmannen vært tilgjengelig og arbeidet systematisk og proaktivt med informasjon samtidig som informasjons- og veiledningsarbeidet har vært tilpasset lokale behov. Vi har gjort lokale barnehageeiere, lokal barnehagemyndighet, skoleeiere og aktuelle målgrupper kjent med regelverket og nasjonale føringer i utdanningspolitikken på barnehage- og opplæringsområdet. Informasjons- og veiledningstiltak innenfor nasjonale satsingsområder har vært prioritert, og dette arbeidet har vært tilpasset lokale behov. Kjennskap til og kunnskap om vårt fylke har vært avgjørende for hvordan dette arbeidet er blitt lagt opp.

Det er likevel slik at vi i løpet av året både har nyansettelse og sykmelding i personalet. Dette gjør at vi med tanke på ressurser er sårbare på enkelte områder (f.eks. det spesialpedagogiske området, det minoritetsspråklige feltet samt videregående opplæring).

AV tiltak kan vi nevne utgivelsen av vårt nyhetsbrev. Det startet vi med i 2014. Nyhetsbrevet sendes kommuner og barnehageeiere 3-4 ganger pr. år. I samme nyhetsbrev er det stoff om barnehage, grunnskole, videregående skole og voksenopplæring. Nyhetsbrevet er et bidrag til å synliggjøre sammenhenger, og er et tiltak vi får gode tilbakemeldinger på. Tema i de tre nyhetsbrevene for 2015 var:

- 1-2015: Felles innsats mot mobbing
- 2-2015: Nytt på oppvekstområdet høsten 2015
- 3-2015: Minoritetsspråklige barn og unge

Det er et lokalt mål for oss at stadig mere informasjon og veiledning samordnes der dette er formålstjenlig.

Barnehageområdet:

I mange år har vi på barnehageområdet sendt ut et årlig spørreskjema til kommunene. Dette gjøres i dag elektronisk ved bruk av QuestBack. Embetsoppdraget er utgangspunkt for utarbeidelsen av spørsmålene i spørreskjemaet, og vi stiller spørsmål vi mener er relevante for å få tilstrekkelig oppdatert kunnskap slik at vi kan utføre oppdragene på en bedre måte.

Spørreskjema 2015 hadde bl.a. følgende tema:

- Barnekonvensjonen
- Diskriminering og mobbing i barnehagen
- Barnehagemyndighetens kompetanse
- Kompetansestrategien
- Barnehagemyndighetens ansvar for kommunale og private barnehager
- Samiske barn i Nord-Trøndelag
- Barnehage-skole
- Kommunalt tilskudd til ikke-kommunale barnehager

Informasjon vi får blir synliggjort overfor kommunene på ulike måter, f.eks. som bakgrunnsinformasjon for ulike satsinger og som informasjon i våre to årlige rapporter: *Tilstandsrapport* og *Fagrapport*. Kommunene ser at det vi får svar på, blir aktivt brukt av oss. Dette tror vi er årsaken til at vi har svært høy svarprosent på disse årlige spørreskjemaene. Kjennskap til og kunnskap om vårt fylke er avgjørende for hvordan arbeidet er blitt lagt opp. Sammen med annen informasjon f.eks. fra BASIL blir så de to ovennevnte rapportene utarbeidet på våren. Disse rapportene har vist seg å være ett av de viktigste arbeidsredskapene på barnehageområdet. Rapportene brukes aktivt internt hos fylkesmannen. De bidrar også til informasjon og erfaringsdeling mellom kommunene, høyskolesektoren o.a. Media bruker også disse rapportene.

Et annet område som vi vil si vi har lyktes med, er arbeidet med årsmeldingsskjemaene i BASIL. Dette arbeidet gir oss hurtig informasjon om status på barnehageområdet, og under arbeidet med BASIL oppdager vi utfordringer i fylket. Denne informasjonen sammen med annen informasjon om den enkelte kommune gir et godt grunnlag for videre informasjon og veiledning. Dette året er det gjennomført flere møter med enkeltkommuner hvor det ene målet har vært å bevisstgjøre kommunene hvordan BASIL kan bli et godt hjelpemiddel i den enkelte kommunes arbeid med barnehagesektoren. Gjennom arbeidet med BASIL oppnår vi en meget god dialog med den enkelte kommune.

Fylkesmannen har lagt vekt på å ha god dialog med kommunene. Gjennom år er den gode kontakten etablert slik at informasjonen flyter lett begge veier. Eksempler på vårt samarbeid med kommunene på barnehageområdet er i tillegg til det årlige spørreskjemaet som kommunene besvarer, informasjon som legges ut på hjemmesiden vår, ulike nettverk, samlinger for barnehageansvarlige i kommunene og samlinger for barnehageeiere.

Høsten 2013 ble det etablert to kommunemyndighetsnettverk; ett for norddelen av fylket med 14 kommuner, og ett i sørdelen av fylket med 9 kommuner. Målet med etableringen av disse nettverkene var å få mindre fora for å diskutere aktuelle saker. Deltagelse i disse nettverkene var et tilbud til kommunene. Vi forventet ikke at alle kommunene ville delta i nettverket, bl.a. har vi flere små kommuner hvor barnehageansvarlig har svært mange områder i sitt arbeid, men disse kommunene ville også delta. Nå ser det ut som om samtlige kommuner vil være med. Det er en utfordring for oss og et uttalt mål at disse nettverkssamlingene blir på en slik måte at de hjelper og sparer kommunene for en del arbeid som kan oppleves belastende å sitte alene med. Nettverket skal bidra til en enklere hverdag for kommuneadministrasjonene.

Erfaringer fra tidligere barnehagenettverksarbeid er en god støtte i dette arbeidet. Slik det nå ser ut, er dette et eksempel på en arbeidsform som kan ha god effekt. Via nettverksarbeidet når vi ut til flere enn gjennom de ordinære kommunesamlingene der vi inviterer alle kommunene i fylket. Disse samlingene har også god deltagelse, men det ser ut som om vi når ut til flere via de mindre nettverkene. Tanken er ikke at de tradisjonelle

samlingene med kommunen som barnehagemyndighet skal utgå, men at tema i samlingene vil være noe ulike. I nettverkene vil det være enklere å «skreddersy» innholdet, og på fellessamlingene vil formidling av nasjonal barnehagepolitikk, ny barnehageforskning, samarbeid med andre instanser o.l. være tema. Disse to arenaene for kommunen som barnehagemyndighet ble evaluert i 2014, og det ble besluttet å fortsette med nettverkene i 2015. Videre ble det i 2015 besluttet å endre antall samlinger med kommunen som barnehagemyndighet, fra 3 til 2 samlinger per år. Tidligere hadde vi en samling for barnehageeierne per år. Dette er nå økt til at vi har en samling vår og en samling høst. Vi ser at eierne er en svært viktig gruppe å nå direkte ut til, og at det har effekt, ser vi på oppmøte og tilbakemeldinger.

Både på samlinger for barnehageeierne og kommunen som barnehagemyndighet er det forsøkt å legge til rette for et innhold som varierer mellom erfaringsdeling, ny forskning og informasjon fra Fylkesmannen. Hovedtema i 2015 har vært barnehagens læringsmiljø.

Det er gjennomført to samlinger med kommunen som barnehagemyndighet der vi vil nevne følgende tema:

- Barnehagens læringsmiljø – læringsforståelsen i barnehagens styringsdokumenter v/Berit Bae
- Informasjon om realfagkommunesatsinga + innspill fra realfagskommunene i Nord-Trøndelag
- Orientering om Udirs prosjekt «Barnehagens læringsmiljø»
- Morgendagens barnehage – hvordan skaper vi den sammen v/representanter fra nettverket Morgendagens barnehage
- Kommunens tilsyn med barnehager v/representant fra kommune og fra Udir
- Fagbrev i barnehagen
- Internasjonalt arbeid
- Kompetanseutvikling og kommunen som barnehagemyndighet v/repr. fra kommuner og Fylkesmannen

Det er også gjennomført to samlinger med kommunale og private barnehageeiere. Fra disse to samlingene kan vi nevne følgende tema:

- Realfag i barnehagen – Forskerfrøprisen 2014 v/Vårtun barnehage, Steinkjer
- Mobbing i barnehagen v/FUB
- Regelverk på barnehageområdet v/Fylkesmannen
- Kompetansestrategien v/Fylkesmannen
- Barns demokratiske deltakelse i barnehagen: fordring og utfordring v/Mari Pettersvold
- Den brysomme profesjonaliteten – hvorfor og hvordan bruke profesjonsfellesskapet som lærings- og utviklingsarena? v/Jens Garbo, Utdanningsforbundet

Disse fire samlingene har hatt god deltagelse og Fylkesmannen har dermed nådd ut til mange med informasjon om statens barnehagepolitikk. Dialog med sektoren samt at Fylkesmannen er oppdatert på ny forskning ser vi på som svært viktig i dette arbeidet. Her opplever vi at vi har lyktes godt.

Fylkesmannen har i samlinger med kommunen som barnehagemyndighet og med kommunale og private barnehageeiere prioritert pedagogiskfaglige innlegg knyttet til ny forskning. Dette skulle ikke være løsevevne tema, men tema som framsto som deler i en større sammenheng. Fylkesmannen mener at når samme tema blir gjentatt på ulike samlinger, kurs og nettverk, men for ulike målgrupper, er det en arbeidsform som gir et godt resultat.

I Nord-Trøndelag arrangeres det en årlig Barnehagekonferanse. Barnehagekonferansen hadde flest barnehageansatte som deltakere, men også barnehagemyndigheter. Konferansen har flere fellesforedrag og en bolk med parallelle sesjoner. Fellesforedragene i 2015 var en oppfølging av Udir sine regionale konferanse høsten 2014 om kvalitetsverktøy. Klipp fra innholdet:

- KiB – Kvalitet i barnehagen v/Kristina Kvåle, Udir
- Kvalitetsutvikling i barnehagen v/Sigurd Aukland

Vi erfarer at de temaene som Fylkesmannen tar opp i ulike fora, viderefremidles ut i kommunene, noe vi har mange eksempler på. Dette stiller strenge krav til det innholdet vi formidler samtidig som vi ser at det vi bidrar med, har en effekt. Men det krever også mye av oss, bl.a. at vi er oppdatert på nyere forskning og kan unngå ulike «døgnfluer».

Mona Nicolaysen holdt 15. desember 2015 et foredrag om pedagogisk dokumentasjon som verktøy for å utvikle sitt pedagogiske arbeid. Et spennende foredrag som viste hvordan pedagogisk dokumentasjon kan bidra til å utvikle en delingskultur og en refleksjonskultur.

Målgruppen var i hovedsak kommunen som barnehagemyndighet, men stoffet er aktuelt for alle som jobber på barnehageområdet. Noen av deltakerne fulgte forelesningen på Statens Hus, andre fulgte via nett-tv. I ettertid blir

det mulig å se denne forelesningen via fylkesmannens hjemmeside. Dette vil bli fulgt opp i 2016.

Fylkesmannen har på barnehageområdet flere gjennomgående aktiviteter som spørreskjema, rapporter, samlinger og nettverk. Vi vurderer kontinuerlig effekten av disse tiltakene. Konklusjonen så langt er at dette er svært positive tiltak for Nord-Trøndelag, og at dette ønsker vi å fortsette med.

Opplæringsområdet og fellestiltak

Alle ansatte er involvert i arbeidet med informasjon og veiledning. Det er et omfattende regelverk hvor den enkelte bidrar innenfor ulike områder. Informasjon og veiledning går lett over i hverandre. Erfaringen er at informasjon ofte fører til økt etterspørsel av veiledning. Vi blir stadig mer etterspurt til veiledingsoppdrag.

Vi har mange arenaer for dette arbeidet. Det skjer mye informasjon og veiledning i samtaler og dialog med sektor, foresatte og allmenheten. Veiledning knyttet til felles nasjonalt tilsyn og andre tilsynsystema har stort omfang når vi ser arbeidet som skjer forut for tilsyn, under tilsyn og i oppfølging etter tilsyn. Vi har kommuner som får oppfølging i lang tid etter at tilsynet er gjennomført.

Møter, konferanser og nettverk i egen eller andres regi gir rom for fokus på innhold, prinsipper og mål i den nasjonale utdanningspolitikken. Vi ser også at oppfølging av nasjonale satsinger som Ungdomstrinn i utvikling, Veilederkorps, Vurdering for læring, Regelverk i praksis og Kompetanse for mangfold, gir oss rom for å ha fokus på regelverk og regelverksetterlevelse. Videre har vi gjennom egne møter for friskolene og deltakelse på rektormøter i kommuner, fylkeskommunen og regioner bidratt med informasjon. Vi jobber kontinuerlig med å gi god veiledning i klagesaksbehandling, informasjonsbrev og via vår hjemmeside. Andre arenaer hvor vi har vært initiativtakere i samarbeid med KS og oppvekstprogrammet i Nord-Trøndelag, er «Den gode barnehagemyndighet og skoleeier» og som en oppfølging av det, «Den gode skoleleder» - et program for skoleledere i fylket.

Vi får jevnlig spørsmål om regelverket innenfor et bredt spekter. I 2015 har vi hatt spesiell fokus på noen områder. To av disse anser vi å ha en sammenheng med felles nasjonalt tilsyn. Både kommuner som har tilsyn, men også de som har oppfølging etter tilsyn og de som kun har fått informasjon om tilsynsystemet, har etterspurt veiledning på regelverket innen lokalt arbeid med læreplaner og undervisningsvurdering. Vi har valgt å bistå med veiledning både for skoler, kommuner og regioner. Vi har også løftet dette inn i konferanser og nettverk.

Det andre området som er ledet ut av funn etter tilsyn, er innenfor det spesialpedagogiske feltet. Her har vi hatt fokus på sakkyndige vurderinger, vedtak om spesialundervisning og individuelle opplæringsplaner og sammenhengen mellom disse. Det er etter initiativ fra oss, gjennomført møter med alle PP-tjenester i fylket. I løpet av de siste par årene har vi sett at det er behov for fokus på sluttvurdering. Her har vi etter å ha deltatt på samlinger i enkeltstående kommuner, gått ut med tilbud til alle kommuner om å få veiledning på dette området. I løpet av 2015 har vi gitt veiledning på dette området til så godt som alle kommuner og friskoler.

Fylkesmannen skal også informere og veilede til allmenheten og aktuelle målgrupper. Det meste av dette arbeidet har skjedd via kronikker i lokale medier, bruk av fylkesmannens hjemmeside og facebook-profil. Vi bidrar videre gjennom informasjon i pressens arbeid med saker innenfor det lovverket vi forvalter. Vi har dessuten hatt møte med elevombudet.

Vi jobber for stadig å bedre vårt arbeid med kunnskapsinnhenting knyttet til sektor i fylket. Det er viktig å se på den samlede kunnskapen vi har, og det legges vekt på at alle deltar i jevnlig gjennomgang av tilstanden i friskoler, kommuner og fylkeskommunen. Her tas inn kunnskap etter arbeid med tilsyn, veiledning, dialog med sektor og andre som foresatte og elever, klager, henvendelser og oppfølging av både sentrale og lokale satsinger. Statistikk benyttes alltid i arbeidet med kunnskapsinnhenting og risiko- og sårbarhetsanalyser. Vi gjennomfører også medieovervåking av sektor i fylket. I tillegg er oppdatert kunnskap om sektorovergripende kilder som rapporter og forskning, viktige bidrag som kunnskapsinnhenting. Samlet gir dette et godt bilde av situasjonen i fylket. Vi opplever at vi med dette som utgangspunkt, kan jobbe til beste for barn og unge i fylket.

Tilbakemeldinger til Utdanningsdirektoratet skjer i store trekk gjennom informasjon om ulike satsinger, gjennom møter og delvis gjennom bekymringsmeldinger som grunnlag for tilsynsarbeidet som gjennomføres med friskoler.

Av gjennomførte tiltak på grunnopplæringsområdet med særlig god effekt, vil vi nevne følgende:

- *Nyhetsbrev.* Vi har gjennom et drøyt år gitt ut 3-4 nyhetsbrev per år. Nyhetsbrevet blir distribuert bredt til kommuner, barnehager og skoler. Vi har som prinsipp at det skal være saker knyttet til barnehageområdet, grunnopplæringsområdet og voksenopplæringsområdet i alle brev. I tillegg skal det alltid være en sak som er overgripende for barnehage og skole. Det legges også inn oversikt over områder som er aktuelle på det tidspunktet brevet sendes ut. Disse sakene har alltid linker til mer informasjon. Vi vet at dette har god effekt

fordi sektor etterspør nynetsørene.

- *Kompetanse for mangfold.* Fra kommuner og fylkeskommunen har til sammen 24 enheter deltatt i satsingen hvor deltakerne hadde en bredde fra barnehage til voksenopplæring. En kommune valgte å ha med et bibliotek. Noe som komplementerte den helhetlige satsingen i kommunen. En så omfattende satsing med veiledning på enhetsnivå ut fra en barnehage- og skolebasert kompetanseheving har vist seg å være effektiv. Vi vil arbeide for å spre kunnskap og erfaringer fra deltakerne i satsingen til andre i fylket.

Det er en intensjon å videreføre kunnskap og erfaringer innen feltet i de kommende årene gjennom å fortsette kompetanseheving for ledere og ansatte gjennom embetets satsing på fagsamlinger i regi av «Morgendagens elever går i dagens barnehage». I tillegg kommer et samarbeid mellom en kommune og Nord universitet for å etablere videreutdanning. Fokus vil være flerkulturell pedagogikk og andrespråkutvikling.

- *Tilbud om veiledning om sluttvurdering og sammenhengen undervisningsvurdering og sluttvurdering.* Vi har valgt å gå ut med tilbud om veiledning ut fra det vi ser gjennom klager på standpunkt. Endringer i forskriften har også ført til flere spørsmål på området. Etter å ha gitt veiledning til enkelte på forespørsel, fant vi det riktig å gå ut med tilbud til alle. Omtrent alle kommuner har derfor i løpet av 2015 fått veiledning på dette området. Det er gjennomført til enkeltkommuner, noen kommuner i fellesskap og i regioner der dette er etablert. Vi får gode tilbakemeldinger på denne måten å møte skoleeiere og skoleledere på. Vi får gitt informasjon og veiledning, samt skaffet oss kunnskap om sektoren og hva de opplever som problematisk i denne sammenheng.
- *Veiledning og oppfølging av felles nasjonalt tilsyn.* Vi laget tidlig en tentativ plan for felles nasjonalt tilsyn for hele perioden. Informasjon om tilsynsystema ble gitt første året. Senere har kommuner som får tilsyn tilbud om veiledning samtidig med at de får varsel om tilsyn. Den enkelte kommune kan be om utdypende veiledning før selve tilsynet. Aller mest ser vi at kommuner og skoler etterspør bistand når tilsynet er over. Det er kjent i sektor at de kan be om veiledning i sitt videre arbeid med tilsynsområdene. Dette har flere kommuner benyttet seg av. Vår kunnskap om sektor gjennom tilsyn, bidrar også til vårt kunnskapsgrunnlag i utvelgelse av kommuner til statlige satsinger som vurdering for læring, veilederkorps m.fl. Vi får bekreftet gjennom tilbakemeldinger etter tilsyn at kommunene er positive til tilsyn i kombinasjon med veiledning som metode – og den læringseffekt som ligger i dette. Videre ser vi at kommuner som ennå ikke har fått varslet tilsyn, tar kontakt og ønsker bistand på det aktuelle området.
- Fylkesmannen bidrar med informasjon og veiledning på det årlige møte i nettverket "Hjulet", representert gjennom to kommunale voksenopplæringscentre, en barnehage, en grunnskole og en videregående skole, for minoritetsspråklige i regi av NAFO. En arena hvor det meldes om tilstanden i sektoren, erfaringer deles og statlig politikk formidles.
- Fylkesmannen har informert kommunene, skoleeiere, ordførere og skolene via brev, mail og gjennom vår nettside om Benjaminprisen og Dronning Sonjas skolepris for inkludering og likeverd. Fylkesmannen nominerte Høylandet kommune til Dronning Sonjas skolepris for inkludering og likeverd. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag var representert på jubileumskonferansen og påfølgende mottakelse på slottet.

31.5 Eksamen og prøvelfeltet

Vurdering av måloppnåelse

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.5 som utført i samsvar med oppdraget som er gitt. Måloppnåelsen vurderes som tilfredsstillende, og vi har på dette resultatområdet tilstrekkelig saksbehandlerkompetanse og ressurser.

Eksamen

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har bidratt til at gjennomføringen av eksamen har fulgt gjeldende retningslinjer. Vi har satt eksamen og eksamensgjennomføring på dagsorden på aktuelle møtearenaer, samt besvart og fulgt opp henvendelser så raskt som mulig. Enkelte henvendelser er blitt rapportert videre til Utdanningsdirektoratet. Vi ser at det er svært viktig å «verne» eksamensperioden fra tilsyn og annen utadrettet virksomhet. Rask og god håndtering av henvendelser under eksamensavviklinga er viktig for enkeltelever og skoler.

Vi har fortsatt vår praksis med å notere ofte stilte spørsmål, samt mistanker om uregelmessigheter i forberedelsene fram mot eksamen, under eksamen og gjennom sensurperioden. Disse notatene er viktige for oss i planleggingen av neste års eksamensgjennomføring og sensur. Det er blant annet fortsatt slik at skoler registrerer feil fagkode på elever med fritak for vurdering i sidemål, selv om det har vært betydelig færre i 2014 og 2015. Vi ser hvor viktig det er at skoleeier og skoler har gode rutiner som kvalitetssikre arbeidet med å forberede og gjennomføre eksamen.

Antall papirbesvarelser har gått litt ned.

Arbeidet med gjennomføring av sentralt gitt eksamen i grunn og videregående opplæring har gått som planlagt. De elektroniske systemene PAS og PGS fungerer i all hovedsak som et godt verktøy for alle involverte. Fylkesmannen har brukt en del tid på support/veiledning knyttet til disse verktøyene, og er spent på hvordan ny eksamenstjeneste vil fungere på vårens eksamen i grunn- og videregående skole. Ved høstens eksamen i videregående hadde vi svært få henvendelser. Dette kan tyde på at systemet er brukervennlig og at det fungerer godt for skolene.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har et tett og godt samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag på eksamensområdet. Embetene samarbeider omkring informasjonsarbeid, fagdager, fellessensurmøte etc. Vi har utviklet et felles årshjul – og drøfter felles utfordringer og forbedringer på eksamensområdet i begge fylker. I 2015 gjennomførte vi for første gang et eget møte knyttet til oppnevningen av sensorer. Hvert embete kjenner skolene i sitt fylke best. Vi kan derfor gi råd til hverandre om skoler som har særskilt behov for kompetansehevende tiltak innenfor vurdering, og som derfor bør ha sensorer oppnevnt i de ulike fagene.

Trøndelagsfylkene har hatt en fast ansvarsfordeling på eksamensområdet, hvilket betyr at Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har hatt ansvar for norskkodene mens Sør-Trøndelag har matematikk og engelsk. Tilgangen på sensorer i norsk har gjennom år gått noe ned. Begge embetene oppfordret skoleeiere til å bidra med sensorer, spesielt i norsk og engelsk.

For to år siden arrangerte vi en egen fagdag i tillegg til førsensuren/sensorskoleringen i norsk. Dette for å rekruttere flere sensorer i faget, men også for å sette fokus på godt vurderingsarbeid. Fortsatt får vi tilbakemeldinger på at denne fagdagen ønskes igjen. Vi fikk nesten 80 foreslåtte fagpersoner i norskkodene, og brukte 56 av dem til sensorer.

Førsensuren (sensorskoleringen) er viktig som kompetansehevende tiltak, både for å få et tolkningsfellesskap og kvalitetssikre sensuren (reliabiliteten), men også for å forbedre opplæring og vurdering generelt i norskfaget. De fleste sensorene møtte, og det ble gitt gode tilbakemeldinger på betydningen både denne fagdagen og fellessensuren har for arbeidet med opplæring i faget generelt, og vurdering spesielt.

Oppnevningen av sensorer er et arbeid som vi bruker endel tid på. For oss er det viktig å ha et sensorkorps som representerer flest mulig skoleeiere. Sensorkorpset skal bestå av noen med lang erfaring, men vi sørger også for å hele tiden rekruttere inn nye. Sensurarbeid er et godt kompetansehevende tiltak, og flest mulig bør få denne muligheten.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har valgt å ha en oppmannsgruppe på fire; to oppmenn med hovedansvar og to som skiftes ut for hvert år. Ved å ha fire reduseres sårbarheten, arbeidsbyrden fordeles og vi får spredd kompetansen med å ha noe gjennomstrømming i gruppa.

Fylkesmannen følger utviklingen av resultatene på eksamen. Vi bruker denne kunnskapen i vårt ROS-arbeid i forbindelse med tilsyn. I tillegg bruker vi den til å planlegge kompetansehevende tiltak. Årets resultater i matematikk var dårligere enn noensinne, og vi så behov for å sette inn tiltak. I samarbeid med Fylkesmannen i Sør-Trøndelag ble det derfor planlagt en fagdag for sensorer i matematikk, samt lærere som underviser i matematikk på ungdomstrinnet. (Dagen ble gjennomført i februar 2016.)

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hadde ansvar for å planlegge og gjennomføre møte i eksamensregion 08. Temaer som vi hadde på agendaen var erfaringer med ny eksamenstjeneste, hvordan vi følger opp uregelmessigheter i etterkant av eksamen, hvordan vi informerer om eksamen til de ulike målgruppene og hvordan vi setter resultatområde 31.5 i sammenheng med 32.2. Regionen synes det gir utbytte å utveksle erfaringer på denne måten, og har bestemt at vi skal ha et slikt møte årlig, og at ansvaret for gjennomføringen skal gå på omgang.

Nasjonale prøver og kartleggingsprøver

Fylkesmannen sprer informasjon om gjennomføring av nasjonale prøver i møter med skoleeiere og skoleledere. Vi bruker hjemmesiden aktivt for å informere om nasjonale prøver i ulike faser. Gjennom oppfølging av skoleeiere ser vi om de har rutiner for å følge opp sine skoler i påmeldingsfasen. Vi sammenligner rapporter fra GSI og PAS om antall elever. Ved avvik kontakter vi både skoleeier og gjeldende skole. Alle skoler i Nord-Trøndelag har gjennomført samtlige nasjonale prøver i 2015.

Vi ser imidlertid at utfordringen ligger i oppfølging av registrerte resultater. Oppfølgingsrapport 1 og 2 i PAS ble brukt i dette arbeidet. Ei uke før fristen for registrering for ungdomstrinnet manglet ca. 20 % resultater.

Registreringsfristen var i høsteferieuka i Nord-Trøndelag. Fylkesmannen kontaktet flere skoleeiere og skoler.

men det var mange som hadde tatt ferie. Vi klarte likevel å komme ned til 3,3 - 4,9 % med «manglende resultater».

Vi hadde tettere oppfølging av registrering på 5. trinn. Dette resulterte i at vi ligger godt under landsgjennomsnittet når det gjelder manglende resultater på 5. trinn. Her ligger vi på 1,1-1,6 %. Dette utgjør 39 elever uten resultater av 5040 registrerte elever på 5. trinn. Flere skoler har heller ikke registrert alle elever med fritak, slik at en del av disse elevene har havnet under kategorien «manglende resultater».

Fylkesmannen har ved flere anledninger og gjennom mange år veiledet skoleeiere om reglene for fritak fra nasjonale prøver. Vi hadde i 2015 en gjennomsnittlig fritaksprosent på 3,2 (kilde PAS).

Størst økning i andel elever med fritak finner vi på 5. trinn. Antall elever med fritak er betydelig redusert på 8. og 9. trinn i 2015, men vi bør se dette i sammenheng med økningen i andelen av manglende resultater. Av erfaring vet vi at en del elever som har fått fritak ikke blir registrert med rett kode i PAS. Sammenligner vi oss med tall på nasjonalt nivå, ligger vi godt under landsgjennomsnittet på 8. og 9. trinn.

Utviklingen av flere verktøy knyttet til pedagogisk bruk av de nasjonale prøvene har blitt presentert skoleeiere ved flere anledninger. Det samme gjelder de karakterstøttende og læringsstøttende prøvene. Fylkesmannen har et analyseteam som utarbeider risiko- og sårbarhetsanalyser i forbindelse med tilsynsarbeidet vårt, jf. 31.3.

Informasjon om kartleggingsprøver legges på vår hjemmeside. Vi gir dessuten bruker støtte og veiledning ved henvendelser. Imidlertid anser vi det som utfordrende å følge opp resultater eller gjennomføring av kartleggingsprøver da vi her ikke har noen tilgang til data/informasjon om hvordan disse gjennomføres. I fellesdelen av det felles nasjonale tilsynet skal skoler beskrive hvordan de følger opp elevers læringsutbytte. Her ser vi at vi kan få noe kunnskap om hvordan skoler bruker informasjon fra bl.a. kartleggingsprøvene til å tilpasse opplæringa, og vi har også mulighet til å veilede om slik oppfølging av disse prøvene.

Oppfølging/tiltak i 2016

Vi ser at vi i 2016 må følge opp kommuner med økende fritaksprosent og manglende resultater på nasjonale prøver tettere. Vi har vurdert tilsyn i 2015, men vi la opp til veiledning og tett oppfølging. Det er store variasjoner mellom skoler og kommuner. I 2016 skal vi ha tilsyn med 4 kommuner. Utvelgelse av tilsynsobjekt er basert på risiko- og sårbarhetsanalyse.

Fylkesmannen har også, sammen med mange andre indikatorer og informasjon, brukt resultater av nasjonale prøver ved utvelgelsen av tilsynsobjekter for felles nasjonalt tilsyn, både til fellesdel og skolebasert vurdering.

Som et ledd i oppfølgingen av svake resultater på nasjonale prøver i 2015 skal vi ha to samlinger om nasjonale prøver i 2016. Målgruppa for den ene samlingen er skoleeiere og rektorer og tema er bl.a. nasjonale prøver som verktøy for styring og forbedringsarbeid. Dette gjennomfører vi i samarbeid med Utdanningsdirektoratet. Senere i 2016 skal vi ha en samling for lærere i fylket hvor vi skal ha pedagogisk bruk av nasjonale prøver som tema.

Svake resultater på nasjonale prøver har fått bra dekning i media i Nord-Trøndelag. Fylkesmannen har deltatt aktivt i debatten. Det ble bl.a. skrevet en kronikk som sto på trykk i to av våre fylkesaviser. Ved flere anledninger har det blitt satt fokus på resultatene og tiltak som kan føre til bedre elevens utbytte av opplæringen.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på	Nord-Trøndelag ligger godt under landsgjennomsnittet på 8. og 9. trinn. Men dette må ses i sammenheng med en liten økning i antall "manglende resultater". På 5. trinn ligger vi over landsgjennomsnittet i antall elever med	Vi har store variasjoner mellom kommunene i Nord-Trøndelag. Vi finner også variasjoner innen en og samme kommune. Fritaksprosent bør	NT følger samme trend som landet for øvrig ved at for mange elever fritas på	Fylkesmannen har planlagt tilsyn med 4 kommuner i 2016. Statistikk over fritaksprosent og antall i "manglende

nasjonale prøver	antall elever med fritak. Sammenligner vi årets tall med 2014, ser vi økning i fritaksprosent i engelsk og regning på 5. trinn. I lesing har vi en liten reduksjon i fritaksprosenten i forhold til 2014.	tolkes litt forsiktig for de små skolene, hvor noen få elever med fritak på enkelte trinn kan medføre høy fritaksprosent.	mange elever mottas på 5. trinn.	resultater" har vært en vesentlig del av risiko-og sårbarhetsanalyse.
------------------	---	---	----------------------------------	---

31.6 Barn og unge – tidlig innsats, spesialpedagogisk hjelp, tilpasset opplæring og økt gjennomføring

Vurdering av måloppnåelse

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.6 som utført i samsvar med resultatkravene i embetsoppdraget.

Fylkesmannen anser at kontorets kompetanse på området er god.

Fylkesmannen har videreført arbeidet knyttet til andelen elever med spesialundervisning i fylket. Andel elever som får spesialundervisning var 9,1 % i 2015 mot 9,7 % i 2014 og 10,9 % i 2013. Det ser ut til at fokus på temaet over år ser ut til å gi resultater.

Fylkesmannen har i flere år hatt stor oppmerksomhet på området tilpasset opplæring, spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Vi erfarer at samarbeidet heim, skole og PPT har blitt bedre. Undervisningen som elevene får tydeliggjøres i større grad i elevens IOP. Dette er en positiv utvikling.

Fylkesmannen har gjennomført møter med PPT- kontorer i fylket knyttet til temaet spesialundervisning, tilpasset opplæring og erfaringer knyttet til klagesaker. Dette har bidratt til å sette fokus på viktige problemstillinger og bedre regelveksetterlevelse.

Analyse av GSI-data for 2015 viser at andel elever med enkeltvedtak knyttet til spesialundervisning på 8.-10.trinn er redusert fra 14,42 % i 2013 til 11,03 % i 2015. Samtidig er andel lærertimer til spesialundervisning i forhold til totalt timetall redusert fra 21,1 % i 2013 til 20,2 % i 2015.

Mange skoleeiere har i samarbeid med Fylkesmannen hatt fokus på spesialundervisning. Selv om at andel av elever med enkeltvedtak fortsatt er størst på ungdomstrinnet, ser vi en god utvikling. Ved tilsynsbesøk på kap. 9a og Lokalt læreplanarbeid/skolebasert vurdering, drøftes skolens bruk av tilpasset opplæring og spesialundervisning. Her får vi kunnskap om hvordan skolene tenker i dette arbeidet, noe vi tar med oss i det videre veiledningsarbeidet opp mot kommunene.

Fylkesmannen veileder og informerer foresatte, kommuner, fylkeskommunen, kommunale skoler, private skoler, kommunale barnehager og private barnehager om rettigheter og plikter som følger av kapittel 5 i opplæringsloven. I 2016 vil vi i tillegg fokusere på saksbehandlingsrutiner/regler i kommunene og PP-tjenesten. Dette er et fast tema i møter med PP-tjenesten i de ulike kommunene.

Avdelingen har hver mandag fellesmøte hvor det diskuteres hvilken informasjon som skal legges ut på Fylkesmannens hjemmeside, bl.a. eventuelle nyheter på områdene spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp og tilpasset opplæring.

Avdelingen har et Opplæringsteam som ser til at det blir satt fokus på tilpasset opplæring/spesialundervisning i arbeidet opp mot kommunene innenfor alle områdene i embetsoppdraget.

Elevundersøkelsen viste stabilt høye mobbetall i Norge 2008-2013. Dette førte til en omfattende statlig satsing for å få ned mobbetallene. Avdelingen har satt i verk tiltak som hadde som mål å bedre skolemiljøet i utvalgte skoler.

En av satsningene som ble satt i gang i 2013 var Målrettet innsats mot mobbing, som har navnet Læringsmiljøprosjektet i dag. Avdelingen har i denne satsingen fulgt opp kommuner/skoler som har hatt stor utfordringer knyttet til læringsmiljøet. Grunnlag for utvelgelsen er primært elevundersøkelsen. De utvalgte kommunene og skolene har lagt frem hvilke tiltak de har satt i verk. De har også presentert planverk de har utarbeidet med sikte på å bedre læringsmiljøet. Gjennom besøk ved de utvalgte skolene, har avdelingen kunnet veilede og informere om lovverket og om god praksis. Avdelingen planlegger en samling (samling 2) for disse

Tiltak mot frafall i videregående skole er sentralt i avdelingens daglige arbeid. I Nord-Trøndelag er Ole Vig videregående skole i Stjørdal en av skolene i ordningen «Forsøk med NAV-veileder i videregående skole». I dette samarbeidet hvor NAV, Nord-Trøndelag fylkeskommune, Ole Vig Videregående skole og Fylkesmannen er representert, er en ressurs på til sammen 200 % stilt til rådighet for skolen. Rektor disponerer ressursen til det beste for elever som har behov for oppfølging. Fylkesmannen er representert i styringsgruppen, og er med på drøftinger knyttet til å få mest mulig positiv effekt ut av ordningen. Ettersom forsøksordningen utvides, planlegges det møte med rektorer med tanke på erfaringsdeling i 2016.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Vurdering av måloppnåelse

Fylkesmannen vurderer oppdraget knyttet til resultatområde 31.7 som utført i samsvar med de forutsetninger som er gitt. Måloppnåelsen vurderes som tilfredsstillende, og måten vi arbeider på gir et godt grunnlag for å kvalitetssikre ordningene.

Fylkesmannen har på dette resultatområdet tilstrekkelig saksbehandlerkompetanse til å forvalte ordningene etter retningslinjene gitt av Utdanningsdirektoratet. Tilskuddsordningene kvalitetssikres gjennom avdelingens organisering av team. Som en del av kvalitetsarbeidet i embetet er det utarbeidet tilskuddskalender som ligger på fylkesmannens hjemmeside. Det er nedfelt retningslinjer og rutinebeskrivelser for saksbehandlingen av hver enkelt tilskuddsordning.

Arbeidet med tilskuddsordninger gir embetet kunnskap og oversikt over de gjeldende områdene. Denne kunnskapen brukes i bl. a. tilsynsarbeid og sektorovervåking.

Fylkesmannen har levert tertialrapporter innen fristen i 2015. Rapportene var avstemt med S-rapport.

Kap 225 post 63 Tilskudd til samisk i grunnskolen innenfor samisk distrikt

Fra 1.1.2013 er det to samiske forvaltningskommuner i Nord-Trøndelag, Snåsa og Røyrvik. Fylkesmannen har via e-post til kommunene informert om ordningen, om retten til opplæring i eller på samisk, og om prosedyrene for å søke om timer for å motta refusjon. Ved behov veileder vi kommunene gjennom selve søknadsprosessen. Rimeligheten i søknaden mht. antall elever som det søkes for, blir vurdert og sammenlignet med tidligere år. Retningslinjene og kriteriene for tilskuddet fungerer etter hensikten. Fylkesmannen har ikke funnet det påkrevet med stikkprøvekontroller.

Kap 225 post 63 Tilskudd til samiske studiehjemler

Interessen for og antallet søknader på de samiske studiehjemlene varierer fra år til år. Det ble ikke utbetalt tilskudd for 2015. I 2015 ga vi tilsagn på til sammen kr 446 000 til 2 skoleeiere og 2 lærere, en søknad fra Snåsa i Nord-Trøndelag og en fra Røros i Sør-Trøndelag, men ingen startet opp på de planlagte studiene. Dette meddelte vi i Tertialrapport for 3.tertial.2015. Vi sendte også en mail til Svanhild Ovrebus Krohn om ubrukte midler 7.12.2015.

Det er viktig for samiske lærere å kunne få tilskudd til utdanning for å ivareta det samiske språket og den samiske kulturen. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag prioriterer tiltak for å stimulere og bevare det sørsamiske språket og kulturen spesielt. I 2016 vil Fylkesmannen bl.a. ta kontakt med det sørsamiske lærernetverket for å oppfordre samiske lærere til å søke om tilskudd til studiepermisjon for videreutdanning i samisk.

225 post 64 - Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge

Fylkesmannen har gjennomført søknadsbehandling og utbetaling etter retningslinjer gitt av KD/Utdanningsdirektoratet. Vi informerte bl.a. gjennom brev til alle kommuner i Nord-Trøndelag og til Nord-Trøndelag fylkeskommune med retningslinjer om mulighet til å søke om tilskudd til barn og unge som søker opphold i Norge. Informasjon legges også på hjemmesiden.

Etter endringer i retningslinjene mottar nå embetene akkumulert oversikt fra Utlendingsdirektoratet (UDI) og Barne-, og ungdoms- og familieetaten (BUF-etaten) over antall barn og unge i målgruppen pr kommune. Fylkesmannen etterlyser mer detaljert informasjon fra Udir om tilskuddsforvaltningen etter ny ordning for å kunne kontrollere utbetalingene.

I rapport for 2. tertial la vi inn en prognose basert på erfaringstall.

Det er stor usikkerhet rundt det å få identifisert hvilke elever som går på den videregående skolen ut fra tilsendte akkumulerte lister. Utdanningsdirektørene i Nord- og Sør-Trøndelag har gjort henvendelser til Udir gjennom bl.a.

arbeidsutvalget og direkte henvendelse til Udir for å få avklart saken. Tilskuddsordningen er under omlegging.

Det er rapportert elektronisk gjennom ordinær tertialrapportering.

Kap 231 post 61 Investeringstilskudd til nye barnehageplasser

BASIL er et nyttig og praktisk hjelpemiddel for å følge med kapasitet i forhold til bindingstid. Stikkprøver blir tatt i forbindelse med gjennomgang av innrapporterte tall per 15.12.15.

Fylkesmannen har i 2015 mottatt flere spørsmål vedrørende investeringstilskudd og bindingstid.

Ut fra en helhetsvurdering basert på BASIL-opplysninger og andre opplysninger om en kommune (skifte av skolesjef, privat barnehage m/investeringstilskudd), ble det gjennomført tilskuddskontroll med bindingstid med 1 barnehage i Nærøy kommune.

Kap 231 post 63 Tilskudd til tiltak for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder

Opplysninger i BASIL blir sammenfattet per kommune og sendt ut til den enkelte kommune for kvalitetssjekk. Dette tallmaterialet blir så sjekket opp mot tall fra Udir.

BASIL-opplysninger er en svært viktig kunnskapskilde for videre arbeid med å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder.

Rapporteringsmuligheter i BASIL gjør det mulig å lage rapporter som kan indikere bruk av midlene i den enkelte kommune (f.eks. antall minoritetsspråklige barn med særskilt tilbud om språkopplæring), og gir slik nyttig informasjon i videre tilskuddskontrollarbeid.

Ut fra en helhetsvurdering basert på BASIL-opplysninger og andre opplysninger om en kommune (skifte av skolesjef, flere private barnehager, økning i antall minoritetsspråklige barn i barnehage), ble det gjennomført tilskuddskontroll med bruk av og rutiner for tilskudd for å bedre språkforståelsen blant minoritetsspråklige barn i førskolealder i Nærøy kommune.

Kap 225 post 66 Tilskudd til leirskoleopplæring

Fylkesmannen har kontrollert at søknadene var fullstendig utfylt med de opplysninger som retningslinjene til ordningen krever. Vi har også kontrollert elevlister og fakturaer fra leirskoler. Dette er ledd i kvalitetssikring av søknadene. Fylkesmannen viser for øvrig til tertialrapporteringen om kontroll og omfanget av tilskuddet. I 2015 har vi ikke brukt opp alle tildelte midler. Det er flere kommuner som etter økonomiske vurderinger har valgt å ikke gjennomføre leirskole om høsten. Denne tendensen ser vi spesielt for små kommuner.

Kap 253 post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Nord-Trøndelag har fire folkehøgskoler. Etter gjennomgangen av regnskapene fra 2014 og selvevalueringsrapportene, kan vi konkludere med at alle skolene har avsluttet regnskapsåret 2014 med overskudd. Noen skoler melder om nedgang i elevtall fra høsten 2014. Styrene ved alle skoler melder om videre drift. Regnskapstallene viser en stabil økonomisk utvikling med solid egenkapital. Vi viser for øvrig til egen rapport til Utdanningsdirektoratet.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen og grunnpoplæringen

Fylkesmannen har gjennomført oppgavene for økt kvalitet i barnehagen og grunnpoplæringen i tråd med resultatkravene.

Kompetanse for mangfold ble gjennomført etter intensjonene, men Fylkesmannen ønsker å framheve bredden og det store engasjementet som preget tiltaket. Nord universitet (Høgskolen i Nord-Trøndelag) har bidratt sterkt til det gode resultatet. Deltakerne var fra barnehage, grunnskole til voksenopplæring, bibliotek og videregående opplæring.

Pedagogisk dokumentasjon som arbeidsredskap vektlegges i kompetanseheving på barnehagefeltet. På første samling i en kursrekke ble det åpnet for at deltakerne kunne følge forelesningen på kursstedet eller via nett samtidig eller i ettertid. Dette åpner muligheter for flere til å delta.

I 2015 er 3. kull *Fagbrev i barnehagen* i gang med tilbud ved videregående skoler i Stjørdal og Namsos. Totalt er det da rundt 110 personer som har kommet i gang med å ta fagbrev mens de er i arbeid i kommunale og private

barnehager.

Fylkesmannen hadde en koordinerende rolle i *Regelverk i praksis* - delprosjekt 3: Kompetanse, *Den praktiske skole- og skoleeierhverdagen*. I tillegg til arrangørene deltok flere ansatte på denne kompetansehevingen. Dette har gitt oss et enda bedre grunnlag for å samhandle med sektor.

Den gode barnehagemyndighet og skoleeier ble avsluttet i 2015. Programmet var et samarbeid mellom Oppvekstprogrammet, KS og Fylkesmannen. Evalueringen av utviklingsprogrammet forteller at det har bidratt til endringer i arbeidsformer, ambisjonsnivå og planer for skole og barnehage i mange av de nordtrønderske kommunene.

Fylkesmannen og KS har i samarbeid fulgt opp med et eget program for skoleledere i fylket - *Den gode skoleleder*. God deltakelse (rundt 125) forteller at tilbudet oppleves som relevant og nyttig for sektor.

Kompetanse for kvalitet - videreutdanning av lærere følges opp i samhandling med KS, Nord universitet og Utdanningsforbundet. Det har vært en fin økning i antall lærere som tar videreutdanning.

Fylkesmannen opprettholdt også i 2015 trykket på kompetanseutvikling på det samiske området. Spesielt viktig er *kompetansenettverket* som har fungert i flere år. Nytt i 2015 var oppstart av nytt studium *PUB* (pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen) ved HiNT. Målgruppe er ansatte ved den sørsamiske barnehagen på Snåsa.

32.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Vurdering av måloppnåelse/oppsummering:

Fylkesmannen vurderer at måloppnåelsen på området er meget god både på barnehage- og grunnopplæringsområdet. Vi har god kompetanse, men har hatt noe redusert personellressurser i løpet av året grunnet sykdom og nyrekruttering. Det er ingen avvik fra mål og resultatkrav.

Fellestiltak barnehage og opplæring

Kompetanse for mangfold 2013-2015

Nord-Trøndelag var med i satsingen Kompetanse for mangfold i 2015. Dette er en satsing for både barnehage og opplæring. Fire kommuner og fylkeskommunen ble valgt ut til å delta med til sammen 24 enheter. En omfattende satsing med veiledning på enhetsnivå ut fra en barnehage- og skolebasert kompetanseheving har vist seg å være effektiv. Embetet har satt frist for rapportering fra satsingen til 1. mars 2016. Vi vil ut fra kunnskap og erfaringer fra deltakerne i satsingen, arbeide videre for å spre gode erfaringer og praksiser i fylket. Fylkesmannen har informert og motivert barnehagemyndighet, barnehageeiere og skoleeiere i satsingen til å delta i kompetanseheving innenfor lov og regelverk.

Deltakende enheter hadde en bredde fra barnehage til voksenopplæring. Embetet forventet, ut over målsettingen for satsingen, at deltakende enheter i kommunene skulle komme i dialog, spesielt ungdomsskole og videregående skole. Deltakende videregående skoler ble valgt ut fordi de var fysisk plassert i de deltakende kommunene. Dette la til rette for et samarbeid vi nå ser resultater av i flere av kommunene, bl.a. samarbeid ved overganger fra barnehage til grunnskole og fra grunnskole til videregående skole. Dette vil fylkesmannen følge opp i 2016. Satsingen har vært målrettet og god i fylket. Den gode dialogen og samarbeidet med Høgskolen i Nord-Trøndelag (nå Nord Universitet) har særlig bidratt til dette.

Biblioteket i Meråker var en av de deltakende enhetene. Dette komplementerte den helhetlige satsingen i kommunen. Biblioteket er en spennende arena i møte med minoritetsspråklige barn, unge og voksne. Sluttkonferanse ble arrangert i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag (nå Nord universitet) 13. januar 2016. Her viste biblioteket i presentasjonen sin hvordan de gjennom arbeidet i prosjektet i samarbeid med mange enheter i kommune og videregående skole, virkelig bidro til å styrke kompetansen og utvikle god praksis. Dermed kunne de bedre håndtere et økende språklig og flerkulturelt mangfold blant barnehagebarn, elever og voksne. Med biblioteket som arena har kommunen nådd ut til langt flere enn den opprinnelige målgruppen.

Fylkesmannen ønsker å støtte kommuner, barnehager og skoler i arbeidet med barn, elever og voksne med flerspråklig bakgrunn. I 2016 fortsetter det målrettede arbeidet for å sikre et godt utdanningsløp for alle barn, unge og voksne gjennom å bidra til at barnehager og skoler skal få et tilbud om å øke kompetansen for å møte utfordringer som minoritetsspråklige barn, unge og voksne møter i opplæringen. Dette gjør vi gjennom det interne prosjektet *Morgendagens elever går i dagens barnehage*. I 2013 inviterte vi til den første faglige konferansen med overnevnte målsetting. Et arbeid som vi med ennå større motivasjon og tvungne fortsetter med i

2016. Dette skjer i dialog med kommunene ut fra deres behov for kompetanse. Kunnskap embetet har gjennom den øvrige aktivitet og tiltak styrker dette arbeidet. Vi har hatt faglig samarbeidet med flere kompetansesentre, NTNU, NAFO m. fl. Kontakten med faginstitusjoner og kompetansesentre vil fortsette i 2016, bla vil vi inngå et samarbeid med RVTS som har i sitt oppdrag å iverksette kompetansehevingstiltak om traumer og somatisk stress hos barn og unge og rettet bl.a. mot skoler med minoritetspråklige flyktninger. Det er et stort behov for kompetanse til ansatte i skole og barnehage om å samtale med barn om temaet.

Kompetanseheving for ledere og ansatte som arbeider på det flerkulturelle området skal økes gjennom fagsamlinger. Det er startet et samarbeid mellom FMNT, Levanger kommune og Nord universitet, Levanger for å etablere videreutdanning innenfor flerkulturell pedagogikk og andrespråksutvikling.

Egeninitiert tiltak: Grønt flagg i Nord-Trøndelag

Gode miljøholdninger læres best gjennom riktige handlinger og valg tidlig i oppveksten. Skolens virksomhet bygger på læreplanene i Kunnskapsløftet og barnehagene har sin Rammeplan. De verdier og temaer som inngår i Grønt flagg er helt i tråd med fag og fagområder i kunnskapsløftet og i rammeplanen. Grønt flagg-arbeidet er en måte å nå noen av målene i barnehagens og skolens planverk, og bidrar til å skape et større engasjement og fellesskap på skolen/barnehagen og en større bevissthet omkring miljøspørsmål. Per februar 2015 var det 34 barnehager, 12 skoler, 5 oppvekstsentre samt en gård fordelt på 12 kommuner som hadde Grønt flagg i skoler og barnehager i Nord-Trøndelag.

Grønt flagg i Nord-Trøndelag har vært organisert som et prosjekt siden oppstart og vært ledet av ei styringsgruppe med representanter fra Midtre-Namdal avfallsselskap (MNA) Steinkjer renovasjon, Innherred renovasjon (IR), Nord-Trøndelag fylkeskommune og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Sistnevnte har hatt ledelsesansvar for styringsgruppa. Det har vært ansatt en prosjektleder i 30 % stilling. MNA har hatt arbeidsgiveransvaret. Ordningen er finansiering gjennom tilskudd fra avfallsselskapene og Fylkesmannen, samt ulike tilskudd som det årlig har vært søkt om.

På budsjettmøtet i desember 2014 ble det vedtatt videre drift av Grønt flagg i Nord-Trøndelag på den betingelsen at det ble fast ansettelse av daglig leder. På møtet i desember 2015 ble det klart at ingen av organisasjonene som var eiere av prosjektet kunne ta på seg denne oppgaven. Det ble vedtatt at Grønt flagg i Nord-Trøndelag skulle avvikles innen 1.7.2016 og at resterende driftsmidler skulle brukes opp innen da.

Kompetanse og rekruttering barnehage

Fylkesmannen har i 2015 delt ut kompetansemidler etter søknad. Midlene er hovedsakelig fordelt etter antall barn i barnehagene i kommunen. En region bestående av 6 kommuner søkte felles. Alle kommunene som søkte fikk tildelt midler som skulle brukes til tiltak i henhold til føringene i «Kompetanse for framtidens barnehage». Kommunene har i sine søknader beskrevet hvordan de har ivarettatt ikke-kommunale barnehager.

Kommuner/nettverk har arrangert kompetanseutvikling innenfor tema som demokrati og minoritetspråklige barn i barnehage. Flere kommuner benytter seg av fylkesmannens årlige konferanser og nettverk som viktig bidrag i egen kompetanseutvikling.

Fylkesmannen har flere konferanser og nettverk som gjentar seg år for år. Dette har kommuner og barnehager gitt positive tilbakemeldinger på. De sier at dette gir en forutsigbarhet samt at de har erfart at disse samlingene har svært relevante tema. Disse konferansene/samlingene/nettverkene vil fortsette også i 2016 da vi ser et de er tiltak som bidrar til økt kvalitet.

Refleksjoner og ny kunnskap har ført til endringer i mange barnehager. Felles satsing på tvers av kommuner gjør at flere har samme fokus, og vi kan målrette tiltakene våre bedre.

Strategien «Kompetanse for framtidens barnehage. Strategi for kompetanse og rekruttering 2014-2020» har vært tema på ulike møteplasser som samlinger med kommuner og barnehageeiere, nettverk, spørreskjema til kommunene osv.

Eksempler på samlinger/konferanser/nettverk:

I 2015 startet et arbeid med å utforske hvordan **pedagogisk dokumentasjon** kan bli et viktig arbeidsverktøy for kommunen som barnehagemyndighet og for styrerne i barnehagene. Pedagogisk dokumentasjon som arbeidsredskap innebærer et syn på pedagogisk dokumentasjon som en refleksjonskultur og ikke en modell for praksis. Det er videre en arbeidsform som oppfordrer til kritisk tenking om egen praksis. Deling av observert og dokumentert praksis er sentralt i tillegg til refleksjon og verdier/valg som kan føre til ny praksis.

Nord-Trøndelag har god kompetanse på pedagogisk dokumentasjon, men vi vet at det er store variasjoner og at kompetansen i stor grad er knyttet til de som arbeider ute på avdelingene. Kommunen som barnehagemyndighet

og barnehagens styrer er derfor en målgruppe for vår videre satsing på pedagogisk dokumentasjon.

Det ble sendt ut et brev til samtlige kommuner hvor alle fikk anledning til å melde seg på deltakelse i prosjektet «Pedagogisk dokumentasjon». Nesten alle kommunene svarte positivt på henvendelsen.

Første samling i prosjektet foregikk som en 2-timers introduksjon i temaet: *Den teoretiske tenkinga bak og hvordan pedagogisk dokumentasjon kan bli et viktig arbeidsverktøy for kommunen som barnehagemyndighet.* Deltakerne kunne velge mellom fysisk følge forelesningen på Statens Hus, følge den via pc eller i etterkant se opptak på egen pc. I tillegg til at temaet var forholdsvis nytt, var også formidlingsformen ny. Begge deler ga oss positive erfaringer som vi vil benytte videre i arbeidet med kompetanseutvikling.

Den årlige barnehagekonferansen arrangerte Fylkesmannen i samarbeid med Nord universitet, KS, Utdanningsforbundet og Fagforbundet. Temaet i 2015 var “Realfag i barnehagen”. Den årlige konferansen bidrar til en forutsigbarhet for barnehagene og kommunene, og fungerer derfor godt for å få kontinuitet i arbeidet med barnehagesektoren.

Barnehagenettverket "**MOPEDA**" (MulighetsOrientert PEDAgogisk Arbeid) har eksistert siden 1998. Nettverket får stadig nye deltakere og henger sammen med andre tiltak i fylket. Deltakerne består av både kommunale og ikke-kommunale barnehager, og barns rett til medvirkning er temaet som gjennom år har vært det mest sentrale i nettverket. Fylkesmannen får tilbakemeldinger på at det som skjer i dette nettverket, får ringvirkninger, bl.a. til egen barnehage, men også til andre lokale nettverk. Pedagogisk dokumentasjon er et viktig arbeidsredskap i dette nettverket som vil fortsette i 2016. Vi vil drøfte hvordan erfaringene fra dette nettverket i enda større grad kan nå flere barnehager.

Et forholdsvis nytt nettverk kaller seg “**Morgendagens barnehage**” (startet i 2011). Det består av styrere fra kommunale og private barnehager. Nettverket har fokus på demokrati og har et langsiktig perspektiv på sitt arbeid. Det kan se ut som om nettverket blir spesielt viktig i arbeidet med kvalitet i de nord-trønderske barnehagene. Styrere fra hele fylket deltar i nettverket. Deltema er *styreren som strateg, barns rett til medvirkning og hvordan barnehagene kan arbeide videre med demokrati.* Arbeidet har fokus innover i den enkelte barnehage, men også utover til barnehagenes nærmiljø og relevante samarbeidspartnere.

Et annet nettverk som består av flere barnehager i to kommuner, har arrangert flere kurs hvor temaet har vært **minoritetsspråklige barn i barnehagen**. I dette nettverket er også vår NAFO-barnehage, og slik bidrar den til å spre kunnskap til stadig flere barnehager og kommuner.

Samarbeid med Nord universitet (Høgskolen i Nord-Trøndelag/HiNT):

PUB (pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen) og Kompetansehevingskurs for assistenter: Høgskolen i Nord-Trøndelag startet et nytt PUB-studium i overgangen 2015-16. Temaet er samisk barnehagepedagogikk. Antall studenter er ikke stort, men det er et unikt studium som omfatter både barnehagelærere og assistenter fra det samiske miljøet. Studiet kom i gang med utgangspunkt i etterspørsel fra det samiske barnehagemiljøet. Faglærer er tilknyttet samisk høgskole i Kautokeino.

Samarbeid med Nord-Trøndelag Fylkeskommune

Kompetansetiltak for barne- og ungdomsarbeidere og assistenter i barnehage:

De øremerkede midlene fylkesmannen mottok til kompetansetiltak for barne- og ungdomsarbeidere og assistenter ble ut fra en vurdering av situasjonen i Nord-Trøndelag (basert på statistikk fra BASIL og tilbakemeldinger fra kommunene) benyttet til fire ulike tiltak:

- Fagbrev i barnehagen
- Kompetansehevingsstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere
- Barnehagefaglig grunnkompetanse for assistenter og vikarer (2 ulike tiltak)

Fagbrev i barnehagen

I 2015 valgte vi å starte 3. kull elever med fagbrev i barnehagen. Tilbakemeldinger fra sektoren sa oss at det fremdeles var interesse for et slikt kompetansehevingstiltak.

Stjørdal er en stor kommune som tidligere har hatt med få deltakere i *Fagbrev i barnehagen*. Det ble derfor tatt kontakt med kommunen og Ole Vig videregående skole for å få i gang en klasse i Stjørdal høsten 2015. 23 elever startet høsten 2015, alle fra Stjørdal. Ut fra søkerens arbeidsplasser ble den andre klassen lagt til Namsos og Olav Duun videregående skole. 14 elever startet der høsten 2015. Samlet vil dette si at 5 % av assistentene i barnehagene som ikke hadde fagbrev i 2015, startet på utdanning høsten 2015.

Kull 1:

38 deltakere ved oppstart

11 bestått fagprøve pr i dag

10 er oppmeldt til fagprøve

Kull 2:

39 deltakere ved oppstart

27 har bestått eksamen, ingen på YNVS har tatt eksamen i juni

5 er oppmeldt til fagprøve

Barnehagene har stilt med veiledere. Disse har som ansvar å følge opp assistentene gjennom voksenopplæringstilbudet og eksamen og deretter fram til oppmelding til fagprøve. Veilederne blir invitert til veiledersamlinger initiert av Fylkesmannen i samarbeid med den enkelte videregående skole. Veilederrollen og faglig utvikling er tema på disse samlingene. Både private og kommunale barnehager har deltakere med i *Fagbrev i barnehagen*. Nytt av året var møter med den videregående skolen og veilederne fra de aktuelle barnehagene for elevene startet sin undervisning. Dette var nyttig for alle parter, og er en erfaring vi vil ha med oss i videre arbeid med fagbrev i barnehagen.

Fylkesmannen har samarbeidet med avdeling for videregående opplæring i Nord-Trøndelag fylkeskommune i tillegg til samarbeid med den enkelte videregående skole.

I løpet av året har det vært flere møter for å reflektere over og vurdere tiltak som er i igangsatt og tiltak som kan/skal settes i gang for å øke antall assistenter med fagbrev som barne- og ungdomsarbeidere.

Nord-Trøndelag fylkeskommune har realkompetansevurdert alle søkerne, og deltakerne har fått tilsendt hver sin personlige opplæringsplan, som sier noe om hva de har av praksis og teori og hva de eventuelt mangler for å kunne gå opp til fagprøve. Deltakerne har da oversikt over hva som må til for å kunne gå opp til fagprøve i barne- og ungdomsarbeiderfaget.

I løpet av 2014 gjorde Nord-Trøndelag fylkeskommune en undersøkelse om hvor mange som hadde tatt teoriprøven, men ikke gjennomført fagprøven. Resultatet ble 176. Dette er et meget høyt antall, og det er igangsatt et arbeid med å få flere til å gjennomføre fagprøven. Planen var at dette skulle være et prioritert område i arbeidet med kompetanseheving av assistenter i 2015, men sykdom har ført til at dette arbeidet ikke er helt i mål. Dette fortsetter derfor i 2016. Assistentenes arbeidsplass (barnehagen) og deres veiledere vil være sentrale aktører i dette arbeidet.

På årets barnehagekonferanse var det egne parallelle sesjoner for assistenter og fagarbeidere som et forsøk på å tydeliggjøre forskjellen på de to yrkesgruppene. Det møtte ikke så mange på sesjonen *Fagbrev i barnehagen*, men en journalist fra barnehage.no deltok. Hun skrev en egen artikkel for nettstedet i etterkant av konferansen.

Barnehagene i Nord-Trøndelag er svært opptatt av kvalitet, og det å få hevet assistenter til fagarbeidere i barne- og ungdomsarbeiderfaget, er godt mottatt. Fylkesmannen har informert muntlig og skriftlig om *Fagbrev på jobb*. (Tilstandsrapport 2015, Fagrappport 2015, på møter ute i kommunene og på barnehagemyndighetssamling m.m.)

Barnehagefaglig grunnkompetanse for assistenter og vikarer (2 ulike tiltak)

Pedagogisk dokumentasjon: På bakgrunn av ønske fra en region ble det gitt midler til et kurs i pedagogisk dokumentasjon hvor assistenter og vikarer var målgruppen. Kurset var et tilbud til assistentgruppen i 6 ulike kommuner. Kurset har 3 samlinger med hjemmearbeid i mellomperiodene. Kursstedene skifter fra gang til gang slik at alle kommunene får delt på kjørelengden til kursdagene. Kurset blir ikke ferdig før våren 2016, men det er gitt svært gode tilbakemeldinger så langt.

Veiledning av assistenter: En kommune signaliserte ønske om at assistentgruppen skulle delta i *Fagbrev i barnehagen*. Assistentene var ikke motiverte. Det ble derfor gitt et lite tilskudd til mere veiledning i barnehagene.

Fagdag for menn er et prosjekt Fylkesmannen har gjennomført flere år sammen med HiNT og *Menn i barnehagen*. Dagen er blitt viktig for mannlige ansatte i barnehagene i fylket, og vi så en økning av deltagere på

konferansen i 2015. Vi hadde fått tilbakemeldinger om at workshops fungerte veldig godt, og gjennomførte denne formen også i år, men la inn teori i forkant av den praktiske delen. Som hovedtema hadde vi *Lekeslossing og boltrelek i barnehagen*. Dette ble satt inn i et likestillingsperspektiv. Vi fikk forespørsler om at kvinner også skulle kunne delta, da de syntes temaet er svært interessant og aktuelt. Vi har på grunnlag av økt henvendelser fra barnehager i sin helhet vedrørende temaet, bestemt at i 2016 skal vi ha to 2-3 timers seminar hvor vi leier inn foredragsholdere innenfor temaet likestilling, og da inviteres både kvinnelige og mannlige ansatte. Vi vil fortsatt opprettholde fagdagen for menn som et virkemiddel for å skape samhold mellom menn i barnehagen. Målet er at de mannlige ansatte skal kunne ha et faglig/sosialt nettverk å henvende seg til - spesielt for de som er alene ved sin arbeidsplass. Vi håper således å beholde de mannlige ansatte vi har i barnehagene i fylket.

I 2014 og 2015 hadde vi et prosjekt som het *Mann for en dag*. Dette gikk ut på at barnehager med mannlige ansatte «leide» ut disse slik at barnehager uten menn kunne få en erfaring med hvordan en mann kunne påvirke arbeidet i barnehagen. Dette blir nå avsluttet, og det planlegges at deltakerne formidler erfaringer og resultater på styremøter i kommunene.

I 2015 har Fylkesmannen tildelt midler til KUN (Senter for kunnskap og likestilling) som kjører et utviklingsprosjekt med 6 barnehager i fylket. Temaet er likestilling og hvordan de ansattes holdninger til gutter og jenter kan påvirke læringsmiljøet i barnehagen.

Den økende interessen for temaet likestilling i et læringsmiljøperspektiv (hvordan behandles/oppfattes gutter og jenter sett i et kjønnsperspektiv), gjør at Fylkesmannen i samarbeid med opplæring vil avholde en samling høsten 2016 med likestilling som tema.

Fylkesmannen bidrar fortsatt med støtte til prosjektet *lekeressurs i barnehagen*, hvor ungdomsskolegutter jobber i barnehagen. Dette gir gutter innblikk i barnehagens hverdag så de kan vurdere barnehagen som arbeidsplass på sikt. Evalueringer viser at flere sier de nå kan tenke seg å jobbe i barnehagen når de blir voksen.

Kompetanse og rekruttering opplæring

På opplæringsområdet er det stor aktivitet i fylket. Det er tilbud om mange statlige kompetanseutviklingstiltak. Samtidig er *Oppvekstprogrammet i Nord-Trøndelag* en aktiv tilbyder på området. Gjennom vår kunnskap om skoleeierne jobber vi med å veilede kommuner inn i statlige tiltak som vi ser at den enkelte har behov for. Vi registrerer at noen kommuner signaliserer at det er et stort trykk på dem i denne sammenhengen. Det vises også gjennom at enkelte kommuner velger bort tiltak for å kunne konsentrere seg om egne prioriteringer.

Nedenfor kommer en omtale av iverksatte tiltak:

Etter- og videreutdanning for PPT

I embetsoppdraget for 2015 fikk fylkesmannen i Nord-Trøndelag i oppdrag å informere ansatte i PP-tjenesten om satsingen på etter- og videreutdanning (SEVU-PPT). Informasjon knyttet til søknadsprosessen og rapportering av søkere ble formidlet til Udir. Det var totalt 13 ansatte som deltok i ordningen fra Nord-Trøndelag. Vår oppgave var å kvalitetssikre søknadene etter gitte kriterier og rapportere til Udir. Etter 15. september 2015, fikk deltakerne bekreftet plass av fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Kommunene fikk utbetalt midlene til etter- og videreutdanning for sine ansatte før 15. oktober.

Ungdomstrinn i utvikling

Alle skoleeiere i fylket ønsker deltakelse i satsingen og er fordelt på fire puljer. Arbeidet med fordeling er gjennomført i samarbeid mellom utviklingsveilederne og fylkesmannen. Pulje 1 og pulje 2 er ferdige. Pulje 3 er i gang, og pulje 4 er klare til å starte. Vi har opplevd endringer i forhold til valg av pulje for enkeltskoler og en kommune. Dette er håndtert godt i alle ledd i satsingen.

Pulje 1 rapporterte om mange interessenter i samme satsing og noe uklarhet i forhold til hvem som skulle gjøre hva. Vi forventer at rapporten fra pulje 2 viser at dette er mer på plass fra andre pulje og utover.

Vi ser at UH-sektoren og utviklingsveilederne har funnet en god samarbeidsform hvor de utfyller og supplerer hverandre. Nord universitet har vist god evne til å tilpasse tilbud til de ulike behovene som kommunene og skolene har. Utviklingsveilederne bistår kommunene etter deres ønsker og behov. Vi registrerer at de bidrar til å opprette lærende nettverk for samarbeidende kommuner. Dette skjer uavhengig av hvilke puljer kommunene deltar i.

I møter med kommunene får vi bekreftet at den skolebaserte kompetanseutviklingen møter skolen på det de har behov for å utvikle og at langt flere ansatte blir engasjert i denne satsingen enn i andre satsinger. Videre er vi av den oppfatning at det tette samarbeidet som opprettes mellom de ulike aktørene, er et gode for sektoren og gir positive ringvirkninger ut over selve satsingen.

Vurdering for læring

I pulje 5 deltar to kommuner fra fylket, og i pulje 6 er vi representert med fire kommuner. Videre er vi gang med å rekruttere nye kommuner og friskoler til pulje 7.

Vi har gjennom tilsyn og klagesaksbehandling sett at det er behov for økt fokus på vurderingsfeltet. Med dette som grunnlag, har det vært lett å rekruttere kommuner til deltakelse i denne satsingen. Vi bruker vår samlede kunnskap om sektor til å vurdere hvilke kommuner som blir prioritert for deltakelse i satsingen.

Det ble opprettet et eget nettverk for vurdering for læring for de som deltok i pulje 3. Dette fungerte også etter at satsingen i puljen var avsluttet. I løpet av 2014 ble nettverket avvirket, og spørsmål om nytt nettverk oppsto med utgangspunkt i de nye puljene. Nå har vi igjen etablert et nettverk med deltakere fra både pulje 3, 5 og 6. Eventuelle deltakere i pulje 7 vil bli invitert inn i dette.

Den langsiktige planleggingen i denne satsingen, har vært til god hjelp i vårt arbeid med å informere, motivere, rekruttere og velge ut.

Læringsmiljøprosjektet – målrettet innsats mot mobbing – Bedre læringsmiljø

Første pulje i dette arbeidet startet i 2013. En kommune har mottatt veiledning og fem skoler i fem kommuner ble oppfordret til å arbeide på egen hånd. I løpet av 2015 har vi fulgt opp fem av seks kommuner. Den siste får besøk våren 2016. Fokus på besøkene har vært skolenes resultater i arbeidet.

I 2014-15 utfordret vi en kommune til å ta imot veiledning knyttet til dette området. De takket nei med utgangspunkt i at de allerede hadde planer for eget arbeid. Kommunen har i ettertid informert oss om hvordan de har jobbet og hva de vil prioritere framover. For neste pulje i dette arbeidet, har vi ut fra data og vår samlede kunnskap om sektoren, informert to kommuner om at de kan søke om veiledning. Vi ser at det er behov for å ha fokus på dette arbeidet, både internt og ut mot kommunene. Vi planlegger å følge opp med tilbud til sektor om skolering på området.

Veilederkorps

Det har vært en dreining av hva som skal ligge til grunn for utvelgelse av kommuner som skal få tilbud om veilederkorps. Vi har fulgt opp den ønskede dreiningen og har brukt vår samlede kunnskap om kommunene i fylket til å vurdere hvem som blir oppfordret til å søke seg inn i denne satsingen. Vi har gitt informasjon om ordningen og begrunnet hvorfor vi ser at dette er et godt tilbud til utvalgte kommuner. Vi har valgt å møte kommunene med representanter fra det skolefaglige nivået og fra rådmannsnivået i disse informasjonsmøtene. En kommune er inne i 2015-puljen, og to kommuner har fått tilbud om deltakelse i 2016-puljen. Metoden med å anbefale, oppfordre og prioritere blant kommunene fungerer godt, og vi ønsker at dette videreføres. En tettere samordning mellom kommunene, veilederkorpsset, direktoratet og oss er en ønsket utvikling, og dette vil bidra til at vi lettere kan følge opp kommuner etter at satsingen er avsluttet - hvis det er et behov.

Den gode barnehagemyndighet og skoleeier

Dette utviklingstiltaket var et samarbeid mellom KS, Oppvekstprogrammet og Fylkesmannen. Alle primærkommuner deltok med representanter fra politisk og administrativ barnehagemyndighet og skoleeier. Organisasjonsutviklingsaspektet hadde sterkest fokus. Representasjonen har vært varierende fra kommunene, noe som nok avspeiles i oppnådde resultat. Nord-Trøndelag forskning og utvikling har fulgt prosjektet og sier i sin rapport at: *Utviklingsprogrammet har bidratt til endringer i arbeidsformer, ambisjonsnivå og planer for skole og barnehage i mange av de nordtrønderske kommunene. Variasjonen mellom kommunene er imidlertid stor.* Fem todagers samlinger er gjennomført, nå gjenstår en erfaringsdelingskonferanse på senhøsten 2016.

Den gode skoleleder

Fylkesmannen har i samarbeid med KS og etter innspill fra kommunene, utarbeidet et program for skoleledere i fylket – *Den gode skoleleder*. Dette er en videreføring av *Den gode barnehagemyndighet og skoleeier*, men der primærgruppa er rektorer og ledergruppen ved den enkelte skole (til sammen ca 125 deltakere). Det er lagt opp til samlinger både i sør- og nordregionen.

Første to-dagerssamling var i desember 2015. Temaet var ulike verktøy til å gjennomføre endrings- og utviklingsarbeid – både for seg selv og for organisasjonen. Neste samling blir i februar 2016 med temaet lov-, regel- og avtaleverket for grunnskolen. Tredje samling blir i mai. Temaene da er:

- arbeidsgiverrollen
- profesjonsetikk og rolleforståelse
- ledelse av menneskelige ressurser
- skolelederen som leder i en kommunal organisasjon, med rett og plikt til å styre

Initiativet er finansiert gjennom OU-midler fra KS og skjønnsmidler fra Fylkesmannen. KS-konsulent er prosessdrivere, mens både KS og Fylkesmannen bidrar faglig på samlingene.

GNIST

GNIST samarbeidsforum har laget en helhetlig oversikt over ulike satsinger på oppvekstområdet. Denne har vært nyttig i vårt arbeid med prioriteringer innen kompetanseutvikling.

Det nye samarbeidsforumet har gjennom året jobbet for å finne en god løsning på hva som er vårt mandat i fylket. Det har vært flere runder med drøftinger uten at vi helt har klart å lande hva vi skal jobbe med og hvilket ansvar vi skal ha. Vi ser at det er mange aktører i fylket som ønsker å bidra til helhetlig innsats. Det vil være nødvendig at det blir klarhet i dette, før vi går videre med hva vår funksjon skal være.

Kompetanse for kvalitet. Strategi for etter- og videreutdanning 2015-2025

Videreutdanning for lærere: I 2015 fikk videreutdanningsordningen for lærere enda større trykk enn tidligere. Dette som en følge av de skjerpede kravene til undervisningskompetanse. Hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag ser vi at videreutdanningsordningen begynner å bli kjent. Skoleeiere som ikke har deltatt tidligere, har også etter hvert begynt å delta med søkere. Det er viktig at skoleeier godkjenner og prioriterer riktig med hensyn til kompetansebehov i egne enheter – og legger gode planer for kompetanseheving i årene framover. Vi ser at vårt motivasjons- og informasjonsarbeid i større grad bør bidra til en bevisstgjøring omkring formålet med videreutdanningsordningen (sørge for både dybde og bredde ut fra kompetansekrav i regelverket). Fylkesmannen vil bidra til at skoleeier legger gode kompetanseplaner. Vi gjorde derfor noen strategiske valg før søknadsfristen for lærere gikk ut, samt før fristen til skoleeier for å godkjenne og prioritere søknader utløp.

Fylkesmannen tok initiativ til møter mellom partene som er representert i den sentrale strategien. Slik ble både KS, Høgskolen i Nord-Trøndelag og Utdanningsforbundet medspillere ut mot sektor. KS treffer spesielt skoleeierne i fylket, mens Utdanningsforbundet er på samme arena som lærerne. En slik dialog med hver enkelt av disse partene ble en positiv erfaring som Fylkesmannen ønsker å ta et steg videre i 2016. Fylkesmannen mener det utgjør en styrke at partene står samlet og kommuniserer det samme budskapet. Et godt samarbeid mellom partene vil også berede grunnen til å kunne gjøre regionale grep som er en av de nye mulighetene i ny strategi.

Styringsgruppa for etter- og videreutdanning vil ha en viktig funksjon med tanke på å planlegge tilbud for regionen. I den nevnte gruppa deltar representanter fra Høgskolen i Nord-Trøndelag, Høgskolen i Sør-Trøndelag, NTNU, Dronning Mauds Minne, KS og et utvalg skoleeiere fra begge fylker i tillegg til begge Fylkesmannsembetene i regionen. Gjennom dialog med skoleeiere i fylket, kan vi bidra med kunnskap om kompetansebehov i sektoren. Fylkesmannen har en helhetsoversikt som kan bedre utnyttelsen av statlige og lokale ressurser. Vår erfaring er at nærhet til utdanningsinstitusjonene er av avgjørende betydning for å sikre oppslutning til både etter- og videreutdanning. Tre av UH-institusjonene har fusjonert i nye regioner. Styringsgruppa har drøftet hvorvidt dette vil få betydning for videre samarbeid i regionene, men foreløpig er alle innstilt på å fortsette det gode samarbeidet i Trøndelag.

En stor andel lærere ble ikke godkjent og prioritert fra skoleeier i 2014 (268 lærere søkte, og 108 ble prioritert og godkjent). Dette gjorde at vi ønsket å markedsføre videreutdanningsordningen – og også formidle formålet med ordningen ut fra et skoleeierperspektiv. I tillegg til møtene med partene som nevnt over og informasjon på hjemmesiden og i nyhetsbrev, skrev vi kronikk som ble trykket i to av våre regionaviser. Om det var dette som gjorde at den prosentvise andelen søkere som ble prioritert og godkjent av sin skoleeier økte, eller andre ting, er vanskelig å si. Vi endte opp med 284 søkere, og 144 godkjente i 2015. Ikke alle disse ble tildelt plass av Utdanningsdirektoratet. Noen takket også nei. 127 lærere tar videreutdanning. Det er en fin økning fra året før. To frafall etter studieoppstart må også kunne sies å være et lavt tall.

Fylkesmannen tildelte midler til videreutdanning for vårsemesteret i tråd med de retningslinjer som var gitt av Utdanningsdirektoratet. Vi har hatt færre henvendelser knyttet til søknadsprosedyrer, men har fortsatt jevnlig spørsmål om organiseringen av lærers frikjøp og hvordan stipendordningen kan brukes.

Fylkesmannen er spent på i hvor stor grad GSI blir et godt verktøy i skoleeiers kompetansekartlegging. Uavhengig av dette ser vi behovet for å sette fokus på kompetanseplanlegging i kommuner i 2016.

Fylkesmannen registrerer at skolebasert kompetanseutvikling i mange sammenhenger settes opp mot studiepoenggivende videreutdanning for enkeltlærere; der det ene blir trukket fram som mer utbytterikt for organisasjonen enn det andre. Norsk skole trenger begge deler, og fokus framover fra nasjonale myndigheter må dreies mot hvordan man kan øke det kollektive utbyttet av enkeltlæreres økte kompetanse innenfor fag. Det er ikke nok at dette står eksplisitt i den nye strategien. Dette må spesifiseres nærmere i oppdraget til fylkesmennene.

Regelverk i praksis

~~Spørsmål om kompetanseplanlegging i kommuner. Delvis innhold 2. halvår. Kompetansekartlegging. Dette består av to deler: inn-~~

Prosjektet består av sju delprosjekt. Delprosjekt 5 heter Kompetanse. Dette består av to deloppgaver, regelverkseminarer for ansatte i Utdanningsdirektoratet og fylkesmannsembetene, og for samme målgruppe kompetansetiltaket *Den praktiske skole- og skoleeierhverdagen*. Vi har hatt deltakere fra vårt embete på alle seminarerne i 2015. Det at Utdanningsdirektoratet og embetene deltar på den samme arenaen, og drøfter regelverk for å få en felles forståelse, kan bidra til en mer enhetlig stat. Kanskje skulle seminarerne hatt enda mer rom for caser og drøftinger som utfordret tolkningsfellesskapet? For å fremme det samme formålet burde man vurdere tiltak som hospitering i tilsynsteam hos hverandre (Udir og FM) eller samarbeide tettere i helt konkrete veiledningssituasjoner. På seminarer er man uansett bare i en konstruert setting. Å samarbeide i autentiske situasjoner vil kreve at man arbeider seg sammen til en felles forståelse.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk en koordinerende rolle i første pulje av kompetansetiltaket *Den praktiske skole- og skoleeierhverdagen*. Prosjektet hadde sin oppstart i 2015, og ble avsluttet i januar 2016. Fire medarbeidere har vært deltakere i kompetansetiltaket. To har i tillegg hatt en koordinatorrolle. Slik har nok Fylkesmannen i Nord-Trøndelag hatt et større læringsutbytte av tiltaket enn hva tilfellet hadde vært dersom vi kun hadde deltatt i prosjektet. I planleggingen har det vært viktig å identifisere områder innenfor de prioriterte regelområdene som er særdeles krevende og avgjørende for elevenes læring og trivsel. Disse områdene har fått plass i programmet både gjennom praksiseksempler, teori og forskning og regelverksinnlegg. Ett av formålene med kompetansetiltaket var dessuten at deltakere skulle utforske praksis. Dette fordret at det ble benyttet metoder for dialog, refleksjon og samhandling og at det ble satt av nok tid til dette. At Fylkesmannen i Nord-Trøndelag fikk rollen som koordinator for pulje 1, i tillegg til å ha deltatt med fire medarbeidere, har gitt oss et enda bedre grunnlag for å samhandle med sektor på måter som kan bidra til økt regelverkforståelse og regelverksetterlevelse.

Sensorskolering

Førsensuren (fagdag) er et viktig kompetansehevende tiltak, både for å få et tolkningsfellesskap og kvalitetssikre sensuren (reliabiliteten), men også for å forbedre opplæring og vurdering generelt i norskfaget. De fleste sensorene møtte, og det ble gitt gode tilbakemeldinger på betydningen både denne fagdagen og fellessensuren har for arbeidet med opplæring i faget generelt og vurdering spesielt.

Oppnevningen av sensorer er et arbeid som vi bruker endel tid på. For oss er det viktig å ha et sensorkorps som representerer flest mulig skoleeiere. Sensorkorpset skal bestå av noen med lang erfaring, men vi sørger også for å hele tiden rekruttere inn nye. Sensurarbeid er et godt kompetansehevende tiltak, og flest mulig bør få denne muligheten.

Svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige elever

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har informert kommunene om muligheter til å søke om midler til svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige elever gjennom brev og e-post. Vi har utbetalt midlene i tråd med oppdraget. Vel 170 barn og voksne har fått tilbud om svømmeopplæring. Vi hadde tilsammen 13 søknader til behandling, herav en barnehage. Syv søkere fikk tildelt midler. I vår rapportering av 31.8.2015 viste vi til et ønske om økte midler på kr 71 000 for å imøtekomme søknader vi måtte avslå. Vi har ikke fått tilbakemelding på om det var restmidler til fordeling. Det har vært positive tilbakemeldinger på satsingen og en videreføring er etterspurt.

32.6 Urfolk og nasjonale minoriteter

Vurdering av måloppnåelse

Fylkesmannen vurderer at oppdraget er utført i samsvar med resultatkrav og at måloppnåelsen er meget god.

Fylkesmannen har god erfaring med å bruke kjente arenaer (faste samlinger, spørreskjema og rapporter) til å belyse aktuelle tema. Også i 2015 har sørsamisk språk og kultur hatt et særskilt fokus i embetet. Sørsamisk språk og kultur har bl.a. vært tema på møter mellom fylkesmennene i Sør- og Nord-Trøndelag og Länshövdingen i Jämtland. Videre er det tatt initiativ fra embetsledelsen i Sør- og Nord-Trøndelag om mulighetene for et eget Interreg-prosjekt i samarbeid med Jämtland med tema sørsamisk språk og kultur. Dette følges opp i 2016.

Å styrke sørsamisk språk og kultur er et prioritert område for Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Derfor gjennomførte vi i 2015 felles tilsyn i forhold til samiske barn og elevers rettigheter etter barnehageloven og opplæringsloven i en kommune. Målet med tilsynet var å ivareta regelsetterlevelse. Tilsynet kontrollerte om kommunen som barnehagemyndighet overholder de rettslige kravene knyttet til samiske barns rettigheter i barnehagen og om kommunen forholder seg til lovens krav når det gjelder samiske barns rettigheter i skolen.

Det ble ikke avdekket lovbrudd på de kontrollerte temaene under tilsynet. Konklusjonen var at Namdalseid kommune ivaretar samiske barn i barnehage sine rettigheter etter barnehageloven og samiske elever i skole sine rettigheter etter opplæringsloven ut fra de opplysninger og informasjon som Fylkesmannen ble kjent med gjennom tilsynet.

Barnehage

Barnehageloven og rammeplanens bestemmelser knyttet til kommunens ansvar i forhold til det samiske, er et gjengangertema på samlinger og andre treffpunkt med barnehagemyndighetene, f.eks. for å informere om vårt kompetansenettverk. Vårt årlige Spørreskjema hadde i 2015 ett spørsmål om dette temaet: På hvilken måte ivaretar kommunen sitt ansvar med å tilrettelegge for at samiske barn utvikler sitt språk og sin kultur (jf. barnehageloven § 8) i barnehager som har en til to samiske barn?

Tilstandsrapport 2015 og *Fagrappport 2015* hadde begge ett kapittel om dette temaet knyttet til situasjonen i Nord-Trøndelag.

Den sørsamiske boka «Lilja stoerre-åabpine sjædta» (Lilja blir storesøster) er flere ganger blitt benyttet som gave til ulike forelesere. Dette for å markere at Nord-Trøndelag har ansvar for den sørsamiske kulturen.

I Nord-Trøndelag er det to samiske forvaltningskommuner: Røyrvik og Snåsa. Landets eneste sørsamiske barnehage, Suaja maanagierte, er på Snåsa. Fylkesmannen er kjent med at det går samiske barn i flere barnehager i Nord-Trøndelag, men det er ikke like enkelt å få personalet i disse barnehagene til å prioritere kompetanseheving i samisk språk og kultur. Informasjon på ulike arenaer ser nå ut til å gi resultat. I 2015 har nye barnehager deltatt på kompetansetiltakene.

Hovedsatsingen på kompetanseutvikling i samisk barnehage og norskspråklige barnehager med samiske barn, er videreføring av et **kompetansenettverk** som har fungert i flere år. Dette nettverket er et samarbeid mellom Fylkesmennene i Nordland, Nord- og Sør-Trøndelag og Høgskolen i Nord-Trøndelag (HiNT). Nettverket er finansiert av midler fra FAD som tildeles Fylkesmannen i Nordland. Kompetansemidlene fra FAD har gjort det mulig å etablere strukturer og kontakt mellom HiNT, fylkesmenn, kommuner, barnehager og Sametinget.

Det er gjennomført 3 samlinger i 2015 (inkludert nettverkssamlinga i samarbeid med Sametinget). På samlingene har det bl.a. vært forelesninger og praktiske øvelser knyttet til:

- samisk musikk for barn
- samisk/arktisk/urbefolkningsblikk på «Å være ute»
- pedagogisk dokumentasjon som verktøy for videre diskusjon omkring verdien av tradisjonell læring og kunnskap i en samisk kontekst

Videre var ny forskning om oppdragelse i samisk tradisjon og om samisk barnehageledelse tema på en samling. Nettverket har vært på barnehagebesøk og deltatt på Tjaktjen Tjåanghkoë (den sørsamiske høstfestivalen på Snåsa). Nettverket har også fått opplæring i ovttas.no som er et produksjonsverktøy for digitale læringsressurser.

Sentrale bidragsytere har vært Frode Fjellheim, Laila Aleksandersen Nutti, Mona Nikolaysen, Asta Mitkija Balto og Gudrun Kuhmunen.

Nettverket består av deltakere fra alle tre fylkene, fra sørsamisk barnehage, fra norskspråklige barnehager med samiske barn og med representanter fra barnehagelærerutdanningen ved HiNT og DMMH. De aller fleste deltakerne kommer fra Nord-Trøndelag, og antallet har økt i forhold til tidligere år. 11-17 personer har deltatt på de ulike samlingene. På hver samling i 2015 deltok rundt 10 deltakere fra Nord-Trøndelag. Det siste året har 8 kommuner og 12 barnehager vært representert. 3 barnehager møtte for første gang i 2015.

Representanter fra den sørsamiske barnehagen har deltatt på de fleste samlingene. Fylkesmannen anser det som viktig at den sørsamiske barnehagen får tilbud om egne kompetansetiltak ettersom de i mange sammenhenger blir benyttet som en ressurs for de andre barnehagene. Det ble iverksatt et eget *PUB-studium* (Pedagogisk utviklingsarbeid i barnehagen) for barnehageansatte med samiske barn ved HiNT. Tiltaket er startet på bakgrunn av ønske fra den samiske barnehagen. Målgruppen for studiet er både assistenter og barnehagelærere som snakker sørsamisk. Studiet er ferdig våren 2016.

Fylkesmannen vurderer dialogen med Sametinget som god. Vi har samarbeidet om en av samlingene i kompetansenettverket. Denne samlinga fungerte som Sametingets sørsamiske nettverkstreff. Videre er det god kontakt på den årlige sørsamiske barnehage- og skolekonferansen.

Handlingsplan for samiske språk

Oppfølging av handlingsplan for samiske språk skjer i stor grad via det kompetansenettverket vi har (se forrige avsnitt).

Fylkesmannen har ikke gjennomført språkmotiveringsseminar i samarbeid med Sametinget. Dette ut fra en vurdering av et andre tiltak kunne være mere egnet for Nord-Trøndelag. Det sørsamiske språket ble i 2015 gjort

vurdering av at andre tiltak kunne være mere egnet for Nord-Trøndelag. Det sørsamiske språket ble i 2015 gjort synlig i prosjektet «Nord-Trøndelag leser». Den sørsamiske boka «Lilja stoerre-åabpine sjædta» (Lilja blir storesøster) fikk en svært positiv mottakelse, og vi vurderte dette til å være et særs godt tiltak i språkmotiveringsarbeidet vi skulle drive. Det ble delt ut et langt høyere antall eksemplarer av boka enn det vi forutså, og foreldre har gitt sterke tilbakemeldinger på opplevelsen det var å få en sørsamisk bok. Derfor har vi valgt å fortsette på dette, og er nå i samarbeid med Gielem nastedh (det sørsamiske språksenteret i Snåsa) og den sørsamiske barnehagen om en ny bok «Min første bok» på sørsamisk. Sametinget er orientert om dette, og de støtter vårt valg. Gielem nastedh, som er et sørsamisk språksenter i Snåsa, tar på seg arbeidet med å lage en ny bok. Det er også etablert et samarbeid med fylkesbiblioteket i Nord-Trøndelag og fylkesmannen Sør-Trøndelag i 2015 om bokprosjektet. Boka forventes ferdig sommeren 2016.

Elevenes rettigheter til samisk opplæring i og på samisk

Gjennom informasjon på vår hjemmeside, brev til alle kommuner og gjennom Oppvekst- og utdanningsavdelingens Nyhetsbrev, som sendes 3-4 ganger i året til alle enheter innen barnehage og opplæring, har vi informert om rettigheter og plikter på resultatområde 32.6.

Det etablerte lærernetverket for sørsamiske lærere i videregående skole i samarbeid med fylkesmannsembetene og fylkeskommunene i Nordland, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag fungerer etter intensjonen. Sørsamiske lærere har et særskilt behov for å fungere i et lærernetverk slik at de i samarbeid kan utvikle metoder og læremidler for å gi elevene den undervisning de sørsamiske elevene har krav på og behov for. Det er igangsatt et arbeid for at lærere som underviser på sørsamisk i grunnskolen også skal kunne delta i et lærende nettverk. Målet er å få dette etablert og finansiert i 2016. Det er FMNO som har fått midler til å løse de landsdekkende oppgavene innenfor området. Det er viktig med en god dialog for å sikre at pengene bidrar til en god opplæring for de sørsamiske elevene.

Etter initiativ fra FMNT er det gledelig at retningslinjene vedrørende tildeling av midler for studiepermisjon for videreutdanning i samisk (samiske studiehjemler) nå er endret slik at sørsamiske lærere også utenfor Nord-Trøndelag kan ta studier for å kunne undervise samiske barn og derigjennom styrke sørsamisk språk og kultur.

Ressursrapportering

Ved ressursrapportering i 2014 var fordeling av lønn ikke oppdatert i forhold til TidReg/faktisk tidsbruk. Dette er korrigert i 2015. Dette gjelder særlig tidsbruk på resultatområdet 32, jf. tilbakemelding på årsrapport fra i fjor.

I år har vi en følgende fordeling:

- 31.1=32 %
- 31.9=37 %
- 32.2=31 %

Lønnskostnader på res. omr. 319 er i sin helhet brukt til sensorhonorar.

Lønnskostnader på 320 er ekstra midler på regelverk i praksis vi fikk i 2015 og administrative kostnader knyttet til kompetanseutvikling.

Årsregnskap for 2015 på kap 052501 viser en økning på 3,5% fra 2014.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
31.1 Tilsyn	kr 2 373 308,78	kr 0,00
31.9 Andre forvaltn.oppg. - barnehagen og grunnopplæring (rest 31)	kr 2 770 299,98	kr 997 891,60
Økt kvalitet i barnehage og grunnopplæringen	kr 2 326 658,65	kr 325 092,54
36 Landsdekkende oppgaver KD	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 7 470 267,00	kr 1 322 984,00

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Matsikkerhet

Se nedenfor

21.1 Økt matproduksjon og trygg mat

Sentrale utviklingstrekk og drivkrefter i utviklingen av jordbruket og Norge som matnasjon

Jordbruksproduksjonen i fylket har økt for flere produksjoner, selv om antall aktive bruksenheter reduseres. Målt mot 2014 var det nedgang på 3 % i antall aktive foretak til 3109 foretak i 2015. Fylket har 863 000 dekar dyrka jord, en nedgang på ca. 600 da fra året før. Av dette ble 34 % benyttet til korn, 63 % til grovfôrproduksjon og 3 % til potet, bær og grønnsaker. Det har vært en nedgang i arealet til korn og potet, mens de andre vekstgruppene har økt noe. Husdyrproduksjonen i fylket øker i omfang. Antall melkekyr er stabilt siden 2014. Antall ammekyr øker med 4,6%, verpehøner med 4,5%, slaktekylling med 3,8 % og søyer med 4,8% . Purker reduseres med 8 %. Utbruddet av LA- MRSA med pålegg om sanering, har stor betydning for nedgangen i svineproduksjonen. Det har vært uro i markedene for kylling og grønt, men for 2015 har dette ikke gitt utslag på produksjonsvolumet. Fylkesmannen forventer en vesentlig nedgang for kylling framover. Innenfor beitenæringen viser tapstallene for sau og lam en økning fra 8,26% i 2014 til litt over 9,16% i 2015 (Totaltap i sum for sau og lam, uavhengig av årsak).

De viktigste drivkreftene når det gjelder strukturendringer er effektivisering/profesjonalisering og et relativt gunstig arbeidsmarked for de som vil ut av næringa.

Arbeid for nå målet om økt og trygg norsk matproduksjon

Fylkesmannen gjør et aktiv utviklingsarbeid på mange områder. Sentrale satsinger som nevnes er:

- Prosjekt kompetanseløft for trøndersk landbruk
- Grønn vekst i Trøndelag: grønt- og potetsatsing i Trøndelag
- Undersøkelser blant kornprodusentene i fylket
- Grovfôrprosjektet i NordTrøndelag
- Fjellandbruksprosjektet
- Landbruk21 Trøndelag

Samarbeidet med regionale aktører og Mattilsynet

Fylkesmannen legger stor vekt på samhandlinga med andre regionale aktører. Det samarbeides spesielt tett og godt i et regionalt partnerskap bestående av Fylkesmannen, Fylkeskommunen, Innovasjon Norges fylkeskontor, og næringas organisasjoner. Fylkesmannen gjennomfører faste årlige møter i landbruksforum som er vårt overordnede samarbeidsorgan på regionalt nivå. Landbruksforum møtes 2-3 ganger pr år og det er lederne i de ovenfor nevnte organisasjonene som møter i tillegg til Mattilsynet, KS og Miljøverndirektøren hos fylkesmannen.

I tillegg til dette er det et strukturert og godt system med ulike team og grupper der regionalt partnerskap samarbeider om å utvikle og følge opp aktuelle satsinger. Fylkesmannen mener det er meget godt klima for samhandling i fylket. Det samme gjelder også samhandlingen med Sør- Trøndelag.

I 2015 har partnerskapet deltatt i årsrulleringen av RNP, RSK og RMP. Herunder vurdering av tilskuddsnivå og innretning innen BU, miljøvirkemidler, og skogretta virkemidler. Til dette arbeidet benyttes også Miljø- og kulturlandskapsgruppa og Kontaktutvalget for skogbruket.

Fylkesmannen og Mattilsynet har i fellesskap satt økt fokus på å styrke samarbeidet i løpet av 2015. Det legges vekt på tettere og mer systematisk kontakt på en rekke områder som berører begge etater. Fra fylkesmannen deltar både landbruksavdelingen og miljøvernavdelingen i dette.

Tilskudd til kommunale veterinærtjenester

Det er i 2015 tildelt 620.146 kroner i veterinære stimuleringstilskudd for å opprettholde veterinær beredskap på dagtid i tilsammen 8 kommuner. De utgjorde 3 veterinære vakt-distrikter. Midlene er brukt til gjennomføring av kurs, driftsstøtte og prosjekt knyttet til dyrevelferd. Fylkesmannen fikk 20 000 kroner for dekning av administrative utgifter med stimuleringstilskuddet. Når det gjelder vakt- og administrasjonstilskudd, er de tildelt i samsvar med oppsatt fordeling slik det framgår av vedlegg til rundskriv 2014-27 fra Landbruksdirektoratet.

Det er god tilgang på veterinærer i fylket.

Samarbeid med Mattilsynet

Kontakt og samarbeid med Mattilsynet er videreutviklet i 2015. Etatene har regelmessige dialogmøter. Vi har i tillegg jobbet godt sammen i saker knyttet til rovvilt og MRSA opp mot enkeltprodusenter. I løpet av 2015 så har oversendelse av 3 vedtak fra fra Mattilsynet, resultert i igangsetting av stopp i pt-utbetaling, avkorting og varsel om avkorting av produksjonstilskudd, som følge av brudd på dyrevelferdsregelverket.

Resultatområde 22 Landbruk over hele landet

Se nedenfor

22.1 Bruk av landbruksarealer

Rovviltforvaltning og utfordringer

Landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag benytter om lag en halv fagstilling knyttet til rovviltforvaltning i fylket. Utfordringene med rovvilt i Nord-Trøndelag er fortsatt meget store. Flere kommuner i fylket har store tap av sau og lam til rovvilt. Tap av både sau og lam er i enkelte kommuner over det dobbelte av et normalt tap uten rovvilt til stede. Slike tap krever mye oppfølging av fylkesmannen, både fra miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen. Samarbeidet mellom miljø og landbruk er godt, med god forståelse av de ulike roller en har.

I noen kommuner er det store utfordringer med sauehold og aktivt bruk av utmarksbeite. Saueholdet er dramatisk redusert i 5 kommuner, og i fire av disse er det mer eller mindre umulig å drive uten rovviltavvisende gjerder. En slik driftsform gir igjen utfordringer med fare for redusert tilvekst på lamma og store parasittproblemer. I 2015 ble det omstilt 2 foretak i Snåsa samt et foretak i Overhalla kommune på grunn av fredet rovvilt.

Landbruksavdelingen jobbet her aktivt sammen med miljøvernavdelingen i prosessene, og hadde god dialog med foretakene hele veien.

Tabellen under viser tapsstatistikk for Nord-Trøndelag for 2015, med tapsopplysninger fra beitelagene. 76 % av sauene som er sluppet er medlemmer i beitelag. Tapstallene er totaltap hvor det ikke er gjort noen vurdering av tapsårsak. Rovvilt er imidlertid vurdert å være en vesentlig tapsårsak i Nord-Trøndelag.

Noen tall fra en foreliggende tapsstatistikk:

Tapstall hele fylket: 4,51 % tap av sau, 11,89 % tap av lam, 9,16 % totaltap.

I Namsskogan kommune: 11,50 % tap av sau, 24,34 % tap av lam

I Røyrvik kommune: 3,53 % tap av sau, 29,77 % tap av lam

I Steinkjer kommune: 6,08 % tap av sau, 12,22 % tap av lam

I Høylandet kommune: 6,56 % tap av sau, 24,83 % tap av lam

I Snåsa kommune: 10,47 % tap av sau, 12,45 % tap av lam

I Verdal kommune: 6,78 % tap av sau, 13,25 % tap av lam

Tilskudd til tiltak i beiteområder

I 2015 fordelte fylkesmannen 750 000 kroner til beitelag for å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark og redusere tap av dyr på utmarksbeite. Hovedmengden av tilskuddsmidlene gikk til oppføring av sperregjerder, for å redusere konfliktnivået mellom brukere av innmark og utmark. Det ble også gitt tilskudd til elektronisk overvåkingsutstyr. Det ble klagt på villkår i vedtak fra et foretak. Klagen ble oversendt Landbruksdirektoratet, og avgjørelsen i denne saken er ikke kjent per dags dato.

Utfordringer i arbeidet med å ivareta landbruksinteressene i det regionale kartsamarbeidet, og utfordringer knyttet til kommunenes arbeid med ajourføring av arealressurskart (AR5).

Landbruksavdelinga representerer landbruksparten i geovekst samarbeidet i fylket. Avdelinga deltar på møter med

geovekst partene hvor planlegginga av kartleggingsprosjektene og FDV foretas. Landbruksparten deltar i kartleggingsprosjektene og FDV arbeidet med sin andel iht. kostnadsdelingsnormen.

Det samarbeides med Kartverket, NIBIO og den enkelte kommune om jevnlig periodisk ajourhold av AR5.

Hvert år arrangeres det AR5 ajourføringskurs for kommunene for at de skal ha kunnskap om årlig ajourføring av gårds kart, for jordregister, landbruksregister og oppfølging av landbrukspartens ansvar i forbindelse med FDV avtalene. Kurset arrangeres i samarbeid med NIBIO og Kartverket. NIBIO arrangerer AR5 feltkurs i fylkene hvert 3. år. Forrige feltkurs var sommeren 2013. Neste feltkurs er planlagt til juni 2016.

Landbrukspartens kostnader til geovekst prosjekt, kartlegging og FDV avtaler, finansieres med midler fra NIBIO. Der det planlegges skogbruksplanlegging/skogtaksering bidrar skogbruket med en del av landbrukspartens kostnader. Kartverket og NIBIO deltar vederlagsfritt på AR5 kursene.

Høsten 2015 ble det arrangert en egen fagdag i fylket med tema: Sammenheng gårds kart, AR5, jordregister og landbruksregister for nyansatte i kommunene med innledere fra Kartverket, NIBIO, Midtre Namdal samkommune og landbruksavdelinga.

Eventuelle kommuner som ikke har ajourført AR5 og sendt inn nye jordregisterfiler til Lreg.

10 kommuner (av 23) har ikke ajourført AR5 og 14 kommuner (av 23) har ikke sendt inn nye jordregisterfiler til Lreg i 2015.

Eventuelle utfordringer kommunene har med ajourføringa av arealressurskart (AR5)

Bemanning. Kompetanse til å vurdere areal. Prioritering av tid for registrering av endringene og føre endringene inn på kart. Varsel fra grunneiere når arealet blir mindre. Eks. utbyggingsområder, forsumping og gjengroing.

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2015	2014
FMNT	27523	46849	76,1	4,51	11,89	9,16	8,26
Sum	27523	46849	0	0	0	0	

22.2 Eiendomspolitikk

Fylkesmannen ga gjennom hele 2015 mye generell veiledning til kommunene innenfor saksområdet. Etter kommunevalget 2015 er det gjennomført flere kompetansehevende tiltak mot nye folkevalgte.

Vi registrerer spesielt behov fra kommunene om veiledning når det inntreffer konsesjonsplikt som følge av at eier (som har overtatt konsesjonsfritt) må søke om konsesjon når eier ikke ønsker å tilflytte eiendommen. Særlig knytter det seg usikkerhet til om når det kan/bør kreves personlig boplikt, kontra upersonlig boplikt. Denne sakstypen har nå blitt vanlig i kommunene, som følge av lovendringen i 2009, som ikke lenger gir adgang til å søke om utsettelse med boplikten, men at denne problematikken skal tas i forbindelse med konsesjonsbehandlingen. Varierende kompetanse hos kommunene på dette saksområdet kan være en forklaring.

22.3 Forvaltning av inntekts- og velferdspolitiske tiltak og kontroll

Erfaringer knyttet til fylkesmannens og kommunens forvaltning av inntekt- og velferdspolitiske virkemidler

Vanskelige forhold under våronna i 2015, førte til at mange gjorde våronn på et agronomisk sett ugunstig tidspunkt. Dette var delvis forårsaket at et tydelig krav om at arealet måtte være tilsådd innen 31-juli for å være berettiget tilskudd. Erfaringer fra våren 2015, gjør at Fylkesmannen stiller spørsmål om tilskuddsregelverket er godt nok i situasjoner med ekstremvær. Fylkesmannen deltok på flere åpne møter med gårdbrukere våren 2015.

god nok i situasjoner med ekstremvær. Fylkesmannen deltok på flere åpne møter med gårdbrukere våren 2015, for å gjøre rede for tilskudsregelverket generelt, og spesielt om konsekvensen for tilskuddet ved ulike valg i forbindelse med gjennomføring av våronna

Ved søknadsomgangen for PT og RMP i august 2015 er det gjort vedtak om avkorting på grunn av feilopplysninger i ca. 200 saker. Totalt avkorta beløp er ca 2 mill. I tillegg har kommunene krevd tilbakebetaling av tidligere utbetalt tilskudd på ca. 0,4 mill. Dette er langt større antall og beløp enn tidligere, og viser etter vår vurdering, at det er i ferd med å etableres en praksis på dette området som er i tråd med bestemmelsene. Flere kommuner har imidlertid utfordringer med å følge forvaltningslovens bestemmelser om saksbehandling i slike saker.

I ca. 1/3 av søknadene om regionalt miljøtilskudd «retter» kommunene opplysninger fra søker, før søknaden behandles. Fylkesmannen ser at det er behov for ekstra oppfølging på dette området.

Vurdering av kontrollresultat

Oversikt over gjennomførte kontroller og oppfølging av disse framgår av tabelldata. Det er gjennomført 4 forvaltningskontroller, hvorav en omfatter to kommuner (Innherred samkommune = Levanger og Verdal). Det der derfor gjennomført forvaltningskontroll i 5 kommuner i 2015.

Kontrollresultatene viser at flere av kommunene har utfordringer med hensyn til habilitetsbestemmelsene, spesielt i saker som behandles i WESPA og e-Stil. Videre observerer Fylkesmannen at det er krevende å etablere ny forvaltningspraksis med hensyn til avkorting, både på grunn av regelverksbrudd og feilopplysninger (PT og RMP). Tilsvarende er det krevende for kommunene å være konsekvent i forhold til søkere som har «glemt» å føre på opplysninger, slik at når korrigeringskommer etter søknadsfristen, skal det betraktes som at søker leverer ny søknad.

Gårdskart og landbruksregister er et arbeidsområde som ser ut til å være nedprioritert i flere kommuner. Skifte av saksbehandler og uklarhet med hensyn til ansvar bidrar også til at arbeidet med gårdskart og landbruksregister ikke følges opp tilstrekkelig.

For lite kontrollaktivitet er gjennomgående på NMSK-ordningene. I tillegg avdekker kommunen sjelden feil, noe som delvis tilskrives manglende kompetanse spesielt på vei og taubane. Fylkesmannen vil i 2016 utarbeide hjelpemiddel for kommunen for bruk ved kontroll av NMSK-ordninger.

Fylkesmannen har ikke gjennomført stedlige kontroller etter PT eller HK regelverket i 2015. Arbeidet med foretakskontroller i 2015 har i hovedsak dreid seg om oppfølging av saker fra tidligere år. Spesielt knytta til et driftsfelleskap mellom to foretak er det en utfordring at foretakene ikke retter seg etter Landbruksdirektoratet sine vedtak. Fylkesmannen vil i løpet av 2016 opprette ny sak etter HK-regelverket på disse to foretakene. PT/AV – søknader for 2014 og 2015 for disse to foretakene er under behandling hos Fylkesmannen.

Arbeidet med foretakskontroll er delvis nedprioritert som følge av stor arbeidsmengde knytta til erstatningssaker om til sanering på grunn av MRSA- sanering.

Det er gjennomført to vedlikeholdskontroller på skogsbilveier. Begge veiene var tilfredsstillende vedlikeholdt

SMIL-saker som sendes til Fylkesmannen for utbetaling blir delvis kontrollert før utbetaling. Dette førte til at Fylkesmannen i 2015 oppheva kommunens vedtak i 6 saker, hvorav 3 ble returnert til kommunen for ny behandling. Fylkesmannen har fattet nytt vedtak i to saker og ett vedtak ble ikke endret.

Antall saker vurdert for politianmeldelse, og anmeldte saker

Det er ikke anmeldt saker til politiet i 2015.

En sak ble vurdert for anmeldelse, jf. tabell sak C, tilskudd til taubanedrift. Fylkesmannens vurdering er basert en vurdering av skyldgraden. Ut fra denne vurderingen har Fylkesmannen konkludert med at det ikke er grunnlag for å anmelde saken. Det vises forøvrig til sakens dokumenter (sak nr. 2012/7140).

Vurdering av klager og dispensasjoner

Av totalt 44 dispensasjonssøknader er 34 behandlet og innvilget etter forskrift om tilskot til avløsning ved sykdom og fødsel mv. § 4 andre ledd (365 dager) og § 3 andre ledd (krav til næringsinntekt.) I tillegg er det behandlet fem søknader om dispensasjon fra jordbruksavtalens krav om at inntil 1/3 av åkerareal kan være

grønn gjødsling. Disse søknadene er begrunnet med vanskelige forhold under våronn. Tre av disse søknader ble innvilget og to ble avslått.

Sett i forhold til antall kommunale vedtak er det et lite antall klager og dispensasjoner. Fylkesmannen erfarer at både klager og dispensasjoner har bakgrunn i relevante forhold.

Samarbeid med Mattilsynet

Kontakt og samarbeid med Mattilsynet er videreutviklet i 2015. Etatene har regelmessige dialogmøter. Vi har i tillegg jobbet godt sammen i saker knyttet til rovvilt og MRSA opp mot enkeltprodusenter. I løpet av 2015 så har oversendelse av tre vedtak fra Mattilsynet, resultert i avkorting / varsel om avkorting av produksjonstilskudd, som følge av brudd på dyrevelferdsregelverket.

Landbruksvikarordningen

Landbruksvikartjenesten dekker hele fylket, med unntak av Frosta kommune. Fylkesmannen har informert om regelverket og endringer i det på Norske Landbrukstenester sin høstsamling på Hell i 2015.

Offentlig pålegg i husdyrproduksjonen

Utbrudd av LA-MRSA i Trøndelag medførte at 13 foretak i Nord-Trøndelag fikk pålegg om avlivning/nedslakting i 2015. Fylkesmannen var tidlig med i informasjonsprosessen rundt erstatning etter Forskrift om erstatning etter offentlige pålegg og restriksjoner i Plante- og husdyrproduksjon. Fylkesmannen behandlet fire søknader om husdyrerstatning til fire smågrisprodusenter i 2015. Tre av disse har også fått vedtak om kompensasjon for produksjonstap etter Forskrift om produksjonstap etter pålegg om nedslakting av svinebesetninger grunnet påvisning av antibiotikaresistente bakterier (MRSA). En søknad om erstatning for saneringsutgifter er ferdigbehandlet hos en slaktegrisprodusent. De resterende søknadene om erstatning for saneringsutgifter forventes å komme i 2016, da de fleste foretakene ikke var ferdige med saneringsjobben i 2015.

Erstatning avlingsskade

Våren og forsommeren 2015 var svært spesiell værmessig for Nord-Trøndelag, med store sammenhengende nedbørsperioder og lave temperaturer. Dette medførte store utfordringer for våronna. Fylkesmannen fikk den 3. og 4. juni kartlagt usådd kornareal i Nord-Trøndelag, noe som viste at 58.000 dekar, ca. 20 % av kornarealet i fylket, var usådd. De fleste fikk sådd korn på et tidspunkt, hvor det kunne forventes at kornet kunne bli modent. Noe areal planlagt til korn ble imidlertid omdisponert til gras.

En meget god høst reddet mye av situasjonen, men mange fikk reduserte avlinger, og det kom inn 343 søknader og klimabetinga erstatning, der de fleste gjelder vekstgruppe korn.

En utfordring fylkesmannen ved behandling av søknadene er at det er krevende å få kommunene til å gjøre gode vurderinger angående årsak til skade, herunder vurdere forebyggende og tapsebegrensende tiltak, for å fastsette hvor stor del av skaden som skyldes klima. Dette skyldes i stor grad at søker ikke har gitt god beskrivelse av skadebildet, og kommunen har attestert søknadene uten å innhente nok opplysninger.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2015 - antall

Klagebehandling

Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
0	4	3	6	1	2

Dispensasjonssøknader

Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
4	0	3	1	0	2	36	0	0

Fylkesmannens kontroll av landbruksvirksomheten i 2015

1. Hvor mye ressurser er avsatt til kontroll?

Årsverk: 1,5

Antall personer: 10

2. Gjennomførte kontroller av kommunenes landbruksforvaltning(forvaltningskontroller)

Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Registrerte avvik:	Papirsøknad underskrevet av søker 28.1.2015, men kommunen har lagt til grunn at søknaden ble levert 20.1.2015 (søknadsfristen).
Oppfølging av avvik:	Grong kommune har søkt om utsatt frist på tilbakemelding . FM har innvilget frist til 1.april .

Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	Gårdskart
Registrerte avvik:	Kommunen har ikke levert kontinuerlig ajourhold av gårdskart i 2009, 2010, 2011 og 2012.
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og miljøtilskudd
Registrerte avvik:	Det er ingen dokumentasjon på at kommunen har vurdert avkorting på grunn av feilopplysninger fra 6 foretak
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	Miljøtilskudd
Registrerte avvik:	Kommunen godtar ufullstendige søknader som grunnlag for å innvilge miljøtilskudd. Søkerne legger ved et tilleggsskjema (utarbeidet av kommunen) med arealopplysninger ut over det som står i søknaden.
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	Miljøtilskudd
Registrerte avvik:	Kommunen har godkjent søknader uten at søkerne har bekrefta ved avkryssing at de har miljøplan.
Oppfølging av avvik:	

Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	Miljøtilskudd
Registrerte avvik:	Kommunen har innvilga tilskudd til tiltak som krever skjøtselsplan på 15 foretak, uten at foretaka har bekrefta ved avkryssing at de har skjøtselsplan. Det finnes ingen dokumentasjon hos kommunen på at skjøtselsplaner foreligger.
Oppfølging av	

avvik:	
Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	SMIL
Registrerte avvik:	Kommunen har godkjent søknader som er utafor regelverket, 1) tilskudd til istandsetting av eksisterende plansilo 2) tilskudd til omlegging fra åpen åker til gras på foretak med behov for grovfôr.
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	SMIL
Registrerte avvik:	Kommunen har behandlet flere søknader som mangler miljøplan trinn 2 og detaljert budsjett.
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Grong kommune
Orninger/omfang:	SMIL
Registrerte avvik:	Midtre -Namdal samkommune har i signert saldokort på vegne av Grong kommune to saker.
Oppfølging av avvik:	
Kommune:	Lierne kommune
Orninger/omfang:	Gårdskart
Registrerte avvik:	Kommunen leverte ikke kontinuerlig ajourhold i 2014
Oppfølging av avvik:	Arbeid med gårdskart er under kontroll igjen
Kommune:	Lierne kommune
Orninger/omfang:	Forvaltningsloven - habilitet
Registrerte avvik:	Saksbehandler har signert vedtaksbrev om miljøtilskudd/ innvilget tilskudd til NN for 2014, som er medlem i samdrift, hvor saksbehandler sin datter og svigersønn også er medlem.
Oppfølging av avvik:	Ny praksis og sikre rutiner er innført
Kommune:	Lierne kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og miljøtilskudd
Registrerte avvik:	Kommunen har ikke gjennomført stedlig kontroll på søknader fra søknadsomgangen august 2014.
Oppfølging av avvik:	Kontroll er gjennomført for søknadsomganger etter august 2015 .
Kommune:	Lierne kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Registrerte avvik:	Kommunen har ikke vurdert avkorting av tilskudd på grunn av at søkere har gitt opplysninger som kunne ha ført til for mye utbetalt tilskudd.
Oppfølging av avvik:	Fra 2015 er avkorting gjennomført i tråd med regelverket.

Kommune:	Lierne kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Registrerte avvik:	Kommunen har ikke vurdert avkorting av tilskudd på grunn av at søkere har gitt opplysninger som kunne ha ført til for mye utbetalt tilskudd. Kommunen har godkjent større areal i karens enn Debio-godkjent areal for foretaket Jarle Ness.
Oppfølging av avvik:	Kommunen har gjort vedtak om tilbakebetaling av tilskudd. Dette vedtaket er påklaget, og er under behandling hos FM

Kommune:	Lierne kommune
Orninger/omfang:	Miljøtilskudd
Registrerte avvik:	Kommunen har innvilget miljøtilskudd til foretaket Hege Gjertsås for lokalt verdifullt areal uten at det foreligger godkjent skjøtselsplan.
Oppfølging av avvik:	Avviket har ikke ført til feil utbetaling av tilskudd. Søker har søkt på feil ordning.

Kommune:	Lierne kommune
Orninger/omfang:	NMSK
Registrerte avvik:	Kommunen kontrollerte 4 av 108 søknader om utbetaling av tilskudd til skogkultur og driftstilskudd. Dette utgjør 3,7 % av søknadene
Oppfølging av avvik:	Kontroll av 10 % av tiltakene gjennomføres fra 2016

Kommune:	Lierne kommune
Orninger/omfang:	NMSK
Registrerte avvik:	Kommunen kontrollerte 4 av 108 søknader om utbetaling av tilskudd. Kommunen gjennomførte i 2014 tre av sju pålagte resultatkontroller
Oppfølging av avvik:	Fra 2016 gjennomføres kontroll i tråd med reglene

Kommune:	Lierne kommune
Orninger/omfang:	NMSK
Registrerte avvik:	Kommunen godkjente en vei (Aspneset) som en vegklasse 3, uten at krav i vegnormalen er oppfylt (større stigning enn 12%).
Oppfølging av avvik:	Det er sent brev til søker med kopi til FM om at veien ikke godkjennes i veiklasse 3

Kommune:	Meråker kommune
Orninger/omfang:	Gårdskart
Registrerte avvik:	Kommunen har ikke foretatt kontinuerlig ajourhold av AR5 for årene 2009-2015. Endringer er gjort direkte i landbruksregisteret
Oppfølging av avvik:	Meråker kommune har gjennom Geovekstavtalen 2015 inngått avtale om kjøp av tjenester for gjennomføring av en fullstendig oppdatering av AR5 for Meråker. Arbeidet gjennomføres av Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO) på grunnlag av omløpsfotograferingen fra 2014 og forventes å være ferdig i løpet av vinteren 2016.

Kommune:	Meråker kommune
Orninger/omfang:	NMSK
Registrerte avvik:	Det er kontrollert for få søknader om utbetaling av tilskudd og skogfond. Kommunen kontrollerte 1 av 21 søknader om utbetaling av tilskudd og skogfond til skogkultur i 2014. Dette utgjør 4,7% av søknadene. Det foreligger ingen rutiner for uttrekning av søknader, gjennomføring av kontrollen og dokumentasjon på kontrollen.
Oppfølging av avvik:	De skogkulturtiltakene som det skal utbetales tilskudd- og skogfondsmidler til, skal kontrolleres som foreskrevet med minimum 10% av søknadene. Det skal tas utgangspunkt i en helhetlig vurdering av risiko for mulige feil.

Kommune:	Verdal kommune
Orninger/omfang:	Forvaltningsloven - habilitet
Registrerte avvik:	Underordnede saksbehandlere på fagseksjon landbruk har behandlet fagsjef NN sin søknad. MN og ON er brødre til enhetsleder . Søknadene fra MN og ON er behandlet og avgjort av enhetsleder sin underordnede.
Oppfølging av avvik:	Av tekniske årsak er kontrollen rapportert på Verdal. Kontrollert enhet er Innherred samkommune , som omfatter både Verdal og Levanger. De konkrete forhold omkring habilitet vil i heretter bli behandla etter forvaltningslovens § 6.

Kommune:	Verdal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd
Registrerte avvik:	Manglende dokumentasjon på at det foreligger fullmakt til å representere i 3 tilfeller ved foretakskontroll
Oppfølging av avvik:	RS 2014/16 punkt 5 implementeres i det videre arbeidet.

Kommune:	Verdal kommune
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd og miljøtilskudd
Registrerte avvik:	Avkorting på grunn av feilopplysninger som kunne ført til urettmessig utbetaling er ikke vurdert i 8 saker
Oppfølging av avvik:	En vil i ettertiden innarbeide PT-forskriftens § 13(nå 12) i det videre arbeidet

Kommune:	Verdal kommune
Orninger/omfang:	Miljøtilskudd
Registrerte avvik:	Innherred samkommune har innvilga foretaket NN miljøtilskudd til «beite av areal med spesielle verdier» uten at det foreligger skjøtselsplan anbefalt av kommunen og godkjent av Fylkesmannen.
Oppfølging av avvik:	En vil i ettertiden innarbeide Forskrift om miljøtilskudd i jordbruket i NT samt retningslinjer for denne § 25 i det videre arbeidet.

Kommune:	Verdal kommune
Orninger/omfang:	Miljøtilskudd

Registrerte avvik:	På papirsøknader mangla avkryssing for miljøplan i 13 søknader for 2014 fra Verdal og Levanger. Kommunen sier at de i godkjenninga har lagt inn at foretaka har miljøplan ut fra at det var avkryssa for miljøplan i PT-søknad. Det er ingen dokumentasjon på at kontroll mot PT er gjort
Oppfølging av avvik:	En vil i ettertiden innarbeide Forskrift om miljøtilskudd i jordbruket i NT samt retningslinjer for denne i det videre arbeidet.
Kommune:	Verdal kommune
Orninger/omfang:	SMIL
Registrerte avvik:	Prosjekt sluttgodkjent uten at det er dokumentert at det foreligger godkjent regnskap med bilag og noteringer for eget tidsforbruk
Oppfølging av avvik:	En vil i det videre arbeidet innarbeide SMIL forskriftenes § 7 i det videre arbeidet.

3. Gjennomførte foretakskontroller. Foretakene kan anonymiseres ved A, B, C etc.

Foretak:	A og B (samme som G og H i rapport for 2014)
Orninger/omfang:	Produksjonstilskudd Avløsertilskudd Årene 2012,2013,2014 Miljøplan
Hjemmel for kontroll:	Forvaltningslovens § 35, Dagjeldende Forskrift om produksjonstilskudd og forskrift om avløsertilskudd
Registrerte avvik:	Avvik fra PT- forskriftenes § 4 , bokstav b (driftsfelleskap)2012 Avvik fra forskrift om produksjonstilskudd § 5 , disponere areal Avvik fra forskrift om miljøplan § 4 Avvik fra forskrift om gjødselplanlegging § 3
Oppfølging av avvik:	FM sitt vedtak er påklaget av en av partene. 2013: FM gjorde vedtak om krav om tilbakebetaling av produksjonstilskudd på til sammen 46 000. 2014: Fylkesmannen gjorde vedtak om trekk på grunn av manglende miljøplan og avkorting på grunn av feilopplysninger . Netto utbetalt kr 0

Foretak:	C (samme som A o rapport for 2014)
Orninger/omfang:	Nærings -og miljøtilskudd i skogbruket-tilskudd til drift med taubane. Kontrollen er basert på stedlig kontroll og innsendt dokumentasjon
Hjemmel for kontroll:	Forvaltningslovens § 35 c(ugyldighet)
Registrerte avvik:	Avvik fra § 7. Kjørespor etter hogstmaskin over store deler av arealet. Meste avvirket med hostaggregat(ikke motorsag) Ingen tydelige tegn på standplass for taubane.
Oppfølging av avvik:	Fylkesmannen gjorde vedtak om delvis tilbakebetaling av tilskudd (120 000 kr av 163 940 kr). Vedtaket ble påklaget , og ble sendt landbruksdirektoratet til endelig avgjørelse den 1.juli 2015.

Foretak:	D
Orninger/omfang:	NMSK - vedlikehold av skogshilvei

Hjemmel for kontroll:	NMSK- forskriftenes § 12
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	
Foretak:	E
Orninger/omfang:	NMSK - skogsbilvei
Hjemmel for kontroll:	NMSK- forskriftens § 12
Registrerte avvik:	Ingen
Oppfølging av avvik:	

4. Andre kommentarer/ innspill:

I Nord-Trøndelag i 2015 var det 153 verpehønsforetak og 122 foretak med slaktekylling (tall per 1.1.2015). Det ble registrert 154 foretak med smågrisproduksjon og 245 foretak som leverte slaktegris. Alle slaktekyllingforetakene er kontrollert opp mot slakteleveranse i 2014. Fylkesmannen foretok stedlig kontroll hos to konsumeggforetak (3 i 2015) i november 2014. Bakgrunnen for kontrollen var mistanke om driftsfellesskap og overtredelser av konsesjonsgrensen. Saken ble behandlet hos fylkesmannen både som PT sak og i henhold til husdyrkonsesjonsregelverket. Fylkesmannen fattet vedtak om standardisert erstatning i saken i februar 2016. En sak fra 2013 som også omhandlet to konsumeggforetak er i løpet av 2014 ilagt standardisert erstatning. Saken ble påklaget, den ble ferdig behandlet hos Fylkesmannen og sendt over for klagebehandling i Landbruksdirektoratet i mars 2015. Landbruksdirektoratet opprettholdt fylkesmannens vedtak om standardisert erstatning i september 2015. Fylkesmannen har siden stadfestelsen fra Landbruksdirektoratet fulgt opp foretakene sin produksjon i 2014, 2015 og i 2016. Kontroll av foretak som driver samme produksjon og har "nære familiære relasjoner" er svært ressurskrevende. FMNT opplever en økt pågang fra foretak som søker veiledning i forståelse av regelverk som regulerer denne typen produksjon, og hvordan de skal "rigge seg til". Vi opplever at foretakene er stadig mere ekspansive og forsøker å tilpasse seg regelverkets bestemmelser. I denne anledning har FMNT i samarbeid med FMST og Mattilsynet hatt et veiledningsmøte for veiledere i slaktekyllingproduksjonen i fylkene i mars 2015. Her redegjorde fylkesmannen for regelverket. Når det gjelder svineproduksjon så opplever fylkesmannen at hold av såkalte engangspurker i større skala (opp mot 70 % av purketallet) er utfordrende i kontrollsammenheng. Stedlig kontroll er i denne sammenhengen svært ressurskrevende. I 2015 ble regelverket endret, og fylkesmannen ble pålagt å forholdsmessig beregne erstatningskravet etter antall dager de overproduerte purkene har stått inne, når en produsent har hatt innsatte avlspurker over grensen for konsesjonsfri drift/konsesjon. I forbindelse med utbrudd av MRSA i fylket i 2015 så kontrollerte fylkesmannen produksjonen i det største smågrisforetaket som fikk pålegg om avlivning / utslakting. Bakgrunnen for kontrollen var et høyt dyretall som lå til grunn i forbindelse med avlivningsvedtaket fra Mattilsynet. Gjennomgang av besetningsdata med den puljedriften som foretaket drev, sammenstilt med pålagte restriksjoner fra Mattilsynet som følge av mistanke om smittsom sykdom- gav ikke grunnlag for å gå videre med mistanke om overproduksjon i dette foretaket. Foretaket hadde tatt over foreldrenes produksjon på odel samt videreført sin egen produksjon. På grunn av en misforståelse mellom kommunen, fylkesmannen og foretaket hadde ikke foretaket søkt om overtagelse av foreldrenes gård. Høsten 2015 innvilget FMNT foretakets søknad om unntak fra konsesjonsplikten etter lovens § 3 første ledd. Landbruksdirektoratet lagde i 2015 et regneeksempel på hvordan fylkesmannen kan foreta kontroll av svineproduksjonen basert på tall fra søknad om produksjonstilskudd og leveransedata for omsatte og slaktede dyr. Dette kontrollarbeidet er FMNT godt i gang med. Leveransedata per 2015 foreligger ikke per dags dato. Fylkesmannen behandlet i 2015 tre søknader om konsesjon. To av disse søknadene ble avslått. I en av disse søknadene fattet fylkesmannen vedtak om unntak fra konsesjonsplikten, slik at foretaket kunne ta over gård på odel samtidig som foretakets egen produksjon ble videreført.

22.4 Ei livskraftig reindrift

Status og utfordringer med å videreutvikle Fylkesmannen som regioanl reindriftsmyndighet.

Reindriftsavdelingen har i 2015 særlig prioritert to oppgaver; integrering av reindriftsforvaltningen i embetet og dialog/samhandling med reindriftsnæringen. Reindriftsavdelingen har hatt full bemanning, dvs 4 årsverk. Kompetansen ved avdelingen er fordelt på naturfaglig og samfunnsfaglig kompetanse. En medarbeider har særskilt kompetanse innen samisk språk og kultur.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har lyktes godt med integreringen av reindriftsforvaltningen i embetet. Det er

utviklet et bra samarbeid opp mot andre avdelinger, noe som er en styrke spesielt på plansiden. Selv om avdelingen er lokalisert utenfor Steinkjer, er både den enkelte medarbeider og avdelingen som helhet godt synlige i fagmiljøene. Dette har vært og er en forutsetning for å lykkes med målsettingen om å styrke fylkesmannen som regional reindriftsmyndighet.

Den andre viktige forutsetningen er å opprettholde og styrke tilliten til fylkesmannen som regional reindriftsmyndighet blant reindriftsutøverne.

Vi opplever at den løpende dialogen og samhandlingen med reindriftsnæringen er god, selv om det fortsatt er et forbedringspotensial ift at vi bør være mer synlige på de praktiske arenaer (gjerder, befaringer mv). Med for små økonomiske ressurser til disposisjon er mulighetene for prioritering av deltakelse på slike praktiske arenaer begrenset.

Vi lykkes imidlertid bra med å skape arenaer der vi inviterer reindriftsutøverne til informasjon og diskusjon. Vi har flere årlige møter med alle siidaandelene, bl.a en todagers reindriftskonferanse. I 2015 har vi også arrangert et godt besøkt merkeseminar med deltakelse fra hele det sørsamiske området. Tilbakemeldingene fra reindriftsutøverne på disse arrangementene er udelt positive. Vi har i løpet av året også satt fokus på reindriftsrelatert næringsutvikling, bl.a en inspirasjons- og informasjonsdag, der målgruppen var reieiere med ideer og/eller planer om framtidig næringsutvikling. Vi samarbeider her tett med landbruksavdelingen, og også med Mat-navet på Mære. Gledelig nok er det en del reieiere som har gått videre med planene sine.

Dersom Fylkesmannen skal lykkes som regional reindriftsmyndighet er vi avhengige av at også reinbeitedistriktene gis muligheter til medvirkning, spesielt opp mot areal- og plansaker. Hvert reinbeitedistrikt har mange kommuner og tiltakshavere å forholde seg til og vil etter vår vurdering ha store problemer med å ivareta sine rettigheter og interesser i pågående arealsaker. Fylkesmannen har derfor sammen med reindriften initiert et prosjekt for å styrke mulighetene for aktiv medvirkning. Fylkesmannen har gitt tilsagn om delfinansiering gjennom skjønnsmidler for 2016 til Snåsa kommune, som har sagt ja til å være vertskommune for prosjektet. Tiltaket er også tatt opp med Sametinget i «Dialogforum», se nedenfor.

Den store utfordringen i forhold til å kunne videreutvikle Fylkesmannen som en regional reindriftsmyndighet er mangelfulle ressurser. Avdelingen er nok tilfredsstillende bemannet, men når lønnsutgifter og andre faste utgifter opptar mesteparten av tildelt budsjett, sier det seg selv at det ikke blir rom for utviklende aktiviteter.

Oppfølging av reindriften ved brudd på gjeldende regelverk.

Det foreligger svært få tilfeller av at reieiere i Nord-Trøndelag ikke følger lover og regler, jf også vår rapportering om eventuelle brudd på bruksregler. Det var vinteren 2015 ett tilfelle der det ble ført fremmed (svensk) rein på beite i et reinbeitedistrikt, uten at dette var omsøkt hverken til distriktsstyret eller til forvaltningen. Fylkesmannen fulgte opp forholdet med en anmodning om å transportere reinen tilbake til Sverige innen en fastsatt frist. Siidaandelen etterkom og dokumenterte dette, og det var ikke behov for videre tiltak/pålegg.

Arbeidet fra de etablerte samarbeidsforumene med Sametinget og NRL.

Samarbeidsforumet, i Nord-Trøndelag kalt Dialogforum, ble etablert høsten 2014, mens første møte ble avholdt i 19.03.2015. Fra referatet sakses følgende: «Følgende tema ble berørt spesielt:

- Arealvern, med spesiell fokus på vindkraft og på reinbeitedistriktenes muligheter for reell medvirkning i areal- og plansaker.
- Manglende reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige.
- Utfordringen med mange togpåkørsler og manglende tiltak for å redusere problemet.
- Rovdyrutfordringen, spesielt i kalvingsområdene.

I forhold til første kulepunkt var det enighet om å forsøke å etablere et 3-årig prosjekt for å sette reinsamelaget og/eller reinbeitedistriktene i stand til å takle alle arealutfordringene de møter. Prosjektet kan finansieres gjennom midler fra Sametinget og RUF, samt at fylkesmannen undersøker muligheten for bruk av skjønnsmidler. I så fall må en kommune ha ansvaret for prosjektet. Det ble understreket at det er viktig at næringen selv eier og styrer prosjektet. Fylkesmannen tar ansvar for oppfølging av dette punktet. I forhold til andre og tredje kulepunkt er det viktig at både Sametinget, NRL og Fylkesmannen påvirker gjennom sine nettverk for å få raske og gode løsninger.»

Det første omtalte kulepunktet er berørt tidligere i årsrapporten.

Det ble avholdt et nytt møte i Dialogforumet den 26.10.2015. Følgende tema ble tatt opp.

- Fylkesmannens og Sametingets bruk av innsigelse i plansaker. Det er enighet om å holde hverandre oppdatert i løpet av planprosessene, gjennom oversendelse av kopier av uttalelser, eventuelt også gjennom direkte kontakt på saksbehandlernivå.
- Orientering om sametingsmelding om areal og miljø.
- Orientering om sametingsmelding om reindrift og ny stortingsmelding om bærekraftig reindrift. Det er enighet om at den sørsamiske reindriften, med sitt potensial og sine utfordringer, må bli behørig vektlagt i begge meldingene. Sametingsmeldingen vil være et godt grunnlag for samiske og reindriftsfaglige innspill til arbeidet med stortingsmeldingen.

Det ble videre bestemt at det skal avholdes ett årlig møte i Dialogforumet.

Status, utfordringer og framdrift om distriktenes arbeid med utarbeidelse og oppfølging av godkjente bruksregler.

Alle reinbeitedistriktene i Nord-Trøndelag har godkjente bruksregler. For et distrikt, Åarjel Njaarke sijte, har Jordskifteretten satt til side beitebruksreglene iht reindr.l. § 59 fjerde ledd. Det har ikke lyktes å få siidaandelene i distriktet i gang med en ny utarbeidelse av beitebruksregler. Årsaken til dette er sterk og langvarig uenighet om rettighetene til de ulike beitearealene. Bruksreglene ble for øvrig utarbeidet av Reindriftsagronomen (nå Fylkesmannen). Fylkesmannen er ikke kjent med at det er store utfordringer knyttet til utarbeidelse eller oppfølging av bruksreglene i de andre reinbeitedistriktene.

Reintallsutvikling og utviklingen av produktivitet/produksjon.

Reintallet i Nord-Trøndelag er godt tilpasset tilgjengelige beiteressurser. Dette gjelder for alle reinbeitedistriktene. Samla reintall pr 31. mars 2015 var på 14031 (ukorrigerede tall). Dette er en liten nedgang fra året før. Høyeste godkjente reintall samlet for reinbeitedistriktene er 15900. Reintallet er stabilt over tid. Slaktevektene både for kalv og voksne dyr er gode og stabile over tid. Gjennomsnittsvekten for kalv var 20,2 kg i driftsåret 2014/15, mot et gjennomsnitt i siste 10-års periode på 20,4 kg. Variasjoner mellom år kan i stor grad tilskrives variasjoner i klimatiske forhold. Slakteuttaket var på 5291 dyr, inkludert 205 dyr til privat slakt, mot 3924 dyr i 2013/14. Dette er en økning på 35 %. 66 % av slakteuttaket er på kalv. De to siste årene har vært gode produksjonsår og det ser også ut til å være en økende vilje til å ta ut flere slaktedyr. Flere av sijtene har i løpet av de siste årene oppgradert høstslakteanleggene sine. Dette vil på sikt kunne øke både det tidlige og det totale slakteuttaket. Usikkerhet i forhold til tapssituasjonen i næringen har imidlertid i lang tid virket hemmende i forhold til slakteviljen.

Siidaandelene i Nord-Trøndelag hadde et totalt tap på 5567 rein i driftsåret 2014/15 i følge Melding om reindrift. 5216 av disse ble omsøkt som tapt av rovdyr og 2585 ble erstattet som rovdyrdrept (ca 50 % av omsøkt). Det er erstattet 348 færre rein (11 % nedgang) enn for forrige driftsår, og omsøkt 14 % færre. Totalt ble det utbetalt 7,8 mill kr i rovdyrerstatning til reineiere i Nord-Trøndelag i 2015.

Rapportering om brudd på bruksreglene.

Alle reinbeitedistriktene/sijtene har et reintall innenfor fastsatt høyeste reintall. Fylkesmannen har heller ikke registrert andre brudd på bruksreglene.

Rapporter på hvor mange distrikt som har utarbeidet distriktsplan.

Ved siste årsskifte har 3 av 6 reinbeitedistrikter i Nord-Trøndelag utarbeidet nye distriktsplaner iht til reindriftsloven av 2007. Dette gjelder Fovsen Njaarke sijte (2013), Skæhkere sijte (2015) og Tjæhkere sijte (2015). Fylkesmannen er kjent med at to distrikter (Gasken-Laante sijte og Låarte sijte) har startet, men ikke ferdigstilt arbeidet. Begge disse har eldre distriktsplaner som er delvis oppdaterte. Fylkesmannen har fram til nå godkjent at disse distriktsplanene fyller det generelle vilkåret for innvilgning av distriktstilskudd. Ett distrikt (Åarjel Njaarke sijte) har ikke utarbeidet distriktsplan. Årsaken ligger i en langvarig konflikt innad i reinbeitedistriktet om rettighetene til beitearealene. Fylkesmannen har ikke kommet i posisjon til å kunne bidra på en konstruktiv måte i forhold til en løsning på rettighetskonflikter i dette distriktet.

Gjennomførte kontrolltiltak og oppfølging av avvik/feil.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ikke foretatt risikobaserte kontrolltiltak overfor foretak på reindriftsområdet i 2015. Årsaken til dette er at det ble skapt en forventning gjennom fullmaktsbrevet fra Landbruksdirektoratet om at de skulle gjennomgå risikoverktøyet for reindriftsforetakene i 2015, sammen med fylkesmannen.

Fylkesmannen har avventet en slik gjennomgang, men har først like før årsskiftet blitt kjent med at Landbruksdirektoratet ikke har til hensikt å gjøre dette.

Det er ikke gjennomført offentlige kontrollerte tellinger av rein i Nord-Trøndelag i 2015.

Resultatområde 23 Økt verdiskaping

Satsingene er i hovedsak innen: matspesialiteter, landbruksbasert reiseliv, Inn på Tunet og bygde og næringsutvikling.

Det vises til omtale under delkapitlene, og egen rapport om bruken av BU-midlene.

23.1 Næringsutvikling innen jordbruk og bygdenæringer

Regionale og lokale tiltak kommunerettet arbeid

Kapitel 1144 post 77 er i 2015 benyttet til kommunegruppemøter innenfor tema jordbruk, skogbruk og miljø. Videre er det gjennomført 2 todagers samlinger. I tillegg deltar landbruksavdelingen sammen med embetet forøvrig på kommunevise møter med administrativ og folkevalgt ledelse i enkeltkommuner. Det er også gjennomført ulike kurs med tema kart, fagsamling innenfor tilskuddsforvaltning, skogbruk og skogsveger.

Beskriv hvilke tiltak som er gjennomført for å styrke kommunenes arbeid innenfor landbruks- og matområdet, herunder omfanget av den landbrukspolitiske dialogen med kommunene og det landbrukspolitiske engasjementet i kommunene.

De ovenfor nevnte kommunegrupper arrangeres i samarbeid med Innovasjon Norge. Fylkesmannen har i 2015 arrangert 6 møter (3 møter x 2 regioner) med tema næringsutvikling, miljøvirkemidler og for ansatte i kommunal landbruksforvaltning. Møtene er dialogbasert, der kommunene tar opp problemstillinger og det legges til rette for erfaringsutveksling mellom aktørene. I tillegg til næringsutvikling i det tradisjonelle landbruket og i landbruksrelaterte næringer har bruk av SMIL-midlene til bygninger vært tema i 2015.

Også i 2015 er det arrangert en to-dagers BU- og miljøsamling for den kommunale landbruksforvaltningen. I tillegg til Innovasjon Norge Nord-Trøndelag er Nord-Trøndelag fylkeskommune medarrangør. Hovedtema var bruk av tradisjonelle bygninger til ny virksomhet, kulturminnevern, innovasjon i landbruket, grøntsatsingen m.m.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag sammen med Fylkesmannen i Nordland startet høsten 2015 opp utviklingsprogrammet "Prosjektretta nærings- og bygdeutvikling". Dette er et tilbud til kommuner, prosjektledere og næringsdrivende i landbruket som trenger drahjelp til å sikre bedre prosjektgjennomføring. Kurset gir deltakerne økt kompetanse og gjennomføringsevne av utviklingsprosjekter relatert til landbruksbasert nærings- og bygdeutvikling. Utviklingsprogrammet har 28 deltakere og avsluttes i 2016. Kurssamlingene har også fungert som arena for nettverksbygging og erfaringsutveksling.

Tiltak for økt satsing innen landbruksbasert vare- og tjenesteproduksjon innenfor Regionalt næringsprogram.

Fylkesmannens landbruksavdeling har de senere årene hatt et godt samarbeid med flere regionale aktører i arbeidet med mobilisering til nye næringer i landbruket. Sammen med landbrukskontorene i kommunene har det blitt arrangert mobiliserings- /inspirasjonssamlinger med fokus på mat og grønt reiseliv. De viktigste samarbeidspartnere har vært matnavet på Mære landbruksskole, Innovasjon Norge og ansvarlige for etablereroppfølgingen i fylket. Samlingene har hatt som mål å gjøre eksisterende og potensielle aktører kjent med hjelpeapparatet, inspirere gjennom å fortelle suksesshistorier og å gi dem en møteplass hvor terskelen for å diskutere ideer til nyskaping og videreutvikling er lav. Samlingene har hatt god deltakelse og tilbakemeldingene er svært positive.

Opplegg som vist i ovenstående har også blitt rettet mot spesielle geografiske områder eller mot spesielle grupper. En av samlingene var rettet mot sørsamiske utøvere, og var et samarbeid mellom reindriftsavdelingen og landbruksavdelingen hos Fylkesmannen. Det kom mange aktører og tilbakemeldingene var gode også her.

Vi har hatt fokus på at det må finnes et "apparat" eller et "system" som hjelper en potensiell etablerer videre etter slike samlinger. Vi ser at det for enkelte aktører oppstår et "mellomrom", dvs. en fase FØR det er naturlig å ta

kontakt med etablereropplæringen eller Innovasjon Norge. Innenfor området matspesialiteter samarbeider vi med Matnavet på Mære. De kan gå inn i hver enkelt bedrift og gi "gratis første råd". I 2015 har vi startet arbeidet med å utforme en plan for mobiliseringsarbeidet i Nord-Trøndelag. Her ønsker vi å utvikle en ny modell for utviklingsarbeidet slik at vi får utviklet samhandlingen mellom de gode hjelperne og laget et godt system for oppfølgingsarbeidet.

Fylkesmannens landbruksavdeling har vært en viktig drivkraft i arbeidet med å etablere Landbruk 21 Trøndelag. Landbruksdirektøren har ledet interimstyret i interimstyreperioden. Målet med satsinga er å utvikle og styrke landbruksnæringa i regionen gjennom å sørge for relevant forskning, utdanning og bruk av kunnskap. Satsinga bygger videre på resultatene fra Grønn forskning Midt-Norge og Kompetanseløft Trøndersk Landbruk.

Tverrsektorielt samarbeid og resultater i arbeidet med Inn på tunet generelt og Inn på tunet-løftet i kommunene spesielt.

Av de ca 70 tilbyderne av Inn på tunet-tjenester i fylket er halvparten godkjent av Matmerks merkeordning. En stor gruppe er tilbydere som tilbyr gården som arena for undervisning. Høgskolen i Nord-Trøndelag har tilbud om praksisplass på noen av disse gårdene i sin lærerutdanning.

Arbeidet med å lage Inn på tunet-handlingsplan er påbegynt i 2015. Det samarbeides med Sør-Trøndelag i dette arbeidet. Inn på tunet som begrep er godt kjent i de andre avdelingene i embetet.

I 2015 er det bevilget midler av de tilretteleggende BU-midlene til HiNT/Nord Universitet til gjennomføring av kurset: Gården som pedagogisk ressurs.

Tilbyderne i fylket er organisert i 4 tilbydernettsverk/organisasjoner, hvorav 2 er samvirker. Det ene samvirket, Inn på tunet Innherred har gjennomført et prosjekt for å styrke nettverket mellom IPT-gårder som tilbyr en pedagogisk arena.

Grong kommune er fylkets IPT-løft-kommune, og har nå avsluttet sin prosjektperiode. IPT-løft-perioden har bidratt til å forenkle kommunikasjonen mellom kjøper og tilbyder gjennom de etablerte arbeids- og inntaksgruppene, og god oversikt og synlighet av tilbyderne i kommunen.

Antall årsverk i landbruksforvaltningen

Landbruksavdelingen i Nord-Trøndelag hadde pr. 1.1.2015: 19,84 årsverk.

I den kommunale forvaltningen var pr. 1.1.2015: 49,9 årsverk.

Fjellandbruket

2015 var det andre året i fjellandbrukssatsinga i Fylket og skjer i kommunene Lierne, Røyrvik, Namsskogan og Meråker. Satsinga er drevet av ett prosjekt i Lierne, Namskogan og Røyrvik. Meråker har eget prosjekt. De nasjonale midlene til fjellandbruk (1 mill) er i 2015 tildelt fjellandbrukssatsinga i Indre Namdal med 750.000. kr 200.000 er brukt til felles prosjekt (foU) sammen med de samarbeidende fjellandbruksfylkene Oppland, Hedmark og Sør-Trøndelag. Kroner 50.000 er brukt til felles administrasjonskostnader som Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har og til egen administrasjon.

Det arbeides godt i de to fjellregionene. Målet om 20 fjøsbygginger i området i prosjektperioden er innen rekkevidde. I Namsskogan, Røyrvik og Lierne var det ved utgangen av 2015 bygd, under bygging eller bestemt for bygging 14 fjøs. I tillegg til disse er 7 prosjekt under planlegging. Ekstra investeringsstøtte, med maksimumsbeløp på 1.5 mill i fjellandbruksregionene mot 750.000 i resten av Trøndelag, har vært et viktig incentiv for gårdbrukerne i regionen. I fjellandbruket er det også satsa mye på fagmøter for stimuler til kompetansoppbygging og fellesskap. Grovfôrprosjektet i Nord-Trøndelag har hatt ekstra satsinger i Fjellandbruksområdene med fagdager, erfaringsgrupper og individuell rådgiving.

I tillegg til finansieringa gjennom nasjonale fjellandbruksmidler finansieres prosjekta også med IBU midler, RUP midler og sponsormidler, regionale midler og egeninnsats fra deltagerne i prosjekta.

Fylkesmannen i NT bidrar aktivt i styringsgruppene for fjellandbruksprosjekta i Nord-Trøndelag. Fylkesmannen har og bidratt med innlegg på fagmøter.

Utfordringene på skogområdet i Nord-Trøndelag

Hovedutfordringen for skogbruket i fylket er å sikre skogindustrien i regionen en størst mulig andel lokalt tømmer. Industrien i fylket har et forbruk av tømmer som er lang større enn vår avvirkning. Vi vil få store mengder lett tilgjengelig tømmer når kulturskogen blir hogstmoden om 10-15 år. Det er ekstremt viktig at vi greier å holde industrien i gang frem til da.

Tilgjengelighet til den hogstmodne skogen er tilsvarende utfordrende. Mye av den hogstmodne skogen står langt fra veg, på lav bonitet, med lav bestokning og i eller innenfor utfordrende terreng. En del skogeiere velger å hogge yngre skog på vegkant, noe vi vurderer vil gi oss en langsiktig utfordring ved å redusere avvirkningspotensiale framover i tid. Det er essensielt for Fylkesmannen å legge til rette på best mulig måte for at skogeierne velger å hogge hogstmoden skog.

Erfaringer med stormfelling i yngre bestand viser nødvendigheten av at inngrep som ungskogpleie og tynning gjøres til riktig tid. Det er åpenbart, blant annet på grunn av endringer i klima og vær, at vi bør ha et langt større fokus på ungskogpleie og avstandsregulering i framtida, enn det som har vært tilfelle fram til nå. Det er en stor utfordring å få økt aktiviteten på dette området til ønsket nivå.

Fylkesmannens bidrag til resultater og aktivitet.

Arbeidet med å øke avvirkninga har derfor også i 2015 vært meget sentralt. Siden 2012 har Fylkesmannen iverksatt en rekke tiltak. Blant disse er økt veibygging det viktigste tiltaket i Nord-Trøndelag. Hovedplan for skogsveger er et viktig verktøy i denne sammenheng. Vi bidrar både økonomisk og med faglig bistand til vegplanleggere og vegpådrivere i fylket. Tilstrekkelig vegpådriver og vegplanleggerkapasitet har vært helt avgjørende for at vi har fått fart på vegbygginga i fylket. Nå begynner vi å se resultatene av vegsatsinga. I 2015 ble det ferdigstilt nesten 90 % flere meter veg enn i 2012.

Avvirkningen landet på 532 000 m³ som er godt over målsettingen fra 2012 om å øke årlig avvirkning med 100 000 m³. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i 2015 vært aktiv i det omfattende arbeidet som er gjort i fylket for å øke avvirkningen og vi tror at avvirkningsøkningen ville vært betydelig mindre uten Fylkesmannens innsats på området. I løpet av 2015 har Fylkesmannen fulgt opp flere sentrale tiltak beskrevet i sluttrapporten fra arbeidsgruppa for økt avvirkning i 2012. Fylkesmannen har i 2015 blant annet:

- Initiert og deltatt i en rekke møter med alle kommuner, fylkeskommunen og skognæringa omkring arbeidet med økt avvirkning.
- Videreutviklet og tilbudt næringa et målretta og aktivitetsfremmende tilskuddsregime. Dette gjelder både tilskuddsmidler til langsiktige investeringer i infrastruktur og mer kortsiktige driftstilskudd i vanskelig terreng.
- Ferdigstilt arbeidet med en ny hovedplan for skogbruksplanlegging med MiS i fylket.
- Fulgt opp pågående prosjekter med skogbruksplanlegging med MiS i 4 kommuner hvor MiS-registeringer mangler. Ett av disse prosjektene ble ferdigstilt i 2015.
- Initiert og bidratt til å igangsetting av prosess med skogbruksplanlegging med MiS i ytterligere fire kommuner.
- Bidratt til å få etablert og finansiert aktivitetspådrivere som dekker hele fylket.
- Bidratt i prosjekter hvor målet er å avklare bruk og vern av skogressursene på en best mulig måte. Eksempler på prosjekt er:
  - Samkartlegging av miljøverdier skog og naturtyper i Inderøy kommune
- Månedlig sendt ut informasjon om status på avvirkningsaktivitet og -prognoser for året. Dette er formidlet både til media og internt i skogbrukets verdikjede. På denne måten har Fylkesmannen, i tillegg til egne tiltak, også synliggjort og applaudert resultat av tiltak som andre aktører i næringa har iverksatt.
- Initiert en rekke positive medieoppslag om økt avvirkning, vegbygging og skogbruk generelt.

Vi har økt ungskogpleieaktiviteten med 14 % i fylket etter at vi laget ungskogpleiestandarden i 2014. Siden dette var vårt initiativ tar vi vår del av æren for dette, men vi har fortsatt langt igjen før vi når målsettingen om 35 000 dekar pr år. Konkret utført FMNT dette om ungskogpleie i 2015:

- Markedsført ny standard for ungskogpleie i fylket, samt foreslått og prioritert en rekke tiltak for å øke ungskogpleieaktiviteten. Vi har deltatt og informert om standarden på flere skogfaglige dager slik at vi har nådd et tresifret antall skogeiere med budskapet.
  - Startet på gjennomføring av egne tiltak for å bidra til økt ungskogpleieaktivitet.
  - Trykket opp og distribuert brosjyre i kortversjon av den nye ungskogpleiestandarden.

Skogbruksplanlegging med miljøregistreringer og tilskudd til miljøtiltak i skogbruket er rapportert gjennom fagsystemet øks.

Resultatområde 24 Bærekraftig landbruk

Se rapportering på hvert enkelt punkt nedenfor.

24.1 Samfunns- og arealplanlegging

Hovedtrekk i arealbruksutviklingen og aktivitetene som er iverksatt for å sikre at landbrukets og reindriftens arealinteresser og utviklingsmuligheter blir ivaretatt i samfunnsplanleggingen.

Fylkesmannen er i tett dialog med kommunene i alle typer arealsaker, det være seg plansaker eller dispensasjonssaker. Vi prioriterer høyt å gi tidlig og tydelig tilbakemeldinger i form av forhåndsvurderinger eller ved oppstartsvarsler på plansaker, eller i dispensasjonssaker m.v.

I 2015 har vi videreutviklet Regionalt planforum til å bli en god og konstruktiv dialogarena for tidlig samhandling om planspørsmål og arealbruk i fylket/kommunene.

Fylkestinget i Nord-Trøndelag vedtok i 2013 Regional plan for arealbruk etter en lang og omfattende prosess. Denne nedfeller gode regionalpolitiske retningslinjer for landbrukets og reindriftens arealressurser i fylket.

Nord-Trøndelag er et aktivt landbruksfylke. Relativt sett styrker fylket seg arealmessig mht dyrka jord også i 2015, med at omdisponeringstallene er reaktivt lave samtidig som det fortsatt nydyrkes langt større arealer. Nydyrkingen er imidlertid størst i dårligere klimasoner.

Felles landbruksmelding for Trøndelagsfylkene har i tillegg fastslått mål om at matproduksjonen i Trøndelagsfylkene skal øke med 1,5% pr år. Landbruket representerer fortsatt en betydelig andel av sysselsettingen i de fleste av kommunene i Nord-Trøndelag, og Fylkesmannen søker å bidra med statistikk og analysegrunnlag til kommunenes og fylkeskommunens planprosesser.

Innsigelser knyttet til landbruk og reindrift i saker etter plan- og bygningsloven

I 2015 ble det fremmet innsigelse til 2 planer knyttet til viktige regionale og nasjonale landbruks- og reindriftsinteresser i Nord-Trøndelag. Dette var til kommunedelplan for E6 Kvithammar-Åsen (landbruk) og områderegeringsplan for Skorovatn (reindrift).

Innsigelsen til E6 Kvithammar-Åsen ble imøtekommet i kommunens sluttbehandling, mens områderegeringsplanen for Skorovatn ikke er sluttbehandlet enda, det har imidlertid vært flere dialogmøter om planen.

Aktivitet og status i dialogen med kommunene for å nå de nasjonale målene om å ivareta jord- og kulturlandskap

Landbruksavdelingen prioriterer høyt å være tidlig, tydelig, og å være en god og konstruktiv prosessdeltaker i kommunale og regionale planprosesser. Som et ledd i å være tidlig og forutsigbar gir Fylkesmannens fagavdelinger forhåndsuttalelse til alle varsler om oppstart av planprosesser. Det gjennomføres hvert år, i samarbeid med fylkeskommunen, en plandag for kommunene i fylket, og på den årlige Snåsasamlinga for landbruksforvaltninga i kommunene er alltid arealforvaltning tema. Regionalt planforum er i 2015 utviklet til å bli en enda bedre dialogarena for planspørsmål i fylket. Gjennom regionvise samlinger for landbruksforvaltningen i kommunene er også dette løpende tema.

Sentrale utviklingstrekk for jordbruket i fylket, hovedutfordringer i virkemiddelbruk og tiltak knyttet til omdisponering av dyrka og dyrkbar jord.

Landbruket og jordvernet står relativt sterkt i Nord-Trøndelag, og i vedtatt regional plan for arealbruk (2013) er de nasjonale forventningene satt i en regional kontekst, gjennom regionalpolitiske retningslinjer for såvel byene, som tettsteder og spredtområder. Regionalpolitiske retningslinjer for jordvernet er også nedfelt og vedtatt av fylkestinget. Flere kommuner er nå i gang med revisjon av kommuneplanens arealdel, kommunedelplanprosesser er igang for kommunesentra i Levanger og Verdal, og ikke minst er større samferdselsprosjekter på E6, jernbane

og Fv17 igang. Landbruksavdelingen er tett på i disse prosessene.

I 2014 ble 294 da dyrka jord og 189 da dyrkbar jord omdisponert til andre formål enn landbruk i Nord-Trøndelag. Dette er lavere enn i 2012 (382 da dyrka), men høyere enn i 2013 (205 da dyrka). Tallene for 2015 foreligger ikke ennå.

Status og erfaringer i arbeidet med verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger.

Det har vært liten aktivitet i 2015 med verneplaner, energisaker og konsekvensutredninger.

Status for samfunnsikkerhetsarbeidet på landbruks- og matområdet

Anstein

Utvalgte kulturlandskap

I Skei utvalgte kulturlandskap i Leka kommune i Nord-Trøndelag er oppslutninga blant grunneiere og bønder fortsatt god. De to etablerte besetninger med utgangersau, totalt 150 vinterføra dyr og 420 sau med lam om sommeren. Sauene gjør et svært godt skjøtselarbeid for å ta vare på kystlyngheia. Beitetrykket i Skeisnesset har økt betraktelig vinterstid sånn at kystlyngheiområda som er prioritert skjøtta nå beites tilfredsstillende. Det har i 2015 blitt gjennomført flere skjøtselstiltak i kystlyngheia. På grunn av en tørr etterjulsvinter i 2015 og stor brannfare ble det ikke brent lyng i 2015. Beitinga med storfe er litt redusert fra tidligere år som følge av at en bruker har brukt gårdsnære beiter. Litt redusert storfebeiting har ikke hatt negative konsekvenser i form av gjengroing i kystlyngheia.

Det har i 2015 vært arbeida mye med kartlegging, info- og skiltprosjekt i samarbeid med Riksantikvaren. Dette prosjektet er en del av satsinga for at UKL skal gi økt mulighet for næring og verdiskaping av satsinga.

Det har i 2015 vært arbeida med å få til Ivarshallaren amfi. Her er det engasjert arkitektfirma for å komme med forslag til utforming av lite utsiktsamfi med plass til ca 20 personer. Amfiet blir et viktig tiltak for formidlinga av verdiene i området, men er og et viktig tiltak næringsmessig. Området vil med dette mer kunne brukes når været ikke er på det beste.

Det har vært arbeidet målretta for å styrke det lokale engasjement og eierskap til UKL. Samarbeidsgruppa sammensatt av representanter for grunneierne, beitelaget, kommunen og regionale aktører fungerer bra. Kommunen ivaretar sekretærfunksjonen for gruppa, er førstelinje overfor grunneierne ved søknad om tilskudd og deltar aktivt i samband med møter, kurs og ulike arrangementer.

I 2015 er det gode samarbeidet med andre regionale aktører og SNO, som har ansvaret for verneområdet på Skeisnesset, videreført. Dette har stor verdi for arbeidet med det utvalgte kulturlandskapet. For å nå de oppsatte mål kreves aktiv oppfølging fra Fylkesmannen, noe Fylkesmannen prøver å gjøre.

Status for arbeidet med å oppdatere reindriftens arealbrukskart

Reindriftens bruk av arealer er dynamisk og må ajourføres fortløpende. I 2015 har vi etterlyst rutiner for oppdatering og ajourføring av reindriftens arealbrukskart. Det er startet arbeid med kvalitetsheving av noen data. Reindriftens arealbrukskart ble i rundt 2010 oppdatert for Nord-Trøndelag, med unntak av ett distrikt (Åarjel Njaarke).

24.2 Klimautfordringene

Trebruk og bioenergi

Når det gjelder økt trebruk har Fylkesmannen deltatt i partnerskapet med Fylkeskommune og Innovasjon Norge i begge trøndelagsfylkene samt Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Fylkesmannen har deltatt i en work-shop i regi av Skognæringa i Trøndelag i forbindelse med en Arena-prosjektsøknad. Vi støttet også søknaden, men den nådde dessverre ikke opp i Arenaprogrammet. Økt trebruk er et sentralt tema i dette arbeidet. Fylkesmannen berører ofte temaene trebruk og bioenergi i sine høringsuttalelser til kommunale klima- og energiplaner. Arbeidet videreføres i 2016.

I Fylkesmannens strategi for bedriftsrettede investeringsvirkemidler yter vi i Nord-Trøndelag et ekstra BU-tilskudd til gårdbrukere som benytter en viss mengde tre når de bygger ny driftsbygning. Dette bidrar til at flere gårdbrukere ser at også de kan bidra til å øke bruken av tre lokalt.

Vi støttet i fjor også en søknad fra Trøndelag Forskning og Utvikling om Interreg. midler til et distribuert bioraffineri i Midt-Skandinavia. Vi forpliktet oss til å være med i styringsgruppen for prosjektet, men søknaden ble ikke innvilget.

Nord-Trøndelag har over 200 fyringsanlegg for ulike former for biobrensel. Antallet er økende. Skogsflis er det mest utbredte brenselstypen både i antall anlegg og i produsert varme. Etter at tilskuddet til skogsflis ble fjernet har Fylkesmannen noe mindre oversikt over volumene i denne verdikjeden. Den største utfordringen mht bioenergi er lønnsomheten i verdikjeden for skogsflis. Fylkesmannen observerer at andre energibærere ofte foretrekkes ut fra økonomiske betraktninger.

Fylkesmannen har i 2015 økt bemanningen i skoggruppa blant annet for å kunne jobbe mer med bioenergi og trebruk. Vi har dermed fått anledning til å delta sammen med landbruksrådgivninga i et prosjekt for økt bruk av bioenergi i fylket.

Arbeid med biogassanlegg i fylket

I N-T er det lite fokus på biogassanlegg. Vi har ett anlegg basert på husholdning og avløps slam, samt et stort under etablering på Skogn i forbindelse med treforedlingsindustrien. Gårdsanlegg har vært forsøkt, men etter at det ene anlegget endte i en større konkurss har det vært lite snakk om biogass. Fylkesmannen støtter opp om klimaprojektet på Mære landbruksskole, hvor biogass er en del av arbeidsområdet. Høsten 2015 ble det arrangert en kompetansekafe med fokus på biogass i regi av Mære landbruksskole. Hovedintrykket når det gjelder biogass er at dette er for kostbart å satse på, og at fokuset nå er mye større innafor trebasert bioenergi.

24.3 Produksjon av miljøgoder og reduksjon av forurensninger

Klimatiltak innenfor landbrukssektoren.

Fylkesmannen prøver å bidra til tiltak innenfor landbrukssektoren for å få et bedre klima. Ordningen som velges i RMP vurderes blant annet også ut fra klimaeffekt. Fylkesmannen deltar i styringsgruppe for klima og energiprojekt for jordbruket i Nord-Trøndelag, finansiert av Nord-Trøndelag fylkeskommune. Fylkesmannen har også prioritert å støtte rådgiving for informasjon om drenering og dreneringsplanlegging Dette med bakgrunn i at god drenering gir mindre utslipp av lystgass.

Måloppnåelse miljøvirkemidlene

Fylkesmannen mener å ha god måloppnåelse på miljøvirkemidlene. Prioritering av tiltakene er gjort etter strategiene i RMP 2013-2016 for Nord-Trøndelag.

Det er ca 15 % nedgang i antall søknader fra 2014 til 2015. Årsaken til nedgangen er ikke fullstendig klarlagt, men noe ser ut til å skyldes at flere "små" søknader er borte, og at samdrifter i større grad er blitt rene enkeltmannsforetak.

I jordbruket har følgende miljøtilskudd (RMP) klimaeffekt:

- Endra jordarbeiding reduserer CO2 utslipp fra åpen åker. Fra 2013 er støtteordninga for endra jordarbeiding differensiert i prioriterte områder og andre områder, dette med hovedgrunn i vannforskrifta, men kan nok også ha en viss klimaeffekt da prioriterte områder er i større leirjordsområder.
- Beitetilskuddene, der et vilkår er at arealene ikke blir gjødsla, bidrar til redusert utslipp ved handelsgjødselproduksjon og ved redusert lystgassutslipp fra dårlig drenerte arealer. Beitetilskuddene bidrar også til karbonbinding i rotmassen og koplinger til aktivitet på området.
- Miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel i Hotranvassdragets nedbørsfelt. Det settes krav om at all gjødsla fra foretaket skal spres i vekstsesongen og før 10. august. Dette vil redusere tap til vann og denitrifikasjon til luft.
- Miljøtilskudd til bruk av slepeslange i Hotranvassdragets nedbørsfelt. Dette gir redusert gasstap til luft og bedre utnytting av gjødsla. Bruk av slepeslange gir mindre jordpakking og kan derfor redusere lystgassutslippene særlig på fuktig og tung jord.

Bruken av **SMIL-midlene** har de siste årene dreid mye i retning hydrotekniske tiltak. 64 % av midlene har i 2015 gått til hydrotekniske tiltak. Dette skyldes nok at fokuset de siste åra på drenering har utløst interesse for å gjøre tiltak på større lukka anlegg, avskjæringsgrøfter og andre erosjonshindrende tiltak. Økt omfang av SMIL på hydrotekniske tiltak har gitt redusert forbruk på særlig verneverdige bygninger, men også til tiltak

Status og oppfølgingstiltak i miljøplanarbeidet

Miljøplan er ikke lenger noe krav i jordbruket. Fylkesmannen følger opp delene om gjødslingsplan og plantevernjournal som ble videreført som krav til søkere om PT og RMP. Fylkesmannen har sett at det er noe varierende kunnskap og praksis i forvaltninga om disse temaene. Fylkesmannen har i kurs og møter for kommunene i 2015 hatt faglig innhold i og kontroll av gjødslingsplaner og plantevernjournal som tema. Vi mener å se at forvaltninga er bedre på disse temaene.

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2015 etter søknadsomgang 2014 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Kulturlandskap	Biologisk mangfold	Kulturmiljøer og kulturminner	Friluftsliv og tilgjengelighet	Avrenning til vassdrag og kyst	Utslipp til luft	Plantevernmidler	Andre miljøtiltak
FMNT	1976655	13099350	2440583	0	11303260	759700	280280	0
Sum	1976655	13099350	2440583	0	11303260	759700		

24.4 Økologisk landbruk

I Nord-Trøndelag har vi sett en avtagende interesse for økologisk produksjon, samtidig som markedet nå etterspør mer økologiske varer. Fylkesmennene i Trøndelagsfylkene har foretatt en spørreundersøkelse blant økoprodusenter for å kartlegge årsaker til nedgang i produksjonen, og resultatene skal benyttes ved revidering av fylkenes felles handlingsplan for utvikling av økologisk landbruk. Fra 2014 til 2015 ser vi en positiv endring på grovfor areal og antall melkekyr.

Status

Etter flere år med positiv utvikling i økologisk produksjon har vi nå sett en utflating og nedgang i produksjonen i Nord-Trøndelag. Det økologiske arealet inkludert karensareal er i 2015 på 7,6 % (66.052 da) av det totale produksjonsarealet, og dette er en nedgang på 4 573 da fra året før. Til tross for nedgang i areal er vi det fylket med mest økologisk areal. Antall økologiske foretak var 239 i 2015, som er en nedgang på 17 foretak fra 2014.

Grovforproduksjon er dominerende i fylket og her ser vi en positiv økning i arealet. I 2015 ble 9,5 % av grovforarealet inkludert innmarksbeite økologisk drevet, mot 9,3 i 2014. Reduksjonen av areal er hovedsakelig på kornproduksjon, hvor det økologiske kornarealet er på 4 % i 2015 mot 4,7 % i 2014. Økologisk produksjon av potet grønt og bær er liten i fylket, og vi har en negativ utvikling i forhold til 2014.

Når det gjelder husdyr er Trøndelag ledende på melkeproduksjon, og her ser vi en liten positiv utvikling. Av melkekyrene i Nord-Trøndelag er 7,3 % økologisk, og dette utgjør 23 prosent av landets økologiske melkekyr. Økologiske ammekyr utgjør 5,5 % i fylket, og er en nedgang fra 2014.

I 2015 har det vært en svært positiv utvikling på forbruk av økologisk melk, og Tine har en anvendelsesgrad på 55% på årsbasis. Tilsvarende tall var 60% for november. Mye av dette skyldes økt salg av økomelk til Rørosmeieriet. Tine har også åpna for å skrive nye leveranseavtaler med gårdbrukere i Rørosregionen, dvs Nord-Østerdalen i sør, og opp til Trondheim i nord. Rørosmeieriet har en positiv utvikling og satser offensivt på økoproduktutvikling, og Rørosmelk selges nå i hele landet. I tillegg inngår Nortura nye avtaler på økologisk kjøtt.

I regionen er det et godt samhandlende nettverk mellom forvaltning, faglag, forskning og rådgivning noe vi ser som svært viktig for å nå målene våre innen økologisk produksjon. Handlingsplanen er implementert i Regional næringsprogram der økologisk er et prioritert satsningsområde. I Nord-Trøndelag arbeides det for å øke aktiviteten både på produksjon- og forbrukssiden. En stor del av innsatsen for å øke produksjonen har vært rettet mot prosjektet «Fakta om økologisk kornproduksjon» og «Foregangsfylket Økologisk melk», mens «Økouka 2015» og «Økotelt på Matfestivalen 2015» har vært satsningsområder rettet mot forbruk.

Utfordringer

Kjedene melder om økt omsetning av økologiske varer, men at kjøpegruppen foreløpig er for liten til å ta unna større produksjon. Samtidig ser vi også eksempler på at storhusholdningen ikke får tak i varer som for eksempel økologisk kjøtt. Med den økte etterspørselen som registreres hadde det vært ønskelig med større interesse i omsetningsleddet. For produsenter er det ofte vanskelig å komme inn på storhusholdningsmarkedet pga innkjøpsordninger, samt at pris ofte er svært avgjørende. Dette gjør at produsentene ikke får leveringsavtaler. Bønder kan ikke legge om til økologisk produksjon uten å få en leveranseavtale som sikrer økonomisk bærekraft.

Det er bekymringsfullt at økoarealene har en nedgående tendens, dette vanskeliggjør å nå målet om 15 % økologisk innen 2020.

Foregangsfylke Økologisk melk og nasjonalt ansvar

Hovedmålet i prosjektet er at Nord- og Sør-Trøndelag fremdeles skal være ledende i landet på økologisk melkeproduksjon. For å nå det nasjonale målet om 15 % produksjon og forbruk, er målet at det skal være 17 % økologisk melkeproduksjon i regionen i 2020 (målt i antall melkekyr). Regionen skal ha samme forbruksmål som resten av landet (15 % i 2020). Prosjektet skal også bidra til å styrke arbeidet med økologisk melkeproduksjon i de andre fylkene, slik at 15 % målet kan nås på landsbasis.

Nasjonalt ansvar for økologisatsing er i varetatt gjennom:

- Nasjonal økomelk-konferanse i samarbeid med forskningsprosjektet FORUT (Bioforsk) ble gjennomført 14. og 15. januar 2015 på Stjørdal, 160 deltakere.
- Det er gjennomført studietur for rådgivere til SLU Umeå. Rådgivere i hele landet ble invitert, og det ble med deltakere fra Sør- og Nord-Trøndelag, Hedmark og Møre og Romsdal.
- Innlegg om foregangsprosjektet på Økologisk 3.0, innovasjon og samfunnsutvikling på Røros 11.-13. nov. 2015
- Levert inn artikler til fagbladet Økologisk landbruk og fagtidsskriftet «Buskap»
- Økouka 2015. Nord-Trøndelag var først ut med Økouka i 2011, og nå har Økouka utviklet seg til et arrangement i flere byer i landet med felles profilering gjennom nettstedet www.okouka.

Ressursrapportering

På kapittel 0525 er ressursbruken tilnærmet lik.

Under "fagdep" mangler tall i tabellen for 2015. Dette gjelder Reindrift og beløpet er kr. 2.500.911. Avviket mellom 2014 og 2015 skyldes naturlige svinger.

Resultatområde Kapittel 0525 Fagdep.

Oppgaver under LMDkr 12 937 417,64 kr 0,00

Sum: kr 12 937 417,00 kr 0,00

Klima- og miljødepartementet

Resultatområde 01 Naturmangfold

Generelt

Vi mener å ha et godt grep om vannforvaltningen. På området laks og innlandsfisk deltar vi i år på rotenonaksjoner i andre fylker, etter at Steinkjerelva ble friskmeldt i fjor. Rovviltforvaltning er ressurskrevende i vårt fylke, men vi opplever at rolleforståelsen er forbedret hos aktørene på området, noe som bedrer vår arbeidssituasjon. Det legges også ned stor arbeidsinnsats på området vern, både mht. forvaltning av eksisterende verneområder, planlegging av nye områder, og oppfølging av verneområder med kommunal forvaltning. Det legges også ned mye innsats på området trua og sårbare naturtyper og arter, for å sikre et kunnskapsgrunnlag for avgjørelser framover. Samarbeidsprosjektet for å kartlegge og bekjempe fremmede arter har vært positivt, og vi er innstilt på videreføring av dette.

Helhetlig vannforvaltning

I samarbeid med vannregionmyndigheten; har prioritert forbedringer/ajourføringer i vann-nett, særlig oppnå samsvar mellom forvaltningsplanen og vann-nett. Det har i 2015 vært særlig fokus på sterkt modifiserte vannforekomster som følge av vannkraft (fra tidligere «kandidater» til sterkt modifiserte. Det jobbes fortsatt med forbedringer av data i vann-nett, feil som oppdages når STFK legger inn tiltak på risikovannforekomstene.

Deltatt på alle møter i regi av vannregionmyndigheten. I rute i forhold til vår rolle som sektormyndighet. Bistår VRM mht. grensekryssende vannområder.

Overvåkingsprogrammet er noe utvidet. Det foreligger i excel, foreløpig ikke i tekstform, vi avventer et forslag

fra vannregionmyndigheten, noe de har lovet. Dette bør prioriteres tidlig i 2016.

Vannmiljøovervåking med utgangspunkt i overvåkingsprogrammet ble gjennomført høsten 2015 etter en anbudskonkurranse.

Vi drifter JOVA (Jord- og vannovervåkingsprosjektet) sin målestasjon i Hotranvassdraget i Skogn, i Levanger. I dette landbruksområdet finner vi den største tetthet av bl.a. fjærfe- og grisebesetninger. Det er også her vi finner fylkets høyeste konsentrasjoner av næringsstoffer i overflatevann. Her tas regelmessig prøver for plantevernmidler (inngår i forslag til nasjonal basisovervåking). I samarbeid med landbruksnæringen ønsker vi å frambringe kunnskap om hva utslipp av vaskevann fra fjørfeanlegg medfører mht. utslipp av næringsstoffer, evt. desinfeksjonsmidler. Slike utslipp går direkte til risikovannforekomster uten rensing, noe som på høringskonferansen om vannforskriften høsten 2014, fra Miljø- og Landbruksdirektoratet, ble opplyst å ikke være i samsvar med krav i gjødselverforskriften. Dette har nå Miljødirektoratet gått tilbake på.

Vi har sammen LA fått tatt vannprøver fra vaskevann fra et kyllingfjøs. Prøvene dokumenterer at dette er som «gjødselvann» og regne, som ikke bør ledes til små sårbare vannforekomster. Dette bør reguleres i den nye gjødselverforskriften.

Vi vurderer å benytte vannovervåkingsmidler til å frambringe mer kunnskap om dette, til nytte også for arbeid med tiltak i andre vannforekomster der påvirkningen fra landbruk er betydelig.

Et annet prosjekt med problemkartlegging er gjennomført sommeren 2015 i Overhalla, gjennom besøk/tilsyn ved alle gårdsbruk i nedslagselva til risikovannforekomsten Myrelva. Midtre Namdal samkommune ansvarlig, men FM har gitt økonomisk og faglig støtte.

Vi ønsker å bidra til at det oppnås godt vannmiljø i Tessemelva i Steinkjer før utsetting av «kultiverte» elvemuslinger fra et kultiveringsanlegg i Austevoll.

Flere representanter fra kommuneadministrasjonene uttrykker fortvilelse over at arbeid/tidsbruk på vannforurensning ikke prioriteres i kommuneledelsen. Det pekes på at kommuneledelsen tror at dette med krav om tiltak mot vannforurensning er noe som «går over». Det gis tillatelse til fradelinger med nye enkeltutslipp, under henvisning til at ett hus her og ett der der ikke utgjør noe problem, i forhold til det som kommer fra landbruket, særlig når rensaneanlegget rensar «alt». Det savnes krav/initiativ fra staten om hva som forventes og følgene av å ikke gjøre noe. Ansvar som forurensningsmyndighet følges ikke tilstrekkelig opp. I spredt bebyggelse er det stort sett gamle anlegg fra før 1970-tallet, med sandfiltre, som ikke lenger fungerer. Ingen kommuner har så langt maktet å ta et helhetlig grep for å gjøre noe med dette, selv ikke i risikovannforekomstene.

1.17: Vi har bidratt til bekjempelse av gyro i Skibotn, i Klokkartjønna i Snåsa samt i Rana.

Følgende oppdrag er utført: 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.6, 1.17

1.27: Miljødirektoratet har ikke gitt nærmere veiledning for rapportering for utslipp fra settefiskanleggene.

Gjenstår:

1.5 Samarbeide om forberedelse og gjennomføring av nye pålegg i regulerte vassdrag i 2015 (mener vi ikke har mottatt oppdrag fra Mdir på dette).

1.7 Registrere operasjonisert overvåking i Vann-Nett, ikke gjennomført, trenger trolig bistand for å komme i gang.

Miljøhensyn i vassdragsreguleringssaker

Klage på forurensning ved bygging av ny Namsvassdam, befaring gjennomført og oppfølgende kontroll ble foretatt.

Forvaltning av anadrom laksefisk og innlandsfisk

1.17: Åpnet for laksefiske i Steinkjervassdagene etter 35 år med lakseparasitten *G. salaris*. Gitt innspill til nye fiskeregler i alle laksevassdrag i fylket. FMNT har tatt en aktiv rolle mht. rømming.

Skogvern

1.54: Gjennomførte verneprosess og fikk vedtatt vern for 15 områder i 2015, både gjennom ordningen frivillig vern og vern på Statskog/OVF.

Naturoppsyn og samarbeid med SNO

Anmeldt fiskedød i Granaelva, godt samarbeid med SNO og Politi for å avdekke kilden. Anmeldt ulovlig

eggsanking på Tautra (fiskemåke). Anmeldt ulovlig ålefiske i Hammervatnet, Levanger. Anmeldt ulovlig graving i Alnesfjæra fuglefredningsområde. Anmeldt ulovlig utslipp fra bedrift for biprodukter fra fiskeindustrien (ikke særskilt kontakt med SNO i denne saken, men den tas med likevel for oversiktens skyld).

Sendte kopi av alle anmeldelser i tilknytning til særlovene som omfattes av SNO-loven til Miljødirektoratet/SNO-sentralt. Holdt SNO lokalt løpende orientert om alle forhold eller hendelser som kunne gi grunnlag for anmeldelse eller annen oppfølging etter særlovene som omfattes av SNO-loven. Her var det toveis kommunikasjon mellom SNO og oss. Fulgte opp bestillingsdialogen med SNO, i tråd med føringsdokumenter for 2015.

Forvaltning og opprettelse av verneområder

Det har det vært brukt mye ressurser på frivillig skogvern. Oppfølging av ulovlige tiltak krevde noe ressurser i vår, likeså utarbeidelse av infoplakater, fjerning av fremmede arter og grensegang av Eidsbotn med usikre grenser.

1.51: Arbeidet med marin verneplan i 2015 medførte mindre ressurser til utarbeidelse av forvaltningsplaner. Nytilsatt kom godt i gang med en rekke påbegynte forvaltningsplaner for barskogområder. Forvaltningsplaner for Mariafjellet og Jamtheimen naturreservater ble ferdigstilt og vedtatt i desember 2015. Forvaltningsplan for Øvre Forra naturreservat ble godkjent i februar 2015. Forvaltningsplan for Ulendeltaet naturreservat ble påbegynt. Oppstartsmelding ble utsendt og oppstartsmøte avholdt. Oversendte kopi av alle dispensasjoner til Miljødirektoratet og lokalt SNO. Nasjonalparkforvalterne sendte kopi av sine vedtak til FMNT, Miljødirektoratet og SNO.

1.33: Årsrapporter for 2014 fra kommuner som har delegert forvaltningsmyndighet ble samlet inn og oversendt til Miljødirektoratet. Årsrapporter for 2015 ble samlet inn mot slutten av året.

1.34: Vi kom i gang med utarbeidelse av 5 forvaltningsrelevante bevaringsmål og gjennomførte feltdager sammen med SNO i høst.

Oppdrag 1.35: Vi var positive til å bidra i arbeidet med det norske bidraget til Emerald Network. Vi avventer Mdir sitt oppdrag mht. dette.

Oppdrag 1.46: Vi bisto med info og oppfølging av kommunene i forbindelse med tilbud om delegering av forvaltningsmyndighet for små verneområder, og bisto videre med overføring av kunnskap om de konkrete verneområdene.

Oppdrag 1.47: sørge for førstegangs grensemerking i alle verneområder omfattet av nasjonalparkplanen. Alle områdene som omfattes av nasjonalparkplanen er førstegangsmerket.

Oppdrag 1.48: bistå Miljødirektoratet med oversikt over hvilke områder som ikke er grensemerket – oppdraget konkretiseres i nærmere oversendelse Skjemaet «Grensegang_oppsummering_2015», ble fylt ut og oversendt Miljødirektoratet.

Oppdrag 1.49: arbeide med restaurering av utvalgte myrlokaliteter i tråd med nærmere retningslinjer fra direktoratet. Bisto Miljødirektoratet og NINA ifm at Kaldvassmyra NR er et av tre utvalgte myrreservater. De fire andre myrreservatene som er med har kommunal forvaltning (Stormyra, Bågåmyra og Okstadmyra i Steinkjer og Kvitmyra i Snåsa).

Vi har i 2015 påklaget vedtak om åtebu inne i Lierne nasjonalpark.

Generell statusbeskrivelse vern

Det ble lagt ned en betydelig arbeidsinnsats på områdene frivillig skogvern og marint vern. Hele 15 områder i NT gikk gjennom statsråd i desember. De to marine områdene ligger på vent. Avdelingen har for kort tid siden sendt over tilråding for 11 skogområder til Mdir, og arbeidet med verneplan for to marine områder fortsetter. Grensegang av verneområder er bestilt av Jordskifteretten og følges opp.

Marint vern

Oppdrag 1.51: Høring av utkast til forvaltningsplaner og verneforslag for Børgin og Skarnsundet ble gjennomført. Samarbeidet med Sør-Trøndelag. Verneforslag og anbefaling ble oversendt Miljødirektoratet i oktober.

Fremmede organismer

Tiltak i verneområder: luking av kjempespringfrø i Vikaleiret og Alnes og kjemisk behandling av lupin i Harestranda nr i regi av FMNT. Kjemisk behandling av lupin og slirekne i Vellamelen ffo, og platanlønn i Byhalla nr i regi av kommunen. Fjerning av lupin i Hegramo nr og Måsøra-Hofstadøra nr, samt fjerning av

1.70: For å få mest mulig gjort i forhold til tiltak for å kartlegge og bekjempe fremmede skadelige arter i Nord-Trøndelag i 2015, fortsatte FMNT det etablerte samarbeidet med Statens vegvesen Region Midt for å få økt tilskuddspotten fra Miljødirektoratet. Dette for å kunne få realisert en omfattende satsing også i 2015 langs E6, E14 og fylkesvegene. I 2015 har arbeidet med kartlegging og bekjempelse av skadelige fremmede arter foregått i samtlige 23 kommuner i NT. Kommuner med E6, E14 og fylkesveger har hatt nøkkelroller i arbeidet. Flere av kommunene har engasjert eksterne private firma for gjennomføring av kartleggingen og bekjempelsen. Da etter en metode som er utviklet gjennom samarbeid mellom Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, miljøvern avdelingen, Statens vegvesen i Nord-Trøndelag og Artsdatabanken gjennom Artsobservasjoner/Artskart, jfr. også de ytterligere reviderte retningslinjer av 15. april 2015. Sentrale aktører i prosjektet er i tillegg kommunene er folk flest, organisasjonene, Miljødirektoratet og Artsdatabanken.

I 2015 har arbeidet utenfor verneområdene bestått av både kartlegging og bekjempelse. Følgende arter er spesielt gitt prioritert for kartlegging og bekjempelse: hagelupin, parkslirekne/ kjempeslirekne/ hybridslirekne, kjempespringfrø, kjempebjørnekjeks/ tromsøpalme, rynkerose, skogskjegg og villmink. I 2015 er det registrert nærmere 1.650 nye lokaliteter av fremmede arter under prosjektet «Fylkesmannen i Nord-Trøndelag – Fremmede arter» i Artsobservasjoner i Artsdatabanken. For perioden 2012 – 2015 er det registrert i Artsobservasjoner i nevnte prosjekt totalt 7.460 lokaliteter. I 2015 er det også etablert et økonomisk samarbeid med blant annet Jernbaneverket langs Trønderbanen fra grensa til Sør-Trøndelag og nordover til Steinkjer sentrum. I tillegg er det samtidig lagt ned et betydelig arbeid for å kartlegge og bekjempe de nevnte artene i verneområdene i fylket.

Rotenonbehandlet Kløkkartjønnå i Snåsa for å fjerne ulovlig utsatt kanadarøye. Overvåket utsatt gjedde og abbor i Lømsen, Steinkjer kommune. Foreløpig ingen spredning til Snåsavatnet.

Erfaringen fra arbeidet i NT i 2015 viser at behovet for midler fra Miljødirektoratet til arbeidet med fremmede skadelige arter i Nord-Trøndelag er vesentlig større enn hva som er blitt gitt av tilskudd i 2013, 2014 og 2015.

Det har tidligere vært lagt opp til at handlingsplanen mot fremmede skadelige arter i NT skulle være endelig ferdig. Denne er blitt ytterligere forsinket, men vil foreligge i løpet av vinteren 2016. Dette særlig på grunn av at tiltaksarbeidet langs veiene i NT er blitt mer omfattende enn opprinnelig vurdert. Det er imidlertid lagt opp til at planen nå vil foreligge i løpet av høsten d.å. Som aktive aktører i FMNT sitt arbeid med handlingsplanen, er det etablert en bredt sammensatt referansegruppe, hvor ulike interessenter er representert.

Viltforvaltning

Kortnebbgås: som et resultat av blant annet fellingen av kortnebbgjess både i Nord-Trøndelag og fellingen i Danmark siste år, har en nådd ønsket om en reduksjon av bestanden og estimatet er 75.000. Opprinnelig var bestandsestimatet 60.000, men ble på bakgrunn av nye data justert opp til 75.000. Dette viser tellingene i regi av NINA våren 2015, inklusiv i ettertid nye gjennomførte data og beregninger. FMNT har i denne sammenheng utøvd en særlig aktiv rolle også i 2015, som pådriver og veileder overfor grunneiere, rettighetshavere, og jegere lokalt i de mest aktuelle kommunene i NT, dvs. Levanger, Verdal, Inderøy og Steinkjer. Det er lagt til rette for et anbefalt opplegg for jakt på kortnebbgås, hvor jakttradisjonene i dag ikke er særlig omfattende. Det anbefalte opplegget for jakt på kortnebbgjess går fram av rapporter utarbeidet av Norsk institutt for naturforskning (NINA). En særlig utfordring i 2015 er en god koordinering av jakten på kortnebbgås mellom Danmark og Norge (Nord-Trøndelag).

FMNT behandler klagesakene knyttet til hjorteviltforvaltningen som i NT primært er rettet mot elg, hjort og rådyr.

1.29: FMNT gir innspill til revisjonsforslag til nye forskrifter og lovendringer ved behov og gir også uttalelser til Miljødirektoratets ulike høringsforslag.

Rovviltforvaltning

Vi har i år gjennomført tilsyn med et utvalg forebyggende og konfliktdempende tiltak finansiert gjennom nasjonal tilskuddsordning. Samlet rapport fra tilsynene er ferdigstilt. Hovedfokus har vært rovdryavvisende gjerder, samt noe oppfølging av tidlig nedsanking.

Arbeidet som sekretariat for rovviltnemnda i region 6 Midt-Norge gjøres fortløpende i samarbeid med FMST og FMMR.

Kulturlandskap

Fylkesmannen er aktiv i samarbeidsforum Sør-Gjæslingan og tilsvarende arbeid i Skei UKL. Skjøtselsarbeid på Sør-Gjæslingan startet opp i samarbeid med SNO (utvalgte naturtyper, referanseområde kystlynghei og slåttemark). Kommunen, lokale huseiere, kystmuseet, Nord-Trøndelag fylkeskommune deltar også aktivt i

arbeidet. Skjøtselsarbeid i Skei UKL utføres i samarbeid med SNO, beitelag og kommunen.

Trua arter og utvalgte naturtyper

Utvalgte naturtyper: se «også Kulturlandskap»

Vi har behov for mer kunnskap om kystlynghei i fylket. Det er en del «potensiell» kystlynghei som ikke er kartlagt og verdsatt. Dette gir en del utfordringer i arealforvaltning og ved behandling av søknader om planting av fremmede treslag.

Tilskudd til kartleggingsprosjekt gitt til Vikna kommune. Dette prosjektet gjennomføres i 2016 med leveranse vinteren 2017. I og med at kartleggingen har vært usystematisk på kystlynghei fram til nå, er heller ikke alle grunneiere orientert om statusen kystlynghei har fått som utvalgt naturtype.

1.62: Nye mulige slåttemarker kartlegges i 2015. Skjøtsel i prioritert slåttemyr for skjøtsel er startet opp i 2015 (Kvamsfjellet, Steinkjer).

1.64: NIBIO har kartlagt kystlynghei på oppdrag for FMNT i 2015. Leveranse vinter 2016.

1.65: Skjøtselsplan utarbeides for 1 område på Sør-Gjæslingan og 2 områder ellers i Vikna kommune. Leveranse vinter 2016.

Revidert mal for kystlyngheilokaliteter er levert fra konsulent. Sendt på høringsrunde i starten av 2016.

1.66: vi har ikke kunnet prioritere slik kartlegging i år pga. begrensede ressurser til kartlegging og stort fokus på kvalitetssikring i skog.

1.67: Oppsummering av handlingsplan elvemusling påbegynt. Oppsatt frist 15. september kan ikke overholdes pga manglende innspill fra NINA (evaluering av EM-overvåking og evaluering av tiltak for EM). Planlegges ferdigstilt i 2016.

Elvemusling: Overført muslinger fra trua bestander i Utvikelva og Slordalselva til oppdrett på Austevoll i samarbeide med UiB.

Initiert inventering av EM i Namsen.

1.69 Oppdatering av muslingbasen utført.

Namsblank: faggrunlaget ferdigstilt fra FM for flere år siden. Melke fra ca 30 hannfisk innlagt i sædbank. NINA er i sitt andre år for påleggsundersøkelser for namsblank.

Phryganophilus ruficollis: Kartlegging i nye områder utført av Biofokus i 2015, og rapport er levert. Arbeidet med ferdigstillelse av faggrunlaget er ikke sluttført.

Nye prioriterte arter: Av de nye prioriterte artene er det fjellrev og trøndertorvmose som berører Nord-Trøndelag. Økologiske funksjonsområder for trøndertorvmose er importert inn i Naturbase. Informasjonsskriv om trøndertorvmose ble utsendt til kommunene og grunneierne siste halvdel av 2015. Tilsvarende brev om fjellrev som prioritert art ble også sendt til aktuelle kommuner høsten 2015.

Hubro: Det er for 2015 avklart at det blir gjennomført tiltak for å fjerne 22 kv-linje for å få bedret forholdene for eksisterende hubro i det aktuelle området i Flatanger kommune. Linja vil bli lagt ned i bakken over en strekning på ca. 500 – 600 m, jfr. også vedlagte skjema, vedlegg 1.

Utkast til «Faggrunnlag for fire lavarter i boreal regnskog» har vært hos Miljødirektoratet for en gjennomgang i 2015. Ferdigstilles nå hos FM.

Resultatområde 03 Friluftsliv

Generelt ivaretas friluftsliv i saker etter PBL, og evt. saker etter annet lovverk. Området følges opp løpende der det er saker som omhandler statlig sikrede friluftsområder. FMNT følger opp gjennomføring av jegerprøven i kommunene mht. kvalitetssikring og utgiftsrefusjon.

Har fokus på ivaretagelse av friluftsområder i uttalelser etter PBL, men gammel og mangelfull kartlegging av friluftsområder vanskeliggjør dette.

Det er vanskelig å bidra til en helhetlig forvaltning etter at tilskuddsordning er flyttet til fylkeskommunen.

Har avgitt uttalelse til forvaltningsplan for statlig sikra friluftsområde i Leka og har dialog med fylkeskommunen om søknader fra kommunene om tilskuddsmidler. Har dialog med kommuner med viktige friluftsområder som ikke søker tilskudd til drift.

Når det gjelder tilrettelegging for jakt vises det i sin helhet til kapitlet Viltforvaltning.

Resultatområde 04 Forurensning

Forurensning generelt

Det er lagt ned en del ressurser på oppdatering av grunnforurensningsdatabasen. Kommunene bruker i liten/ingen grad basen. Vi prioriterer å ha en rolle i saker som gjelder akutt forurensning, både som miljøfaglig rådgiver, og ved å foreta tilsyn i etterkant av hendelser. Vi opplever at vårt engasjement i disse sakene er etterspurt. Vi bruker tidvis ressurser på søknader om dispensasjoner fra forbudet mot deponering av organisk avfall på avfallsdeponiene. Antallet forsøplingssaker er stort, og det varierer i hvilken grad kommunene følger opp disse. På avløpsiden er det to saker som har krevd ressurser i 2015: utslippstillatelse for nytt renseanlegg for Stjørdal tettsted, og søknad om fristutsettelse for primærrensning i Namsos. Verdalskalk, Tromsdalen i Verdal er en industrisak som har tatt tid. Avdelingen er ellers i gang med å bygge opp kompetansen på støyområdet.

Grunnforurensning

Ingen prioriterte grunnforurensningssaker i NT.

Akutt forurensning

Diesel i tre bekker på Inderøy (Melhusbekken, Havelva, Salbergbekken), en bekk i Levanger (drenerer til Rinnleiret naturreservat), en elv i Stjørdal (Gråelva). I den siste saken fikk vi delegert myndighet fra Kystverket. Alle sakene ledet til tilsyn av FM hos fire bedrifter som handler olje/spillolje, samt ett tilsyn gjennomført av Innherred samkommune.

Avfall og gjenvinning

Gjennomført: 4.20

4.23: 2 aktører i NT, en med ny tillatelse, hvor dette er tatt inn som et vilkår, imøteser veileder om godkjenning av finansiell sikkerhet.

Ikke gjennomført:

4.22: alle avfallsanlegg har tillatelse, men er ikke særskilt vurdert iht. IED.

Avløp

4.24: OK

4.25: Namsos har søkt om utsatt frist til 31.12.2017 med å tilfredsstille primærrensekravet, ønsker tilbakemelding fra Mdir om dette er mulig.

4.26: i gjennomføres innen februar 2016 (i henhold til utsatt frist fra Miljødir).

Luftforurensning

Ingen særskilt aktivitet, aktuelt tema i plansaker (ret.linje lokal luftkvalitet).

Støy

Vi har hatt økt fokus på støy i plansaker, og har forbedret kompetanse på området. Vi arrangerte en fagdag høsten 2015 samarbeid med andre aktører.

Avfallsplaner i havner

Avfallsplaner i havner er prioritert, der plan for 98 havner foreløpig er innsendt og godkjent. Alle større havner har godkjente planer. Fem kommuner har ikke utarbeidet felles avfallsplan for småbåthavner. Siste fristutsettelse er satt til 19.02.2016.

4.20: Antall havner i Nord-Trøndelag: 147 (underestimert, da fem kommuner enda ikke har levert havneoversikt). Innsendte avfallsplaner for 98 havner. Godkjente avfallsplaner for 98 havner. Avfallsplanene for de største havnene er innsendt og godkjent.

Kommunene responderer svært lite på våre påminnelser om kommunens plikt til å utarbeide havneoversikt og felles avfallsplan. Per dags dato har ni av 14 aktuelle kystkommuner levert avfallsplan. Det er gitt mange nye frister, den siste til 19.02.2016. Tilbakemeldingene er at de ikke har kapasitet til å følge opp denne plikten, og at

Resultatområde 05 Klima

Klimatilpasning og utslipp av klimagasser

5.3, 5.4: FMNT har utnevnt en klimakoordinator på embetet. Klimakoordinatoren er plassert i miljøvernavdelingen. Embetet jobber todelt i klimaarbeidet. Kommunalavd./beredskap bidrar mht. klimatilpasning i forbindelse med beredskap og Miljøvernavdelingen jobber med reduksjon av klimagassutslipp og klimatilpasning. De faste løpende oppgavene løses, men grunnet kompetansesituasjon er det i hovedsak gjennom arealplanlegging at fokus ligger på klimagassreduksjoner.

Det finnes ikke noen klimanettverk i NT. Fylkesmannen, Nord-Trøndelag fylkeskommune og KS har tatt initiativ til å jobbe for en felles løsning med et klimapanel i fylket. Dette panelet vil være noe tilsvarende som er etablert i Sør-Trøndelag. Dette er fortsatt i en startfase og man ser for seg at dette i første omgang skal jobbe med fylkesvise (også felles med ST) klimaplaner, veiledning/kompetanseheving i kommunene og evt. etablering av klimanettverk ved behov.

FMNT fikk i 2015 tilsagn om midler fra KMD til kompetanseheving hos kommunene på egen klimadag. Planlagt gjennomført våren 2016. Barrierer i NT er mangelfull kompetanse hos kommunene på klimaarbeid og hull i kompetanse hos sektormyndigheter og fylkeskommunen.

De fleste energi- og klimaplaner hos kommunene er frittstående planer som ikke har kobling mot kommunenes andre planer (økonomi, samfunn og arealplan). Planene er ofte kun en plan for kommunene som virksomhet selv, og beskriver sjelden virkemidler kommunen har til rådighet for å redusere klimagassutslipp. Dette er gjerne virkemidler innen arealplanleggingen (bestemmelser om tilkobling til fjernvarme, bruk av SPR-BATP).

Resultatområde 00 Tverrgående virkemidler

Miljøhensyn i planlegging

Avdelingen har et stort antall saker på dette området. I 2015 behandlet avdelingen 4 kommuneplaner, 9 kommunedelplaner og 130 reguleringsplaner. Etter energiloven ga avdelingen uttalelse til følgende saker: 2 vindkraftverk, 55 kraftlinjer 22 kV og 5 kraftlinjer 420 kV. Avdelingen fremmet 1 innsigelse i 2015 (naturmangfold, landskap, friluftsliv), samt 2 innsigelser til vindkraftverk/kraftlinjer. Det ble klaget på dispensasjon i 2 saker. Det gjennomført 2 meklinger (vindsak og en arealsak), hvorav vindsaken er sendt til OED.

Arbeidet med dispensasjonssaker er krevende, pga. et stort antall saker og korte frister. Både strandsone og vassdrag er tema som saker vurderes etter, og hvor vi søker å finne miljømessig gode løsninger i samarbeid med kommune og tiltakshaver. Videre har vi i enda større grad enn tidligere, deltatt tidlig og aktivt i større planprosesser, og brukt mye tid på å drøfte problemområder og hatt dialog for å finne akseptable løsninger. Dette gjelder bl.a. samferdselssaker og større reguleringsplaner. Vi baserer oss på gjeldende regelverk, retningslinjer og rundskriv i vårt arbeid med å sikre miljøhensyn i planlegging. Vi har hatt økt fokus på støy i plansaker, og jobber med å skaffe oss bedre kompetanse på området.

Gjennom dialog med Statens vegvesen (SVV) vedrørende en større reguleringsplan knyttet til E6-utbygging fikk FMNT gjennomslag for at tiltaket ikke kan defineres som trafikk-sikkerhetstiltak, slik SVV hadde lagt opp til. Det resulterte i gjennomføring av støyutredning og vurdering av avbøtende tiltak på tilsvarende måte som ved planlegging av nye veganlegg, dvs. at støyskjermingstiltak bør tilfredsstillende grenseverdi 55 dB (Lden) på uteplass og 35 dB (Leq24h) inne i oppholdsrom. Ved trafikk-sikkerhetstiltak er tiltaksgrense overskridelse av Lden 65 dB.

Avdelingen bruker mye tid på å sikre miljøhensyn i plansaker etter PBL, men også energisakene og arbeidet med motorferdsel i utmark repr. et betydelig volum i vårt fylke.

Kurs om naturmangfold i plan- og byggesak ble gjennomført for kommunale saksbehandlere høsten 2015.

Energiplanlegging (vindkraft, vannkraft)

Ressursbruk/arbeidsmengde er betydelig, bla. som resultat av regjeringens/Stortingets prioritering av utbygging av fornybar energi, og med særlig økt fokus på behandlingstid i konsesjonssaker.

Fylkesmannen ser i denne sammenheng at NVEs høringsfrister er korte. Men vi registrerer det som positivt at

NVE i 2015 sendte ut en "forhåndspakke" med aktuelle småkraftsaker som vil komme på høring senere.

Dette gjør det mulig for FM å foreta befaringer i relevante tidsperioder som et viktig grunnlag i våre høringsuttalelser.

FMNT er aktiv med implementering av naturmangfoldloven i alle energirelaterte saker i høringer, informasjon, og innspill til energiaktører, kommuner etc. Disse sakene tas også opp til faglig drøfting i mva's plangruppe plan eller i vassdragsgruppa.

Motorferdsel i utmark

Prioriteringer/ressursbruk/arbeidsmengde er for tiden sterkt økende i sammenheng med kommunenes arbeid med etablering av snøskuterløyper jf. lovendring i Lov om motorferdsel i utmark. Planer for løyper i kommunene drøftes mellom kommune og Fylkesmann.

Flere av de nordtrønderske kommunene startet tidlig med planlegging/arbeid med rekreasjonsløyper. Tre av disse fortsatte planleggingen etter at forsøksordningen ble avsluttet av regjeringen. Dette skjedde grunnet lovnader fra klima- og miljøminister Tine Sundtoft om at endringene og krav ville være likt ordningen som skulle planlegges etter motorferdselsloven.

Fra Miljødirektoratets side har det vært etterslep på nødvendig veiledningsmateriell og avklaringer som FMNT har etterspurt.

Mangel på samordnende nasjonal informasjon fra direktoratet har skapt merarbeid og koordineringsbehov med andre embeter. Ansvar for disse viktige sakene er flyttet internt mellom avdelinger i Mdir, noe som har medført mindre kontinuitet og fremdrift i arbeidet fra Mdirs side.

FMNT har brukt betydelige ressurser på disse sakene i form av veiledning og saksbehandling av ulike utredninger, kartlegginger samt forslag til løyper i 2015.

Fylkesmannen har tidligere prioritert oppfølging og kontroll med kommunenes praktisering av regelverket for motorferdsel i utmark, med særlig vekt på barmark, herunder kartlegging/rapportering av kjøreskader i utmark. Dette arbeidet er imidlertid av ulike årsaker nå nedprioritert av FMNT.

Forøvrig arbeider FMNT løpende med motorferdselsspørsmål herunder informasjon om regelverket til kommuner og større grunneiere, privatpersoner etc.

Tilsyn

Økt innsats og profesjonalisering innen tilsyn har skjedd. Egeninitierte tilsyn etter mottatte klager/akuttforurensningssaker er prioritert i 2015, 7 slike tilsyn er gjennomført på bakgrunn av klager/hendelser om utslipp.

I fire tilfeller i 2015 der det oppstod akutt forurensning i vannforekomster, ble saken fulgt opp med uanmeldte tilsyn av FM hos 4 bedrifter som handlerer olje/spillolje. Ett tilfelle ble fulgt opp med tilsyn av Innherred samkommune. En klage på dumping av brukt asfalt medførte uanmeldt tilsyn hos en entreprenør.

Gjennomførte oppdrag: T.1, T.2, T.3, T.6, T.7, T.8: Virksomheter (treimpregnering) i NT er for små til at de omfattes av IED, har ikke virksomheter innen de nye bransjene i NT, T.9.

Ikke gjennomført: T.10 (Miljødirektoratet har bedt om at denne utsettes).

T.1: prioritert kontrollaksjon biloppsamlingsplasser, besøkt alle anlegg med unntak av ett, som besøkes 2016.

T.2: deltatt i kontrollaksjonene for vaskerier

T.3: deltatt i aksjon for mineralindustri

T.6: deltatt på tilsynsaksjon om mudre- og utfyllingssaker.

Anmeldelser:

- en gårdbruker på Inderøy anmeldt i forbindelse med fiskedød i elv, etter spredning av husdyrgjødsel/fruktsaft sommeren 2015

- en bedrift for fiskebiprodukter for ulovlig utslipp

- eggsanking i verneområde anmeldt

- ulovlig fangst av ål anmeldt

- ulovlig gravning i Alnesfjæra fuglefredningsområde

En tvangsmulkt innkrevd i 2015.

Årsrapport tilsyn: 1-2 (forurenning for 2015 på 1-5 årsverk). Instaltes ikt plan

Årsverk konsesjonsbehandling: totalt 0,6 ukeverk.

Kartlegging og overvåking av naturmangfold

Prioritert ressursbruk på temaet noe lavere enn foregående 2-3 år.

Oppgaver:

- oppdatering/kvalitetssikring av Elvedeltabasen, Naturbase
- rapportere saker som berører INON (primært kraftutbygging/skogsbilvegbygging)

Løpende rapportering om:

- INON
- Elvedeltabasen
- Alle uttalelser til høringssaker hvor det søkes om konsesjon eller tillatelser etter vannressursloven, vassdragsreguleringsloven m.fl.

Databaser

Økte saksbehandlingsressurser i 2015 har medført økt og forbedret bruk av saks- og rapporterings-verktøyet «Forurensning», samt økt volumtilsyn. Har superbruker for databasen Forurensning. Oppdaterer løpende. Bruk og oppdatering av basen er forbedret i 2015.

Kart

DOK-datasett er tilgjengeliggjort for kommuner gjennom GiNT, med et eget grensesnitt for planområdet; GiNT – Plan.

Gjennomført kurs/introduksjon av ny versjon av GiNT høsten 2016 med informasjon om blant annet DOK-datasett.

Release av ny versjon/plattform av GiNT høsten 2016 gir brukere tilgang til ny funksjonalitet og muligheter for å samle og formidle geografisk data.

Data levert i henhold til gjeldende spesifikasjoner til naturbase (vern, art og naturtyper).

Ressursrapportering

Miljøvernavdelingen har belastet prosjektmidler via belastningsfullmaktene (supplerende tildelingsbrev) også i 2015. På resultatområdet 010 Naturmangfold er det en liten økning. Dette skyldes nok arbeidet med marin verneplan. For «andre oppgaver under KLD» og « Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon» så er dette oppgaver som personer under prosjekt har utført for oss.

Resultatområde	Kapittel 0525	Fagdep.
Naturmangfold	kr 6 528 965,77	kr 2 372 823,31
4 Forurensning	kr 0,00	kr 0,00
Andre oppgaver under KLD	kr 362 985,99	kr 113 324,20
11 Klima	kr 174 528,84	kr 0,00
12.2 Tilsyn og konsesjonsbehandling	kr 947 156,60	kr 556 651,52
12.3 Kunnskapsgrunnlag og miljøinformasjon	kr 1 071 868,20	kr 46 359,91
Sum:	kr 9 085 505,00	kr 3 089 158,00

Samferdselsdepartementet

Resultatområde 91 Oppdrag for samferdselsdepartementet

Se pkt. 91.1 og 91.2.

91.1 Avkjørselssaker etter vegloven

Vi mottok ingen, og behandlet ingen klager over regionvegkontorets vedtak om avkjørsler fra riksveger i 2015.

91.2 Konesesjon til anlegg og drift av taubaner

Vi mottok ingen og behandlet ingen søknader om konsesjon eller fornying av konsesjon i 2015.

Vi mottok ingen og behandlet ingen klager på vedtak truffet av Taubanetilsynet i 2015.

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 41 Tilsyn og klagesaksbehandling etter barnevernloven

Tema for det Landsomfattende tilsynet på barnevernområdet var i 2015 barneverntjenestens arbeid med meldinger og tilbakemelding til melder. Fylkesmannen har gjennomført systemrevisjon i 1 barneverntjeneste i 2015. I tillegg har 3 barneverntjenester deltatt i egenvurdering av sitt arbeid med meldinger og tilbakemelding til melder. Både systemrevisjonen og egenvurderingene viste mangler ved kommunenes dokumentasjon av sine faglige vurderinger i forbindelse med gjennomgang og vurdering av meldingene. Fylkesmannen følger opp de aktuelle barneverntjenestene videre i 2016. Både fylkesmannen og kommunene har hatt meget god erfaring med gjennomføringen av tilsyn som egenvurdering. Det er fylkesmannens klare oppfatning at en slik egenvurderingsprosess danner et svært godt grunnlag for videre forbedringsarbeid, og et større eierskap til tilsynet og funnene som blir gjort. Følgelig skapes et langt bedre grunnlag for iverksetting av forbedringstiltak.

Fylkesmannen behandlet 44 hendelsesbaserte tilsynssaker i 2015, og 27 klager på enkeltvedtak på barnevernområdet i 2015. Dette er en økning på 56 % fra 2014. Dette gjenspeiler selvsagt et økende antall klagesaker, men også et resultat av økt oppmerksomhet på barnevern i media og større tilsynssaker i vårt fylke.

Fylkesmannen har i 2015 gjennomført dialogmøter med samtlige barneverntjenester, og i 3 av tjenestene er det gjennomført flere oppfølgingsmøter. I disse møtene har tjenestens ledelse deltatt, i tillegg til øvrig administrativ ledelse og enkelte ganger politisk ledelse. Møtene gir nyttig kunnskap om tjenestens styrker og utfordringer, og supplerer den kunnskapen Fylkesmannen mottar fra rapportering og klagesaker, og underletter også Fylkesmannens øvrige oppfølgings- og veiledningsoppgaver overfor kommunene. Kommunene selv setter stor pris på disse møtene og det er vår oppfatning at dette er viktige arenaer for å skape felles forståelse og et godt grunnlag for forbedring og utvikling. I dialogmøtene for 2016 vil vi gjennomføre deler av møte sammen med NAV-ledelsen for derved å understøtte viktigheten av samhandling i arbeidet med utsatte barn og unge og deres familier.

Gjennom tid har vi erfart (fra tilsyn og klagesaker) at det er betydelige forbedringsbehov hva gjelder forvaltningskompetansen også på barnevernsområdet. I 2015 har vi derfor tatt inn barnevern som en del av forvaltningsstudiet. Dette mener vi vil bidra til å øke kompetansen, samtidig som at barnevern som deltakere på linje med Nav og helse og omsorgstjenestene i kommunen øker sin samhandling i forhold til barn og unge.

41.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har som nevnt behandlet 44 saker etter barnevernloven § 2-3, 4. ledd. 11 saker ble sendt til lokal avklaring. I 16 av sakene fant Fylkesmannen lovbrudd, og i 12 av sakene ble det ikke gitt noen bemerkninger. Sakene ble i hovedsak klaget inn for Fylkesmannen av foreldre/familie. Sakene gir oss et bilde av en kompleks hverdag som er krevende for alle involverte parter. Fylkesmannen legger merke til at det ofte blir mange saker knyttet til en enkelt tjeneste, noe som vi antar henger sammen med at de tjenesten som strever på mange områder også har utfordringer i samspill med sine brukere og kommer på etterskudd på mange områder. Når vi ser dette følges dette opp gjennom dialogmøter med den enkelte kommune og annen tilsynsmessig aktivitet.

Fylkesmannen har behandlet 2 tilsynssaker knyttet til Bufetats bistandsplikt. Det ble konkludert med lovbrudd i begge sakene. Den ene av disse var særlig omfattende, der til sammen 8 enkeltsaker ble gjennomgått. Dette tilsynet følges opp fortsatt og det skal i den ene saken avholdes stikkprøvetilsyn våren 2016. Fylkesmannen følger dette arbeidet og ser at dette bidrar til bedre samhandling og økte muligheter for at arbeidet vil henge bedre sammen til beste for de barn og familier det gjelder

Fylkesmannen har i større grad enn tidligere vurdert hvilke saker vi velger å følge opp tilsynsmessig, og således også avvist flere saker enn tidligere. De klagesaker vi har til behandling er derfor ofte mer omfattende og komplekse, eller berører områder som er av mer prinsipiell betydning.

Tilsynssakene mot Bufetat ser vi har hatt stor betydning, og har bidratt til konkret utvikling og endring av praksis, både intern i Bufetat og i samhandlingen mellom Bufetat og kommunene. Vi fulgte opp dette tilsynet med et felles møte mellom kommunene og Bufetat, hvor det ble enighet om at det skulle bli etablert en felles møtearena for disse. Fylkesmannen har ansvaret for denne i 2016. Denne saken har sammen med den tidligere MNS-saken gitt stor oppmerksomhet rundt barnevernet, eierskap og utvikling som vi mener vil ha stor betydning fremover og virke til barns beste.

41.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen utarbeidet tilsynsplaner for individtilsyn ved barneverninstitusjoner og systemrevisjoner i kommunene etter de kravene som er satt.

Planlagt tilsyn med kommuner

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennomførte, i perioden 27.05.15-28.05.15, tilsyn med helse-, sosial- og barneverntjenesten i Nærøy kommune. Tilsynet omfattet tjenester til utsatte barn og familier, hvor barna er i skolepliktig alder 6-16 år. Temaet for tilsynet var om de tre kommunale tjenestene ved behov samarbeider om å gi utsatte barn og familier rette tiltak og tjenester til rett tid. Det ble gitt ett avvik under tilsynet. Vår erfaring etter å ha gjennomført dette 2 plasser i fylket er at dette bidrar til at de lokale tjenestene i større grad ser på samspillet og egen samhandling i forhold til sin tjenesteyting for disse familiene. Dette understøtter etter vår vurdering behovet for bedre samordnede tjenester til disse familienes beste.

Fylkesmannen gjennomførte tilsyn med 4 barneverntjenester som del av det landsomfattende tilsynet initiert av Statens Helsetilsyn. Dette ble gjennomført som en systemrevisjon i en av tjenestene og 3 tjenester deltok med egenvurdering av sin virksomhet. En av disse var en interkommunal tjeneste. Tjenestene dekket til sammen 6 av fylkets 23 kommuner. Tema var barneverntjenestens arbeid med meldinger og tilbakemelding til melder. Fylkesmannen hadde i år dokumentgjennomgangen ved tjenesten der systemrevisjonen ble gjennomført, i stedet for å få dokumentene tilsendt. Dette medførte nok mindre arbeid for tjenestene, men krevde mer av Fylkesmannen. Dette vil også videreføres i 2016.

Fylkesmannen vil følge opp avvikene i 2016.

41.3 Klagesaker

Fylkesmannen har i 2015 realitetsbehandlet 26 rettighetsklager på barnevernområdet.

Det er behandlet 6 enkeltvedtak gjort av kommunale barneverntjenester, hvorav 3 vedtak ble stadfestet og 3 opphevet. Det er registrert 20 behandlede vedtak etter klage i henhold til rettighetsforskriften. Klager fikk medhold i 6 av klagen. Fylkesmannen har i større grad enn tidligere tatt direkte kontakt med ungdommene som har klaget, for å få opplyst klagen tilstrekkelig.

Fylkesmannen har som nevnt gjennomført systemrevisjon i trå med retningslinjene gitt av Statens Helsetilsyn i det landsomfattende tilsynet. Det er videre gjennomført individtilsyn i henhold til forskrift. Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har ført tilsyn med 4 institusjoner. Fylkesmannen erfarer at ungdommene ofte vil snakke med tilsynet, og det ble i 2015 gjennomført samtaler med 55 % av ungdommene som var til stede på besøkstidspunktet.

Det ble i desember 2015 bosatt 7 barn ved et omsorgssenter for enslige mindreårige. Det ble gjennomført ett møte med omsorgssenteret i desember. Ytterligere et omsorgssenter er godkjent pr januar 2016. Dette arbeidet vil ha høy prioritet i 2016

41.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har gjennomgått kvartalsrapportering og halvårsrapportering fra fylkets 23 kommuner. Halvårsrapportene er kontrollert og sendt inn til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Fylkesmannen utarbeider egne oversikter på bakgrunn av de slutførte kontrollskjemaene og opplysninger gitt ved kvartalsrapporteringene. Disse skjemaene gir oversikt over eventuelle fristoversittelser i saksbehandlingen i den enkelte kommune. Det er flere av kommunene som har hatt vanskeligheter med å rapportere inn til fristen. Utfordringer knyttet til bemanning oppgis som en av årsakene. Fylkesmannen tildelte i 2015 stillingsressurser til tjenester som over tid har slitt med fristoversittelser, og basert på tilbakemeldinger fra kommunene har vi en forventning om å se positiv utvikling på fristbrudd som følge av ressurstilførselen.

Fylkesmannens tilsyn og kommunenes rapporteringer viser at de største utfordringer for barneverntjenestene i Nord-Trøndelag i 2015 knyttet til oppfølging av barn i fosterhjem. Dette har vedvart over tid og vi ser liten forbedring. Dette er kanskje et av de områdene som fylkesmannen tenker vi må se på med andre øyne enn før, samarbeid på tvers av tjenester og kommunegrenser vil være svært aktuelt for å kunne se for seg en forbedring på dette viktige området.

Fylkesmannen har i etterkant av tilsynssakene mot Bufetat tatt initiativ til møtepunkter mellom Bufetat og kommunalt barnevern, da tilsynssaken avdekket at samhandlingen mellom aktørene ikke fungerte spesielt bra. Dette har vært positivt, og Fylkesmannen vil i 2016 legge til rette for ytterligere møtepunkter mellom aktørene der bedret samhandling vil være tema.

Fylkesmannen gjennomførte i 2015 en kartlegging av barneverntjenestens bruk av sakkyndige. Det ble spurt om omfang av bruken, og vurderinger knyttet til behovet for sakkyndig. Denne viser at det er et betydelig omfang av bruken av disse sakkyndige og ulike mandat og erfaringer. Vi ser også at det er få aktører som har svært mange oppdrag for enkelt tjenester.

Nord-Trøndelag fikk tildelt midler fra BLD til å prosjektere og utprøve barnevernsvakt i 2015. Dette kom i gang i 1. kvartal 2015 og har virket resten av året. Det er krevende prosesser som ligger til grunn for å få dette til. Det er derfor gledelig å se at tilbudet videreføres og at man jobber godt med å skape gode rammebetingelser for dette tilbudet. Fylkesmannen har vært aktiv pådriver for å få dette etablert og vil følge opp dette videre for å sikre at de øvrige tjenestene også tiltrer ordningen. Vi er kjent med at en ny tjeneste allerede har besluttet å knytte seg til tilbudet og håper vi får dette etablert for alle tjenester og derved gir barn og unge denne muligheten i hele fylket.

Resultatområde 73 Klager på individuelle tjenester etter lov om sosiale tjenester i Nav

73.1 Klager på individuelle tjenester etter lov om sosiale tjenester i Nav

Fylkesmannen har behandlet 68 rettighetsklager i 2015, dvs. en økning på 8 fra året før. Av disse er 89,7 % av sakene behandlet innen 3 måneder. Gjennomsnitt og median er på 2,0 måneder.

Fylkesmannen har behandlet 68 rettighetsklager i 2015, dvs. en økning på 8 fra året før. Av disse er 89,7 % av sakene behandlet innen 3 måneder. Gjennomsnitt og median er på 2,0 måneder.

Som opplyst i forrige årsmelding, startet vi i 2014 et forvaltningsstudium i helse,- og sosialrett, forvaltning- og rettsanvendelse. Denne er videreført i 2015 med nye studenter, og de fleste kommunene er representert. Da vi startet dette studiet, var vår målsetting å heve kompetansen innen de nevnte fagfelt, både når det gjelder forvaltningsretten og særlovene. Vår vurdering er at studiet har gitt en vesentlig økning av de ansattes kompetanse og kunnskaper innen de nevnte fagfelt, noe som bidrar til bedre tjenester og økt rettssikkerhet for brukerne. Vi er nå i gang med å etablere et fylkesvis nettverk for å ivareta og videreutvikle den kompetansen som er tilegnet gjennom studiet. Vi har i 2015 fulgt opp dialogmøter med NAV-kontorene, men har spisset innsatsen mot de kontor som etter vår vurdering har hatt størst behov for oppfølging. Vi erfarer at slike møter forbedrer de ulike tjenestene, samt bevisstgjør de ansatte på det arbeidet de gjør. Utover dette har vi mange og ulike møtearenaer med kommunene, gjennomfører kommunebesøk og deltar på samlinger med rådmenn og ordførere. Med denne deltagelsen oppnår vi god kontakt og godt samarbeid, noe vi får når vi deltar på disse arenaer.

Resultatområde 74 Tilsyn etter lov om sosiale tjenester i Nav

Det vises til pkt 74.1 og 74.2.

74.1 Hendelsesbasert tilsyn

Vi har i 2015 behandlet 3 hendelsesbaserte tilsynssaker på dette fagområdet. Vi har som mål å kunne utføre flere slike tilsyn, da vi opplever at dette i større grad treffer de potensielle forbedringsområder som den enkelte tjeneste har. Gjennom de tilsynssaker vi har erfaring med, ser vi dette også gir større involvering og eierskap til de påfølgende forbedringsprosessene i tjenesten. Dette vil fortsatt være et satsingsområde for oss.

74.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennomførte, i perioden 27.05.15-28.05.15, tilsyn med helse-, sosial- og barneverntjenesten i Nærøy kommune. Tilsynet omfattet tjenester til utsatte barn og familier, hvor barna er i skolepliktig alder 6-16 år. Temaet for tilsynet var om de tre kommunale tjenestene ved behov samarbeider om å gi utsatte barn og familier rette tiltak og tjenester til rett tid. Dette omhandler da også Nav sine tjenester og hjelpetiltak. Det ble for øvrig gitt ett avvik under tilsynet. Vår erfaring etter å ha gjennomført dette 2 plasser i fylket er at dette bidrar til at de lokale tjenestene i større grad ser på samspillet og egen samhandling i forhold til sin tjenesteyting for disse familiene. Dette understøtter etter vår vurdering behovet for bedre samordnede tjenester til disse familienes beste. Det er vår erfaring etter siste tilsyn at Nav i liten grad har system for og prioriterer tilstrekkelig familieperspektivet i sitt arbeide. Dette følges opp både på systemnivå og i enkeltsaker. Tjenesten er godt i gang med oppfølging av dette, med bistand fra fylkesmannen og Nav fylke i fellesskap. KS sentralt deltok for øvrig som observatør i dette tilsynet – en god erfaring for alle involverte.

74.9 Andre oppdrag

Som nevnt tidligere årsmeldinger, har vi sett et betydelig behov for å bedre forvaltningskompetansen generelt og saksbehandlingen på sosiale tjenester i nav, spesielt. Vi er nå inne i 3 året med en stor satsing på et studieløp. Sammen med KS og Høgskolen i Sør-Trøndelag, er det laget et opplegg hvor ansatte fra kommunen følger samme opplegg hva gjelder forvaltningsrett og velger spesifisering i andre halvår av studiet. De kan da velge sosiale tjenester i NAV, helse og omsorgsloven eller barnevern. Vi ser at dette er svært kjærkomment for de enkelte tjenestene. Vi er nå i ferd med å følge opp dette videre, og skal fra høsten 2016 ha etablert forvaltningsnettverk i fylkets tjenesteområder for å vedlikeholde, følge opp og videreutvikle dette. Vi vil da fortsette samarbeidet med HIST. Vi anser dette som et viktig rettsikkerhetstiltak, samtidig som det også vil understøtte samhandling på tvers av de involverte tjenestene – til brukernes beste.

Resultatområde 82 Tilsyn og klagesaksbehandling som gjelder helse- og omsorgstjenest

Fylkesmannen erfarer at saker relatert til helse- og omsorg øker fra år til år. Det er behandlet til sammen 284 saker relatert til rettighetsklager og hendelsesbaserte tilsynssaker. Totalt på helse- og omsorgsfeltet (inklusive klager etter psykisk helsevern, miljørettet helsevern, pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A og kapittel 9) er det behandlet 470 saker, som tilsvarer en økning på 22 % sammenlignet med 2014.

Økning av inngående saker kan forklares med at Fylkesmannen i de senere år er mer synlig i utadrettet virksomhet og i media.

Fylkesmannen har i 2015 hatt stort fokus på saksbehandling, som har bidratt til å øke rettsikkerheten til enkeltindividet.

I 2015 er det en økning av saker som avklares lokalt. En lokal avklaring kan gi en «hurtig» men også en «kvalitativ» optimal løsning i saker som blant annet er relatert til dårlig eller mangelfull kommunikasjon. Der det er hensiktsmessig, opprettes det en lokal avklarings sak, som igjen bidrar til større forutsigbarhet og rettsikkerhet.

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Fylkesmannen har i 2015 behandlet 172 hendelsesbaserte tilsynssaker. Av disse er 139 saker med ett eller flere tilsynsobjekter. 33 av sakene er lokalt avklart, og har ingen tilsynsmessig oppfølging.

Samlet gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 5,6 måneder, med et spenn mellom 0,2 og 28,2 måneder.

Ved utgangen av 2015 var det en restanse tilsvarende 66 saker, med en foreløpig saksbehandlingstid på 3,9

måneder.

82.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen har utført to tilsyn, samhandlingstilsyn og rehabiliteringstilsyn. Begge tilsynene har vært utført av en regional gruppe bestående av ansatte fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og Fylkesmannen i Møre og Romsdal. Vi har flere tilsyn enn målkravet fra Statens helsetilsyn

Våre erfaringer fra samhandlingstilsynet: Tilsynet var begrenset til somatiske helsetjenester, og omfattet kun pasienter som ble utskrevet til egen bolig med behov for helse- og omsorgstjenester fra kommunen. Sentrale spørsmål ved tilsynet var: Sørger sykehus og kommuner for at pasienten, og eventuelt pårørende, får tilstrekkelig informasjon og anledning til å medvirke? Samhandler sykehuset og kommunene med fastlegene ved utskriving? Tilsynet viste at de aller fleste pasienter får nødvendig oppfølging på sykehuset og ute i kommunene. For noen kommuner var det krevende å håndtere meldinger og ta i mot pasienter utenfor vanlig åpningstid. Alle virksomhetene hadde elektronisk meldesystem, men dette håndterte likevel ikke oversendelse av utreiserapport og legemiddelliste ved utskriving. Informasjon ble i stor grad sendt med pasienten i hånden. Alle virksomhetene hadde elektronisk avvikssystem, likevel benyttes i stor grad papirbasert avviksmeldingssystem for samhandlingsavvik. Sykehus/kommuner ga i varierende grad tilbakemelding til hverandre om hvordan meldte avvik ble håndtert

Våre erfaringer fra rehabiliteringstilsynet: Tilsynets motto var: "Jo tidligere etter et funksjonsfall rehabiliteringen starter, jo bedre blir resultatet." Vi fant at det i perioder er brudd i rehabiliteringsforløpet. Ikke system for å dokumentere hvorvidt pasienten sendes ut til lavere nivå av kapasitetsgrunner eller av medisinske grunner. Avvikssystemet benyttes ikke når pasienter av kapasitetshensyn ikke får spesialisert rehabilitering.

82.3 Klager på helse- og omsorgstjenester etter pasient- og brukerrettighetsloven m.fl.

Det er i 2015 behandlet 112 rettighetsklager i helse- og omsorgstjenesten.

107 saker er realitetsbehandlet, og 5 saker er avvist/bortfalt eller trukket. 87 % av sakene er behandlet innen 3 måneder.

67 av de realitetsbehandlede sakene er knyttet til nødvendig helsehjelp og syketransport, mens 40 realitetsbehandlede saker er knyttet til kommunene og helse- omsorg forøvrig.

Ved utgangen av 2015 var det en restanse tilsvarende 20 saker, med en foreløpig saksbehandlingstid på 2,0 måneder.

Klager etter pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4 A

Det er ikke mottatt klagesaker på området, viser for øvrig til resultatområde 76.6.

82.9 Andre oppdrag

Fylkesmannen har gjennomgått 346 meldte beslutninger om skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner overfor 31 brukere i 2015. Alle meldinger om skadeavvergende tiltak er registrert i NESTOR. Vi har gitt skriftlig tilbakemelding der det er behov for det, særlig gjelder dette meldinger i nye saker. Det er ikke mottatt klager på meldte beslutninger om skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner.

Fylkesmannen har overprøvd 35 vedtak om bruk av tvang og makt i 2015. I 16 av sakene er det gitt dispensasjon fra utdanningskravet. Det er gjennomført fem stedlige tilsyn med bakgrunn i nye tiltak. Antallet vedtak har i over flere år vært stabil og vi anser at vi har god oversikt når det gjelder brukere med tvangstiltak og virksomhetene. Nord-Trøndelag er et oversiktlig fylke og vi har nær dialog med virksomhetene som har vedtak om bruk av tvang og makt etter helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9.

Fylkesmannen har behandlet 34 av vedtakene innen saksbehandlingstiden på tre måneder. Ett vedtakene er oversteget saksbehandlingstiden med to dager.

Fylkesmannen har faste samhandlingsmøter med spesialisthelsetjenesten og det ble gjennomført to slike møter i 2015. Vi ser at dette er nødvendig og nyttig i forbindelse med våre risiko- og sårbarhetsanalyser på området.

I 2015 har vi gjennomført to opplæringsdager i nytt rundskriv om tvang og makt. Vi gjennomførte opplæringen med underkant av 300 ansatte i kommunal virksomhet og spesialisthelsetjenesten. Antallet kursdeltagere viser at det er stort behov for kontinuerlig opplæring om temaet. Fylkesmannen ser at det er stor «turn-over» i kommunal virksomhet og vi bør derfor bestrebe å gi opplæring kontinuerlig.

Resultatområde 83 Folkehelse

Se nedenfor

83.2 Planlagt tilsyn

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag gjennomførte ikke planlagte tilsyn med kommunenes folkehelsearbeid i 2015.

En kommune fikk påvist avvik i landsomfattende tilsyn i 2014. Avviket ble rettet i juni 2015.

83.3 Klagesaker

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har i 2015 behandlet én klage etter fhl. kap. 3.

Saken gjaldt klage over kommuneoverlegens vedtak om tilbakekallelse av godkjenning etter *Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v* og pålegg om retting i henhold til fhl. § 14. Fylkesmannen opphevet kommuneoverlegens vedtak på grunn av saksbehandlingsfeil da saken ikke var tilstrekkelig opplyst for kommuneoverlegen fattet vedtak. Vi fant også mangler ved rettsanvendelsen.

Fylkesmannen har svært få saker til behandling som gjelder miljørettet helsevern. Vår vurdering er at dette er et saksfelt som kommunene/kommuneoverlegene har lite kunnskap om, både når det gjelder materielt og prosessuelt innhold i sakene.

Utenriksdepartementet

Resultatområde 92 Oppdrag for Utenriksdepartementet

Se pkt 92.1 og 92.2.

92.1 Apostiller

Vi påførte apostille på 338 dokumenter i 2015.

92.2 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Vi hadde ingen saker om honorære konsuler til behandling i 2015.

Andre

Ressursrapportering

Resultatområde	Kapittel 0525 Fagdep.	
Andre faglige oppg. på oppd. for statlige virk.	kr 0,00	kr 0,00
Andre faglige oppgaver for ikke-statlige virk.	kr 0,00	kr 0,00
Sum:	kr 0,00	kr 0,00